PREDICE

FACUTE PE LA PRAZNICE MARĬ

DE

ANTIM IVIRÉNUL

MITROPOLITUL UNGROVLACHIEĬ

1709—1716.

Publicate după manuscrisul dela 1781

CU CHELTUIALA

Ministeriuluĭ Cultelor și al Instrucțiuneĭ publice

DE

PROF. I. BIANU

Bibliotecarul Academieĭ Române.

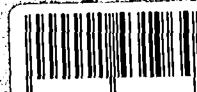
CU NOTIȚE BIOGRAFICE

DESPRE

Mitropolitul Ungrovlachieĭ Antim Ivirénul

DE

P. S. S. Episcopul Melchisedec.

BUCURESCĬ.
TIPO-LITOGRAFIA „CĂRȚILOR BISERICESCĬ“
34, Principatele-unite, 34.
1886.

PREFAȚA.

Predicele sau Didahiile Mitropolitului Antim Ivirénul e-raŭ cu totul necunoscute pănă acuma.

P. S. S. Episcopul Melchisedec a găsit manuscrisul, după care ele se publică aci, la anul 1871 în biblioteca rĕposatului Episcop de Buzĕŭ Dionisie, care adunase o frumósă colecțiune de cărțĭ vechĭ românescĭ și vr'o 40 de manuscrise. P. S. S. Episcopul Melchisedec a presentat Academieĭ, în ședința de la 18 Martie 1886, volumul manuscris, propunênd ca să se iea dispozițiunile necesare spre a se tipări. Academia a primit cu bucurie acéstă comunicare, iar D. Ministru al Cultelor și Instrucțiuneĭ publice D. Sturdza a bine-voit a lua în socotéla Ministeriuluĭ seŭ cheltuelile necesare la facerea edițiuniĭ și a bine-voit a însărcina pe sub-scrisul cu îngrijirea acesteĭ lucrărĭ.

In titlul Didahiilor, așa cum se află în manuscris și se reproduce maĭ jos înaintea textuluĭ lor, aflăm fórte complete informațiunĭ asupra luĭ; ni se spune că Didahiile sunt copiate după un alt manuscris la 27 Iulie 1781 de archimandritul Grigorie Delénul.

Copiatorul, spre a-șĭ asigura proprietatea acestuĭ volum, a scris grecesce între titlu și începutul întâieĭ didahiĭ următórea notiță: „καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις Γρηγορίου ἀρχιμανδρίτου „δελιάνου: *și acésta (carte) dimpreună cu cele-lalte (este) a „luĭ Grigorie archimandritul Deleanul*".

Asupra manuscrisuluĭ maĭ avem de ḑis următórele:

El este un volum în 4° mic, compus din 3 foĭ la început (titlu și scara) și din 259 foĭ paginate de copist; pe fie-care pagină sunt 20 rîndurĭ. Scrisórea este cirilica ordinară cur-

sivă din timpul scrieriĭ; titlurile didahiilor și literele cu carĭ începe fie-care didahie sau fie-care noŭ alineat sunt apróре tóte scrise cu roșu.

In unele locurĭ s'au făcut ștersăturĭ și schimbărĭ de către însușĭ copiatorul sau de altă mână. Tóte aceste schimbărĭ, corecturĭ sau ștersăturĭ s'au însemnat în text și în note subliniare.

Textul s'a reprodus esact după manuscris, fără totușĭ să se fie transcris riguros scrierea cirilică cu literele latine corespundĕtóre, căcĭ prin acésta textul ar fi devenit prea greŭ de cetit preoțimeĭ, pentru care maĭ cu sémă s'a făcut acéstă edițiune; tot-deauna s'aŭ păstrat însă formele cuvintelor așa cum se află în manuscris.

Punctuațiunea lipsește sau este fórte rea în manuscris, așa în cât, spre a aduce textul în stare de a putea fi înțeles, am fost silit a-ĭ pune o punctuațiune cu totul independentă de cea din manuscris.

In acest mod credem că predicele mitropolituluĭ Antim vor putea fi cetite și înțelese cu ușurință în acéstă edițiune nu numaĭ de oameniĭ de litere dar și de preoțime.

Predicele luĭ Antim sunt unul din cele maĭ prețióse monumente în literatura nóstră bisericéscă, nu numaĭ pentru că ele sunt singurele în felul lor, căcĭ de la nicĭ un alt prelat românesc din trecut nu avem o lucrare de acest fel, dar și pentru valórea lor reală, pentru căldura elocințeĭ care adese orĭ minunéză, și pentru frumusețea, bogăția și câte odată chiar eleganța limbeĭ în care sunt scrise.

Bucurescĭ Iunie 1886.

I. Bianu.

NOTIȚE BIOGRAFICE

DESPRE

Mitropolitul Ungrovlachieĭ Antim Ivirénul

DE

P. S. S. Episcopul Melchisedec.

Mitropolitul Antim Ivirénul a fost de națiune georgian, născut în provincia Caucasuluĭ numită Iberia saŭ grecește Iviria, de unde el s'a și numit și întitulat tot-deauna „Ivirénul“ ὁ Ἰβηρίας. Dupre cum ne spune Del Chiaro, agentul venețian carele a trăit mulțĭ anĭ în Bucureștĭ și a fost contimporan cu Antim și l-a cunoscut de aprópe, Antim în tinereța sa a fost căḍut în sclăvie la Turcĭ, dar talentele luĭ cele marĭ artistice și extraordinara luĭ inteligență l-aŭ făcut ĭarășĭ liber și ĭ-aŭ făcut o posițiune onorabilă în capitala imperiuluĭ Otoman.

Pe la anul 1690, domnitoriul Constantin Brâncovénul, voind a perfecționa arta tipografică în capitala sa Bucureștiĭ, și a înlesni tipărirea cărților trebuitóre atât în limba română cât și în cea grecéscă, a chemat pe Antim din Constantinopole în Țara-Românéscă, și ĭ-a încredințat tipografia Mitropolieĭ.

Antim era atuncĭ mirén și se numia Andreiŭ; dar curênd el primi schima monachicéscă în Mitropolia din Bucureștĭ și numele de Antim. Sub conducerea luĭ Antim tipografia se îmbogăți cu frumóse litere cirilice, greceștĭ și arabe; a format dintre Româniĭ tipografĭ alești, și a început a tipări cărțĭ bisericeștĭ și teologice, atât în limba română cât și în cea grécă, cărțĭ al cărora numĕr este fórte însemnat; căcĭ, precum se știe, restimpul de 26 anĭ al domnieĭ luĭ Brâncovénul a fost o epocă de desvoltare și propășire a literatureĭ române și a celeĭ greceștĭ în Muntenia. La tóte produsele literare din acea epocă vedem însemnat numele „Antim Ivirénul“, parte ca editor, parte ca traducĕtor și autor. Tipografia Mitropolieĭ, reformată și îmbunătățită de Antim, a luat titlul de „Tipografia Domnească“.

Pe lângă ocupația cu tipografia, Antim din ceĭ dintâĭ anĭ aĭ petrecereĭ luĭ în Muntenia, s'a ocupat serios de studierea limbeĭ române, și în curgere de 26 anĭ, cât a petrecut în acéstă țară, a ajuns a poseda acéstă limbă în tótă perfecția, ca cel maĭ bun cărturariŭ român de atuncĭ. Un manuscris ce se păstréză în mănăstirea Agapia din Moldova, care este o traducere din slavonește în românește, intitulat: „Invĕțătură creștinéscă.....“ de „ѧнтрꙋ ієрꙁмонахю Ѧнꙁѡймь Івирѣнꙋлꙁ тѵпографꙋлꙁ,“ ne dovedește atât prin o ortografie bizară, cât și prin greșele de pronunță, că acéstă operă datéză din timpul când el încă nu poseda deplin cunoscința limbeĭ române și a scriereĭ eĭ.

Pe la anul 1698, Antim fu numit Egumen al mănăstireĭ Snagovuluĭ. El înființă acolo tipografia sa, în carea a tipărit maĭ multe cărțĭ și româneștĭ și greceștĭ. Dar tot-o-dată el era și Director al Tipografieĭ Domneștĭ de la Mitropolie.

Egumenatul luĭ la Snagov a ținut până în anul 1705.

In acest an, în luna luĭ Martie, Ilarion Episcopul Râmniculuĭ fiind învinovățit în maĭ multe abaterĭ de la canónele și rânduelele bisericeștĭ, domnul C. Brâncovénul a ordonat Mitropolituluĭ Teodosie a convoca un Sinod dintre Archiereiĭ aflătorĭ în Bucureștĭ, care să judece pe Episcopul Ilarion.

Sinodul a fost președat de Dosoteiŭ Patriarchul de Ierusalim, carele se întâmplase atuncĭ în țéră. Ilarion fu judecat și condemnat la destituire din Episcopat.

Remâind vacantă Episcopia de Râmnic, alegerea obștéscă a căḑut asupra Egumenuluĭ de Snagov Antim Ivirénul.

El, devenind Episcop la Râmnic, în anul 1705, și îndată după destituirea luĭ Ilarion, a înființat cel întâiŭ tipografia de la Episcopia Râmniculuĭ, carea apoĭ cu intervale, a ființat până în ḑilele nóstre, restabilită de cuviosul episcop Calinic. Antim a tipărit și aicĭ maĭ multe cărțĭ și româneștĭ și greceștĭ.

Antim cunoscea maĭ multe limbĭ, anume: limba luĭ natală cea georgiană, cea grecéscă, cea turcă și arabă, cea românéscă și cea slavonă, precum se póte conchide din cea dintâiŭ traducere a luĭ ro-

mână, de care am amintit maĭ sus, și carea este tradusă de pe o carte originală slavonă, produsă în Rusia apusană, dupre tótă aparența. Del Chiaro, vorbind de talentele artistice ale luĭ Antim, ne spune că: „era dotat cu talente așa de rarĭ, că scia să imi-„teze într'un mod admirabil orĭ ce feliŭ de manu-„factură, maĭ cu sémă în genul săpăturilor, desemnu-„rilor și brodăriilor. Aduse tipografia în cea maĭ „ bună stare.“

In anul 1709, murind Mitropolitul Teodosie, în loculluĭlascaunulMitropolieĭ Ungrovlachieĭfurădicat Episcopul Râmnicului Antim Ivirénul. Cu suirea sa la acéstă înaltă demnitate bisericéscă, zelul luĭ se îndoi atât în privința progresuluĭ literar cât și în privința administrațiuneĭ cleruluĭ și a molarisăreĭ poporuluĭ, precum și în afacerile politice, la care era chemat a lua parte de domnitor și de patrioțĭ.

El predica la tóte serbătorile în biserica Mitropolieĭ, învețând pre toțĭ cu mult talent și zel credința și morala creștină. Dovadă la acésta sunt „Didachiele„ saŭ predicile, remase în scris de la dînsul, și care astădĭ, prin acéstă primă ediție, se pun la disposiția publiculuĭ cetitor, ca un monument neperitor al mareluĭ Archipăstor românesc. El scria către cler epistole circulare, învețând pre preoțĭ cum maĭ bine să-șĭ facă datoriile lor preoteștĭ, ferindu-ĭ de superstițiĭ și vițiĭ, care înjosesc demnitatea preoțéscă și îndemnându-ĭ a se învěța pre sine și pre alțiĭ cu cuvîntul și cu fapta.

A continuat cu tipărirea cărților. Del Chiaro ne spune, că Mitropolitul Antim, pe lângă literele ciri-

lice și grecești, a adaos și literele arabice, cu care a tipărit în limba creștinilor Sirienĭ și Palestinenĭ Liturgiariul Bisericeĭ ortodoxe, pentru ca și aceĭ creștinĭ să pótă asculta în limba lor serviciul divin. Intr'o carte grecéscă „Panoplia dogmatică,“ tipărită în Bucureștĭ în anul 1710, autorul numește pe Mitropolitul Antim: „prea-eruditul și de Dumnedeŭ „alesul“.

Mitropolitul Antim, trăind în România și lucrând pentru patria sa adoptivă și pentru biserica eĭ, n'a uitat nicĭ patria sa natală Iberia, ci a înființat și acolo o tipografie, și a tipărit, în anul 1710, Biblia și alte cărți în limba georgiană, tipărită de tipografiĭ românĭ trimișĭ acolo de Antim.

Un esemplar de acéstă Biblie se păstréză în Museul archeologic de la Tiflis, capitala Transcaucasieĭ. La urma eĭ este tipărită o însemnare în limba română, cu litere georgiane, de tipograful Mihail Ștefan, și următórele versurĭ româneștĭ, care arată de la cea dintâiŭ strofă că tipoprafiĭ eraŭ acolo străinĭ, și dușĭ numaĭ pe un timp, așteptând cu nerăbdare întórcerea lor în patrie:

„Precum ceĭ străinĭ doresc moșia să-șĭ vade,
Când sînt în altă țéră de nu pot să șade,
Și ca ceĭ ce-s pe mare bătuțĭ de furtună,
Și rógă pe Dumnedeŭ de liniște bună,
Așa și tipografiĭ doue cărțĭ sfârșiră,
Laudă neîncetată daŭ și mulțămiră“.

Mitropolitul Antim urà dominațiunea turcéscă și pre Grecii fanarioțĭ, atât ceĭ din țéră cât și pre ceĭ din Constantinopole. El era favorabil ideeĭ și dorințeĭ

multora dintre Românĭ de a se ajunge odată, ca suzeranitatea turcéscă să se pótă înlocui cu suzeranitatea unuĭ stat mare vecin, creștin, fie Rusia, fie Austria. De aceea, în anul 1711, când Moldoveniĭ s'aŭ aliat cu Petru cel Mare contra Turcilor, Mitropolitul Antim a îndemnat mult pe Brâncovénul Vodă ca să se alieze și el cu Muscaliĭ. Constantin vodă a remas neutru; dar Mitropolitul Antim, împreună cu uniĭ din boerĭ, aŭ remas în simpatiele lor către Rușĭ și pre cât aŭ putut aŭ luat și parte activă la răsboiŭ contra Turcilor. Dușmaniĭ luĭ Antim, cariĭ, cum am ḑis, eraŭ mulțĭ și în țéră și în Constantinopole, n'aŭ perdut ocasiunea de a compromite pre Antim la domnitoriul Brâncovénul, calomniindu-l ca dușman al luĭ, care complotéză, atacă pre domnitor în predicele sale; că a îndatorit Mitropolia cu cheltuele nechibzuite și de prisos, etc. etc.

Acestea s'au întâmplat pe la finele anuluĭ 1711. Calomniile aŭ fost conduse cu atâta ghibăcie, încât Brâncovénul, cu tótă stima ce avuse către Antim, fu pornit cu urgie asupra luĭ, și-ĭ trimise ordin ca să dimisioneze din Mitropolie. Acéstă nedreptate mișcă fórte adânc pe Antim și prin două apologiĭ, una de la 13 Ianuarie, alta de la 3 Fevruarie anul 1712, rĕstórnă una după alta și arată falsitatea calomniilor aduse asupră-ĭ de către neîmblânḑițiĭ luĭ vrășmașĭ. Apologiile luĭ Antim sûnt adaose la sfârșitul predicilor luĭ (1). Antim lasă la ințelepciunea și indulgența Domnitoriuluĭ sórta sa, dechiarând că, dacă

(1) Aceste douĕ apologiĭ sau scrisorĭ de desvinovățire către Domnul țereĭ, până acum necunoscute, se află pe foile 8—15 ale manuscrisulu între predicele 1-a și a 2-a. Le reproducem la sfîrșitul acestor „Notițe.“ I. B.

dimisiunea luĭ se cere imperios, el este gata a o depune în mânile Domnitoriuluĭ. Brâncovénu s'a rĕsgândit şi a lăsat pe Antim nesupărat în scaunul Mitropolieĭ, cât a maĭ domnit el, adică pănă la anul 1714, când i s'a întâmplat nenorocitul sfârşit luĭ şi familieĭ sale.

Sub domnia luĭ Stefan Cantacuzin, 1714—1716, Mitropolitul Antim a păstorit Biserica în pace, maĭ ales că el maĭ dinainte era amic cu familia Cantacuzinéscă. In acest timp mitropolitul Antim a isprăvit mănăstirea, care pănă astădĭ pórtă numele seŭ. Del Chiaro ne spune despre acéstă mănăstire astfeliŭ: „Antim făcu în Bucureştĭ şase edificiĭ din fun„dament, o măréţă mănăstire cu o prea frumóă Bise„rică în onórea tuturor sfinţilor, dotându-o cu preţióse „ornamente sacre pentru funcţiunile pontificale, pre „care pentru nenorocirea sa, nu le putu întrebuinţa „spre consacraţiunea noueĭ Bisericĭ, în care spera a „fi îmmormîntat.“

In anul 1715, Iulie 20, mitropolitul Antim printr'un act testamentar dotéză mănăstirea sa cu avere şi face dispoziţiunile trebuitóre pentru prosperarea eĭ şi păstrarea memorieĭ ctitoruluĭ, şi arată bine-facerile publice cărora ea este destinată de dînsul. Şi aicĭ se vede sufletul cel mare al mitropolituluĭ Antim, de aceea noĭ reproducem aicĭ întreg acest testament séŭ aşezemînt, orĭ, precum îl numeşte el, „Hrisov Archieresc,“ după cum a fost publicat în „Revista Archivelor statuluĭ Român.“

„Antim cu mila luĭ Dumnedeŭ Archiepiscop şi Mi„tropolit a tótă Ţéra românéscă şi Exarh plaiurilor.“

„Ceĭ ce iaŭ darul vredniciei archiereștĭ de prin „tótă lumea și se așéză purtătorĭ de grijă la bise- „rica cea sfântă a luĭ Dumnedeŭ, aŭ datorie maĭ cu „deadinsul a păstori turma lor cea pravoslavnică ce li „s'aŭ încredințat de la Christos, cu cuvinte folosi- „tóre de suflet și cu învățătura cea evanghelicéscă, „și cu ochiŭ privighealnic să păzéscă oile cele cuvîn- „tătóre de lupiĭ ceĭ greĭ, cariĭ nu cruțéză turmeĭ „și de pășunele cele stricăciόse sufletuluĭ, carele „zăticnesc mântuirea lor. Acéstă învĕțătură dă fe- „ricitul Pavel Milesianilor, dicênd: „Luațĭ aminte de „sine-vĕ și de tótă turma pre care pe voĭ v'aŭ pus „Duhul Sfânt Episcopĭ a păstori biserica luĭ Dum- „nedeŭ, care aŭ câștigat-o prin sângele luĭ.

„După acésta aŭ altă datorie următóre acestia, „întocmaĭ trebuinciósă, adică a purta grijă pentru „zidirea, înălțarea și adaosul Sfintelor lăcașurĭ și „dumnezeeștelor case. Că de ar lipsi sfintele bisericĭ, „unde s'ar aduna norodul ca să asculte duhovni- „ceștile și evangheliceștile cuvinte și cântărĭ, saŭ un- „de s'ar săvârși sfintele și înaltele luĭ Dumnedeŭ „Taine? Maĭ ales încă și prorocul David ne porun- „cește, în bisericĭ bine să cuvêntăm pre Dumnedeŭ „și să iubim podóba caseĭ luĭ. Drept aceia și smere- „nia nóstră, de vreme ce din mila luĭ Dumnezeŭ ne „am înălțat la trépta cea înaltă a archierieĭ și am „primit grija a păstori oile cele cuvîntătóre, știind „aceste douĕ datoriĭ ce sunt asupra nóstră, n'am lip- „sit până acum după putința nóstră a învĕța turma „cea cuvîntătóre cele de folos și mântuitóre și cu „laptele cel dulce al cuvêntuluĭ a o hrăni. Așijderea

„şi spre ridicarea, adaosul şi podóba sfintelor lăca-
„şurĭ, multă pohtă şi râvnă dumnedeéscă am avut;
„care râvnă cu năstavul şi cu ajutorul dătătoruluĭ
„de bine Dumnedeŭ s'aŭ lucrat şi la sâvârşire bună
„aŭ venit. Că dintru ostenelele mele cele multe, din
„tipăritul cărţilor, şi din milosteniile îndurătorilor
„creştinĭ, ne am învrednicit de am înălţat din te-
„melie biserică frumósă aicĭ în Bucureştĭ întru sla-
„va şi mulţămită însuşĭ celuĭ ce întru Troiţă se pros-
„lăveşte Dumnedeŭ şi întru cinstea şi lauda tutu-
„ror sfinţilor dimpreună, în cât să fie şi să se nu-
„mésca cinstita mănăstire a tuturor sfinţilor, cărora
„o am şi închinat-o şi pe numele lor o am zidit-o,
„ca să se prăznuéscă întru ea cu mărire şi să se cin-
„stéscă necontenit cu laude şi cu cântărĭ, ca nişte pri-
„etenĭ aĭ luĭ Dumnedeŭ şi ajutătorĭ şi sprijinitorĭ tu-
„turor pravoslavnicilor creştinĭ. Zidit-am şi înprejurul
„eĭ chiliĭ destule şi alte lăcaşurĭ, pentru odihna E-
„gumenuluĭ, care va fi după vremĭ, şi acelora ce vor
„vrea să alégă viaţa sihăstréscă, adaugând întru ea
„şi altele multe trebuinciόse, La care am închinat
„multe de tóte câştigurĭ mutătóre şi nemutătóre
„pentru îndestularea celor ce vor lăcui întru ea; a-
„dică moşiĭ, viĭ, morĭ, stupĭ şi dobitóce de tot feliul.
„Incă şi biserica am înpodobit'o şi am înfrumuse-
„ţat'o cu ajutorul luĭ Dumnedeŭ pe din afară şi pe
„din lăuntru cu multe odóre de argint şi cu veş-
„minte scumpe, cu cărţĭ de multe feliurĭ şi cu altele
„ce se obicĭnuesc a se înzestra zidirile cele cuviόse.
„Şi, pentru ca să se chivernisésca tóte nestrămutat
„după cugetul m.ŭ şi după socotéla cea bună şi dré-

„ptă, am aşezat 32 de capete în scris, întru carele „maĭ pe larg rânduesc tótă îndreptarea mănăstireĭ, „precum se vede în condicul cel iscălit al Bisericeĭ.

„Adică să se afle d'a pururea la acea casă 14 ó- „menĭ pentru slujba mănăstireĭ.

„Doĭ preoţĭ mirenĭ să slujască Monastireĭ, fie ca- „rele cu plata luĭ.

„Să se facă milostenie la săracĭ în tóte Duminicile.

„Să aĭbă óre care milă în tóte Sâmbetele ceĭ ce vor fi în temniţă.

„Să se îmbrace în ziua de Joi-mare treĭ săracĭ şi „treĭ fete sărace.

„Să se înzestreze pe an o fată săracă a doua ḑi „de Sfântul Dimitrie.

„Să se odihnéscă în treĭ ḑile streiniĭ nemernicĭ „cu mâncare şi cu sălăşluire peste tótă vremea.

„Să se îngrópe cu cheltuiala caseĭ săraciĭ ce-ĭ scot „prin uliţe morţĭ, cerşind milă pentru îngroparea lor.

„Să se hrănéscă treĭ copiĭ ce ar învăţa carte, şi „dascălul lor să-şĭ ĭea plata osteneleĭ din mănăstire.

Să ardă treĭ candele necontenit în biserică peste „tótă vremea.

„Să prăznuéscă pe an pomenirea a patru sfinţĭ: „a Sfântuluĭ Antim la 3 ḑile a luĭ Septemvrie, a „cĭudotvoreţuluĭ (*) Nicolae în 6 ḑile a luĭ Dechem- „vrie, a Sfinteĭ Muceniţe Agatia la 5 ḑile a luĭ Fe- „vruarie şi a Sfântuluĭ Alexie Omul luĭ Dumnezeŭ, „la 17 zile a luĭ Martie; şi într'aceste ḑile să se facă „milostenie la săracĭ, după cum s'aŭ scris în condică.

„Să se prăznuéscă sĕrbătórea Tuturor Sfinţilor pe

(*) Făcĕto ruluĭ de minunĭ.

„an cu cinste cuviinciósă, după obiceiul țěreĭ, și în-
„tr'acéstă di să dăruéscă pre mitropolitul țěreĭ, ca să
„săvârșască sfînta Liturghie și în diua aceia și a-
„doua di.

„Să se facă sărindare și liturghiĭ în toțĭ aniĭ pen-
„tru sufletele celor ce aŭ miluit saŭ vor milui sfînta
„mănăstire, după cum s'aŭ însemnat maĭ chiar în
„condic. Să se strângă într'o lăcriță osebit zeciu-
„iala banilor din câțĭ se vor agonisi de pe veniturile
„mănăstireĭ, și de la milosteniĭ, ca să se afle la vre-
„me de mare păs al eĭ.

„Să se ție douě tipografiĭ, una grecéscă și alta ro-
„mânéscă, pentru folosul obșteĭ și pentru agoniséla
„caseĭ.

„Pe lângă acésta maĭ marele mănăstireĭ și purtă-
„torul de grijă trebilor eĭ să fie Egumenul cel du-
„pă vremĭ, chivernisind și îndreptând tóte veni-
„turile eĭ și pre călugărĭ cu frica luĭ Dumnezeŭ
„și cu dreptate; carele cât va trăi să-șĭ aibă cuviin-
„ciósă cinste și după mórte pomenirile cele obici-
„nuite, precum s'aŭ însemnat în condic. Insă să maĭ
„fie și cincĭ Epitropĭ din céta negutătorécă, obraze
„de cinste, pe cariĭ i-am pus și i-am așezat ca să
„pórte grijă pentru buna chiverniséla și adaosul ca-
„seĭ și ca să ia socotéla Egumenuluĭ pe an de douě
„orĭ pentru tot venitul și cheltuĭala. Și când ar lip-
„si Egumenul, eĭ să alégă pre altul, cu scirea lumi-
„natuluĭ Domn și cu blagoslovenia a prea sfințituluĭ
„Mitropolit, carele va fi după vremĭ. Insă voesc ca acé-
„stă sfîntă mănăstire, care am înălțat-o și am înfru-
„musățat'o cu a mea cheltuĭală, să fie slobodă, singură

„ei-şĭ legiuitóre, singură stăpânitóre şi nimănuĭ su-
„pusă, fără numaĭ luĭ Dumnezeŭ şi sfinţilor tuturor,
„cărora am şi închinat-o. Să nu fie sub vre-o stăpânire
„patriarchéscă, nicĭ sub vrednicia domnéscă, nicĭ sub
„stăpânirea Archiereuluĭ ţĕreĭ, nicĭ supusă vre-unuĭ
„boer, nicĭ vre-uneĭ mănăstirĭ verĭ mare verĭ mică.
„Ci numaĭ numele cel canonicesc al Prea Sfinţitu-
„luĭ Mitropolit să se pomenéscă întru ea după rân-
„dueala cea bisericéscă. Eară mănăstirea să se stă-
„pânéscă şi să se îndrepteze întru tóte numaĭ de E-
„gumenul şi de ceĭ cincĭ epitropĭ cu un gând întru
„tóte, după rândueala ce am aşezat în cele 32 de
„capete. Eară de va vrea cine-va din ceĭ de acum
„sau din ceĭ maĭ de pre urmă, orĭ din ce rânduială
„ar fi, să supue acéstă slobodă a nóstră mănăstire
„altuĭ obraz sau alteĭ mănăstirĭ, sau va strămuta ce-
„vaşĭ din cele ce s'au hotărît de a nóstră bună voie,
„în cele 32 de capete, unul ca acela să fie afurisit
„de Dumnezeŭ atot-ţiitoriul şi proclet şi neiertat şi
„în lumea acésta şi în cea viitóre, să aibă pârîş la
„ḑiua judecăţeĭ ceĭ înfricoşate pe toţĭ sfinţiĭ şi pro-
„copsală să nu vaḑă în tóte ḑilele vieţeĭ luĭ.

„Şi pentru acésta s'au făcut acest archieresc hri-
„sov, întărit cu iscălitura şi cu pecetea smerenieĭ nó-
„stre spre adeverinţa, întemeerea şi nestrămutarea
„aşezămînturilor şi învĕţăturilor nóstre ce s'au ḑis
„maĭ sus. Iulie 20, d-ni, lét 7223.

„Dat în scaunul Mitropolieĭ nóstre în Bucureştĭ.

„Smeritul Mitropolit al Ungro-Vlachieĭ Antim".

Anul 1716 a fost fatal şi pentru ţéră şi pentru Mitropolitul Antim. Pórta destitui din domnia Ţereĭ-

Româneştĭ pre Stefan Cantacuzin, şi-l înlocui cu Nicolae Mavrocordat, carele până atuncĭ domnise în Moldova. Acest Mavrocordat, de şi almintrelea om erudit şi amic al ştiinţelor şi al oamenilor învĕţaţĭ, cu deosebire al celor străinĭ, pre care fórte îĭ curtenea şi măgulea, era de un caracter violent, fórte crud, nesăţios de avere şi Turc în tótă puterea cuvîntuluĭ. Elîn politică, ca şi tatăl seŭ, era cu totul dedat intereselor Porţeĭ Otomane; duşmaniĭ Turcilor eraŭ şi duşmaniĭ luĭ personalĭ. El luase o parte activă la perdarea domnitoruluĭ Brâncovénul. Cum se sui pe tronul Munteniei, la 10 Fevruarie, împărţi serviciile ţereĭ la o mulţime de Grecĭ, ce-ĭ adusese cu sine ca slugĭ credincióse; începu a persecuta pe boeriĭ Românĭ, întroduse văcăritul şi birul pe cler; confiscă averea Cantacuzinilor şi stărui din tóte puterile pentru uciderea Cantacuzinilor Stefan şi Constantin; prinse pe Mihail Cantacuzin şi pe Radu Dudescu şi-ĭ trimise la Constantinopole, unde fură şi aceştia decapitaţĭ. Mulţĭ boerĭ de gróza luĭ fugiră în Transilvania, şi acolo lucraŭ pentru, ca Austria să vină a scapa ţéra de Turcĭ şi de Fanarioţĭ. Ceĭ ce remaseră în ţéră, retraşĭ pe la casele şi moşiile lor, de asemenea aşteptaŭ mântuirea lor şi a ţereĭ de la Austria. Acéstă putere vecină, spre a întreţinea speranţele Românilor, direct sau indirect, făcea din când în când demarşurĭ militare de a ocupa Principatele române. Aşa a fost între altele năvălirea bruscă în Moldova a luĭ Arvath Ferenz, pre carele l-a prins şi spânzurat Mihail Racoviţă Vodă, şi ĭ-a resipit banda jăfuitóre.

*

In luna luĭ Septemvrie, un regiment austriac a ocopat satul Câneni din Oltenia, unde era situată vama românéscă pe granița despre Transilvania. Vestea acésta ajunse la Bucureștĭ fórte esagerată, anume că oștile nemțeștĭ au întrat în țéră, că înaintéză spre Bucureștĭ, cariĭ numaĭ de cât aŭ să fie cuprinșĭ de Nemțĭ.

Acéstă veste neașteptată lovi pre Mavrocordat ca un trăsnet; el nu gândi decât cum să se pótă mântui pe sine și averea sa în cetatea turcéscă de la Giurgiŭ, unde și plecă nentârḑiat cu miniștriĭ seĭ grecĭ. Bucureștiĭ eraŭ în ferbere mare, buimăcițĭ de frică și de speranță.

Mitropolitul Antim ura pre Mavrocordat, ca și toțĭ Româniĭ. El nu era în Bucureștĭ când sosise vestea cea de spaimă și de bucurie pentru venirea Nemților, ci se afla în eparchie și anume în județul Vlașca. Dascălul Mitropolieĭ și predicatorul curțeĭ Avramie Venețianul scrie Mitropolituluĭ cu deamăruntul cele ce se petrec în Bucureștĭ, și-l rógă cât maĭ în grabă să vie în Bucureștĭ, unde nu este nicĭ o autoritate, căcĭ și domnul și boieriĭ luĭ aŭ fugit; că se aștéptă să vie domn noŭ cu Nemțiĭ, anume Gheorghe Cantacuzin, etc. Mitropolitul, îngrijat fórte, a plecat grabnic spre Bucureștĭ; dar pe cale se întâlnește cu Mavrocordat la satul Daia (Odaia).

Mavrocordat, spuind Mitropolituluĭ cele petrecute în Bucureștĭ și că el se duce să aducă oștirĭ turceștĭ spre a scapa Bucureștiĭ și țéra de Nemțĭ, a stăruit cu tóte chipurile ca și Mitropolitul să nu se întórcă la Bucureștĭ, ci să remână cu dînsul, ca să mérgă odată cu

oştirele turceştĭ. Mitropolitul a arătat şi el scrisórea despre cele ce se petrec în Bucureştĭ şi a remas neînduplecat; iară Mavrocordat se întări în bănuiala sa, că Mitropolitul este părtaş în complotul boerilor, şi că grăbeşte a se duce în Bucureştĭ, ca să intronezе pe noul domn Gheorghe Cantacuzin, fiul luĭ Şerban Cantacuzin, de carele se vestise în Bucureştĭ că vine cu Nemţiĭ ca să se rădice la domnia ţereĭ. De aceea la despărţire Mavrocordat ameninţă pe Mitropolit, că se va căi amar de acéstă neascultare.

Curând se dovediră, că panica din Bucureştĭ nu avuse nicĭ un temeiŭ. Nemţiĭ nu făcuse nicĭ un pas maĭ departe în România, de la punctul Câneni. Mavrocordat prinse la curaj, luă de la Turcĭ vre-o 200 de Tatarĭ, raportă Porţiĭ tótă împrejurarea, şi se reîntórse la Bucureştĭ plin de furie şi de resbunare asupra boierilor şi asupra mitropolituluĭ. Incă pe cale a întâlnit pre Vornicul Pătraşcu Brezoénu, şi a poruncit de l-au tăiat bucăţĭ, sub pretext, că în lipsa luĭ din Bucureştĭ el cu alţĭ boierĭ întrunițĭ la mitropolie, ş'ar fi pus candidatura la domnie. Sosirea luĭ Mavrocordat în Bucureştĭ a umplut de grózà pe boieriĭ românĭ, cariĭ nu însoţise pre Mavrocordat în fuga luĭ. Cea dintâĭ jertfă a resbunăreĭ fu mitropolitul Antim. Fu adus la curte şi pus la închisóre sub pază rigurósă, şi nu i se permise a se înfăţoşa domnitoruluĭ, precum cerea mitropolitul, ca să se esplice. Tot atuncĭ fu întemniţat Ieromonachul Avramie Veneţianul, dascălul şi predicatorul curţeĭ, pentru scrisórea ce trimesese mitropolituluĭ,

spre a-l chema la Bucureștĭ, și mulțĭ alțĭ boerĭ bănuițĭ pentru complot, și cariĭ trebuiaŭ să-șĭ plătéscă viéța cu banĭ orĭ cu capul.

Mitropolitul Antim fu repede constrâns prin amenințărĭ, ca să-șĭ dea dimisia, apoĭ fu judecat de Patriarchie, condemnat și bisericește și politicește; degradat nu numaĭ din trépta de Mitropolit, dar esclus și din tagma monachală și redus la numele primitiv de Andreiŭ, fu esilat pe viéță la mănăstirea din muntele Sinaĭ în Arabia.

Din cartea Patriarchuluĭ Ieremia de caterisirea luĭ Antim, se vede, că Mavrocordat a denunțat la Pórtă pre Mitropolitul Antim, ca pre un revoluționar și conspirator contra Porțeĭ și a domnuluĭ țereĭ, și a cerut destituirea luĭ, și că Pórta a ordonat Patriarchuluĭ a-l destitui și condemna bisericește. In acea carte patriarchală nenorocitul Mitropolit se descrie cu epitetele cele maĭ degrădătóre, precum: *urgisitul de Dumnezeŭ, reul Antim, revoluționarul, conspiratorul* contra Porțeĭ și a domnuluĭ, *vrăjitor, criminal* în multe, etc. Patriarchul cu sinodul luĭ, degradând pre Antim, îl lasă ca simplu „monach Antim“ escomunicat de la biserică și de la orĭ-ce beneficiĭ bisericeștĭ.

Dar se vede că luĭ Mavrocordat nu ĭ-a fost de ajuns acéstă osândă, ci a maĭ agravat'o cu autoritatea sa politică, escludênd pre Antim și din monachism, făcêndu-l simplu mirean cu numele de Andreiŭ și apoĭ alungându-l din țéră și esilându-l în Arabia. Dar nicĭ acésta nu ĭ-a fost de ajuns: a dispus în ascuns, ca ceĭ ce-l vor duce în esil să-l omóre pe

cale. Să ascultăm în acésta pre Del Chiaro, adoratorul Mitropolituluĭ Antim şi martor ocular al acesteĭ tragediĭ:

„Archiepiscopul Antim, arestat la curte, fu con-„strîns prin amenințărĭ de a da în scris renunțarea „sa la Archiepiscopat.

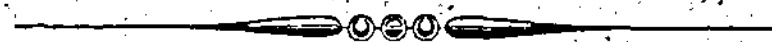
„Fu ales de Principe şi de miniştriĭ seĭ Archiepis-„copul Mitrofan, carele fusese duhovnic al principeluĭ „Constantin Brâncovénu. Destituitul Antim fu degra-„dat şi acuzat ca vrăjitor şi amăgitor; i se rĕdică din „cap potcapiul şi-ĭ puse un fes roşu; îĭ luă numele de „Antim şi îĭ dede pre cel de Andreiŭ, căcĭ aşa se numia „el din mirenie; i se ceti şi aplică sentența de închisóre „perpetuă în mănăstirea de la muntele Sinaĭ. Pus nóp-„tea într'un car, fu dat în paza a cător-va Turcĭ, „carĭ, ajungênd în Galipole, lângă rîul *Dulcia,* care „trece prin Adrianopole (*Marița?*), uciseră pre neno-„rocitul Archiepiscop, şi membrele luĭ fură aruncate „în ḑisul rîŭ. Iată sfârşitul nenorocit al aceluĭ Archie-„piscop, de ale căruĭ procedurĭ politice *multi multa di-„cunt,* şi eŭ nu voiŭ să maĭ ḑic altă ceva, de vreme ce „judecățile luĭ Dumnezeŭ trebue să fie adorate de noĭ „şi fără a le maĭ interpreta............ Grozavul cas „al uciindereĭ Archiepiscopuluĭ (pe când toțĭ îl credeaŭ „că este închis la muntele Sinaĭ) puse tótă Valachia în-„tr'o oribilă consternațiune“!

Puind în comparație darurile cele marĭ, cu care Dumnezeŭ a înzestrat pre acest mare bărbat al Bisericeĭ române, şi serviciile cele marĭ făcute de el națiuneĭ şi Bisericeĭ, cu tragicul seŭ sfârşit, eŭ nu mĕ pot opri a nu încheia noțiunile mele despre viéța

mareluĭ Mitropolit român cu cuvintele înțeleptuluĭ Solomon:

„Sufletele drepților sunt în mâna luĭ Dumneḑeŭ, și „nu se va atinge de dînsele munca. Părutu-s'aŭ în ochiĭ „celor nepricepuțĭ a muri, și s'a socotit ca o pedépsă „sfârșitul lor, și ducerea lor de la noĭ — sfărămare. „Dar eĭ sunt în pace. Că înaintea fețeĭ ómenilor de „vor lua și muncă, nădejdea lor este plină de nemu„rire. Și întru puține fiind pedepsițĭ, cu marĭ bunătățĭ „se vor dărui. Căcĭ Dumneḑeŭ i-aŭ ispitit pre dînșiĭ „și i-aŭ aflat luiși vrednicĭ. Ca aurul în topitóre i-aŭ „lămurit și ca pre o jertfă de ardere întrégă i-aŭ pri„mit. Și în vremea cercetăreĭ sale vor străluci. Ceĭ ce „nădăjduesc spre Domnul vor înțelege adevĕrul, și „credincioșiĭ vor păstra iubirea lor cătră dînsul."

Roman, Maiŭ 29.

=D.226

Scrisórea ce au scris Vlădica Antim către Măria sa Costandin Vodă Basarab.

La lét 7220, în luna luĭ Genarie 13. 1712

Duminecă la vreme de chindie, Pré luminatul Domn Io Costandin Basarab Voevod, avênd prepus pentru niște lucrurĭ, ce le-au adus întâmplările vremiĭ de s'au făcut, cum să se fie făcut cu învățătura și îndemnarea nóstră, și fiind Măria-Sa îndemnat de niște obraze marĭ bisericeștĭ și mireneștĭ, pline de zavistiĭ și de reutate, au trimis la noĭ cu poruncă mare pre duhovnicul luĭ pre Episcopul Nisis Kyr Mitrofan Tasitul, carele era sfetagoreț de-la mănăstirea Dionisiu, de ne-au dis, aŭ să fac paretisis de bună voea mea, și să-mĭ las scaunul să es, au să mĕ scótă Măria-Sa cu sila, și să scrie la Țarigrad să mĕ și caterisescă. Pentru care lucru mergênd eu la curte Marțĭ seara, și vorbind în taină cu Măria-Sa, ĭ-am dis cum-că mĕ las de Vlădicie de voea mea, și într'acel cĭas ĭ-am dat în scris aceste 12 capete, care le însemnăm aicĭ, să se afle la ceĭ dupre urmă spre aducerea aminte și să cunóscă fieşte cine și nevinovăția nóstră.

Domnul au fost luminarea mea și mântuitoru meŭ.

Acéstă scrisóre ce o închin pentru înțelépta socoteala Măriei Tale, mĕ rog ca unuĭ Domn milostiv și iubitor de Hristos, să o citeștĭ când veĭ avea îndeléte cu blândețe pentru dragostea τοῦ πραωτάτου Χριστοῦ (*pré blânduluĭ Hristos*), și cele scrise să le socoteștĭ tóte cu amăruntul, cu judecată

dréptă, că le veĭ afla adevĕrate; şi scóte din inima Măriei Tale acel ghimp că nu sûnt (ştie Domnul) precum mĕ socoteştĭ Măria Ta, şi precum μὲ γλωσσαλγοῦν (*îmĭ fac reŭ cu limba lor*) împotrivniciĭ meĭ, şi am nădejde pre Dumnezeŭ că se va descoperi dreptatea mea fără zăbavă ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, σὺ δὲ Κύριε ἐλέησόν με (*căcĭ eu fără de răutate m'am purtat, iar tu Dómne miluește-mĕ*). Ştiu că vrăjmaşiĭ meĭ λόγον παράνομον κατέθεντο κατ' ἐμοῦ (*lege au pus în potriva mea*) înaintea făcătoruluĭ meŭ de bine, carele eştĭ Măria Ta, şi la acésta ce alta pociŭ să dic întâiŭ fără numaĭ?

1. De am viclenit pre Măria-Ta, au casa Măriei Tale, au am vre un gând reŭ (în cât va îndelung-răbda Dumnezeŭ să trăesc pre pămênt), au în vieaţa Măriei-Tale, au după petrecania a mulţĭ anĭ aĭ Măriei-Tale, să fiŭ eŭ sub legătura cea grea a afurisanii; ear de nu, să fie ceĭ ce au grăit reŭ către Maria-Ta (asupra nevinovatuluĭ) fără de lege, în trufie, şi în defăimare; pentru-că şi de am grăit, au în biserică propoveduind cuvântul luĭ Dumnezeŭ, au afară în taină, sau de faţă înaintea Măriei-Tale, au şi pe după dos, vre un cuvânt carele să nu fie fost pre plăcerea Măriei-Tale, l-am grăit χρεωστικῶς (*din datorie*), ca un păstor sufletesc, ear nu cu vicleşug, să te vatĕm au trupeşte au sufleteşte.

2. Eu aicĭ în ţară n'am venit de voea mea, nicĭ de vre o sărăcie sau lipsă, nicĭ mănăstirea Snégovuluĭ o am luat o cu de a sila; ear ce am lucrat în 7 anĭ ce am fost acolo (nu atâta din venitul caseĭ, cât din sudorile feţeĭ mele), lucrurile acelea mărturisesc la toţĭ, şi măcar că Măria-ta nu pohteaĭ să es de acolo, ear cine au fost pricinuitoriĭ eşireĭ mele vor da seama înaintea luĭ Dumnezeŭ; ear încailea am eşit cu cinste, şi nimenea nu mi-au luat seama, căcĭ se vedea că am făcut şi am adaos, ear n'am stricat, ear nicĭ datorie am lăsat. (1)

(1) Al treilea cap al desvinovăţireĭ nu se află copiat în manuscris.

4. La Episcopia Râmniculuĭ puiŭ martor τὸν κρυφιοκαρδιογνώστην Θεόν (*pe Dumnezeŭ care cunóşte ascunsurile inimeĭ*), că nicĭ în visul mieŭ δέν το ἐφαντάσθηκα (*mi-am închipuit*) să mĕ fac Arhiereu, cunoscêndu-mĕ pre mine maĭ păcătos şi maĭ nevrednic decât toţĭ ómeniĭ pămêntuluĭ. Iar de vreme ce ὁ τὰ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομῶν Θεὸς (*Dumnezeŭ cel ce pe tóte le cârmueşte*) aşa au vrut să ridice din pămănt sărac, şi din gunoiŭ să înalţe méser-τοῦ καθῆσαι αὐτὸν μετὰ ἀρχόντων τοῦ λαοῦ αὐτοῦ (*ca să şadă cu boeriĭ poporuluĭ seŭ*), eu ce puteam face? ὑποταγὴν τῷ Κυρίῳ καὶ ἱκέτευσα αὐτὸν (*m'am supus Domnuluĭ şi l-am rugat pre el*). Am şedut şi acolo treĭ anĭ fără 2 lunĭ. Ce am lucrat şi acolo (nu atâta din veniturile caseĭ, cât ear din ostenéla şi sudórea feţeĭ mele) este φανερὸν τοῖς πᾶσι (*vederat tuturor*). Eşirea mea de acolo n'au fost cu voea mea; eram odihnit cu atâta, şi-mĭ ajungea din destul necasurile ce petreceam. Iar apoĭ am eşit cu cinste, şi nicĭ seama mi-au luat nimenea, nicĭ datorie am lăsat, că aşa ne-au slujit vremea.

5. Mitropolia n'am luat'o cu sila, nicĭ cu mite, nicĭ cu rugăciunĭ. Facă-mĭ Dumnezeŭ rĕsplătire, de va fi urmat vre una dintr'acestea; ci aşa au fost plăcut înaintea stăpânuluĭ Dumnezeŭ, şi au luminat pre Măria-Ta şi te-au făcut ὄργανον (*instrument*) la mijloc, de mi s'au făcut mutare dintr'un scaun într'altul. Şi fiind-că acéstă συνάφεια (*urmare*) este duhovnicéscă, am pus ostenelĭ peste ostenelĭ întru tóte, şi am trudit din ḑi din nópte să îmulţesc talantul Domnuluĭ, pentru ca să nu mĕ numĕr în rândul leneşiĭ slugĭ, şi am silit după putinţa mea, şi după próstă ajungerea minţiĭ mele, de am lucrat în viea Domnuluĭ, de nu ca cel de al nouălea cĭas, măcar ca cel de la al un-spre-ḑecelea cĭas, şi nădăjduesc că voiŭ lua de la stăpân plata deplin, că este volnic pre al seŭ. Şi acestea câte am lucrat cu măinile, şi câte am grăit cu limba, cine va vrea să le socotéscă μὲ ὀρθὸν λογισμὸν ἀπροσωπολήπτων καὶ κατὰ Θεὸν (*cu cuget drept fără făţărnicie şi după Dumnezeŭ*), nicĭ una nu va afla, ca să nu

fie spre slava luĭ Dumnezeŭ, spre cinstea Măriei-Tale, şi spre folosul ţereĭ.

6. Răutatea şi zavistia din lume nicĭ au lipsit, nicĭ va lipsi, pentru căcĭ este pornit omul din tinereţile luĭ spre cele viclene, şi nu se părăseşte a nu zavistui binele şi cinstea altuia; şi pentru acéia ştiŭ că se nevoesc mulţĭ, ca să strice cu bărbăţiile lor cele otrăvicĭóse τὰ χρηστά σου ἤθη (*bunele tale plecărĭ*), şi silesc cu vicleşug ca să te îndemne pre Măria-ta, să facĭ cele ce n'aĭ făcut în tinereţe spre sufletésca vătămare şi spre clevetirea ómenilor.

7. Pre ceĭ ce sûnt pricina răutăţiĭ îĭ ştiŭ cine sûnt, ca cum mĕ ştiŭ pre mine insumĭ, uniĭ de aicĭa şi alţiĭ dintr'altă parte, cari sûnt ἀμετάτρεπτοι (*neschimbătorĭ*) din rĕŭ. Iar aşĭ pohti să stau de faţă cu dînşiĭ înaintea Măriei-tale şi înaintea a mult norod, να παραστήσουν (*să arate*) cele neadevărate carele mĕ lupt în zadar; şi măcar că mie nu mi se cuvine ca unuĭ Archiereŭ, să grăesc pe nimenea de reŭ, nicĭ să părăsc, ear mi se pare că cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ fórte tare s'ar ruşina.

8. Intre cele-lalte mozaviriĭ şi văndărĭ ce-mĭ fac, ca Iuda pe Hristos, aŭ dis către Măria-ta cel ce au dis cum să fiŭ făcut 24 de capete asupra Măriei tale împotrivă, întrébă pre părintele Nisis, să-ţĭ spuie acele capete ce dic? că i le-am cetit într'acel ceas, ce au pomenit de ele, fiind de faţă şi Odriénul; care capete eu vream să le arăt Măriei-Tale de atuncea si să-ţĭ cer voie să-ĭ afurisesc de faţă pre ceĭ ce le scornesc, dar n'au vrut să mĕ lase uniĭ; ear de va pohti Măria-ta să ţi le trimeţ să le citeştĭ, să vedĭ ce cinste îmĭ fac mie fiiĭ meĭ ceĭ sufleteştĭ, şi ce vorbesc pentru mine. Ci dicênd cu aceluia ce ţi le-au spus, cum-că s'au lunecat şi el cu firea ca toţĭ ómeniĭ, şi cum-că tóte le am însemnate capete, şi nevrênd să i le citesc, că nicĭ aveam vreme, nicĭ îmĭ este drag să le maĭ aud. au dis către Măria-

ta τὸ ἀνάπαλην (*contrariul*). Dumnezeŭ să facă plată fieşte căruia dintr'înşiĭ după faptele lor, eu sûnt gata.

9. Ear pentru paretisis ce mi-aŭ venit poruncă de la Măria ta ca să fac, dic cum-că nu îndrăznesc, pentru făgăduelile care dăm noĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ, când ne hirotonim (precum şi cu mâna scriem în condică, precum este rânduealа bisericéscă, şi iscălim înaintea celor ce vor să se hirotonéscă) care şi înşine noĭ de voea nóstră de vom face paretisis, călcăm porunca şi făgăduéla; şi Dumnezeŭ nu glumeşte, că dice marele Pavel: ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἐκεῖ καὶ μενέτω (*fie-care unde au fost chemat acolo să rĕmăe*); ear pentru dragostea Măriei-tale, de ne veĭ poronci, vom face, pentru ca să nu socoteştĭ că-ţĭ stăm împotrivă; numaĭ fă Măria-ta socotéla dréptă şi cu frica luĭ Dumnezeŭ, de ĭaste cu dreptul să dică cineva unuĭ om cu sila «desparţă-te de muerea ta, «şi lipseşte din casa ta şi din tótă agonisita ta, făr de nicĭ o vi«nă; pentru că ĭaste dis (măcar că ĭaste împreunare trupéscă) «unde Dumnezeŭ au împreunat omul să nu desparţă»; dar cu cât maĭ vârtos să îndemne cineva pre un Archiereŭ să-şĭ lasă eparhia, făr de vină şi făr de judecată, că este împreunare duhovnicéscă, carele are datorie până la vĕrsarea sângeluĭ să nu-şĭ părăséscă turma, după cum dice Hristos: «păs«torul cel bun îşĭ pune sufletul pentru oĭ»; ear încăşĭ eu pohtesc să fac voea Măriei-tale, ear nu a mea.

10. Judecă Măria-ta ca un Domn creştin, de este cu cale şi de se cuvine să fiŭ lipsit, acuma la bĕtrâneţele mele de amândoue, şi de turma ce mi s'au încredinţat de la Dumnezeŭ, ca unuĭ nevrednic, şi de munca şi osteněla tinereţelor mele că dice sfînta Scriptură: οὐκ ἐκδικήσει Κύριος δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει (*nu va pedepsi Domnul de doue orĭ pentru acéiaşĭ faptă în durere*). Şi de veĭ afla Măria-ta, că este cu dreptate, fie numele Domnuluĭ bine-cuvântat de acum şi până în vecĭ.

11. Ear de veĭ dice Măria-Ta, pentru ce am îndatorat casa, de am făcut cele ce am făcut; am multe de mi s'ar ţinea în seamă, carele nu sûnt făr de cale, numaĭ le las şi dic, că am cheltuit ca la o casă a mea, cum cheltueşte fieşte cine la casa sa, şi ca un păstor adevărat, ear nu ca un naimit carele junghe şi strică; şi alta pre aceste vremĭ aşĭ pohti să ştiŭ, cine nu este dator din câţĭ ne fierbem într'acéstă ticălósă de ţară? că întâiŭ şi pre Măria-ta te aud tot d'auna dicênd cum-că este datóre ţara cu 200 şi maĭ bine de pungĭ. Oare acea datorie Măria-Ta o facĭ, au întâmplările vremiĭ? Şi acestea au adus şi pre alţiĭ, şi pre mine la datorie; ear mĕ rog Mărieĭ-tale să nu remâiŭ într'acésta, nicĭ să fiŭ lipsit de mila Măriei-tale.

12. Intre altele se cuvintéză şi acésta, cum-că sûnt strein şi nu s'au cuvenit să fiŭ eu Mitropolit. Intru Hristos sûntem toţĭ una; şi apoĭ n'am fost numaĭ eu Episcop şi Mitropolit strein în ţéra Românéscă, ci au fost şi alţiĭ mulţĭ, precum se vĕd în condice, şi precum se politiceşte în tótă biserica, precum şi Domnĭ au stătut şi de ţéră şi streinĭ, ca şi în tótă lumea; că Dumnezeŭ au făcut lumea slobodă pentru toţĭ, şi un lucru ce nu se face, nicĭ se strămută la o biserică de cele próste; sau la o mănăstire, pentru carele nu este hotar bisericesc, ear de se va întâmpla vre-o pricină ὤ εὔλογη ἤ ἄδικη (*sau dréptă sau nedrépta*), răpstesc ceĭ maĭ mulţĭ şi dic că este pĕcat, dar cu cât maĭ vârtos să se strămute capul bisericeĭ a vre uneĭ eparhiĭ şi să nu se vatéme multe suflete, şi să nu urmeze multe lucrurĭ necuviinciόse, precum vedem că se fac în bogate locurĭ; şi cum-că poţĭ Măria-ta să facĭ ce veĭ vrea după pohta Măriei-tale, este lucru adevărat, ear eu încă dic să fac după pohta luĭ Hristos. De mĕ ţiĭ cu tot din-adinsul greşit Măriei tale, lăsaţĭ şi se va lăsa voue.

Acestea spre îndreptarea mea le scriu, în dreptate şi în adevăr, ear din ce am dis înaintea Măriei-tale nu voiŭ eşi. Fie după cum pohteştĭ, şi Dumnezeul păceĭ să fie cu Măria-ta.

Duminecă la Fevruarie 3, Respunsul ce am dat a doua oară.

Ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ' ἁμαρτήσῃς (*în tóte cuvintele tale adu-ţĭ aminte faptele tale din urmă şi în vecĭ nu veĭ greşi*).

Iarăşĭ şi a doua óră fac supărare Măriei-tale cu acéstă puţinică a mea cucernică scrisóre, şi dic cuvêntul luĭ David: »mâniaţi-vĕ şi nu greşiţĭ cele ce diceţĭ în inimele vóstre«; şi ia seama (pentru dragostea luĭ Hristos) acestor scrise cu gând drept. Si de pohteştĭ ca să fiĭ şi Măria-ta odihnit şi fără vătămare sufletească, şi să fiu şi eu mulţumit, mĕ rog, ţine cumpana judecăţiĭ drept şi nu lăsa să-ţĭ spurce unii şi alţiĭ audurile cu vorbele lor cele otrăviciόse, că dice David: „mincinoşĭ fiiĭ oamenilor în cumpene a face strâmbătate". Măria-ta, când aĭ trimis la mine pre părintele Nysis, mi-au dis chiar în faţă, au să fac, după cum îmĭ poruncestĭ Măria-ta, paretisis de voea mea, au peste 15 dile veĭ face Măria-ta, precum veĭ şti, de mĕ veĭ scóte cu paguba mea şi cu ruşine.

Eu încă, pentru ca se nu mĕ arăt cătră Măria-ta iubitor de scandele, şi se potolesc mănia Măriei-tale, am dis cătră sfinţia sa că voiŭ face după cum îmĭ porunceştĭ, şi voiŭ veni la Măria-ta, precum am şi venit. Intr'acel cĭas mi-am dat cu cucerie tótă voinţa mea înaintea Măriei-tale, şi prin glas viŭ şi în scris. Socotind că după ce veĭ ceti Măria-ta acelea 12 capete ce am scris într'acea foiţă ce ţi-am dat θέλεις μεταμεληθῇ (*te veĭ resgândi*) şi veĭ lăsa pre Irod (pre carele te îndémnă să facĭ acésta), ca pre un mincinos, că nu ştie a cânta aliluia, şi nu veĭ întra în pĕcat cu mine,

şi în clevetirea a tóteĭ lumĭ; ear de vreme ce vĕḑ că te nevoeştĭ Măria-ta cu tot denadinsul să o isprăveştĭ acésta, ĭarăşĭ ḑic că nu voiŭ eşi din porunça Măriеĭ-tale. Numaĭ mĕ rog Măriеĭ-tale să-ţĭ fie milă de bătrâneţele mele şi de neputinţele ce am, şi precum te-au luminat Dumnezeŭ de aĭ aflat chivirniseala acelor treĭ pungĭ (precum mi-au ḑis Nysis), să afli şi celoralalte 4, şi să-mĭ ieĭ zapisele de la datornicĭ, să mi le daĭ în mâna mea, şi aşa pociŭ face paretisis, şi acésta nu pentru alta, fără numaĭ ca să ia sfârşit scandelile, care veĭ fi socotind Măria-ta, că doar să trag despre mine; şi aşa veĭ fi Măria-ta fără pĕcat şi eu mulţumit şi odihnit; şi cel ce va fi în urma mea, va fi pre lége şi nu făr de lege; pentru căcĭ atuncea mĕ voiŭ lăsa de voea mea, ear într'alt chip verĭ cu ce mijloc voiŭ eşi, nicĭ se va putea numi cel dupře urma mea pre lége; că de se va face şi caterisis, după cum înţelegem, va fi ca aceia ce au făcut acum luĭ Alexandria; ci şi aceia nu este caterisis, ci batjocură bisericeĭ luĭ Dumnezeŭ şi sfintelor taine; pentru care lucru cel ce lăcueşte în ceriurĭ va ride de dînşiĭ, şi Domnul va batjocori pre eĭ. Iar Măria-ta fă ca un Domn creştin şi milostiv, şi nu mĕ lăsa să es obidit, şi cu lacrămile pe obraz, că va fi pĕcat; şi precum nu te pripeştĭ la cele politiceştĭ a face resplătirea pentru cinstea domnieĭ, aşa nu te pripi nicĭ la cele biseriсeştĭ, pentru cinstea luĭ Dumnezeŭ, că rĕul a se face este lesne, ear a se desface este cu anevoie. Iţĭ maĭ ia seama de acésta, şi Dumnezeŭ să te lumineze să facĭ ce ar fi maĭ cu cinste şi maĭ de folos, a căruia nespusă milă rugăm să fie pururea cu Măria-ta.

Obiditul rugător al Măriеĭ-tale.

A(ntim) U(ngrovlachiei).

DIDAHII

CE SĂ NUMESCŬ A FI FĂCUTE

de răposatulŭ Vlădica Antimŭ

PE LA PRAZNICE MARI:

Scrise acum în zilele pré înălțatuluĭ Domnŭ

Io Alexandru Ioannŭ Ypsilantŭ VV.

Intru al şaptele an al Domnii Mării-sale:
Şi în zilele pré sfinţituluĭ Mitropolit al Ungrovlachieĭ

Kyrio Kyrŭ Grigorie

Intru al doa-zecĭ şi unul de anĭ
(ce s'aŭ înplinit acum într'acéstă lună Iulie în 28 dn.)

aĭ păstorieĭ Présfinţii sale: 1781.

S'aŭ scris de mine smeritul între ieromonahĭ

Grigorie Arhimandrit Delén

In sfînta Mitropolie a Bucureştilor

La anul 1781 :7289: Iulie 27 dn,

După altă carte ce am găsit'o scrisă iar cu mâna.

I.

Acéstă didachie aŭ făcut-o răposatul Vlădica Antim, când s'aŭ așezat Mitropolit Ungro-Vlachieĭ.

Doftoriĭ ceĭ desăvîrșițĭ și înțelepțĭ atuncĭ maĭ mult mă-resc lauda meșteșuguluĭ lor, nu când cu fier și cu foc luptă patima să o supŭe, după cum este legea răsboiuluĭ, ci nu-maĭ când aceia ce pătimește cu pipăirĭ mângăioase și cu dof-toriĭ dulcĭ vor afla leacul bolnavuluĭ, și cele înfricoșate po-runcĭ ale meșteșuguluĭ doftoresc să le oprescă, și în oare care ḑile cu mâncărĭ doftoreștĭ potolind durerile, să arăte pre a-cela ce pătimește mântuit de bólă.

Așa și pré înțeleptul doftor al sufletelor și al trupurilor noa-stre, împăratul împărațilorHristos Dumnezeul nostru, veḑênd lumea că bolnăvea cu patimile necredinței și se umfla ca o rană cu înșelăciunile cele lumeștĭ spre închinăciunea idolilor, au socotit cu multe felurĭ de mijlóce, și au purtat de grije pentru mântuirea neamuluĭ omenesc, de vreme ce acesta este lucrul cel d'intăiŭ al bunătățiĭ luĭ, a mântui pre omul din măinele vrăjmașuluĭ și a-l aduce la frumusețea cea d'intăiŭ și la vrednicia de la care au căḑut pentru pĕcatul ne-ascul-tăriĭ al strămoșuluĭ Adam; și nu trimite plóie de foc spre în-grozirea lumeĭ, nicĭ pornește marea ca o óste împotriva pămîntuluĭ, nicĭ înarméză puterile stihiilor împotriva necre-dințeĭ, ci numaĭ o supune cu blândețe, cu minunĭ, și o trage spre dînsul cu facerĭ de bine, și cu cuvinte cereștĭ o preface

să se mute de pre dînsa patimile cele sufleteştĭ ce se umflau ca o rană otrăvită.

Şi vrênd Dumnezeŭ cuvântul ca să se arate în lume, maĭ nainte până a nu se întrupa şi a se face om, au trimis în lume prorocĭ să propoveduiască la oamenĭ venirea luĭ cea înfăţişată, şi pentru acésta n'au ales împăraţĭ şi craĭ să facă prorocĭ, n'au luat filosofĭ şi ritorĭ să trimiţă propoveduitorĭ veniriĭ luĭ, n'au pogorît din ceriŭ întunerece şi mulţime de îngerĭ ce are pe lângă dînsul miĭ de miĭ nesocotiţĭ şi ne-număraţĭ, ci au trimis oamenĭ proştĭ, şi maĭ vêrtos păstorĭ de oĭ, ca pre Moisi, ca pre David, şi pre Samuil, şi tótă mulţimea prorocilor, prin mijlocul a cărora au sămănat buna credinţă, nu în tótă lumea, ci numaĭ la un neam, la Jidovĭ, carĭ locueau într'o parte a pământuluĭ în Iudea.

Dar de vreme ce Dumnezeŭ va pre toţĭ oameniĭ să-ĭ mântuiască şi la cunoştinţa adevăruluĭ să vie, căcĭ acésta este mare sete la Dumnezeŭ a pohti şi a iubi să se mântuiască oameniĭ; pentru acésta nu se odihnea Dumnezeŭ să fie numaĭ la Jidovĭ buna credinţă, şi cele-lalte limbĭ să fie lipsite de darul luĭ. Pentru acésta au vrut să rĕsară lumina Dumnezeireĭ luĭ în tótă lumea, şi viind împlinirea vremiĭ, după cum dice fericitul Pavel, vrut-au Dumnezeŭ să vie fiul luĭ, să se nască din muere, să se facă supt lege, ca pre ceĭ de supt lege să-ĭ răscumpere; s'au făcut om din născătórea de Dumnezeŭ şi pururea fecióră Maria, au petrecut în lume împreună cu oameniĭ. Şi vrênd să tragă limbile la cunoştinţa Dumnezeireĭ luĭ şi să-ĭ înveţe lucrurĭ pré slăvite şi poruncă nouă şi vieaţă ceréscă, cerca să afle slugĭ acestor poruncĭ, şi n'au căutat cetăţĭ, nu s'au uitat la mulţime de oamenĭ, n'au socotit slujba împăraţilor, s'au scârbit de puterea avuţieĭ, au urît biruinţa ritorilor, nu i-au trebuit limbile filosofilor, n'au slujit cu arme după cum e obiceiul ostaşilor, nicĭ cu alte meşteşugurĭ asemenea acestora, pentru ca să nu aibă puterea nimenea din ceĭ ne-credincioşĭ să dică, că au tras la sine Hristos mulţimea cu unele ca acestea, ci numaĭ s'au slujit ear cu mijlocul cu

carele au ales pre proroci. Şi ce face? au luat ear propoveduitorii evangheliĭ, nu păstorĭ ca pe proroci, ci pescarĭ şi vânătorĭ de peşte, i-au trimis să propoveduiască lumeĭ buna vestire, şi le încredinţéză în mâinile lor şi în limbile lor doftoria lumeĭ, ḑicêndu-le: „Veniţĭ după mine şi voiŭ face pre voĭ „pescarĭ de oamenĭ; încetaţĭ de a ve trudi de asupra măreĭ ceĭ „ne-însufleţite, mutaţĭ pentru dragostea mea meşteşugul cel „pescăresc; pre pământ acolea pre dînsul trimiteţĭ, şi vĕ în„tindeţĭ mrejile, vânaţĭ pentru mine vânatul credinţeĭ; veniţĭ „după mine, urmaţi-mĭ mie ucenicii meĭ şi învĕţătorii lumeĭ; „lucraţĭ pentru dragostea mea meşteşugul vostru pentru ce„riurĭ. Vărsată este ca apa măreĭ pre pământ închinăciunea „idolĕscă, zidirea este acoperită de norul a mulţĭ Dumnezeĭ, „adâncul necredinţeĭ înécă tótă lumea, oamenii se cufundă de „valurile drăceştĭ, lumea pute de împuţiciunea sângiurilor şi „se strică cu jertvele cele stricăciόse. Voiŭ pune asupra „lor ispravnicĭ şi doftorĭ pre voĭ pre pescarĭ, patima a„césta chiamă meşteşugul vostru, să slujim cu earbă mân„tuitόre zidirea ce este în nevoĭ. Veniţĭ dupe mine." Ear eĭ lăsând mrejile merseră dupe dînsul; într'un gând era ceata ucenicilor cu pofta stepânuluĭ. Şi ca nişte oamenĭ dreptĭ şi proştĭ de rĕutate, n'au viclenit în mintea lor, nicĭ şiau prepus în inima lor de acea chemare, ci ca nişte oamenĭ blânḑĭ şi fără de rĕutate au mers după dînsul, ca hierul dupe piatra magnetuluĭ, şi ca pĕrul dupe chichribarul cel curat, şi cu puterea Mântuitoruluĭ Hristos au ruşinat pre ceĭ ce i-aŭ vĕḑut, şi ca pre nişte peştĭ cu mréja Dumnezeéscă au prins mulţimea, şi au vânat auḑurile norόdelor, şi aŭ îndupleca inimile tiranilor şi sufletele împăraţilor le-aŭ supus; şi aŭ făcut o isbândă şi o biruinţă atâta de frumόsă, cât n'au pututu-o face tόte împărăţiile lumeĭ: oamenĭ făr de arme şi nedichisiţĭ de ale oştireĭ, săracĭ de avuţie, proştĭ la învĕţătură, slabĭ de post, blânḑĭ pentru ne rĕutate, au înălţat nu steagurĭ de όste, ci numaĭ crucea, semnul păceĭ, propoveduind nu cu sunete de tobe şi de surle, ci numaĭ cu neputinciόsa limbă

şi ne-învĕţată, pe Hristos şi credinţa; şi fulgerând nu dic cu fulgerile săbiilor celor ascuţite, ci numaĭ cu strălucirile uneĭ vieţĭ bune, ne-umplênd pământul de oştĭ, nicĭ să acopere marea de corăbiĭ cu vetrele, ci numaĭ făr de rane, făr de sânge, făr de vătămare, calcă şi supun tótă păgânătatea, biruesc iadul, stâng înşelăciunea, isgonesc minciuna, întind numele luĭ Hristos şi credinţa cât este întins pământul şi lumea.

Pentru aceia dar nu este minune, iubiţiĭ meĭ ascultătorĭ şi cinstiţĭ şi de bun neam boerĭ, de m'aŭ rênduit şi pre mine Dumnezeŭ şi m'au pus, om mic fiind şi smerit, păstor mic la mică turmă, la Dumnea-vóstre, pre cari eu nu vĕ am nicĭ vĕ ţiŭ turmă mică, ci mare şi înaltă: mare pentru închinăciune şi dréptă credinţă care o păziţĭ curată şi nescurtată, fiind încunjuraţĭ şi îngrădiţĭ între hotarele celor străinĭ de feliŭ, şi împresuraţĭ de atâtea nevoĭ şi scârbe ce vin tot deauna ne încetat de la ceĭ ce stăpînesc pământul acesta; înaltă pentru buna ascultare şi supunerea care arĕtaţĭ de a-pururea către biserică şi către archiereŭ, de vreme ce aceste doue întemeiază şi întăresc biserica, credinţa la Dumnezeŭ, şi buna ascultare la biserică. Şi măcar că eŭ am fost maĭ mic şi maĭ netrebnic de cât toţĭ, precum aŭ fost şi David maĭ mic între fraţiĭ şi în casa tătâne-seŭ, dar Dumnezeŭ n'au căutat la micşorarea şi netrebnicia mea, nu s'au uitat la sărăcia şi la streinătatea mea, n'aŭ socotit prostia şi ne-ştiinţa mea, ci au căutat la bogăţia şi noianul bunătăţiĭ sale; şi au acoperit de către ómenĭ tóte spurcăciunile şi făr de legile mele, carĭ sûnt maĭ multe de cât periĭ capuluĭ meŭ şi de cât nisipul mărеĭ, şi m'au înălţat, ne-vrednic fiind, la acéstă stepănă şi mare vrednicie a archiereiĭ, şi m'au trimis la Dumnea-vóstre să vĕ fiu păstor, părinte sufletesc, rugător către Dumnezeŭ pentru sănătatea şi spăsenia Dumnea-vóstre şi a cinstitelor caselor Dumnea-vóstre, purtătoriŭ de grige la cele ce ar fi spre folosul mântuinţeĭ, şi să ve fiu de mângăiere la scârbele robieĭ ceĭ vaviloneştĭ a lumeĭ acestia, ca Ieremia noroduluĭ luĭ Dumnezeŭ, şi ca Iosif al un-spre-decelea fecior al Patriarchu-

luĭ Iacov Eghiptenilor; şi din preună cu Dumnea-vóstră să pătimesc la tóte câte va aduce ceasul şi vremea; péntru care lucru am datorie să priveghez cu osârdie şi făr de lene ḑiua şi nóptea şi în tot ceasul, pentru folosul şi spăsenia tuturor de obşte, învĕţându-vĕ şi îndreptându-vĕ cu frica luĭ Dumnezeŭ pre calea cea dréptă. Şi Dumnea-vóstre încă aveţĭ datorie cele ce veţĭ cunóşte că vĕ învăţ făr de făţărie şi făr de vicleşug, vĕ îndemn să le primiţĭ şi să le faceţĭ pentru folosul cel sufletesc al Dumnea-vóstră, şi să vĕ supuneţĭ ascultăriĭ, că acea ascultare ce o faceţĭ mie, o faceţĭ luĭ Hristos, că ḑice la 10 capete ale Lucăĭ: „cel ce as-„cultă pre voĭ, pre mine ascultă, şi cel ce se lépădă de „voĭ, se lépădă de cel ce m'au trimis pre mine," aşişderea ḑice şi fericitul Pavel la 13 capete către Ovreĭ: „fraţilor, „plecaţi-vĕ povĕţuitorilor voştri şi vĕ cuceriţĭ lor, că eĭ prive-„ghéză pentru sufletele vóstre, cum ar fi să dea cuvênt, ca cu „bucurie acésta să facă ear nu suspinând, că nu este de folos „voue acésta." Şi mĕ rog bunătăţiĭ luĭ şi iubireĭ sale de oamenĭ, să-mĭ lumineze mintea ca să pociŭ propovedui cuvêntul adevăruluĭ, şi să-mĭ întăriască inima întru frica luĭ, ca să'pociŭ păstori cuvêntătórea turma luĭ cea alésă, carea o aŭ rescumpărat cu prea scump sângele seŭ din măna vrâjmaşuluĭ, după cum adeveréză Petru apostolul, ḑicênd: „ştiind că nu cu pu-„trede, cu argint sau cu aur vĕ aţĭ rescumpărat din cea de-„şartă viéţă a vóstră ce era dată de la părinţĭ, ci cu cinstit „sânge ca a unuĭ miel făr de prihană şi ne-spurcat Hristos". Iar Dumneḑeul cel mare şi înalt, carele este închinat de tóte fĕpturile, isvorul pré înţelepciuneĭ, adâncul cel ne-urmat al bunătăţiĭ întru adevărat, şi adâncimea cea ne-hotărîtă a buneĭ îndurărĭ, însuşĭ, ca un stepân şi iubitor de ómenĭ, să trimiţă darul duhuluĭ sfînt pre cinstit şi cel de Dumnezeŭ încununat cap al pré luminatuluĭ Domnuluĭ şi al nostru de obşte de mult bine făcător Io Costandin Basarab Voevod, şi să-l blagosloviască dintru înălţimea lăcaşuluĭ seŭ, ca pre Avraam, înmulţindu-ĭ seminţiea din neam în neam, şi să-l păziască cu în-

trégă sănătate și cu lină pace până la adâncĭ bĕtrânețe la pré înalțat scaunul Măriei sale d'impreună cu tótă luminată casa Măriei sale. Mâna cea tare și puternică și brațul cel înalt al pré înaltuluĭ Dumnezeŭ să supuie pe toțĭ vrăjmașiĭ ceĭ vĕduțĭ și ne-vĕduțĭ podnojie piciórelor Măriei sale. Și să vĕ întăriască și pe Dumnea-vóstre de la mic până la mare, împreună cu toțĭ aĭ Dumnea-vóstre, întru credința cea bună și dréptă, întru cunoștința adevăruluĭ și întru nădejdea vieţiĭ ceĭ de vecĭ, care este făgăduită de ne-mincinosul Dumnezeŭ maĭ nainte de vremile vecilor aleșilor luĭ. Și să vĕ povĕțuiască la tot lucrul cel bun și de folos spre plăcerea luĭ, ferindu-vĕ în tótă vremea și în tot ceasul și în tot locul de vicleșugurile diavoluluĭ; să vĕ îngrădiască cu sfinţiĭ îngeriĭ seĭ, și să vĕ înarmeze cu arma dreptățiĭ, și să vĕ dăruiască pacea luĭ cea ce covîrșește tótă mintea, ca să petreceţĭ vieaţa cinstită și curată; cu pace și cu sănătate să păziască animile vóstre și gândurile vóstre în Hristos Isus, după cum dice Pavel, ca să faceţĭ câte sûnt adevĕrate, câte sûnt cinstite, câte sûnt drepte, câte sûnt curate, câte sûnt iubite, câte sûnt cu nume bun și lăudate; cu rugăciunile și cu blagoslovenia pré sfințiților Archiereĭ și întru Hristos iubițĭ frațĭ, și în tocma slujitorĭ; și după petrecania vieţiĭ aceștia să ne învredniciască pre noĭ pre toţĭ milostivul Dumnedeŭ, la împărăția ceriuluĭ, ca să audim fieşte carele din noĭ glasul acela: „slugă bună și credinciósă, preste „puțin aĭ fost credincios, preste maĭ multe te voiŭ pune; întră „întru bucuria Domnuluĭ teŭ."

II.

Cuvînt în luna luĭ August 6 la Preobrajenia Domnuluĭ nostru Isus Hristos.

Luat-aŭ Isus pre Petru şi pre Iacov şi pre Ioan fratele luĭ şi i-aŭ suit pre dînşiĭ într'un munte înalt de osebĭ şi s'aŭ schimbat faţa înaintea lor.

Cuvintele acestea sûnt ale sfinteĭ Evangheliĭ, dintru carele avem să înţelegem de pré slăvita schimbarea feţeĭ a D-luĭ nostru Isus Hristos ce au făcut în muntele Tavoruluĭ. Că vrênd ca să arate mărirea sa ucenicilor seĭ şi noue maĭ înainte cu puţinel, dice Evanghelistul, cum-că, umblând Isus în părţile Chesarieĭ luĭ Filip, întreba pe uceniciĭ seĭ, dicênd: „cine-mĭ dic mie ómeniĭ a fi?", ear Petru apostolul din descoperirea Părinteluĭ ceresc, dintre tóte cele-lalte vorbe ale ucenicilor, i-au dis cumcă este fiul luĭ D-deŭ celuĭ viŭ; şi cu acest mijloc descoperind tuturor mărirea sa cea mare, ocara patimeĭ sale ucenicilor seĭ, celor întărîţĭ întru acéstă credinţă, o au arĕtat, dicênd că i se cade luĭ a merge în Ierusalim şi multe a păţi de bătrânĭ şi de archiereĭ şi de cărturarĭ, şi a se hotărî, şi a treia di a învia din morţĭ. Care cuvinte audîndu-le Petru şi fiind încă cu cunoştinţă trupéscă şi ne cunoscênd mărirea ce era să vie dintru ocara patimilor, s'au nevoit ca să întórcă pre Domnul de la acel gând, dicênd: „departe de tine Dumnezeŭ să nu-ţĭ fie ţie acestea;" căruia Domnul îĭ dise: „du-te din na- „poia mea satano, smintélă-mĭ eştĭ, că nu gândeştĭ cele ce

„sûnt ale luĭ Dumneḑeŭ, ci cele omeneştĭ.“ Cu care cuvinte dojenia Domnul gândul cel trupesc ce era înrădăcinat cu greşala pĕcatuluĭ celúĭ de obşte în mintea ómenilor, şi ḑice cum că-ĭ este smintélă, nu că dóră ar păţi el smintélă, ci pentru că cu acele cuvinte-l oprea pre el Petru de lucrarea mântuireĭ nóstre. Dintru care cuvinte putem cunóşte dragostea cea ferbinte a luĭ Dumnezeŭ, care are către neamul omenesc, că pentru fierbinţéla dragosteĭ acestia ş'au schimbat faţa înaintea ucenicilor, pentru ca să-ĭ întăriască pre dînşiĭ maĭ mult în credinţă, şi să nu se smintiască vĕḑênd pre dascălul lor pătimind pre cruce.

Drept aceia lasă astă-ḑĭ de strălucește întru dênsul lumina aceia a măririĭ, care lumină va străluci şi în trupurile sfinţilor luĭ, când vor lua cununa cea de-săvîrşit a bucurieĭ lor, întru care lumină tótă făptura omenéscă cea din afară atâta s'au schimbat, cât obrazul luĭ strălucea ca sórele şi veşmintele luĭ eraŭ albe ca zăpada. Iar asĕménarea acésta a obrazuluĭ cu sórele şi a vesmintelor cu zăpada, nu doar pentru aceia se asemenéză, cum că nu ar fi strălucit obrazul luĭ *maĭ mult* [1]) de cât sórele, sau vesmintele luĭ nu ar fi fost maĭ albe de cât zăpada; ci pentru că aicĭ în lume nu avem noĭ alt nimic maĭ luminat şi maĭ strălucitor de cât sórele, sau maĭ alb de cât zăpada; că pentru trupurile sfinţilor însuşi Domnul ḑice, la 13 capete ale luĭ Mateiŭ: „că vor străluci, ca sórele întru împără- „ţia părinteluĭ lor (carĭ sûnt pe lângă Hristos ca şi nişte stele), „care iaŭ lumina lor de la acest sóre al dreptăţiĭ.“ Că de asemenéză Hristos pe lângă toţĭ sfinţiĭ luĭ ca un sóre pe lângă stele, şi de vor străluci sfinţiĭ ca sórele, cu cât maĭ vêrtos va străluci sórele acesta al dreptăţiĭ; şi lumina acésta ochiĭ ceĭ slabĭ aĭ ucenicilor nu-ĭ smintea, ci maĭ vêrtos cu o bucurie oare care Dumnezeéscă-ĭ veselia. Şi nu numaĭ lumina acésta strălucea în obrazul luĭ Hristos, ci şi o frumseţe oare care, şi podóbă ne-spusă se arĕta întru dînsul atâta cât, de s'ar aduna

[1]) Cuvintele subliniate sunt adause printre rândurĭ de o altă mână şi cu altă cernélă.

într'un loc tótă frumusețea și tótă podóba și cea pămêntéscă și cea cerésca, nicĭ într'un chip n'ar putea ca să se veseliască ochiĭ și inimile celor ce ar privi spre dînsa, precum au veselit lumina aceia ochiĭ ucenicilor luĭ Hristos. Și acéstă bucurie preste fire a ucenicilor luĭ Hristos nu din strălucirea lumineĭ, ci maĭ mult din luminata frumsețe a Mântuitoruluĭ se făcea. Pentru care lucru putem cunóște bunătatea și dragostea luĭ cea mare, că cu acéstă mărire putea tot d'a-una să strălucéscă; ear el din bună voie a sa pentru noĭ au închis razele străluciriĭ sale, ca să pótă răbda durerĭ amare pentru noĭ și pentru pĕcatele nóstre, ca să pótă face resplătire măririĭ ceĭ Dumnezeeștĭ. Decĭ cine va fi acela carele va socoti acestea și nu se va aprinde cu totul de dragostea Mântuitoruluĭ acestuia? și cine nu se va minuna de puterea luĭ cea mare și ne spusă, care tot d'auna ar fi putut ca să străluciască cu acésta mărire? și cine nu va iubi o bunătate ca acésta pentru care (o! minune) au gonit de la sine o mărire ca acésta, ca să pótă săvîrși mântuirea nóstră; că maĭ mare minune au fost a închide o mărire ca acésta strălucitóre, de cât a străluci cu dînsa pururea. Și nu numaĭ singură mărirea luĭ Hristos veselia ochiĭ ucenicilor, ci și a luĭ Moisi și a luĭ Ilie, carĭ împreună cu Domnul se arĕtase a fi coprinșĭ de mărirea și lumina aceia; că precum nu era slobod înaintea împăratuluĭ Artaxerx a intra cine-va îmbrăcat în sac, așa nu s'au cuvenit nicĭ înaintea împăratuluĭ celuĭ vecinic a sta slugile luĭ, fără numaĭ a fi îmbrăcațĭ în lumină și în strălucire; că acestia era din toțĭ părințiĭ legeĭ vechĭ maĭ aleșĭ și maĭ marĭ, că unul era νομοθέτης, adecă puitor de lege, ear cela-lalt era zilotis, adecă rîvnitor acesteĭ legĭ. Și pre acestia au vrut Domnul să se arate cu dînsul, pentru ca din lege și din prorocĭ să ia mărturisirea omenirea luĭ. Oare ce gură ar putea grăi ca să adevereze cu ce bucurie și cu ce veselie s'au umplut aceĭ doĭ luminațĭ prorocĭ, când pre Domnul și Mântuitorul lor, de carele multe prorocise, nu numaĭ în trup, ci și în mărire și în strălucire îmbrăcat l'au vĕdut? Că de vreme

ce s'aŭ învrednicit acestia a l vedea şi a-l audi pre Domnul Isus, de care eĭ de mult dorea ca să-l vadă, şi nu numaĭ eĭ ci şi tóte neamurile, cu ce gură va putea neştine să grăiască cu adevărat bucuria lor, şi maĭ vêrtos că dintr'atâţea părinţĭ şi prorocĭ aĭ legeĭ vechĭ, numaĭ eĭ s'aŭ învrednicit a vedea o mărire ca acésta? Şi de s'au bucurat Simeon betrânul atâta, vedênd pre mântuitorul Hristos numaĭ în scutece mişcând, cât mórtea, care alt lucru maĭ gróznic nu póte fi, cu ochĭ veselĭ o privea, dar acestia, carĭ pre acestaşĭ Domn întru mărire strălucind l'au vedut, ce vor fi făcut şi cu ce bucurie se vor fi bucurat, şi cu ce veselie se vor fi veselit? Incă şi sufletele acelea care era închise în sînul luĭ Avraam, întorcêndu-se Moisi şi spuindu-le lor cele ce aŭ vedut, cunoscêndu-şĭ eĭ a fi aprópe diua mântuireĭ şi a rescumpărăreĭ lor, cu ce dragoste vor fi aşteptat? Ear de vreme ce acestea tóte sûnt puse peste înţelegerea, cu o tăcere oare carea blândă şi cu o dragoste, cu credinţă trebue să le cinstim şi să le mărim. Cuvios şi trebuincios lucru socotesc a fi, ca să ştim la acéstă prea slăvită mărire acestĭ lumin ıţi prorocĭ ce cuvinte vor fi vorbit cu Domnul, că înălţimea feţelor înalţat lucru oare ce întreba, şi veselia măririĭ veseli oare ce şi frumos lucru pohtea; că aşa vedem că se face şi la mesele şi ospeţele celor marĭ, că sûnt tóte voiόse şi vesele, mâncările, beuturile, vorbele, jocurile şi cântările, nimic nu este de jale saŭ de întristăciune, ci tóte de bucurie şi de desfătare. Cine este dar acela acum carele să pótă spune mărirea dileĭ acesteia de-săvîrşit şi precum se cade? Că tot ce au fost maĭ slăvit în legea veche şi în cea nouă, în ceriŭ şi pre pămênt, la arĕtare au eşit; căcĭ acolo au fost maĭ mariĭ prorocilor aĭ legeĭ vechĭ şi maĭ mariĭ apostolilor aĭ legeĭ nouă; din ceriŭ sfînta Troiţă s'aŭ vĕdit, şi de pre pămênt pré sfînta omenire a luĭ Hristos s'aŭ arĕtat. Şi la acéstă veselie mare şi prea slăvită maĭ mult de cât treĭ apostolĭ, carĭ au fost maĭ iubiţĭ, n'aŭ fost chemaţĭ. Se vedem dar şi vorba cea de veselie ce au fost: Vorbea, dice Luca la 9 capete, pentru patimile Domnuluĭ,

carele era să se împliniască în Ierusalim. Adecă vorbea pentru patime, pentru mórte, pentru îngropare, pentru cruce, pentru legăturĭ, pentru scuipirĭ, pentru palme, pentru ocărĭ, şi pentru bătăile carele era ca să le împliniască în Ierusalim. Decĭ dar aŭ acestea sûnt cuvintele cele marĭ şi de veselie carele se cuvenea să grăiască la o veselie ca acésta? Acel fel de vorbe era să se amestice la o bucurie ca acésta? Tocma acésta este, că nu trebue socotită acéstă vorbă după socoteala luĭ Petru pămênteşte, ci dupe socoteala luĭ Hristos carele aŭ urît cele pămênteştĭ, înaintea căruia nimic maĭ vrednic nu era decât pentru mărirea luĭ a răbda patimĭ şi ocărĭ. Că maĭ marele a marĭ judecătorul lumeĭ Dumnezeŭ, pentru ca să sloboziască neamul omenesc din robia diavoluluĭ, acest preţ de rescumpărare maĭ vêrtos au polítit de la rescumpărătorul neamuluĭ omenesc, ca să se jertviască el pentru om cu mórte amară şi plină de ocară; care dar şi jertvă atâta au fost de iubită înaintea luĭ Dumnezeŭ, cât pentru acéstă jertvă au ertat tóte greşalele din toţĭ veciĭ ceĭ trecuţĭ, şi uşile ceriuluĭ cele până atuncĭ încuiate celor rescumpăraţĭ le aŭ deşchis, şi lumea au întors întru mila sa cea bogată şi veche; că maĭ mult l'aŭ înblândit şi l'au milostivit acéstă jertvă singură decât precum îl mâniese răutăţile şi făr de legile tuturor ómenilor. Dintru care putem cunóşte şi putem înţelege, că vorba acésta au fost forte vrednică uneĭ mărirĭ ca aceia. Că ce lucru este maĭ iubit robuluĭ decât slobozirea luĭ? şi ce este maĭ drag streinuluĭ de cât întórcerea la moşia sa? Fiind drept aceia înstreinaţĭ Moisi şi Ilie de atâta vreme de moşia lor de care fórte dorea, ce ar fi putut grăi maĭ cu dragoste şi maĭ cu dulcéţă decât pentru mórtea preotuluĭ acestuĭ mare, pentru care mórte se da streinilor întórcere la moşia lor?

Aşişderea şi Domnul, ce fel de vorbă ar fi avut maĭ iubită decât vorba mântuireĭ şi a rescumpărăreĭ lumeĭ? Că atâta dorea de păharul acesta a-l bea, cât acea puţină vreme, ce maĭ era ca să trécă până a-l bea, îĭ părea că sûnt miĭ de anĭ;

căcĭ cu setea acestuĭ păhar se lucra mântuirea sufletelor omeneştĭ, rescumpărarea lumeĭ, stricarea potereĭ diavoluluĭ, îmulţirea credinţeĭ, ertăciunea pĕcatelor, şi slobozirea sufletelor. Şi atâta se bucura de acestea, cât în locul bucurieĭ ce era înaintea luĭ, răbda crucea de-l muncea şi bătăile de-l căsnea, şi spiniĭ de-l încrunta, şi durerile sufletuluĭ de-l chinuea, de care chinurĭ asuda durerile cele crunte, ne-gândind nimica de ruşine. Că de i-aŭ părut luĭ Iacov puţin 7 anĭ a sluji pentru Rahila, logodnica luĭ, de dragostea ce avea către dînsa, dar unuĭ iubitor mare ca acesta, cum nu i-ar fi părut puţine casnele şi muncile, cu care iubita luĭ logodnică o rescumpăra şi o curăţea pre dînsa cu scăldarea ne-preţuituluĭ seŭ sânge, şi fórte frumósă făr de nicĭ o hulă şi întinăciune o făcea? Drept aceia nu i-au putut fi maĭ iubit şi maĭ dulce decât a vorbi de lucrul acela de carele el mult însĕta. Cunóscă dar acum fieşte care dintru noĭ pohta cea ne-spusă, bunătatea cea ne-grăită, mila cea bogată, şi dragostea cea desăvîrşit a iubitoriuluĭ de ómenĭ Dumnezeŭ, cu câtă sete au primit (nu pentru sine ci pentru noĭ viermiĭ ceĭ lepădaţĭ) atâta ostenélă, durerĭ, patime, şi mórte; dar noĭ acum, căcĭ să nu priimim pentru dragostea luĭ şi pentru binele ce ne-aŭ făcut, vre-o scârbă cât de mică. Inse vorbindu-se acestea şi gătindu-se Moisi şi Ilie ca să se ducă, ear Petru, ca să nu se lipsiască de o frumseţe şi de o dulceaţă strălucitóre ca acésta, ḑise: „Dómne! bine este a fi nouĕ aicĭ, de veĭ vrea să „facem treĭ colibĭ, ţie una, şi luĭ Moisi una, şi luĭ Ilie alta“, neştiind ce ḑice, că nicĭ un lucru lumesc nu-şĭ aducea aminte, nicĭ de mâncare, nicĭ de beutură, nicĭ de viéţă, nicĭ de mórte; ci tóte lucrurile, încă şi de sine uitându-şĭ, şi fiind ca şi un beat de dragostea aceĭ frumseţĭ, numaĭ de aceia înseta, numaĭ aceia pohtea, şi numaĭ într'acea a petrece dea pururea se nevoea. Ear încă-şĭ, luând seama vorbeĭ şi pohteĭ luĭ Petru, o aflăm să fie supusă voeĭ Dumnezeeştĭ, că au ḑis „de veĭ vrea „să facem aicea treĭ colibĭ“, adecă de veĭ nărăvi. Dupĕ acésta ḑice că, încă el grăind, eată nor luminat umbri pre eĭ, şi eată

glas din nor grăind: „acesta este fiul meŭ cel iubit, între „carele bine am voit, pre acesta ascultaţi, şi tot cela ce poh- „teşte ca să placă mie, prin credinţă şi prin dragoste, să fiu „una cu dînsul, că aşa cu dînsul şi prin trînsul, să fie plăcut „mie, şi pre acesta ascultaţĭ, că va deschide vouĕ cale de mân- „tuire, şi cu crucea va face vouĕ scară spre împărăţia ceriu- „luĭ; pre acesta ascultaţĭ, că el este calea şi vieaţa şi dreptatea; „el este cuvêntul meŭ şi înţelepciunea mea; pre dênsul drept „aceia ascultaţĭ, ear nu pre lume, nicĭ înşĕlăciunile şarpeluĭ „celuĭ de demult, nicĭ îndemnurile trupuluĭ, nicĭ cuvintele „Fariseuluĭ, socotind strălucirea şi mărirea lumeĭ care era întru „dînsul şi în Moisi şi în Ilie, şi alte minunĭ tóte câte aţĭ vĕ- „ḑut în loc de mărturie“. Şi earăşĭ ḑice, că auḑind ucenicii, că- ḑură pre faţa lor şi se temură fórte, de aŭ adus cuvêntul acest dulce şi mângăitor al luĭ Dumnezeŭ atâta frică. Dar gróza judecătoruluĭ ce va face, de îngrozeşte aşa îndemnarea a ţinea legea; dar când va lua seama pentru lenevirea celora ce n'au plinit legea, ce va lucra? Şi óre pentru ce la o veselie ca acésta, întru care vrea să arăte Domnul mărirea şi frumseţa sa, au adus ucenicilor seĭ frica acésta? Cu adevărat nu este alta fără numaĭ ca să ne înveţe pre noĭ aceia ce este scris la al doilea psalm: „slujiţĭ Domnuluĭ cu frică şi vĕ bu- „curaţĭ luĭ cu cutremur.“ Că se cuvine omuluĭ a se bucura de o bunătate mare, şi a se teme şi a se cutremura de o mărire mare, cuviindu-se drept aceia, acestea amêndoue luĭ Dumnezeŭ de-a pururea întru tóte laudele şi măririle luĭ trebueşte să le avem, şi să cerem ajutorul şi mila luĭ cea bogată, că făr de mila luĭ nimic spre mântuirea sufletelor nóstre nu vom putea face. Că însuşĭ cu ne-mincinósa gura luĭ ḑice: „fără de „mine nu puteţĭ face nimic“. Şi de vreme ce fără dînsul nu putem nimica, ear luĭ trebuie să-ĭ ḑicem, cu căldură dintru adêncul inimeĭ, să ne miluiască dupĕ mare mila sa şi dupe mulţimea îndurărilor sale, şi să ne descopere ochiĭ sufletuluĭ şi aĭ trupuluĭ, ca să putem pricepe minunile sale; să scóţă din trupurile nóstre ceste de carne, inimele cele de piatră, şi să ne

dea inimă de trup, ca să ne temem de dînsul şi să ne ruşinăm de poruncile luĭ; să ne lumineze inimele nóstre ca şi ale Apostolilor; să ne întăriască de a pururea asupra vrăjmaşilor noştri celor vĕḑuţĭ şi ne-vĕḑuţĭ; să ne îndrepteze pre calea poruncilor sale şi să ne dea sfârşit bun, ca de a pururea să fie mărit şi proslăvit, în veciĭ vecilor amin.

III.

Al doilea cuvînt la Preobrajenia Domnuluĭ nostru Isus Hristos.

Luat-au Isus pre Petru şi pre Ioan şi pre Iacov fratele luĭ, şi i-au suit pre dînşiĭ într'un munte înalt de osebĭ şi s'au schimbat înaintea lor, şi au strălucit faţa luĭ ca soarele, ear hainele luĭ se făcură albe ca lumina.

De vreme ce sórele cest simţitor când răsare şi se înalţă de pre pământ, se face pricină şi mijlocitor a multor bunătăţĭ, că întindêndu-şĭ razele lumineză pământul şi marea, goneşte şi rĕsipeşte tótă ceaţa şi negura, încăldeşte şi hrăneşte tótă felurimea dobitócelor, şi în scurt să dic, tóte le însufleţeşte şi le învieazá, şi pre tóte împreună le bucură şi le veseleşte; dar cu cât maĭ vêrtos sórele cel de gând al dreptăţiĭ, fiul şi cuvêntul luĭ Dumnezeŭ tatăl Domnuluĭ nostru Iisus Hristos (pentru carele dice prorocul Malachia la 4 capete: „va răsări „vouĕ celora ce vĕ temeţĭ de numele meŭ sórele dreptăţiĭ"), carele s'au suit şi au răsărit astă-dĭ în muntele Tavoruluĭ, întindênd razele şi strălucirile măririĭ Dumnezeireĭ luĭ, n'ar fi dat vieaţa morţilor ca luĭ Moisi, n'ar fi luminat pre viĭ ca pre Ilie, n'ar fi gonit prepusul şi cugetul cel protivnic din mintea Apostolilor, n'ar fi înrădăcinat şi n'ar fi crescut maĭ multă credinţă în inima lor, nu le-ar fi dat să-l cunóscă luminat, cum-că el este Mesia cel adevărat Hristos, şi cum că de voea luĭ merge spre mórte; ne-avênd vină de mórte, şi să cunóscă cum că numaĭ pre dînsul se cuvine să-l iubiască,

ear cele-lalte tóte să le aibă ca niște gunóie? Drept aceia pohtesc pre înțelepția vóstră să-mĭ dațĭ puținică ascultare cu dragoste, ca să înțelegețĭ de este cu cale și de se cuvine să avem și noĭ dragoste către Hristos ca Apostoliĭ.

Vedem la al doilea cap a pré înțeleptuluĭ Sirach, că învață pre cela ce va vrea să slujască luĭ Dumnezeŭ, ce-i se cuvine să primiască, ḑicênd: „fiule, de veĭ vrea să te apropiĭ a „sluji Domnuluĭ Dumnezeŭ, gătește sufletul teu spre ispită.“ Pentru aceia dar trebuește cela ce slujește luĭ Dumnezeŭ să aștepte ispitele și resboiul viclénuluĭ diavol, ear să nu se desnădăjduiască, ci maĭ vêrtos atuncea să aștepte maĭ mult ajutor și maĭ multă putere de la Dumnezeŭ (numaĭ să stea cu credință adevărată, cu nădejde bună, și să ție dreptatea, și să urmeze bunătățile și faptele cele bune), că nu-l va lăsa Dumnezeŭ să se ispitiască preste putința luĭ, ci făr de zăbavă-i va înceta scârba, și ispita o va goni de la dînsul, precum o vedem acésta luminat, că s'au făcut la mulțĭ în multe locurĭ: că întâiŭ luĭ Avraam i-aŭ poruncit Dumnezeŭ să se sue în munte și însușĭ cu mâinele luĭ să junghe și să jertvuéscă pre unul născut iubit fiul seŭ pre Isaac; óre n'aŭ fost grea acéstă cerere ce au pohtit Dumnezeŭ de la dînsul? óre n'aŭ fost mare și ne-suferită durere de inimă acésta? ear veḑêndu-ĭ Dumneḑeŭ credința, și cumcă n'aŭ lenevit, nicĭ a zăbăvit a o face acésta, îndată au ridicat întristarea și scârba prin mijlocul îngeruluĭ, ḑicêndu-ĭ: „Avraame! Avraame! nu pune mâna ta pre copil.“ Și norodul cel jidovesc, cât nĕcaz petrecea în Eghipet, fiind robițĭ în mâinile luĭ Farao, ear pentru ca să-ĭ mântuiască Dumnezeŭ din scârbe, câtă putere ne-biruită aŭ arĕtat cu cele 10 rane prin mijlocul luĭ Moisi? Așișderea și dreptul și mult pătimașul Iov, care într'o clipă de ceas au perdut nu numaĭ mulțimea dobitócelor, casele, feciorii, fetele și tótă avuția ce avea, ci și trupul luĭ s'au umplut de bube și de viermĭ, și zăcea într'un gunoiŭ; ear pentru căcĭ au răbdat ispitele cu mare vitejie de inimă, fără zăbavă i-aŭ dat Dumneḑeŭ îndoit cele

ce au perdut. Inse cu aceste vorbe ce am dis, socoteala nóstră nu este alta, fără numaĭ ca să arătăm taina de astădĭ a schimbăreĭ feţeĭ luĭ Hristos, cu care au dat mare ajutor Apostolilor la nevoea necredinţeĭ ce era să cadă; că vedênd Apostoliĭ pre Hristos într'atâta lipsă şi sărăcie, cât nicĭ capul nu avea unde să şi-l plece, şi într'atâta smerenie mare şi într'atâta hulă ce-ĭ făceau Jidoviĭ, se turbura în cugetul lor ca nişte oamenĭ proştĭ ce era; şi pentru aceia au început a nu-l crede, socotind cum că nu va fi acesta Mesia cel adevărat; şi ma vêrtos că peste puţine dile era să móră cu mórte ne-cinstită. Drept aceia ce alt ar fi trebuit la acéstă nevoie a necredinţiĭ, fără numaĭ ajutor de la fiul luĭ Dumnezeŭ, de la Hristos, carele cu adevărat le-au dat mare putere şi mare ajutor; că i-au suit într'un munte şi s'au schimbat înaintea lor, arătându-le lumina Dumnezeireĭ luĭ (pre cât era cu putinţă să vadă ochiĭ omeneştĭ), luminând şi mărind firea cea omenéscă ce era îmbrăcat, care lumină s'au vĕrsat şi pe hainele luĭ, ca să dea cu acésta Apostolilor o îndrăsneală şi un ajutor mare, şi să-ĭ adevereze şi să-ĭ încredinţeze, cum-că acest sărac şi smerit la vedere, carele era hulit pentru multa luĭ smerenie, măcar că peste puţine dile se va da legat în mâinile Jidovilor să se huliască, să se batjocoriască, să se scuipe, să se bată cu palma preste obraz, să se munciască, să se răniască, şi la acea de apoĭ să se şi răstigniască ca un făcĕtor de rele. Iar să nu socotiască că este numaĭ om singur, ci este şi Dumnezeŭ desăvîrşit şi adevărat; şi pentru acésta s'aŭ schimbat înaintea lor. La treĭ lucrurĭ trebuea mare ajutor Apostolilor, ca să scape de nevoea şi de ispita cea mare a necredinţeĭ: întâiŭ se cuvenea să crédă cum că Hristos este adevăratul Mesia; a doua, vedêndu-l pre cruce mort, le trebue ajutor să nu-şĭ piardă credinţa, nicĭ să socotiască cum că acesta nu este Dumnezeŭ; a treia, să le dea pricină să-l iubiască cu dragoste hierbinte. Decĭ la aceste câte trele se vede astă-dĭ cum-că au dat Hristos, cu schimbarea feţeĭ luĭ, mare ajutor Apostolilor, pentru ca să-l cunóscă că el este Mesia cel adĕvărat, şi pentru ce le

aduce treĭ marturĭ vrednicĭ de credut, pre Moisi şi pre Ilie, şi pre Tatăl luĭ cel ceresc. „Şi eată, dice Evanghelistul, se arătă „lor Moisi şi Ilie grăind cu dînsul de eşirea luĭ care vrea să se „pliniască în Ierusalim, şi Tatăl cu glas îl mărturiseşte din „norĭ; şi eată glas din norĭ dicênd: acesta este fiul meŭ cel „iubit, întru carele bine am vrut, pre acesta ascultaţĭ.“ Şi pentru ca să le ajute Apostolilor să nu easă din credinţă, vĕdêndu-l pre cruce, dice maĭ înainte, că vorbeşte cu Moisi şi cu Ilie pentru mórtea cea dupe cruce, care vrea să ia, pentru ca să-ĭ facă, după cum am dis, să-l iubiască cu dragoste fierbinte; şi pentru aceia au descoperit puţintel slava Dumnezeireĭ luĭ, cu carea au mărit firea cea omenéscă şi va să măriască şi pre sfinţiĭ luĭ la a doua venire.

„Şi se arătă lor Moisi şi Ilie grăind cu dînsul“.

Minunată vorbă şi alese soţiĭ are astă-dĭ Hristos. Cu adevărat şi i se cuvenea să aibă soţiĭ ca acestea, pentru că Hristos este Mesia, Moisi este făcĕtór de lege, Ilie este proroc mare. Hristos este mântuitorul lumeĭ, Moisi este mântuitorul Jidovilor, Ilie va să fie mântuitorul celor dreptĭ, maĭ înainte puţin de judecată. Hristos este dătător de lege, Moisi învĕţător de lege şi Ilie rĕvnitor de lege. Vedeţĭ dar ce soţiĭ alese are şi *cum se asémănă în óre carele Moisi* [1]. Oare ce póte fi acésta de s'aŭ însoţit Hristos cu un drept din ceĭ morţĭ şi cu un drept din ceĭ viĭ? Pentru căcĭ la judecata cea viitóre vor să se judece viiĭ şi morţiĭ, şi vor să se veseliască la împărăţia ceriuluĭ câţĭ viĭ vor fi dreptĭ şi câţĭ morţĭ vor fi dreptĭ. Şi de vreme ce taina acésta de astă-dĭ a schimbăriĭ luĭ Hristos închipueşte şi este ca un aravon aceĭ măririĭ a împărăţieĭ ceriuluĭ, pentru acésta au adus la mijloc unul din ceĭ morţĭ, pre Moisi, şi unul din ceĭ viĭ, pre Ilie. Şi cum că vor să vie la împărăţia ceriuluĭ împreună viiĭ şi morţiĭ, ne o adeveriază fericitul Pavel, la 15 capete către Corintenĭ, dicênd: „toţĭ „nu vor adormi, ear toţĭ ne vom schimba de trupul acest stri„căcios şi ne vom face ne-stricăcioşĭ“.

[1] Frasa subliniată este stérsă în manuscript.

„Şi se arătă lor Moisi şi Ilie“.

Oare pentru ce? pentru 4 lucrurĭ. Una pentru ca să scótă de la norod acea socoteală mincinósă ce avea asupra luĭ Hristos; că unii 'ĭ ḑicea că este Ilie, alţiĭ 'ĭ ḑicea că este Ieremia saŭ unul din prorocĭ; a doua pentru ca să cunóscă Jidoviĭ cum-că Hristos nu este împotriva legeĭ luĭ Moisi, şi pentru acésta stă cu dragoste de vorbeşte cu singur făcĕtorul legeĭ, cu Moisi, şi cu rĕvnitorul legeĭ, cu Ilie; a treia pentru ca să arate, cum-că este Domn şi stepânitor al vieţiĭ şi al morţiĭ, şi stepâneşte pe ceĭ viĭ şi pe ceĭ morţĭ, şi cându-ĭ chiamă vin, precum adeveriază Poeticul, la un tropar de astă-ḑĭ de la a opta pésnă, ḑicênd: „că celuia ce stepâneştĭ ceriul şi împărăţeştĭ pă-„mêntul şi domneştĭ cele de desupt, au stătut înaintea ta Hris-„tóse, de pre pămênt Apostoliĭ, ear ca de la ceriu Tesviténu „Ilie şi Moisi din ceĭ morţĭ“; a patra să vaḑă Apostoliĭ în ce chip au cinstit pre acestĭ 2 prorocĭ, pre Moisi, căcĭ avea mare blândeţe, şi pre Ilie, căcĭ avea mare rêvnă spre credinţă, pentru ca să se asamine şi eĭ să fie blânḑĭ şi răvnitorĭ acolo unde vor vedea că este în nevoe credinţa şi închinăciunea luĭ Dumneḑeŭ. Şi pentru aceste 4 pricinĭ ce am ḑis, au adus la mijloc pre Moisi şi pre Ilie; ear maĭ vêrtos să ḑic, că i-au adus pentru ca să mărturisiască Apostolilor cum-că este Mesia, măcar că n'ar fi trebuit acéstă mărturie să o aducem la mijloc, fiind mărturia Tatăluĭ din ceriu maĭ vrednică decât a prorocilor: „şi eată glas din nor ḑicênd: acesta este fiul „meu cel iubit, întru carele bine am vrut, pre acesta ascultaţĭ.“ O! ce mărturie credinciósă şi adevărată este acésta; o! ce bunătate şi fericire au câştigat aceĭ ce au ascultat pre cel mărturisit şi au urmat luĭ, după porunca părinteluĭ celuĭ ceresc. Că adevărat, de s'au şi pedepsit într'acéstă lume puţin, după cum ḑice prea înţeleptul Solomon, ear cu marĭ bunătăţĭ şi fericirĭ s'au dăruit; căcĭ Dumnezeŭ i-au ispitit pre dînşiĭ şi i-au aflat luĭ şi vrednicĭ, ca aurul în ulcea i-au lămurit pre eĭ şi ca o jertvă de ardere întrégă i-au primit pre eĭ. Puţinĭ au ostenit adevărat, ear mare plată au luat; în scurtă vreme au

fost în scârbe, ear în vreme ne-sfêrşită se vor bucura; că nu-s vrednice patimile vremiĭ de acum cătră mărirea cea viitóre, după cum dice fericitul Pavel: „şi eată glas din nor dicênd: „acesta este fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit, „pre acesta ascultaţĭ“. Oare acest cuvênt, ce dice Tatăl: „pre „acesta ascultaţĭ,“ numaĭ Apostolilor să fi dis să-l asculte, au şi nouĕ? Mie mi se pare să-l fiè dis şi nouĕ să-l ascultăm, de vreme ce ne ţinem creştinĭ şi ucenicĭ a luĭ Hristos. Acuma dar trebue să înţelegem întâiŭ lucrarea acestuĭ cuvênt *ascultaţĭ!* ce va să dică, apoĭ cele-lalte le vom înţelege prea lesne. *Acésta ascultaţĭ!* Aicĭ nu se înţelege cuvêntul cel gol ce ese din gura omuluĭ şi-l ascultaţĭ cu urechile, căcĭ acela nu se numeşte ascultare ci audire, ci se înţelege sfêrşitul faptuluĭ, adecă ca cum am dice uneĭ slugĭ, du-te de fă eată ce, şi el, audind cuvêntul, se supune ascultăreĭ şi merge de face. Aşa şi Dumnedeŭ Tatăl ne dice nouĕ: „pre acesta ascultaţĭ,“ adecă orĭ ce ne va porunci Hristos să facem, să ne supunem ascultăriĭ, şi să sevêrşim lucrul după pofta luĭ pentru binele nostru.

Să vedem dar acum de ţinem porunca luĭ Dumnezeŭ şi de ascultăm pre Hristos la cele ne ne învaţă. Eu socotesc să fim departe de acea ascultare cât e ceriul de pământ, pentru căcĭ Hristos dice, la Ioan în 14 capete: „cela ce are po„runcile mele şi le păzeşte pre ele, acela este cela ce mĕ iube„şte“. Acum dar, de vom dice că iubim pe Hristos, să vedem care poruncă a luĭ ţinem. Hristos dice: „Scârbe veţĭ avea în „lume“; noĭ nu pohtim să avem nicĭ o scârbă; ear de şi avem vre o scârbă, o avem, pentru căcĭ nu ni se împlineşte pohta, ear nu pentru dragostea luĭ Hristos. Dice: „Pacea mea o dau vouĕ!„ ear noĭ nu voim să avem pace între noĭ, ci ne turburăm pururea pentru fieşte ce, ca valurile măreĭ când le suflă vêntul. Hristos dice: „Nu judecarĕţĭ ca să nu ve judecaţĭ“; ear noĭ, de ar fi cu putinţă să nu ne trécă nicĭ di, nicĭ ceas, cu judecarea şi cu grăirea de reŭ, nu numaĭ pre ceĭ ce-ĭ ştim, ci şi pre ceĭ ce nu-ĭ ştim. Hristos dice: „Precum pohtiţĭ voĭ, să vĕ facă „vouĕ ómeniĭ, faceţĭ şi voĭ lor“; noĭ pohtim să ne cinstiască

toţĭ, să ne dea toţĭ plocóne şi darurĭ, să ne dea de să ne fericiască, să ne grăiască de bine, să facă toţĭ după pohta nóstră, să nu ne stea nimenĭ împotrivă, nicĭ să ne dică nimica de am face verĭ ce reŭ; ear noĭ pohtim să osîndim pre toţĭ, să nu dăm nimăruĭ nimica, să nu facem nimăruĭ nicĭ un bine, nicĭ să se folosiască nimenea de noĭ; pre toţĭ 'ĭ hulim, pre toţĭ 'ĭ grăim de reŭ, pre toţĭ 'ĭ părîm, pre toţĭ 'ĭ luăm în rîs şi în batjocură; tuturora le dicem că sûnt nebunĭ şi fără nicĭ o socotealá; numaĭ pre noĭ înşine, voiŭ cuteza a dice, ne facem şi maĭ înţelepţĭ de cât Dumnezeŭ, şi nu ne aducem aminte, că înţelepciunea lumeĭ aceşteia este nebunie înaintea luĭ Dumnezeŭ. Hristos dice: „Porunca nouă, ve daŭ vouě, ca să iubiţĭ „unul pre altul"; ear noĭ ne urîm şi ne căutăm ponciş unul altuea, ca când ne am fi ucis părinţiĭ, sau ne am fi făcut alt reŭ ceva. Hristos dice: „că cine se va ruşina de mine şi de „cuvintele mele într'acéstă rudă pré curvară şi păcătósă, şi „fiul omenesc se va ruşina de el, când va veni întru slava Ta-„tăluĭ seŭ cu îngeriĭ ceĭ sfinţĭ"; ear noĭ nicĭ de dînsul ne ruşinăm, nicĭ cuvintele luĭ le ţinem în sémă ca o nimica, nicĭ cele ce ne învaţă spre folosul si mântuirea sufletelor nóstre le păzim; ci aflăm pricinĭ şi dicem, că nu putem să le facem acéstea ce ne învaţă Hristos, că nu ne dă îndemână, căcĭ avem case grele, şi vremea nu ne slujăşte, că sûntem supuşĭ supt jugul păgânuluĭ, şi avem nevoĭ multe, şi supărărĭ de tóte părţile. Dar cele pohtim noĭ, cum le putem face tóte deplin făr de nicĭ o zăticneală? Pre Dumnezeŭ nu vom să-l ascultăm la cele ce ne învaţă să facem pentru binele şi folosul nostru cel sufletesc, ci ne par învěţăturile luĭ grele şi rele, şi pentru aceia nu-l cinstim, ca când ne ar fi vrăşmaş de mórte; ear pre oameniĭ ceĭ ce nu se tem de Dumnezeŭ, nicĭ să ruşinéză de feţele omeneştĭ, 'ĭ ascultăm la cele ce ne învaţă să le facem spre perdarea sufletelor nóstre şi spre necinstea nóstră, şi spre a ne cleveti toţĭ şi a ne blestema pentru ne-dreptăţile ce facem; şi primim învěţăturile lor cu dragoste şi să le facem cu mare pohtă, şi ne bucurăm de ele ca de mare avuţie,

şi-ĭ lăudăm cătră toţĭ ca pre nişte pretinĭ şi făcĕtorĭ de bine, şi-ĭ cinstim, pentru căcĭ ne rǎpun sufletele cu învĕţăturile lor, maĭ vêrtos de cât pre Dumnezeŭ carele pohteşte pre toţĭ oamenii să se mântuiască. Hristos ḑice: „După acésta vor cu-„noaşte toţĭ că-mĭ sûnteţĭ uceniţĭ, de veţĭ avea dragoste între „voĭ"; ear noĭ ne pismuim, ne zavistuim, ne pohtim rĕul unul altuia, şi mijlocim în tot chipul să ne păgubim unul pre altul, nu numaĭ de avere, ci maĭ vêrtos de cinste; şi facem cu acésta pĕcat împotriva Duhuluĭ sfînt. Dar Dumnezeŭ n'au făcut lumea numaĭ pentru un om ci pentru toţĭ, nicĭ împărăţia ceriuluĭ pentru unul ci pentru toţĭ; că de ar fi făcut Dumnezeŭ lumea numaĭ pentru un om, ce ar fi trebuit să maĭ facă şi pre Eva, şi apoĭ să-i blagoslovéscă şi să le ḑică: „cre-„şteţĭ şi ve îmulţiţĭ şi umpleţĭ pămêntul şi stepâniţĭ pre dîn-„sul?" Iar de şi este cine-va să arate dragoste cătră altul, este mincinos şi viclén, că o face au de vre o frică, au de vre o ruşine, au pentru vre un câştig reŭ. Hristos ḑice: „Daţĭ ale Chesaru-„luĭ Chesaruluĭ, şi ale luĭ Dumnezeŭ luĭ Dumnezeŭ;" ear noĭ nicĭ maĭ marilor nostri, atâta celor bisericeştĭ cât şi celor mireneştĭ, nu le dăm căḑuta cinste, nicĭ luĭ Dumnezeŭ; nicĭ ne supunem lor cu dreptate, ci cu viclenie şi cu rĕutate; şi în loc de a-ĭ iubi şi a ne cuceri lor, noĭ 'i grăim de reŭ şi-ĭ ponosluim. Dar să vedem ce ḑice Dumnezeŭ pentru dînşiĭ la cartea Eşireĭ la 22 de capete? „Pre Dumnezeiĭ teĭ să nu-ĭ „grăeştĭ de reŭ, şi pre boerul noroduluĭ teŭ să nu-l vorbeştĭ „de reŭ". Tâlcuitoriĭ sfinteĭ Scripturĭ înţeleg să fie Dumnezeiĭ: archiereiĭ, păstoriĭ şi dascăliĭ bisericeĭ. Boiarul noroduluĭ înţeleg a fi: împăraţiĭ, domniĭ şi judecătoriĭ. Acuma dar asupra cărora pornim limba nóstră cea blestemată şi grăim de reŭ, al cărora cinste redicăm, al cărora nume ocărîm? Pe semne al archiereilor, al Domnilor şi al stepânilor nostri, pentru cari ne porunceşte Dumnezeŭ să nu-ĭ grăim de reŭ; ear noĭ făr de nicĭ o socoteală punem gura nóstră, după cum ḑice David, la ceriŭ cu atâtă semeţie şi obrăznicie, ne-aducêndu-ne aminte nicĭ de cum de osêndă. Şi pentru căcĭ este cugetul

nostru viclén și înaintea luĭ Dumnezeŭ și înaintea oamenilor, pentru acea petrecem o vieață blestemată și turburată, o vieață plină de frică și de urăciune, plină de nevoe și de necazurĭ. Și eată dar că ne vădesc lucrurile și faptele, că nicĭ ascultăm pre Hristos, nicĭ-'l iubim; că de l-am iubi, am face poruncile luĭ, ci umblăm de capetele nóstre, făcênd fieşte carele ce ni se pare și ce ni se place, ne-aducêndu-ne aminte nicĭ de mórte, nicĭ de judecată. Și de nu ne vom îndrepta, cu adevărat vom greși rĕŭ *și vom să mergem reuluĭ* [1]). Drept aceia *iubițiĭ meĭ creștinilor,* trebue să facem mintea nóstră muntele Tavoruluĭ, ca să vie lumina cea adevărată, să o vedem cu ochiĭ ceĭ de gând aĭ sufletuluĭ, să ne arătăm și noĭ cu osârdie în dragostea luĭ Hristos ca Apostoliĭ, să ne asĕmănăm luĭ Moisi și luĭ Ilie, râvnitorĭ și nelenevoșĭ în poruncile luĭ; pentru ca să ne putem sui și noĭ împreună cu Hristos în mintea cea oblăduitóre a sufletuluĭ; să vedem cu gândul slava aceia și norul cel luminat și să audim glasul cel părințesc: „acesta este fiiul meŭ „cel iubit i proci," și la cea dupre urmă să ne învrednicim să împărățim împreună cu el. Așa stepâne Hristóse, te rugăm noĭ ticăloșiĭ, ne-vredniciĭ robiĭ teĭ, carĭ ne aĭ rescumpărat cu prea scump sângele teŭ din măinile vrășmașuluĭ celuĭ viclén, să te milostivești pentru mulțimea îndurărilor tale, să luminezĭ *cu lumina cunoștințeĭ tale* [2]) ochiĭ sufletelor nóstre ceĭ întunecațĭ, și să aprindĭ *văpaea dragosteĭ tale* [3]) în inimile nóstre cele împetrite și să ne învrednicim cu darul teu, să te ascultăm și să facem cu pohtă câte ne poruncești, și să te iubim din tot sufletul, aicĭ într'acéstă vieață ticălósă și plină de scârbe;

---

[1]). Și vom merge în munca de vecĭ.
[2]). Cuvinte adause pe marginea textuluĭ de o altă mână.
[3]). Frasă scrisă printe rêndurĭ de o altă mână.

ear în cea viitóre să ne învrednicești *mărirei și* [1]) luminei și slavei Dumnezeirei tale, ca de apururea să te mărim, împreună cu cel fără de început Părintele teŭ, și cu prea sfîntul și bunul și de vieață începětorul teŭ Duch, în vecĭ ne-sfêrșițĭ, amin.

[1]). Șterse în manuscris.

IV.

Cuvînt al 3-lea la Preobrajenia Domnuluĭ nostru Isus Hristos.

Şi eată glas din nor dicênd: „acesta este „fiul meu cel iubit, întru carele bine am „vrut, pre acesta ascultaţĭ.“

N'au vĕdut pămêntul alt lucru maĭ slăvit de acest de astă-dĭ, nicĭ au cunoscut lumea céstă vĕdĕtóre altă minune maĭ luminată. Fiul şi cuvêntul luĭ Dumnezeŭ, carele au făcut semne şi minunĭ ne-numĕrate, n'au făcut altă faptă maĭ pre sus de cât el sau asemenea. In vêrful munteluĭ Tavoruluĭ au vrut să arate Apostolilor prea luminata slava Dumnezeireĭ sale; drept aceia ş'au schimbat şi faţa şi chipul, şi într'o clipă de ceas s'au arătat precum era maĭ înainte de vecĭ, împodobit cu tóte frumseţile ceriuluĭ, luminat cu tótă lumina Dumnezeireĭ; razele ce eşia din Dumnezeésca luĭ faţă biruea strălucirile sóreluĭ, şi albiciunea hainelor luĭ întrécea strălucirile lumineĭ. Moisi şi Ilie, maĭ aleşiĭ prorocilor, eraŭ mărturiĭ acestuĭ pré slăvit lucru, şi privitorĭ aĭ ne-apropiateĭ măririĭ era Petru, Iacov şi Ioan maĭ mariĭ Apostolilor. In chip de nor luminat, ce umbrea şi muntele şi pre Apostolĭ, s'au arĕtat Duhul sfînt, şi pentru ca să cunóscă fieşte carele, cum că se afla taină sfînta Troiţă la acest lucru prea slăvit, Părintele cel fără de început au adevărat cum că este de faţă cu cuvintele ce au dis către Apostolĭ: „acesta este fiul meŭ „cel iubit, pre acesta ascultaţĭ.“ O! fericiţĭ ochiĭ Apostolilor,

carii s'au învrednicit de au vědut mărirea acesteĭ înfricoşate înfrumseţărĭ. Cu ce taine nu se încheie întru acest lucru pré slăvit, sau ce învěţăturĭ sufleteştĭ şi mântuitóre nu ne dă a-céstă înfrumseţare a Mântuitoruluĭ? nu ajunge cunoştinţa o-menéscă să le priceapă, nicĭ minte îngeréscă să le coprindă. Şi pentru acésta, cunoscêndu-mě şi eu nevrednic şi departe de tótă ştiinţa, nu îndrăznesc întru atâta adâncime, şi cin-stind taina acésta a Dumnezeireĭ înfrumseţereĭ, cu cap plecat şi cu cucernică tăcere trec cu cuvêntul spre puţinică învě-ţătură, care socotesc să fie fórte folositóre de suflete şi mân-tuitóre la ceia ce vor vrea să asculte cu dragoste. Mě uit la acéstă Dumnezeéscă şi înfricoşată înfrumseţare, când Pă-rintele cel fără de anĭ cu glas viŭ de sus au mărturisit, cum că acest înfrumseţat Isus este fiul seŭ cel iubit; altă învěţă-tură nu se vede să fie dat Apostolilor celor ce era de faţă, fără numaĭ acésta, să-l asculte: „Pre dînsul ascultaţĭ.“ Nu le-au dis să laude pre fiul seŭ, nicĭ să-l slăviască, nicĭ să măriască lucrurile luĭ, nicĭ să-ĭ propoveduiască numele, nicĭ să se mi-nuneze de învěţătura luĭ, nicĭ să-şĭ repuie vieaţa lor pentru dînsul, nicĭ să rabde scârbe, něcazurĭ, nevoĭ şi altele ca a-cestea asemenea, ci numaĭ să fie ascultătorĭ, să aibă ascul-tare, să supuie voinţa lor supt voea acestuia, unuia singur născut fiuluĭ seŭ, carele se înfrumseţa: pre dînsul ascultaţĭ. Şi cercând cu dinadinsul ca să înţeleg pricina, am cunoscut din sfînta Scriptură şi din cea veche şi din cea nouă, şi de la Dumnezeeştiĭ dascalĭ, cum că acéstă poruncă este fórte tainică, şi nu se putea să se dea Apostolilor alta maĭ iscusită, maĭ folositóre, şi maĭ de suflet mântuitóre, de cât acésta, a-dica de cât ascultarea. Şi pricina este că cine are ascultare, acela are împreună şi tóte darurile şi tóte bunătăţile, acela este întreg la minte, acela este răbdător, acela este smerit, acela este blând, acela este ertător, acela este iubitor de stră-inĭ, cucernic, pacinic, şi în scurte cuvinte, acela este lăca-şul tuturor bunătăţilor şi vasul tuturor darurilor. Şi cum că este adevărul aşa, o dovedeşte Dumnezeésca Evanghelie: po-

vestește Evanghelistul Ioan Botezătorul, la capul cel dintâiŭ, cum că vedênd pre Hristos, mergênd către dînsul, fiind cu totul plin de bucurie, pentru darul ce lua, aŭ început a mărturisi înaintea tuturor și a dice: „Eată mielul luĭ Dumnezeŭ, carele ridică pĕcatul lumeĭ.“ La care cuvinte ale luĭ Ioan stau de se miră dascăliĭ bisericeĭ, oare pentru ce fiind atâte pĕcate în lume, carele trebuea să se stérgă de fiul luĭ Dumnezeŭ, n'aŭ dis care ridică *pĕcatele lumeĭ*, ci *pĕcatul*, și eară dicênd *pĕcatul* ne-hotărît? Care era acel pĕcat a lumeĭ ce vrea să-l piardă Hristos și să lase cele-lalte? Dumnezeescul Teofilact, tâlcuind acest cuvênt al Evangheliei, dice „că pĕcatul lumeĭ este ne-ascultarea, pre care aŭ ridicat'o Domnul de la mijloc, făcêndu-se pre sine ascultător până la mórte.“ Au numit'o Ioan pĕcatul lumeĭ, ca când n'ar fi fost alt pĕcat maĭ mare în lume de cât ne-ascultarea. Și au dis *pĕcat* ear nu *pĕcate*, pentru căcĭ numaĭ acea singură ne-ascultarea coprinde tóte pĕcatele. Drept aceia, dicênd cum că pĕcatul acela l-au șters Domnul nostru, arată cum-că au șters împreună tóte și cele-lalte pĕcate. Și de vreme ce cu împotrivirea s'au vindecat împotrivirea, după cum dice Teofilact, adecă ne-ascultarea lumeĭ cu ascultarea luĭ Hristos, urméză fără nicĭ un prepus, că precum ne-ascultarea este începutul și rădăcina tuturor pĕcatelor, așa și ascultarea este isvorul și mumă tuturor bunătăților. Pentru aceia Dumnezeŭ Tatăl pe dreptate Apostolilor numaĭ acéstă poruncă a ascultăreĭ în vremea înfrumsețăreĭ le-au dat, pentru căcĭ întru dînsa se alcătuesc tóte bunătățile și tóte darurile. Și adeveriază maĭ mult cuvântul mărturia luĭ Iacov fratele Domnuluĭ, la al doilea cap, dicênd, cum că Avraam, când au mers să junghe pre fiul seŭ, pre Isaac, numește jertva aceia lucrurĭ; Iacov o dice multe, jertva era una, ear nu multe; decĭ și lucrul unuĭ era, ear nu multe; și să cuvenea să o dică cu numĕr de unul, ear nu cu numĕr de mulțĭ; taina este acésta, lucrul acesta a jertveĭ luĭ Avraam era lucrul ascultăreĭ, și de vreme ce, unde este ascultarea, acolo sûnt adunate tóte bunătățile, acolo sûnt tóte

lucrurile cele bune; pentru aceia cu cale au dis Iacov, cum că Avraam s'au îndreptat din lucrurĭ, ear nu din lucru, pentru căcĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ i s'au socotit ascultarea nu ca o bunătate, ci ca multe bunătățĭ, atâta este de minunată, atâta este de alésă și Dumnezeéscă bunătatea ascultăreĭ. Pentru aceia și Duhul sfînt, la cartea cea dintâiŭ a împăraților în 15 capete, dice: „maĭ bună este ascultarea de cât jertvele, maĭ „bine place luĭ Dumnezeŭ ascultarea de cât jertvele, pentru „căcĭ cine jertvuește, aduce luĭ Dumnezeu lucru strein, ear „cine-l ascultă, supune voința sa luĭ Dumnezeŭ și slo„bodenia, decât care ascultare ce altă jertvă póte să se afle „maĭ plăcută luĭ Dumnedeŭ?“ Și Dumnezeescul Efrem, la cuvântul ce face pentru ascultare, dice: „o ascultare póte maĭ „mult de cât tóte bunătățile, și pentru acésta vedem, atât în „Scriptura veche cât și în cea nouă, cum că orĭ câțĭ s'au arĕ„tat ascultătorĭ luĭ Dumnezeŭ, toțĭ au căștigat și plată maĭ a„lésă: luĭ Noe i-au poruncit Dumnezeŭ să facă chivotul și l-au „făcut, fără a nu socoti în gândul luĭ ceva reŭ sau îndeșert; „luĭ Avraam i-au poroncit dicêndu-ĭ: „eșĭ din pămêntul teŭ și „din rudenia ta și te du în pămêntul în carele-țĭ voiŭ arăta „eu, și nimic nu s'au îndoit; ear luĭ Avraam a doua oră i-au „poruncit Dumnezeŭ să junghe pre fiul seŭ pre Isaac, și nimic „nu s'au întristat, ci cu bucurie au primit porunca, supuindu-se „ascultăreĭ, și au primit să jertvuéscă pre fiu-seŭ pentru dra„gostea luĭ Dumnezeŭ și nu s'au temut; luĭ Moisi i-au poruncit „să mérgă în Eghipet să mântuiască pre norodu luĭ Israil din „robie, și macăr că era gângav la limbă și vedea și multe „împedicărĭ, fiind la mijloc împărat tiran și crud la inimă, „ear nu s'au îngrijat; luĭ Petre i-au poruncit Hristos să umble „pre ape, și vedea că este lucru cu anevoe și cu neputință, ear „n'au eșit din poruncă; Pavel, mergênd pre cale și cădênd jos „de pe cal de frica vedenieĭ ce au vĕdut, au dis: „Dómne! ce „porunceștĭ să fac? și ce i-au dis glasul au ascultat ne-îndoin„du-se; și pentru aceia acestia toțĭ s'au cinstit, s'au lăudat și „s'au mărit înaintea luĭ Dumnezeŭ, și au luat dar pentru as-

„cultarea lor: că Noe s'au arătat mântuitor lumeĭ, Avraam s'au „făcut părinte a multe neamurĭ, Isaac au făcut fiŭ blagoslove„nieĭ şi închipuirile luĭ Hristos, Moisi căpetenie luĭ Israil şi „iubit luĭ Dumnedeŭ, Petru s'au facut vîrhovnic Apostolilor, „căruia i s'au încredinţat şi cheile împărăţieĭ ceriuluĭ, şi Pavel „dascălul limbilor vas ales şi vědětor cereştilor bunătăţĭ; şi „nu numaĭ acestia, ci toţĭ câţĭ s'au supus ascultăreĭ luĭ Dum„nezeŭ, şi maĭ înainte de lege şi după lege, s'au făcut fiĭ da„ruluĭ şi se bucură cu îngeriĭ întru împărăţia ceriuluĭ." Acum dar o poruncă folositóre ca acésta şi mântuitóre, este cineva din noĭ să o păziască? Noĭ tótă diua, şi la rugăciunĭ şi la împreunărĭ şi la vorbe şi la fieşte ce lucru al nostru, chemăm pre Dumnezeŭ şi-l numim Domn; şi de-l numim Domn şi stěpân, unde este supunerea ce arětăm ca nişte slugĭ la Domnul nostru? Sluga face voea Domnuluĭ seŭ, dar noĭ care voie facem acestuĭ Domn al nostru? care din poruncile luĭ păzim? care dragoste avem către dînsul? şi ce cinste-i facem? O dice însuşĭ Dumnezeŭ, prin rostul Malachieĭ, la capul cel d'intăiu: „şi de sûnt eu Domnul, unde estea frica mea? cine „este din voi să se teamă de mine? să mě cinstiască? să se „ruşineze de mine? „Ascultă dar ce dice David la psalm 52: „toţĭ s'au abătut, împreună ne-trebnicĭ s'au făcut, nu este cel „ce face bunătate, nu este până la unul." Drept aceia nu este minune de nu ne ascultă nicĭ pre noĭ fiiĭ noştri, nicĭ ni se supun slugile şi patimile noastre, carele în tóte dilele oştesc asupra sufletuluĭ, este acéstă dreaptă judecată a luĭ Dumnezeŭ. Dice fericitul Pavel, la capul cel d'intăiŭ către Romanĭ stih 24: „fraţilor, precum n'au adeverit păgâniĭ, a „avea pre Dumnezeŭ în cunoştinţă, aşa i-au dat pre eĭ Dum„nezeŭ întru minte ne-pricepută a face cele ce nu se cad, „plinĭ a fi de tótă nedreptatea, de curvie, de viclenie, de lă„comie, de rěutate, plinĭ de pismă, de ucidere, de sfadă, de „înşelăciune, de năravurĭ rele, şoptitorĭ (a fi) grăitorĭ de rěu, „urîtorĭ de Dumnezeŭ, ocărîtorĭ, măreţĭ, trufaşĭ, aflătorĭ de „rele, de părinţĭ ne-ascultătorĭ, fără minte, ne-împăcăcioşĭ,

„fără dragoste, fără milostivire.“ Care în scurte cuvinte dicem, fiilor, să nu fim robĭ lumeĭ, trupuluĭ şi diavoluluĭ; şi de vreme că pe Dumnezeŭ 'l chiemăm şi-l numim Domn şi stepân, să-l cinstim dar ca pre un Dumnezeŭ, să-l ascultăm ca pre un Domn, pentru că judecata luĭ Dumnezeŭ este după dreptate asupra celora ce fac fapte rele şi nu se pocăesc. Iar de ne vom supune ascultăreĭ luĭ Dumnezeŭ, ca să lăsăm tot felul de pĕcat şi să urmăm luĭ şi să-l ascultăm cu râvnă, precum Apostoliĭ, ne vom învrednici şi noĭ aicĭ de vom petrece vieaţă liniştită ear acolo, de vom vedea şi noĭ Dumnezeésca luĭ strălucire, a căruia slavă şi stepânire este în vecĭ ne-sfêrşiţĭ amin.

V.

Cuvînt la Uspenia Bogorodniţiĭ la August 15.

Pohta şi dragostea ce vĕd la acéstă cinstită şi sfîntă adunare mĕ îndeamnă şi neştiind a vorbi, măcar că vorba mea nu este vrednică nicĭ odată ca să îndulciască cu vre un mijloc audirile ascultătorilor; ear încă şi Domnul Hristos, carele au săturat cu 5 pâinĭ 5000 de suflete şi au îndreptat sărăcia şi ne-putinţa ucenicilor luĭ cu bogăţia daruluĭ sĕu, acelaşĭ şi înaintea dragosteĭ vóstre, prin mijlocul vorbelor mele cele ne-ritoricite, va întinde masă duhovnicéscă.

De multe orĭ am stătut în socoteala mea, ca doar aşĭ putea afla ceva noŭ să dic întru cinstea şi lauda prea sfinteĭ Născĕtoareĭ de Dumnezeŭ şi pururea fecioareĭ Marieĭ, dar n'am putut afla nimica, nu doar că nu sûnt cuvinte multe şi de multe felurĭ de vorbe a se grăi întru lauda măririeĭ eĭ, ci pentru că, fiind mintea mea turburată de norul neştiinţeĭ şi maĭ vêrtos întunecată de socoteala Dumnezeeştilor şi prea luminatelor eĭ darurĭ, îmĭ înfruntez şi-mĭ ticăloşesc ne-vrednicia şi neştiinţa învĕţătureĭ mele; că de vreme ce ceĭ învĕţaţĭ şi pedepsiţĭ întru bunătăţĭ stau de se miră de mărirea eĭ, dar eu cel ne-învĕţat şi departe de toate bunătăţile ce voiŭ face? Drept aceia dar îmĭ caută şi făr de voea mea a conteni de a maĭ iscodi să aflu înălţimea fecioarieĭ eĭ, întru care cu anevoe se sue gândurile omeneştĭ, şi adâncimea darurilor eĭ carele nu

se pot lesne vedea, nicĭ cu ochiĭ îngereştĭ, ci numaĭ cu acelaş titulus ce i s'au dat maĭ înainte de toţĭ vecii de la Părintele cel fără de început şi vecinicul Dumnezeŭ, prin mijlocul îngeruluĭ Gavriil; acela'şi eu cu cucerie şi cu multă frică-l voiŭ dice întru lauda şi cinstea eĭ: „Bucură-te cea ce eştĭ „plină de dar, Domnul e cu tine.“ Că maĭ mare şi maĭ lăudat şi maĭ cinstit titulus decât acesta nu s'au dat din vecĭ nimănuĭ, nicĭ se va da până în vecĭ, făr numaĭ eĭ; că aŭ aflat har înaintea luĭ Dumnezeŭ, care n'au aflat alta nicĭ odată, după cum i-au dis îngerul. Iar de se va şi afla şi vre un periergos' adecă iscoditor, să dică, cum-că cu aceste cuvinte, de nu cu acest mijloc ear într'alt chip, s'au dis şi la alţiĭ, pre cum se vede în multe locurĭ ale sfinteĭ Scripturĭ. Că întâiŭ la al patrulea cap al Facereĭ dice pentru Avel: „că căută Dum„nezeŭ asupra luĭ şi asupra darurilor luĭ;“ pentru Enoch: „şi „fu, dice, bine plăcut luĭ Dumnezeŭ, şi nu se afla pentru că „l-au mutat pre dînsul;“ pentru Noe: „că au aflat har înaintea „Domnuluĭ Dumnezeŭ şi-l păzi de potop;“ pentru Avraam: „că credu, dice, pre Dumnezeŭ, şi i se socoti luĭ întru drep„tate şi-l făcu părinte a multe neamurĭ;“ pentru Iosif: „că „era Domnul cu dînsul şi vărsă asupră-ĭ milă şi dete luĭ har;“ pentru Moisi: „că i-au dis şi cuvântul acesta: „carele aĭ dis tu „ţi-l voiŭ face, pentru că aĭ aflat har înaintea mea şi te ştiŭ de „cât pre toţĭ;“ pentru David: „că i au dis: „aflat'am om după „pohta inimeĭ mele, pre fiul luĭ Iese, carele va împlini toate „cererile mele.“ Şi pentru ca să nu maĭ lungesc cu vorba, tuturor prorocilor şi tuturor sfinţilor, şi celor maĭ înainte de lege şi celor după lege, li s'au dis cuvinte de bucurie prin mijlocul îngerilor, şi li-au dat de la Dumnezeŭ dar şi milă, înse acoperit. Iar sfinteĭ Fecioareĭ s'au dat cuvântul bucurieĭ ceĭ adevărate, care este maĭ pre sus decât tótă mintea, în slavă şi în cinste maĭ veselitoare, covêrşind pre toţĭ cu darul şi cu mila: „Bucură-te cea ce eştĭ plină de dar, Domnul e cu „tine.“ Şi nu numaĭ pentru bucuria acésta ce i s'au dat, se fericeşte de toate neamurile, ci şi pentru numele eĭ cel prea

cinstit ce i s'au dăruit, de se numeşte *Mariam;* că precum este numele fiului eĭ maĭ pre sus de cât tóte numele, după cum dice fericitul Pavel: „şi i-au dăruit eĭ nume care este „preste tot numele.“ Aşa şi numele eĭ este preste tot numele după al luĭ Isus; şi precum întru numele luĭ Isus se pleacă tot genuchiul celor cereştĭ şi celor pământeştĭ şi celor de sub bezne, aşa este şi ea maĭ cinstită în ceriŭ de cât heruvimiĭ şi maĭ slăvită făr de de asĕmănare decât serafimiĭ, şi pre pământ maĭ închinată şi maĭ fericită ca o împărăteasă a lumeĭ de toţĭ credincioşiĭ pământuluĭ, şi sub bezne maĭ straşnică şi maĭ înfricoşată asupra dracilor de cât toţĭ sfinţiĭ. Intru care nume Mariam, după a mea proastă socoteală, înţelegem că coprinde în sine treĭ lucrurĭ: una pentru ca, fiind numele acesta de treĭ silave, adecă de 3 înjugărĭ, se înţelege cum că au născut o faţă a sfinteĭ Troiţă, pre fiul şi cuvântul luĭ Dumnezeŭ; a doua, că are fieşte care înjugare câte doue slove, şi se înţelege cele 2 firĭ ale luĭ Hristos, adecă cea Dumnezeéscă şi cea omenească; a treia, că sûnt 6 slove de tóte într'acest nume, cu carele înţelegem tóte cele 6 taine marĭ şi preste fire, adecă: Blagoveştenia, Naşterea, Botezul, Mórtea pre cruce, Invierea şi Inălţarea la ceriu. Cu Blagoveştenia s'au descoperit taina cea maĭ înainte de toţĭ veciĭ ascunsă; cu Naşterea s'aŭ împăcat ceriul cu pământul, adecă Dumnezeŭ cu omul; cu Botezul ne-am îmbrăcat cu haina ne-stricăciuneĭ; cu Moartea ni s'au dat vieaţa; cu Invierea ni s'au dat bucuria, şi cu Inălţarea la ceriŭ, şederea de a dreapta luĭ Dumnezeŭ-Tatăl. Aşişderea şi în cuvintele cele de bucurie ce i-au dis îngerul: „Bucură-te cea ce „eştĭ plină de dar, Domnul e cu tine,“ ear înţelegem numele prea sfinteĭ Troiţă; că în cuvântul ce dice: *bucură-te,* se înţelege fiul, că el este tótă bucuria lumeĭ; în cuvântul ce dice: *plină de dar,* se înţelege Duhul sfînt, prin carele se daŭ tóte darurile; şi în cuvântul cel ce dice: *Domnul e cu tine,* se înţelege Tatăl, că el este Domnul a tóte vĕdutelor şi nevĕdutelor. Dumnezeŭ înse, carele numaĭ cu un cuvânt aŭ făcut şi au zidit tóte lucrurile cele vĕdute şi nevĕdute, poate cu

adevărat, cu cea desăvîrşit a luĭ prea puternicie. să facă stele maĭ luminoase decât aceste ce strălucesc pre ceriŭ, şi lună maĭ iscusită decât acésta ce ne povăţueşte noaptea, şi soare maĭ strălucitor şi maĭ luminat decât acesta carele stînge cu lumina luĭ tóte cele-lalte luminĭ, şi ceriurĭ maĭ marĭ şi maĭ largĭ în rotocolime, şi paserĭ maĭ cu dulcĭ glasurĭ, şi florĭ maĭ cu multĕ mirosurĭ, şi copacĭ maĭ nalţĭ şi maĭ roditorĭ, şi vênturĭ maĭ sănătósă, şi vĕzduhurĭ maĭ de folos, şi hiarĕ maĭ multe la numĕr, şi maĭ multe lumĭ de cât acésta ce lăcuim poate să zidiască în mărime şi în meşteşug maĭ minunate. Iar o zidire care să covârşască în vrednicie pre Maica luĭ Dumnezeŭ, nu va putea să facă nicĭ odată, măcar că este prea puternic, pentru că, precum nu este cu putinţă, nu ḑic să socotiască, ci nicĭ cu mintea să gândiască neştine o fiinţă maĭ cuvioasă şi maĭ naltă de cât Dumnezeirea, aşa nicĭ o zidire maĭ covârşitoare de cât aceia ce au născut pre un Dumnezeŭ carele s'au făcut om; că pre dînsa o au ales Dumnezeŭ maĭ înainte de decât tótă zidirea, pentru ca să fie lăcaş vecinic, după cum grăeşte David: „acésta este odihna mea în veciĭ „vecilor şi într'ênsa voiŭ lăcui pentru că o am ales.“ Aleasă este cu adevărat ca soarele, pentru că este încununată cu tóte razele darurilor Dumnezeeştĭ şi străluceşte maĭ vêrtos între cele-lalte luminĭ ale ceriuluĭ; aleasă este şi frumósă ca luna, pentru că cu lumina sfinţenieĭ stînge cele-lalte stele, şi pentru marea şi minunata strălucire de tóte şireagurile stelelor celor din taină se cinsteşte ca o împărătească; aleasă este ca rĕvărsatul zorilor, pentru că ea au gonit noaptea şi tótă întunerecimea pĕcatuluĭ şi aŭ adus în lume ḑiua cea purtătóre de vieaţă; aleasă este, pentru că este isvor, carele cu curgerile cereştilor bunătăţĭ, adapă sfînta biserică şi tot sufletul creştinesc; aleasă este, că este chiparos, carele cu înălţimea covârşeşte ceriurile, pentru mirosul cel din fire s'au arătat departe de tótă stricăciunea; aleasă este, că este crin cămănar, de au şi născut între mărăciniĭ nenorociriĭ ceĭ de obşte, ear nu şi-au perdut nicĭ odată podóba albiciuneĭ; a-

leasă este, că este nor, carele n'aŭ ispitit nicĭ o greime a pĕcatuluĭ; aleasă este, pentru că este fecióră maĭ nainte de naştere, fecióră în naştere, fecióră şi după naştere; şi este o adâncime nepricepută a bunătăţilor şi o icoană însufleţită a frumseţilor celor cereştĭ. Iată o grădină încueată dintru care au eşit flórea cea ne-veştejită, şi o fântână pecetluită dintru care au curs isvorul vieţiĭ, Hristos. Pre acésta au vĕḑut'o Moisi în muntele Sinaĭ ca un rug aprins şi nu ardea; pre acésta au vĕḑut'o Aaron ca un toeag înflorit şi plin de ródă; pre acesta au vĕḑut'o Iacov ca o scară întărită din pământ până în ceriŭ, şi îngeriĭ luĭ Dumnezeŭ să suia şi să pogora pre dînsa; pre acésta au vĕḑut'o Iezechiil ca o uşă încuiată, prin care nimenea n'au trecut; pre acésta au vĕḑut'o Ghedeon ca o lână, Avacum ca o dumbravă umbrósă, Daniil ca un munte şi Solomon ca un pat. Acésta astă-ḑi se mută de pre pământ în ceriŭ, lasă întristăciunea şi se duce la bucurie, lasă cele de jos şi primeşte cele de sus, lasă cele stricăciόse şi câştigă cele ne-muritoare şi vecinice. Astă-ḑĭ îşĭ dă pre sfînt sufletul eĭ în mâinile fiuluĭ eĭ şi cu cântărĭ îngereştĭ şi apostoleştĭ se petrece cinstit trupul eĭ în satul Ghetsimani spre îngropare. Astă ḑĭ ceriul întinde sînurile sale şi primeşte pre cea ce au născut pre cela ce nu-l încape tótă zidirea; astă-ḑĭ se minunéză tóte cetele şi puterile cereştĭ, ḑicênd una către alta: „cine este acésta ce se suie din pustiŭ, „adecă de pre pământ la ceriŭ? cine este care se iveşte ca „zorile, frumoasă ca luna şi aleasă ca sórele? cine este acésta „ce se suie de pre pământ în ceriŭ, albită, înflorită, întru care „hulă nu este? Rédicaţĭ porţile vóstre, ḑic cetele cele îngereştĭ „una către alta, şi cu cântărĭ de laude primiţĭ pre împărăteasa „ceriuluĭ şi a pământuluĭ, care vine să locuiască din-adrépta „Tatăluĭ Dumnezeŭ, cu îmbrăcăminte cu aur îmbrăcată împistrită“, după cum ḑice David: „căcĭ acésta este ceia ce au „împăcat ceriul cu pământul şi pre Dumnezeŭ cu omul; „acésta este bucuria celor dreptĭ şi nădejdea celor pĕcatoşĭ.“ Pre acésta dar şi noĭ cu toţiĭ trebue, cu dragoste, cu cucerie,

cu inimă curată şi cu cântările de laude să o cântăm şi să o lăudăm ca pre o maică a luĭ Dumnezeŭ, şi cu bucurie sufletească să prăznuim Adormirea. Ci, o maică fecióră, acest norod ce stă înaintea mărimeĭ tale, vĕḑênd înălţimea curăţenieĭ tale şi cunoscêndu-şĭ eĭ ne-vrednicia şi smerenia lor, nu îndrăznesc făr de mijlocitor, ca să-ţĭ aducă căḑuta închinăciune şi mulţămită pentru multele facerĭ de bine, şi să se róge ca să te milostiveştĭ asupra lor. Pentru aceia eu nevrednicul şi mult pĕcătosul robul tĕu, fiindu-le tată sufletesc, rênduit de fiul tĕu; prin mijlocul meŭ să rógă cu toţiĭ cu căldură dintru adêncul inimeĭ ḑicênd: Stepână de Dumnezeŭ născĕtóre, împărăteasa ceriuluĭ şi a pămêntuluĭ, cinstea şi slava creştinilor, ceia ce eştĭ maĭ naltă de cât ceriurile şi maĭ curată de cât soarele; fecióră prea lăudată, nădejdea celor pĕcătoşĭ şi liniştea celor bătuţĭ de valurile pĕcatelor, caută asupra noroduluĭ tĕu, veḑĭ moştenirea ta, nu ne lăsà pre noĭ pĕcătoşiĭ, ci ne păzeşte şi ne mântueşte de vicleşugurile diavoluluĭ, că ne-au împresurat scârbele, nevoile, rĕutăţile, şi necazurile; dă-ne mână de ajutor, fecióră, că perim, nu te îndura de noĭ, că pre tine te avem ajutătóre şi la tine nădăjduim, ca, cu rugăciunile tale cele prea puternice şi ne-biruite, să îmblânḑeştĭ pre fiul tĕu asupra nóstră, ca să-şĭ întórcă mila sa cea bogată spre noĭ; şi încă -l rógă cu căldură ca să dea putere dintru înălţimea lăcaşuluĭ sĕu, şi prea luminatuluĭ nostru Domn, pre carele pronia sa l-au ales şi l-au pus preste acest norod, ca să pótă chivernisi cu înţelepciune întrégă turma ce i s'au încredinţat, în mulţĭ anĭ luminat, cu fericită sănătate, şi să o apere de lupiĭ ceĭ vĕḑuţĭ şi ne-vĕḑuţĭ, să păziască şi tótă cinstita acésta boerime de tóte primejdiile şi de tóte vicleşugurile vicleanuluĭ, şi să le dea dragoste, uniciune, sporiŭ şi ajutor întru tóte, şi să ne învredniciască pre toţĭ de obşte, ca să petrecem tótă vieaţa nóstră, cinstită, curată şi făr de prihană, ca cu o gură şi cu o inimă pre dînsul de apururea să-l mărim şi ţie să ḑicem: bucură-te cea ce eştĭ plină de dar, Domnul e cu tine.

VI.

Cuvînt al 2-lea la Adormirea présfintei stepânei nóstre Născĕtórei de Dumnezeŭ şi pururea fecióreĭ Marieĭ.

Că au căutat spre smerenia slujniceĭ sale, că eată de acum me vor ferici tóte neamurile.

„Pomenirea drepților cu laude, ḑice pré ințeleptul Solomon, „şi blagoslovenia Domnului pre capetile lor.“ Drept aceia toțĭ sfinții făr de nicĭ un prepus sûnt drepțĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ şi sûnt blagosloviţĭ; ear maĭ dréptă şi maĭ blagoslovită în ceriŭ şi pre pămênt nu este alta de cât fecióra Maria, pentru căcĭ s'au învrednicit de au născut, ca o sfîntă ce este de cât toțĭ sânții, pre *Sfântu şi adevăratu drept pre blagoslovitul* [1]) Isus Hristos, *a căruea pré sfîntă Adormirea* prăznueşte *luminat* [2]) astă-ḑĭ sfînta noastră *biserică.* Şi măcar că eu nu sûnt vrednic a ḑice nimica întru cinstea şi lauda eĭ, pentru întunecarea ce are mintea mea de mulțimea pĕcatelelor, ear încă şi după putință vom ḑice cele ce ne va lumina, prin rugăciunile eĭ, lumina cea adevărată Hristos. Ci ve pohtesc să ascultațĭ cu dragoste: „că au căutat spre smerenia slujniceĭ sale i proci“.

---

[1]). Domnul Dumneḑeŭ şi mântuitorul nostru.

[2]). a căruia Adormire luminată o....

Făr de nicĭ un prepus se cunoaşte cu socoteală dréptă, cum că Dumnezeŭ este prea puternic, pentru căcĭ are putere întocma cu voința, şi poate să facă câte va vrea, după cum ḑice prorocul David : „tóte câte au vrut au făcut Domnul". Drept aceia de ar fi vrut, ar fi putut, şi ne-făcêndu-se om, cu alt mijloc să mântuiască pre om din măinile diavoluluĭ, ear n'au vrut; şi de vețĭ întreba pentru ce? pentru căcĭ au vrut să arate lu acéstă taină a întrupăreĭ 4 ale sale fireştĭ fapte bune, adecă bunătatea, înțelepciunea, puterea şi dreptatea. Şi întăiŭ au arătat bunătatea, pentru căcĭ nu s'au îndemnat să mântuiască pre om din niscaĭ bunătățĭ ale luĭ, fiind rob pécatuluĭ, după cum ḑice fericitul Pavel : „nicĭ dintr'alt ceva, fără numaĭ „dintru a sa singură bunătate, că precum s'au îndemnat din „început dintru a sa bunătate de au zidit pre om, aşa şi acum „s'au îndemnat să-l mântuiască". A doua, au arătat înțelepciunea, pentru căcĭ, ca unul numaĭ singur ce este înțelept, au aflat mijlocire ca aceia ca să mântuiască pre om, în ce chip se împreune Dumnezeirea şi să se facă el însuşĭ Dumnezeŭ şi om, ca un om să se lupte pentru om cu viclénul diavolul, şi ca un Dumnezeŭ să biruiască şi să mântuiască pre om, precum vom ḑice şi maĭ jos. A treia au arătat puterea, pentru căcĭ ca un Dumnezeŭ puternic au putut de au făcut un lucru mare şi înfricoşat ca acesta, că ḑice Ioan Damaschin : „ce „este maĭ mare decât a se face Dumnezeŭ om, ziditorul să se „facă zidire, făcĕtorul facere, Dumnezeŭ cel făr materie să „se facă om cu materie, cel nevĕḑut să se facă vĕḑut, stepâ-„nul să se facă rob, şi Dumnezeŭ cel înalt să se facă om sme-„rit, împreunând aceste douĕ împotrivirĭ de margine, să „păziască a fieşte căriea firea ne-schimbată, să remâie cel ne-„zidit nezidit, şi cel zidit zidit, şi cel nevĕḑut nevĕḑut; şi în „scurte cuvinte să rĕmâie Dumnezeirea Dumnezeire, şi omeni-„rea omenire, şi nicĭ firea Dumnezeireĭ să se prefacă în firea „omenireĭ, nicĭ omenirea să se prefacă în firea Dumnezeireĭ? „Care lucru este maĭ puternic şi maĭ minunat, să potă păzi fie-„şte care fire al-seurile eĭ cele fireştĭ şi după întrupare."

A patra au arătat dreptatea în ce chip, pentru că n'au vrut să se lupte cu viclénul diavol cu Dumnezeirea descoperită, ci s'au îmbrăcat cu trup, pentru căcĭ că ar fi putut ḑice diavolul către Dumnzeŭ, îndreptându-se, eu cu *om* [1]) mě lupt, ear nu cu Dumnezeŭ, şi nicĭ este cu dreptate, tu Dumnezeŭ fiind să te lupţĭ cu mine, tu ziditorul şi făcĕtorul să te lupţĭ cu mine, zidirea şi făptura, ci me lasă pre mine ca pre o zidire să mĕ lupt cu altă zidire carele este omul. Drept aceia Dumnezeŭ, carele pururea să îndreptéză către toţĭ şi birueşte la judecata luĭ, după cum ḑice David, ce face, pentru ca să nu maĭ aibă diavolul cuvânt a se îndrepta şi să ḑică cum-că-ĭ face Dumnezeŭ strâmbătate? Pentru acésta s'au îmbrăcat acestaşĭ Dumnezeŭ în trup şi se face om adĕvărat, pentru ca să se lupte ca un om şi să biruiască ca un Dumnezeŭ pre vrăjmaşul fireĭ omeneştĭ, pre care fire o au fost biruit diavolul, ca earăşĭ acea fire să biruiască pre diavolul; biruitul-să se facă biruitor, şi biruitorul să se facă biruit; cu mijlocirea ce au biruit să să biruiască, au înşelat pre om făgăduindu-ĭ să se facă Dumnezeŭ, se înşală şi el pentru căcĭ vedea om, şi au căḑut în mâinile Dumnezeireĭ, ce era ascunsă în omenire. Drept aceia, *pentru* [2]) ca să păziască *Dumnezeŭ* [3]) dreptatea, se face om, luând trup din prea curatele sângiurĭ ale prea sfinteĭ fecióreĭ; însĕ eu, socotind adâncimea minuneĭ, remăiŭ făr de graiŭ şi mĕ minunez, căcĭ că nu aflu cuvinte întocma la cinste ca lucrul, pentru ca să laud minunatul acest dar. Cum se măresc isvorul iubireĭ de oamenĭ, cum voiŭ să propoveduesc mulţimea îndurărilor, cum voiŭ să îndrăznesc la noianul fecióreĭ şi să ispitesc adâncimea taineĭ ceĭ preste fire, şi cum voiŭ să povestesc pentru tine fecióră, nu căcĭ aĭ născut din tine cu trup pre fiul şi cuvêntul luĭ Dumnezeŭ, care naştere este maĭ pre sus de fire, ci pentru căcĭ te aĭ făcut maică şi aĭ remas fecióră, că din fire este uneĭ muerĭ fecióră să fie fecióră numaĭ în câtă vreme va păzi feciória, şi mumă nu póte să

[1]). pociu să.
[2]). Dumnezoŭ,
[3]). Cuvênt şters.

fie, dacă este fecióră, şi o muere care au născut prunc nu póte să maĭ fie fecióră? Iar la tine, vrênd cel ce s'au născut din tine, au schimbat rânduéla fireĭ, ca un făcĕtor al fireĭ, şi aĭ remas şi după naştere earăşĭ fecióră. O! lucru pré slăvit şi tăiere de fire, o! pântece sfînt şi vas Dumnezeesc, întru tine cu adĕvărat s'au spart zapisul pĕcatuluĭ, în tine s'au făcut Dumnezeŭ om, făr de a-şĭ schimba Dumnezeirea. Drept aceia cu ce limbă voiŭ putea să măresc fecioria ta şi naşterea ta cea preste fire? că prin mijlocul teŭ ne-am învrednicit să căştigăm bunătăţile cele marĭ. Cu ce fiorĭ de laudă voiŭ putea împleti cununa fecioriei tale, ceia ce eştĭ încununată cu tóte florile bunătăţilor de Tatăl cel ceresc? pentru căcĭ aĭ încununat neamul nostru cu slavă şi cu cinste? Ce fel de darurĭ vrednice aducem? că tóte câte-s ale lumeĭ nu sûnt vrednice înaintea ta; că de te voiŭ numi ceriŭ, eştĭ maĭ înaltă, că aĭ născut pre făcĕtoriul ceriuluĭ; de te voiŭ numi închipuirea luĭ Dumnezeŭ, destoinică eştĭ; de te voiŭ numi Domn îngerilor, întru tóte a fi te adeveriază, şi verĭ ce alt aşĭ putea dice şi aşĭ putea să te măresc, nu este destul către lauda măririlor tale. Bucură-te drept aceia că tu singură aĭ proorocit, că te vor ferici tóte neamurile şi adĕvărat că te fericesc, pentru căcĭ cu smerenia ta *cea de margine* [1]), care aĭ arătat către ziditorul teŭ, te-aĭ făcut pricină de s'au smerit cel ce este din fire ne-smerit, şi au primit de au lăsat sînul Tatăluĭ şi au venit de au sălăşluit în pré curatul şi sîntul pântecele teŭ. O! fericită şi sfîntă smerenia a fecioriei! câtă putere aĭ, că aĭ făcut de s'au smerit până la mórte cela de carele fuge ceriul de gróza luĭ şi se smeresc tóte, şi aĭ înălţat pre omul din fire smerit şi l-aĭ făcut de au căştigat lăcaşurile şi fericirile cele cereştĭ. Fericit este cu adĕvărat şi prea fericit cine au putut căştiga pre acéstă blagoslovită smerenie, că s'au cinstit şi de oamenĭ şi de Dumnezeŭ; şi de vreme ce tu, fericită fecióră, după cum aĭ dis că au căutat

---

1) Cuvinte sterse.

Domnul spre smerenia ta, şi te au înălţat de pre pământ la ceriŭ, pentru ca se împărăţeştĭ împreună cu el, caută spre noĭ ticăloşiĭ robiĭ teĭ cu umilinţă, şi mângăie pre judecătoriul cel înfricoşat, pre fiul teŭ cu rugăciunile tale cele căldurόse, să ne mântuiască de scârbele şi de nevoile ce ne au împresurat. Şi precum cu Dumnezeésca putere într'o mică de ceas au adunat din tόtă lumea pre Apostolĭ, ca să petrécă prea cinstit şi sfînt trupul teŭ spre îngropare cu laude şi cântărĭ, aşa *să adune* [1]) şi mintea nόstră cea împrăştiată întru deşertăciunile cele lumeştĭ, să o adune şi să o lumineze, ca de a pururea pre dînsul să-l mărim şi să-l lăudăm; ear ţie, ca uneĭ adevărate născĕtόre de Dumnezeŭ, să-ţĭ cântăm cu cucerie cântarea cea îngerescă: „Bucurăte cea ce eştĭ cu bun dar dă„ruită, Domnul e cu tine“.

---

[1]). Cuvinte şterse.

VII.

Cuvînt în ḑina sfintuluĭ şi mareluĭ mucenic Dimitrie, isvorîtorul de mir, asupra cutremuruluĭ la Octomvrie 26.

„Dómne mântueşte-ne că perim“.

Pomenirea mareluĭ mucenic Dimitrie, ce se prăznueşte astă-ḑĭ în toată lumea, ce alt aştéptă de la adunarea iubitorilor de prăznuire, fără numaĭ laude şi cântărĭ? Inse eu, cunoscêndu-mĕ nevrednic şi slab întru ştiinţă, nu îndrăznesc să-ĭ împletesc cununĭ de laude, nicĭ să-ĭ vestesc precum se cuvine, măririle minunilor luĭ, căcĭ altă învĕţătură cércă muceniceştile luĭ luptărĭ, şi alt prăznuitor trebue pentru luminatele luĭ nevoinţe. Drept aceia las să laude alţiĭ lucrurile luĭ cele slăvite, alţiĭ să povestiască cea preste firea oménescă bărbăţia sufletuluĭ seŭ, şi alţiĭ să spuie vitejia cea tare, cu care au răbdat rănile şi mórtea; ear eu, ca un neputincios la vorbă, precum mĕ îndemn să mĕ minunez de ele cu mintea, aşa şi a-le cinsti mĕ silesc cu tăcerea, şi mĕ întorc cu vorba ear la începutul d'intâiŭ; „Dómne! mântueşte-ne că perim“. Pentru ca să arăt înaintea dragosteĭ vóstre nevoia ce au petrecut Apostoliĭ în corabie, şi grabnicu ajutor ce le-au dat Hristos în mijlocul măreĭ; şi nădjăduesc cu darul sfintuluĭ să vĕ folosiţĭ sufleteşte, ci vĕ pohtesc să ascultaţĭ cu dragoste şi cu socotinţă. Infricoşat lucru socotesc cu adevărat să fie stătut

turburarea mărei de astă-ḍi, de vreme ce sfinta Evanghelie o numeşte mare, ḍicênd: „şi eată cutremur mare se făeu în mare“. Mi se pare ca când aşi vedea înaintea ochilor meĭ chipul eĭ, de tóte părţile să se afle vênturĭ marĭ, să se strângă în pregiurul vêntuluĭ norĭ negri şi deşĭ, tótă marea să spumege de mânie, şi pretutindinea să se înalţe valurile ca nişte munţĭ; mi se pare că vĕḍ corabia Apostolilor că se luptă cu multă selbătăcie în turburarea mărei, de o parte o bat valurile, de altă parte o bat vênturile şi o turbură, de o parte o redică spre ceriŭ, de altă parte o pogóră la iad. Mi se pare că vĕḍ pre feţele Apostolilor moartea zugrăvită, că de frica *morţiĭ* [1]) unul se cutremura, altul se spăimênta, unul se turbură, altul *striga* [2]), şi toţĭ cu suspinurĭ şi cu lacrîmĭ cerea [3]) cu rugăminte ajutor de la Hristos ce dormea. „Dómne! „mântueşte-ne că perim“. Eu înse nu me minunez nicĭ pentru turburarea mărei, pentru căcĭ fiind o stichie nestatornică, şi-ĭ este pururea din fire când se fie lină şi când să se turbure, nicĭ pentru turburarea Apostolilor, pentru căcĭ nevoia aduce pururea turburare şi frică la oamenĭ, ci mĕ minunez cum s'au întêmplat, că îndată ce au alergat şi îndată ce s'au rugat, îndată au luat şi ajutorul şi se făcu linişte mare, ḍice Evanghelia; au încetat valurile, au perit întunericul, s'au împrăştiat noriĭ, s'au smerit marea, şi corabia întrégă şi făr de nicĭ o vătĕmare au ajuns la adăpostélă. Cercând eu pricina acestiĭ minunĭ ce s'au făcut, făr de zăbavă aflu de la tălcuitoriĭ sfinteĭ Evangheliĭ, cum-că alta n'au fost făr numaĭ rugăciunea ce au făcut Apostoliĭ cu un glas şi cu un suflet, toţĭ d'odată au strigat, toţĭ s'au rugat, toţĭ au cerut d'odată ajutor: Dómne! mântueşte-ne că perim! Şi pentru aceia Domnul au ascultat îndată rugăciunea lor şi pre toţĭ i-au mântuit, pre toţĭ i au păzit, n'au lasat să peară nicĭ unul în turburarea mărei. Drept aceia şi Dumnezeescul Teofilact: „doarme, ḍice,

[1]). Cuvânt sters.
[2]) Să strige.
[3]). Să ceară.

„Domnul, pentru ca să alerge Apostoliĭ ce era înfricoşaţĭ la „ajutorul luĭ să se róge, şi să ia pricină din rugăciunea lor „cea de obşte să ĭ mântuiască din nevoe“. Cu adevărat mare învĕţătură ni se dă nouĕ cu acésta, pentru ca să luăm pildă să ne rugăm şi noĭ luĭ Dumnezeŭ la nevoile nóstre cele de obşte. Lumea acésta este ca o mare ce se turbură, întru care nicĭ odată n'au ómeniĭ odihnă, nicĭ linişte corăbiile, între valurĭ sûnt împărăţiile, crăiile, domniile şi oraşele, mulţimea noroduluĭ, politiile, supuşiĭ, bogaţiĭ şi săraciĭ ceĭ marĭ şi ceĭ micĭ *sûnt ceĭ ce călătoresc, şi se află în nevoe* [1]. Vênturile cele marĭ ce umflă marea sûnt nevoile cele ce ne supără tot d'auna; valurile ce luptă corabia sûnt ne-norocirile carele se întêmplă în tóte ḑilele; noriĭ ce negresc vezduhul, fulgerile ce orbesc ochiĭ, tunetele ce înfricoşéză tótă inima vitéză sunt întêmplările cele de multe felurĭ, ne-aşteptatele pagube, înfricoşările vrăjmaşilor, supărările, necazurile ce ne vin de la ceĭ din afară, jafurile, robiile, dările cele grele şi nesuferite, care le lasă Dumneḑeŭ şi ne încongiură, pentru ca să cunóscă credinţa nóstră şi să ne vaḑă răbdarea.

Acuma dar pentru ca să se mântuiască norodul de acestea, şi să lepede d'asupra lor nevoea cea grea, oare care este mijlocirea mântuireĭ? Acea mijlocire ne o învaţă cu pilda lor norodul cel israiltenesc, când se supăra de oştile luĭ Hananeu împăratul Arad în pustiu, Numere cap. 21; ne o învaţă locuitoriĭ din Vetulua, când s'au ocolit în cetatea lor de óstea cea groznică a luĭ Olofern, Iudit cap. 8; ne o învaţă Esdra, când se întorcea cu norodul luĭ Israil în Ierusalim, mântuit din robia Vavilonuluĭ; ne o învaţă Ninevitenii, când au scăpat de periciunea care, despre partea luĭ Dumnezeŭ, le au fost spus prorocul Iona. Toţĭ acestia, pentru că s'au rugat cu un glas şi cu un gând şi au cerut de la Dumnezeŭ ajutor, s'au mântuit. Ḑice sfînta Scriptură: „şi se rugă Israil rugă Domnuluĭ, şi auḑi Domnul „glasul luĭ Israil, şi dete pre Hananeu sub mâna luĭ, şi locui„toriĭ ce erau ocoliţĭ în Vetulua au strigat cătră Domnul cu

[1]) Cuvinte şterse în manuscript.

„toțiĭ d'odată ne-încetat, și au ascultat Domnul rugăciunea „lor, și i-au mântuit din măinele luĭ Olofern.“ Dice Esdra: „am cerut de la Dumnezeul nostru cale dréptă nouĕ și fiilor „noștri și la tótă agonisita nóstră și ne-au ascultat pre noĭ“. Și ear Ninevitenii au strigat cătră Dumnezeŭ ne-încetat și s'au îmbrăcat în sacĭ de la mare și până la mic, și vĕdu Domnul lacrîmile lor, și n'au stricat pre eĭ, nicĭ dobitócele, nicĭ cetatea lor. Dreptaceia dice David, psalm 21: „spre tine „au nădăjdut părinții noștri, nădăjduit-au și i-aĭ isbăvit pre „dînșiĭ, cătră tine au strigat și s'au mântuit.“ Dar ce maĭ cerc eu din istoriile Scripturei și din pildele eĭ să învĕț în ce chip să fugim de întêmplările și nevoile ce ne vin? însușĭ Dumnezeŭ ne învață prin rostul luĭ David, psalm 49, dicênd: „și „mĕ chiamă pre mine în diua necazuluĭ tĕu și te voiŭ scóte, și „mĕ veĭ proslăvi,“ și la psalm 90: „striga-va cătră mine și voiŭ „asculta pre el, cu dînsul sûnt în nĕcaz, scóte-voiŭ pre dînsul;“ și earăși, prin rostul proroculuĭ Isaieĭ, 41 cap. dice: „și se „vor bucura lipsiții, pentru că vor cere și eu voiŭ asculta, „Dumnezeul luĭ Israil, și nu voiŭ părăsi pre eĭ.“ Asemenea dice și la 29 cap. al Ieremieĭ și la al 10 al Zaharieĭ, și Domnul nostru Isus Hristos. Acésta ne învață sfînta Evanghelie: „cereți, dice, și se va da vouĕ,“ și pentru ca să ne încredințăm maĭ mult cum că făgăduеala luĭ este ne-mincinósă, adaoge la 11 capete ale luĭ Marco: „tóte câte vețĭ cere rugându-vĕ, „să credeți că vețĭ lua, și vor fi vouĕ.“ Și după acésta putem cunóște, cum-că nu este alt lucru maĭ de folos și maĭ cuviincios de cât a ne ruga împreună cu toțiĭ, să cerem de la Dumnezeŭ ajutor, și să alergăm la milostivirea luĭ. De am ținea acest sfat și acéstă învĕțătură ce ne dă Domnul, și să-l facem când ne încunjură întêmplările și nevoile cele marĭ, o! cât ajutor și câtă mângâere am lua de la ne-mĕsurata mila luĭ Dumnezeŭ! Dumnezeŭ este tată de obște al tuturor, pre toțĭ ne iubește ca pre niște fiĭ adevĕrațĭ aĭ luĭ, și nu póte răbda milostivirea luĭ cea iubitóre de oamenĭ să ne aflăm purrurea în ticăloșiĭ și în nevoĭ, ci numaĭ aşteaptă rugăciunea

nóstră, ia aminte să audă glasurile nóstre, stă pururea cu urechile deschise, pentru ca să ne asculte îndată ce vom chema numele luĭ cel sfînt. Dar ce voiŭ să dic de ne-simţirea cea mare a oamenilor acestuĭ veac? Toţĭ pătimesc, toţĭ sûnt în scârbă, toţĭ suspină sub jugul cel greu al nevoeĭ: dar este cineva să dică împreună cu David către Domnul: „când m'am „năcăjit, am strigat,“ sau dice cineva vre o dată luĭ Dumnezeŭ, întru supărările luĭ: „milueşte-mĕ Dómne şi mĕ ascultă?“ Noĭ pohtim să ne ajute Dumnezeŭ şi să *ne facă milă* [1]) făr de a-l ruga. Dar cine este împăratul acela, sau cine este stepânitoriul acela, carele să împarţă milă noroduluĭ sĕu, sau să uşureze pre supuşiĭ luĭ de dările cele grele, făr de a-l ruga, şi făr de a-ĭ dovedi nevoea lor? sau să dic maĭ bine care este tatăl acela ce dă pâine feciorului sĕu făr de a-ĭ cere? Şi aceia ce nu face un împărat cu norodul sĕu şi un tată cu feciorii luĭ făr de rugăciune, veţĭ să o facă Dumnezeŭ cu noĭ netrebniciĭ, din voinţa sa făr de a ne ruga luĭ? „Pre săracul trufaş, au urît „sufletul meŭ,“ dice Domnul, la 25 capete ale luĭ Sirach. Nu póte răbda Dumnezeŭ nicĭ cu un mijloc pre aceĭ ce sûnt lipsiţĭ, ticăloşĭ, ne-norociţĭ, şi apoĭ se înalţă şi stau îngânfaţĭ întru ale sale, şi nu vor să se arate cum-că au trebuinţă. Şi cine socotiţĭ să fie aceştia? Noĭ sûntem cu toţiĭ, cariĭ pătimim atâte scârbe ne-suferite şi stăm în cumpănă să perim de nevoĭ, de nenorocirĭ, şi cu tóte acestea nu ne smerim înaintea luĭ Dumnezeŭ, nu ne plecăm cerbicea de trufia cea multă ce avem, nu alergăm cu suspinurĭ şi cu lacrămĭ să cerem ajutor de la Dumnezeŭ. Şi cum dar se va mântui norodul, cum se *scutură* [1]) acéstă ticălósă de ţéră de sarcina cea grea a relelor *ce o supără* [2])? Noĭ socotim numaĭ cu puterea nóstră şi cu înţelepciunea nóstră, care este nebunie înaintea luĭ Dumnezeŭ, să chivernisim norodul şi să-l apărăm de rele; dar în zădar trudim, că dice Hristos: „făr de

1] Să milostiviască asupră-ne.
2] Va uşura.
3] Cu care este îngreuiată.

„mine nu veţĭ putea face nimic“, şi David ear la psalm 126: „de nu va păzi Domnul cetatea, în deşert o păzesc păzitoriĭ“. Inse mie mi se pare cum-că mulţĭ (din ceĭ ce ascultă) pot să răspundă la câte am ḑis până acum: „noĭ şi de ne rugăm mult „luĭ Dumnezeŭ, când ne vin scârbele şi nevoile şi cădem la „mila luĭ, dar nu vedem nicĭ o mântuire, nicĭ sûntem încredinţaţĭ cum-că ajung rugăciunile nóstre la ceriŭ;“ măcar că acésta nu o cred să o facă nimenĭ. Dar să vě spuiŭ ce au rěspuns Tiverie Chesaru unuĭ tîněr, carele pentru multele luĭ rěutăţĭ să afla la închisóre, şi să căznea ticălosul multă vreme în legăturĭ cu fóme, cu sete întru întunerecul puşcărieĭ; şi de vreme ce cunoştea că nu este pentru dînsul nicĭ o nădejde de mântuire, au cerut de la împăratul cu mare rugăminte să poronciască să i dea mórte, pentru ca să se mântuiască din caznele ce pătimea, căruia i-au ḑis Tiverie: „tu „încă n'aĭ aflat har înaintea ochilor meĭ, şi-mĭ cerĭ o facere de „bine ca acésta.“ Şi de vreme ce un vinovat n'are îndrăznélă înaintea împăratuluĭ celuĭ pămêntesc, măcar să-ĭ ceară mórte, dar noĭ ca sûntem vinovaţĭ înaintea a tot puterniculuĭ împăratuluĭ Dumnezeŭ, şi încărcaţĭ de grele pěcate, cum pohtim să asculte Dumnezeŭ rugăciunea nóstră şi să ne dea bunătăţile ce cerem? Cetiţĭ la 59 capete la Isaia, să înţelegeţĭ pricina pentru ce rugăciunile nóstre nu află ascultare la urechile luĭ Dumnezeŭ, ḑice prorocul: „au nu póte măina „Domnuluĭ a mântui, aŭ îngreuiat-au urechea luĭ ca să nu „asculte?“ Ce socotiţĭ, ḑice, cum-că nu póte pré puternica „măina luĭ Dumnezeŭ să vě mântuiască de nevoile vóstre, aŭ „dar socotiţĭ că are astupate urechile luĭ şi nu ascultă rugăciunea vóstră? Ba nu este aşa, ci pentru pěcatele vóstre (ḑice) au întors faţa luĭ de la voĭ, ca să nu vě miluiască; pěcatele vóstre cele multe sûnt acelea ce opresc mila luĭ, şi acelea nu lasă rugăciunile vóstre să ajungă înaintea scaunuluĭ Dumnezeeştiĭ luĭ măririĭ; căcĭ măinile vóstre (ḑice) pângărite-s cu sânge, buzele vóstre graesc făr de lege, şi limba vóstră strîmbătate; piciórele vóstre aleargă pre calea rěutăţiĭ;

nimenĭ nu grăeşte drept, nimenĭ nu sfătueşte bine, nimenĭ nu va să facă judecată dréptă şi adevărată, şi cum dar să vĕ asculte Dumnezeŭ, cum să vĕ mântuiască din nevoile vóstre? Şi cum nu ḑicețĭ maĭ bine, cum îndelung rabdă şi îngăduește şi sufere, de nu ne cufundă pre toțĭ ca pre Sodomlenĭ. Slavă îndelungiĭ răbdăreĭ tale, Dómne slavă ție. Viea, un filosof, mergea odată pre mare, cu corabia şi era împreună cu el nişte oamenĭ reĭ, şi apucându-ĭ furtună mare era să peară; ear oameniĭ ceĭ reĭ au început a se ruga Dumnezeilor lor să-ĭ mântuiască din nevoe, ear filosoful le-au ḑis, rogu-vĕ tăcețĭ, să nu vĕ priceapă care cum-va Dumnezeiĭ că sunteţĭ aicĭ, că adevărat vĕ va cufunda. Asemenea ḑic şi eu cătră pĕcătoşiĭ ce să rógă, că maĭ bine este să tacă, decât cu buzele lor cele spurcate să aducă rugăciunĭ cătră Dumnezeŭ la nevoile lor, că în loc de a afla mântuire, póte să peară desăvîrşit pentru pĕcatele lor. Se cuvine întâiŭ se lăsăm rĕutatea, jafurile, strâmbătățile, urăciunea, vrajba, zavistia, şi altele, şi atuncea să ne rugăm, pentru căcĭ atuncea vom afla ascultătóre urechile luĭ Dumnezeŭ; că ḑice sfîntul Ioan Zlataust: „când din buze curate ese rugăciunea, atuncea ajunge la „nemomita urechea stepânuluĭ". Când noĭ sûntem curațĭ atuncea ajunge şi rugăciunea nóstre la ceriŭ, înse afară de acésta, trebueşte şi alta, pentru ca să ne mântuim de nevoile nóstre cu mijlocul rugăciuniĭ; se cuvine, că precum este rĕutatea şi întêmplarea de obşte, să fie şi rugăciunea de obşte; toțĭ să ne rugăm, toțĭ să cerem ajutor, precum au făcut şi Apostoliĭ astă-ḑĭ în corabie, de au strigat toțĭ cu o gură, şi cu o inimă: Dómne! mântueşte-ne că perim! Iar nu unul să se róge şi altul nicĭ să gândiască, unul să plângă şi altul să rîḑă, unul să se întristeze şi altul să se bucure; pentru căcĭ atuncĭ adevărat Dumnezeŭ nu ne ascultă. Ḑice Hristos la Mateiu în 18 capete: „că de să vor tocmi doĭ dintre voĭ pre „pămênt de tot lucrul carele ar cere, fi-va lor de la Tatăl meu „cel din ceriurĭ". Decĭ dar când doĭ unițĭ se vor ruga, căştigă mila; cu cât maĭ vêrtos vor căştiga când tot norodul

şi tótă mulţimea cu un glas şi cu o gură şi cu o inimă vor cere de la Dumnezeŭ ajutor? Pentru acésta vĕ pohtesc, feţiĭ meĭ, aşa să ve rugaţĭ pururea şi toţĭ d'odată, şi maĭ vêrtos întru aceste vremĭ ce s'au îmulţit nevoile, şi pre toţĭ împreună de tóte părţile ne au încunjurat nenorocirile, necazurile şi scârbele; că dice David: „voea celora ce se tem de el va face, şi „rugăciunea lor va audi şi va mântui pre dînşiĭ“. Ne va asculta pururea Dumnezeŭ, când toţĭ cu inimă curată 'l vom ruga, şi ne va mântui de tóte primejdiile şi din tóte nevoile, prin rugăciunile mareluĭ mucenic Dimitrie, ce se prăznueşte astă-dĭ, a căruia rugăciunĭ să păziască pre înălţatul nostru Domn şi tótă cinstita boerime şi tot norodul creştinesc.

VIII.

Cuvînt al dôilea în 26 ale luĭ Octomvrie asupra cutremuruluĭ şi la marele mucenic Dimitrie, isvorîtoriuluĭ de mir.

„Şi eată cutremur mare se făcu în mare,
„cât se acoperia corabia de valurĭ“.

Precum un tată din ceştĭ pământeştĭ, fiind din sine bun şi drept, are firéscă dragoste a iubi pre toţĭ feciorii luĭ tot într'o potrivă şi a-ĭ cinsti întocma şi a le împărţi averea şi bunătăţile luĭ tot într'un chip, nedând unuia maĭ mult şi altuia maĭ puţin, sau să iubiască pe cel d'intâiu maĭ mult de cât pre cel dupre urmă, fără numaĭ când însuşĭ feciorul se va face maĭ ascultător sau maĭ neascultător poruncilor tătâne-seu, şi aşa cu acest mijloc póte fi el pricina a îmulţi dragostea tătâne seŭ asupra luĭ, sau a o împuţina; precum pentru ascultarea acésta şi neascultarea ni o însemnéză în pildă Mateiŭ Evanghelistul dicênd: cum-că un om avea doĭ feciorĭ şi unuia 'i dicea să facă voea luĭ, şi se făgăduea, ear nu o făcea: şi celuia-lalt 'i dicea, şi el nu se făgăduea şi făcea. Aşa este de bun şi de drept tatăl tuturor Dumnezeŭ, cât tóte zidirile ca nişte facerĭ ale luĭ le-au născut, şi bunătatea o face întocma la tóte după vrednicia a fieşte căreia. Drept aceia va să cinstiască pre îngerĭ ca pre nişte zidirĭ maĭ aprópe şi făr de trupurĭ, ce strălucesc cu nemurirea; va să cinstiască pre oamenĭ ca pre nişte chipurĭ ale sale; va să cinstiască şi cele neînsufleţite, adecă ceriul şi pământul, şi tóte câte-s pre dînsul.

Şi este cinstea cea maĭ alésă la acestea tóte îndoita: cinstea cea d'intăiu au fost la venirea cea d'intăiŭ pre pămênt a luĭHri tos, eăr a doua cinste va să fie la înfricoşata a doua venirea luĭ.

Decĭ cu venirea luĭ cea d'intăiŭ au slăvit pre îngerĭ; căcĭ au învrednĭcit pre Gavriil o fi slugă, întăiu la taina purtăreĭ de grije, ear cele-lalte mulţime de îngerĭ la naşterea luĭ cea sfîntă din pré curata fecióră, lăudând pre Dumnezeŭ şi dicênd: „Slavă Dumnezeuluĭ celuĭ din nălţime „şi pre pămênt pace.“ Pre oamenĭ încă i-au cinstit cu dragostea, precum dice pré înţeleptul Pavel la 5 capete cătră Romanĭ: „că vrăjmaşĭ fiind ne-am împăcat cu Dumnezeŭ prin „mórtea fiuluĭ luĭ, cu mult maĭ vêrtos, fiind împăcaţĭ, ne vom „mântui întru vieaţa luĭ.“ Aşişderea şi cele-lalte tóte le-au cinstit Dumnezeŭ şi tóte să le aducă supt un cap în Domnul nostru Isus Hristos, precum dice earăşĭ Pavel la capul cel d'intăiŭ cătră Efesenĭ: „adecă arătându-ne nouĕ taina voieĭ „sale după bună plăcerea sa, carele au pus maĭ nainte întru „dînsul spre isprăvnicia plinireĭ vremilor, ca tóte să le adu„ne sub un cap întru Hristos, cele din ceriŭ şi cele de pre „pămênt întru dînsul.“ Şi earăşĭ una câte una le au cinstit cu o oare care podóbă ce le-au dat: văzduhul l-au cinstit cu pogorîrea îngerilor şi a Duhuluĭ sfînt, că au trecut printr'însul; apele cele dulcĭ le au cinstit cu sfîntul botez; pămêntul l-au cinstit cu cutremurul, cu deschiderea mormintelor şi cu învierea morţilor. Urma drept aceia să cinstiască şi marea cea sărată, şi-o-au cinstit cu turburarea cutremuruluĭ: „şi eată cu„tremur mare se făcu în mare.“ Pentru cutremur spun filosofiĭ Elinilor cum să se fie făcênd din amestecarea stichiilor, dicênd uniĭ într'un chip, alţiĭ într'alt chip: fieşte care după puterea sa, scoţênd înse de la mijloc pre Dumnezeŭ carele este pricina cea d'intăiŭ. Ci noĭ acum de acéstă dată vom lăsa într'o parte cele ce au dis Anaxagora, Aristotel, Dimocrit şi Anaxament, şi vom crede maĭ vêrtos pre Dumnezeescul filosof pre David, care dice psalm 103: „cela ce cau„tă pre pămênt şi-l face de se cutremură, şi întorcêndu-şĭ faţa

„se vor turbura“. Drept aceia, socotind și noĭ a fi pricina cea d'intâiŭ a cutremuruluĭ Dumnezeŭ, avem să dicem la acéstă vorbă treĭ lucrurĭ: Intâiŭ pentru-ce să se facă cutremur mare? a doua pentru ce să dórmă Hristos în corabie? a treia pentru ce să lase pre ucenicĭ să se turbure? Șĭ dicem la cea d'intâiŭ: marele Dumnezeŭ în sfinta Scriptură îndoit se dice a fi în lucrare spre chivernisirea neamuluĭ omenesc, certând și miluind; certând, însemnéză la Isaia în 9 capete, unde spune pentru urgia luĭ Dumnezeŭ cea multă asupra luĭ Israil, dicênd: „și au luat Domnul de la Israil capul și códa, mare „și mic într'o di și miluind“; ear la Isaia mărturisește mila luĭ D-zeŭ însușĭ Israil, dicênd: „bine te voiŭ cuvânta Dómne, căcĭ „te aĭ urgisit asupra mea, și aĭ întors mânia ta, și m'aĭ miluit pre „mine“. Pentru urgia luĭ Dumnezeŭ dice și prorocul David: „tineriĭ lor i-au mâncat focul și fetele lor nejelite era, preoțiĭ „lor de sabie au cădut și veduvele lor nu s'au tânguit“; ear pentru mila luĭ Dumnezeŭ dice la psalmul 68: „ascultă-mĕ „Dómne, că e bună mila ta, și după mulțimea îndurărilor tale „caută asupra mea. de Și vreme ce am„ dis că Dumnezeŭ este îndoit în lucrare spre chivernisirea oamenilor, amândoue cu înțelepciune le lucréză, ear încășĭ dic și acésta, cum-că de demult Dumnezeŭ, maĭ de demult se arăta cercetător și certa lumea cu armele stichiilor, adecă cu focul, cu văzduhul, cu apa, și cu pămêntul acesta, carele este maica tuturor oamenilor. Cu apa au certat pe vremea luĭ Noe, când au făcut potopul și au înecat tot trupul de la om până la dobitoc, precum dice Moisi a al 7 cap; cu focul au certat pre Sodomitenĭ în dilele luĭ Avraam, ardêndu-le cetățile lor, precum dice la cartea Facereĭ la 19 capete; cu pămêntul au certat pe vremea luĭ Moisi pre Core și pre Datan și pre Aviron, pre cariĭ crăpând pamêntul i-au înghițit și pre toțĭ câțĭ era cu dînșiĭ, precum dice la cartea Numerilor; cu văzduhul au certat pre Faraon cel vêrtos la cerbice, că prin sila vêntuluĭ de la Austru l-au înecat în marea Roșie cu tótă călărimea luĭ, precum dice la 14 capete la Eșire. Drept aceia de de'mult era Dumnezeŭ maĭ mult

D-zeul răsplătirilor, ear acum este al mileĭ şi al îndurăreĭ. Şi pentru aceia lucréză cu aceleaşĭ stichiĭ, ca să arate mila luĭ cea bogată: apa prin botez, pentru ca să înece pĕcatele; focul prin limbile cele de foc, la pogorîrea Duhuluĭ sfînt asupra capetelor sfinţilor Apostolĭ; pămêntul prin sfînta naşterea luĭ din fecióra în peşteră, şi prin umbletul şi prin mórtea cea după cruce, şi prin îngropăciune şi prin învierea din morţĭ; văzduhul prin înălţarea la ceriŭ. Aceste îndoite lucrărĭ, vrênd să le arate astă-dĭ, face cutremurul cel mare ce povesteşte Mateiŭ Evanghelistul dicênd: „şi eată cutremur mare se făcu în mare“. Cu cutremurul să dea puţinică certare, ca cum ar fi arătat cu acésta, cum-că acesta au fost însuşĭ şi de demult carele certa prin stichiĭ, şi cu certarea să arate mila luĭ; că dice: „atun- „ce certă vênturile şi marea şi se făcu linişte mare, în mare.“ Face cutremurul pentru ca să cunóscă toţĭ cum-că a luĭ este marea şi el au făcut-o pre dînsa, şi uscatul mâinile luĭ l-au zidit; şi încăşĭ să nu gândiască lumea cum-că numaĭ pre pămênt se ocoleşte puterea luĭ Hristos Dumnezeuluĭ nostru, ci în tótă zidirea neocolit lucrézĭ puterea luĭ ca unuĭ stepân: Tu stepâneştĭ puterea mărei şi turburarea valurilor eĭ, tu o înblândeştĭ.

A doua pentru ce să dórmă în corabie. Dice Mateiŭ, cum-că Hristos dórmea, ear Marco dice: „şi el era la cârmă „dormind pre căpătuiŭ“. Şi oare pentru ce dormind să se facă cutremurul? Treĭ lucrurĭ socotesc că urma să se facă, de ar fi fost deşteptat: întâiŭ urma să nu se facă cutremurul; a doua, de ar fi fost deşteptat, urma că, de ar fi început puţin oare ce cutremurul, îndată l-ar fi încetat, că de nu l-ar fi încetat îndată, ar fi dis ceĭ ce era de faţă cum-că nu póte; a treia că, de ar fi fost deşteptat, nu l-ar fi rugat ucenicii şi să-ĭ dică: „Domne mântueşte-ne că perim!“ Iar încăşĭ să maĭ dic şi alta, ca doar s'ar maĭ cuveni Domnul nostru Hristos, ca un Dumnezeŭ adevărat, este maĭ înainte cunoscĕtor, şi cunoştea împuţinarea credinţeĭ ce avea Apostoliĭ, şi pentru acésta au adormit şi s'au depărtat să se facă cutremurul, pentru ca să se arate împuţinarea credinţeĭ lor, ca să-ĭ certe puţinel şi

să-ĭ înfrunteze; căcĭ de ar fi credut deplin, se cuvenea să nu dică cuvintele ce au dis, nicĭ să se témă, ci să socotiască cum-că Domnul nostru şi când dorme mântueşte, după cea desăvîrşit puterea Dumnezeireĭ luĭ; şi să dică, de vreme ce Domnul este cu noĭ, ce reŭ póte să ni se întêmple? Că dice fericitul Pavel la 10 capete către Romanĭ: „că tot orĭ carele „va chema numele Domnuluĭ, se va mântui". Necum să-l aibă înaintea ochilor pre Hristos, ci numaĭ avênd credinţă curată şi chemând prea cinstit numele luĭ, se mântueşte de nevoĭ; dar eĭ că-l avea şi cu lucrul şi cu numele? Decĭ pentru aceia Domnul nostru au înfruntat necredinţa lor, şi drept aceia le au arătat de faţă boala lor cea sufletéscă, adecă puţinica lor credinţă, cu acea puţină înfruntare, dicêndu-le: „ce „sunteţĭ fricoşĭ, puţinĭ credincioşilor?" Apoĭ sculându-se au certat vêntul şi marea. Socotiţĭ, iubiţiĭ meĭ, de vedeţĭ purtare de grije vindecătóre a doftoruluĭ celuĭ ceresc; doftorul cel desăvîrşit întâiŭ curăţeşte ranele de carnea cea putredă, apoĭ pune ierburile cele vindecătóre. Nu voiŭ lenevi a dice, cum-că de n'ar fi tămăduit necredinţa, n'ar fi încetat cutremurul şi să se facă linişte; şi acéstă taină ascunsă şi acoperită o socotesc şi după alte minunĭ ce au făcut Domnul nostru Hristos, ca şi slăbănoguluĭ că i-au dis întâiŭ: „cutéză fiule, eartă-ţi-se „ţie pĕcătele." Au scos şi de la el întâiŭ putrejunea pĕcatelor, apoĭ 'ĭ dice: „scólă, iaţĭ patul teŭ şi mergĭ în casa ta." Să nu vĕ pară lucru de minune, căcĭ au dis pentru Apostolĭ, cum-că au avut puţină credinţă; căcĭ acea frică ce avea eĭ le dovedeşte credinţa, precum şi când au intrat în corabie către Vitsaida, unde s'au şi temut nóptea, că-l vedea pre Hristos ca pre o nălucă, şi s'au spăimêntat; şi pentru ce dice Marco Evanghelistul, că nu înţeleseră din pâinĭ, căcĭ era inima lor împietrită; şi aicĭ ear aşa, frica şi cuvintele ce dicea către Hristos arăta necredinţa lor: „deşteptă-te dice, că ne înecăm;" ear Hristos le dise: „ce sunteţĭ fricoşĭ, puţin credincioşilor?" Oare ce socotiţĭ iubiţiĭ meĭ, puteţĭ dar dice cum-că aceste cuvinte sfinte să fi fost góle, numaĭ dojenicióse? ba, ci numaĭ cuvin-

tele acestea asĕmĕna erburilor celor amarĭ, ce dau doftoriĭ ceĭ aleşĭ, carele la gust sûnt amarĭ şi oţeróse, ear apoĭ au lucrare puternică, a trage veninul şi flegmele şi să curăţe trupul de tóte reutăţile şi să mijlociască sănătate; aşa era cuvintele blagoslovituluĭ Hristos, cuvinte de sănătate şi de vieaţă, măcar că era şi puţin amare; precum dice fericitul Petru: „Dómne, către cine vom merge, cuvintele vieţeĭ de „veac aĭ". Aceste cuvinte sûnt încredinţate cum-că au redicat necredinţa de la ucenițĭ; şi cum au audit necredinţa, au certat vênturile şi marea şi se făcu linişte mare. Stau puţinel de mĕ mir de acésta, oare pentru ce să certe Hristos stichiile cele neînsufleţite şi nesimţitóre, marea şi vêntul? Nu socotesc să fi certat Hristos stihiile, ci pre draciĭ aceia carĭ din depărtarea luĭ Dumnezeŭ lucréză unele ca acestea spre ispita nóstră. Şi după ce mĕ încredinţez cum să fie aşa? după cuvintele Evangheliştuluĭ Marco: „că au dis vêntuluĭ tacĭ;" cuvênt carele era obicinuit Hristos să-l dică la dracĭ, precum au dis în Capernaum la omul cel ce avea duh necurat şi la omul ce au adus pre fiu seŭ şi avea duh mut şi surd, precum spune Mateiŭ cap. 8, că tot cu acel cuvênt „tacĭ" au certat vênturile şi marea.

A treia întrebăciune, pentru ce sălase pre ucenicĭ să se turbure? Din început Isus Hristos Domnul nostru, carele s'au făcut om, pre sfinţiĭ luĭ ucenicĭ, şi cu cuvinte şi cu fapte-ĭ învăţa să petrécă în strîmtorime, în scârbe şi în ispite, pentru ca să le arate cum-că acésta este calea cea adevărată, că întâiŭ el din începutul vieţiĭ luĭ au pătimit góne şi scârbe şi ispite până la mórte. Drept aceia le dicea şi lor: „vĕ vor da şi pre voĭ în scârbe şi vĕ vor ucide „pre voĭ, şi veţĭ fi urîţĭ de tóte limbile pentru numele meŭ" (Mateiŭ 24). Să se turbure i-au lăsat şi să fie în nevoĭ, pentru ca să facă minunĭ marĭ şi cu minunea să-ĭ mântuiască din puţina credinţă; şi adevărat pentru căcĭ pricina minuneĭ este mare şi numaĭ luĭ Dumnezeŭ se cuvine, că n'au făcut minunea numaĭ cu toeagul ca robul luĭ Dumnezeŭ Moisi în

marea Roșie, sau cu cojocul ca Eliseĭ cu chemarea luĭ Ilie, de au trecut Iordanul; sau cu chivotul ca Isus fiul luĭ Navi, de aŭ stătut apele luĭ Iordan de o parte și de altă parte; ci numaĭ cu poruncă și cu certare, ca un stepân slugiĭ luĭ, dise măreĭ și vênturilor tacĭ, și îndată au încetat. Și atâta i-au plecat pre ucenicĭ minunea acesta, cât se temură, dice Marco, frică mare, și dicea între dînșiĭ: „oare cine este acesta, că „și vêntul și marea ascultă pre dînsul?" Iar stau de mĕ minunez, cum putu fi acésta, de s'au întêmplat astă-dĭ să prăznuim 2 cutremurĭ de odată, unul ce s'au făcut în mare, din depărtarea luĭ Dumnezeŭ, de dracĭ, pentru ca să se îndrepteze puțina credință a ucenicilor; al doilea cutremur ce s'au făcut pre pămênt, din sĕlbătăcia și crudimea inimilor luĭ Dioclitian și Maximian, părechea draculuĭ, pentru ca să se adevereze credința cea multă a sfîntuluĭ mareluĭ mucenic Dimitrie, a căruia prăznuim cinstita pomenire; că atâta cutremur au făcut și atâte valurĭ selbatice au pornit asupra blagosloviteĭ corăbiĭ luĭ Dimitrie, cât silea să între întru cele maĭ din lăuntru ale fericituluĭ seŭ suflet să-l cufunde, neștiind turbațiĭ aceia de oamenĭ, ca niște fiară selbatice cum-că Dimitrie nu era corabie deșartă, ci avea catarg și corăbier vrednic și vetrile iscusite și cârmaciŭ fórte învĕțat: catartul era cinstita cruce, întru care se lăuda că este pururea tare și noŭ și póte să rabde vênturile Duhuluĭ sfînt întru inima luĭ, căcĭ'ĭ da atâta îndrăzneală fericitul Pavel, după cum scrie la 6 capete către Galatenĭ: „mie să nu-mĭ fie a mĕ „lăuda, fără numaĭ în crucea Domnuluĭ nostru Isus Hristos". Iar maĭ vêrtos cuvântul Domnuluĭ Isus, ce dice în sfînta Evanghelie: „și cine nu va lua crucea sa și să vie după mine, nu „este mie destoinic". dar corăbierul este știut de toțĭ cum-că altul nu era fără numaĭ însușĭ Hristos fórte învĕțat întru călătoria cetățiĭ ceĭ cereștĭ, căcĭ de acolo este, și moșia luĭ este ceriul, precum dice la Ioan 18 capete: „împărăția mea nu este din lumea acésta", și la al 6 cap: „eu sûnt pâinea cea vie care s'au pogorît din ceriŭ". Acesta

însușĭ era întru adêncul sufletuluĭ luĭ Dimitrie lăcuitor, și când 'l vedea puțin că să înfricoșa, 'i dicea: „Dimitrie, tu eștĭ „óea mea, și fórte bine te cunosc că urmezĭ după mine, nu te „teme, că nu te vă răpi nimenĭ din măna mea, și-țĭ voiŭ da ție „vieață vecinică; și acolea unde vor să pătrundă trupul teŭ cu „suliţele eu sûnt, loviturile tale le voiŭ primi eu, și nu te voiŭ „lăsa să aibĭ durorĭ; aleargă curênd că aĭ vreme bună, eu am „umplut vetrila credinţeĭ tale ceĭ curate cu duhul teu cel sfînt; „Dimitrie, fă-te părtaș morţiĭ mele, că te voiŭ face părtaș și îm„părăţieĭ mele; cu duhul luĭ Dumnezeŭ petrecĭ în patimĭ; pen„tru acésta fiul luĭ Dumnezeŭ eștĭ; nu voiŭ lăsa să aibĭ duhul „robieĭ spre frică, ci-țĭ voiŭ da duhul moștenireĭ fieștĭ, carele „să mărturisască cumcă eștĭ fiul luĭ Dumnezeŭ, și ca un fiu al „luĭ D zeŭ veĭ fi și moștean luĭ, și moștean împreună cu mine iu„bituluĭ teu Hristos. Fiul meŭ Dimitrie, vedĭ crucea în inima ta „am înfipt-o; pre crucea acésta dorm somnul patimeĭ, al morţiĭ, „care au mijlocit vieaţa a tóteĭ lumĭ, ce m'au deșteptat mila „prea puterniculuĭ Dumnezeŭ cu învierea; pentru multa dra„goste ce am cătră tine și cătră tótă lumea furtunile acestea „și cumplitele valurĭ voiu înceta, și pre tine te voiŭ răpi din „mijlocul lor; ci vino după mine, că am întors cârma din partea „cea slobodă a deșertăciuneĭ spre frumusețile cele nemuritóre „ale împărăţieĭ mele; vino prin mórtea luĭ în vieaţa cea vecinică „să mĕ vedĭ și să te veseleștĭ.“ Drept aceia și noĭ smeriţiĭ robiĭ teĭ, mare mucenice Dimitrie, te rugăm; de vreme ce într'atâta cinste te-au învrednicit Dumnezeŭ, ca să te facĭ fiu luĭ, și sfînta luĭ dréptă să te ia și să te suie întru împărăţia luĭ, ca să te veseleștĭ cu fericiţiĭ îngerĭ, cuvântul teŭ și rugăciunea ta póte maĭ mult. Decĭ aduțĭ aminte și de noĭ carĭ ne turburăm în furtuna cea mare a vrăjmașilor și în valurile deșertăciunilor celor lumeștĭ, și de dórme Dumnezeŭ, adecă de se face ca cela ce dórme și nu va vrea să ne asculte, tu aĭ multă îndrăzneală, ci-l deștéptă și te rógă luĭ, tu cel vrednic, pentru noĭ ceĭ nevrednicĭ; tu cel iubit al luĭ Dumnezeŭ pentru noĭ ceĭ urîțĭ, pentru neascultarea și nesupunerea porun-

cilor luĭ; tu cel desăvîrşit prieten al luĭ Dumnezeŭ, pentru noĭ vrăjmaşiĭ şi cufundaţiĭ în pěcate, să înceteze furtuna şi să alineze valurile, că este dator să facă voea ta; şi fă acéstă ostenealǎ, ca să ne adunĭ în corabia ta cea blagoslovită, când va respunde prea milostivul stepân, să stăm de faţă în ḑiua cea dulce a resplătireĭ, ca d'impreună să bine-cuvêntăm prea lăudat numele Tatăluĭ, şi al Fiuluĭ şi al Duhuluĭ sfînt în vecĭ amin.

IX.

Cuvînt la Noemvrie 8, în ḑiua sfinţilor Ingerĭ.

„Socotiţĭ să nu obidiţĭ pre vre unul
„dintru aceştĭ maĭ micĭ.“

——

Nu se cuvine cinstea şi lauda numaĭ oamenilor celor marĭ şi bogaţĭ, că sûnt vrednicĭ acestuĭ dar şi ceĭ micĭ şi smeriţĭ; că măcar că ceĭ marĭ strălucesc cu hainele cele de mult preţ şi ceĭ micĭ n'au cu ce-şĭ acoperi trupul, ceĭ marĭ se odihnesc pe aşternuturĭ moĭ şi frumóse, şi ceĭ micĭ se culcă pre pămênt gol şi pe paie; aceia însoţiţĭ cu mulţime de slugĭ, ear acestia lipsiţĭ, pustiĭ şi de ajutor şi de prietinĭ; aceia între rĕsfăţărĭ, şi între bogăţiĭ şi acestia între primejdiĭ şi între întristăciunĭ. Inse după tóte acestea mărirĭ despărţite, dar tot nu se cuvine celor micĭ maĭ puţinică cinste şi dragoste decât acéia ce se cuvine celor marĭ şi bogaţĭ, nicĭ este cu dreptate celor marĭ să li se închine lumea, şi pre ceĭ micĭ să-ĭ batjocuriască; de aceia să se témă şi pre acestia să-ĭ osêndiască şi să-ĭ obidiască, de aceia să se ruşineze şi pre aceştia să-ĭ înfrunteze; pentru căcĭ, măcar că ceĭ marĭ cu sila şi cu puterea răsplătesc sudalmele, ear ceĭ micĭ au îngerĭ sprijinitorĭ în ceriŭ de pedepsesc pre ceĭ ce-ĭ obidesc. Drept aceia şi Domnul nostru Isus Hristos porunceşte tuturor, în Evanghelia de *astă-ḑĭ* cea de la utrenie (?) să se păziască să nu socotiască pre uniĭ ca aceştia de batjocură *norocirĭ*

şi necurăţiĭ ale lumeĭ. „Socotiţĭ, dice, să nu obidiţĭ pe vre „unul dintru aceştĭ micĭ.“ Şi pricina este pentru ce aceştia atâta se iubesc de Dumnezeŭ, că au cu dînşiĭ îngerĭ cari pururea vĕd faţa luĭ Dumnezeu în ceriurĭ? Dintru care cuvânt evanghelicesc luăm pricină astă-dĭ să arătăm *înaintea dragosteĭ vóstre* [1]) măririle acestor cuvinte ce dice Evanghelia, pentru ca să pricépă ceĭ ce îndrăznesc de-ĭ obidesc, cât pĕcătuesc de greŭ şi ce rĕspuns vor să dea. Şi lăsând la alţĭ înţelepţĭ şi învĕţaţĭ să prăznuiască precum se cade soborul fericiţilor ce prăznueşte astă-dĭ biserica luĭ Dumnezeŭ, eu mĕ voiŭ nevoi să-ĭ veselesc cu acéstă vorbă ce voiŭ să fac, de va lumina mila luĭ Dumnezeŭ pe vre unul din pĕcătoşĭ să vie la pocăinţă, de vreme ce se face mare bucurie în ceriŭ pentru un pĕcătos ce se va căi. Ci să ascultaţĭ cu dragoste, de pohtiţĭ să vĕ folosiţĭ.

De douĕ felurĭ de micĭ se află în lume şi pre douĕ feliurĭ de micĭ se obicinuesc de obşte oameniĭ de-ĭ obidesc: ceĭ d'întâiŭ sûnt săraciĭ şi ceĭ de a doua sûnt preoţiĭ. Pentru ceĭ săracĭ dice înţelepciunea luĭ Sirach la 13 capete: „scârbă e la „cel bogat săracul,“ şi Dumnezeescul Iacov fratele Domnuluĭ, la poslania luĭ la al 2-lea cap, dice: „ear voĭ aţĭ necinstit „pre sărac.“ Şi pentru preoţĭ mărturiseşte obiceiul cel de obşte şi maĭ vêrtos acela al loculuĭ acestuia, întru care preoţiĭ sûnt ceĭ maĭ necinstiţĭ şi maĭ obidiţĭ; însе aceştia pre cariĭ lumea-ĭ socoteşte micĭ şi proştĭ, nu sûnt micĭ; ci sûnt a uneĭ vredniciĭ şi a uneĭ măririĭ, că pociŭ dice pentru dînşiĭ prin rostul Apostoluluĭ, cum-că pentru aceştiea nu este vrednică lumea. Ceĭ săracĭ sûnt atâta de mariĭ cât este însuşĭ Hristos de mare, de vreme ce pre aceştiea nu-ĭ numeşte slugĭ, nicĭ prietinĭ, ci-ĭ numeşte în Evanghelie fraţĭ, dicênd: „că ce aţĭ „făcut unuia dintr'aceştĭ fraţĭ maĭ micĭ aĭ meĭ, mie aţĭ făcut.“ Şi preoţiĭ ear atâta sûnt făr de asĕmănare, că după Dumnezeŭ nu se află nicĭ în ceriŭ, nicĭ pre pământ nimenĭ, carele

[1]. Cuvinte şterse.

să pótă să fie asemenea cu eĭ, *cu Dumnezeŭ sûnt maĭ micĭ de cât el, şi cu oamenií sûnt maĭ marĭ de cât eĭ* [1]); nu sûnt fireştĭ îngerĭ, ear pentru darul ce au sûnt maĭ marĭ de cât îngeriĭ. Drept aceia dice şi Dumnezeescul Efrem Sirieanul, la cuvântul cel d'intâiŭ ce face pentru preoţie: „pré slăvită „minune este preotul şi putere nespusă, de ceriŭ se atinge, „cu îngeriĭ petrece şi cu Dumnezeŭ are mare împărtăşire." Şi pentru ca să cunóşteţĭ cu lucrul şi cu ispita măririle acestor micĭ, adecă a preoţilor ce-ĭ batjocoreşte lumea, luaţĭ seama rogu-vĕ, cu socoteală întrégă, şi vedeţĭ puterea cea mare ce au în ceriu şi pre pămênt, pre lângă oamenĭ şi pre lângă Dumnezeŭ. Când Domnul nostru Isus Hristos au ertat pĕcatele slăbănogului aceluia ce l-au fost adus înaintea luĭ să-l tămăduiască, ştiţĭ ce a dis cărturaiiĭ şi fariseĭ ce era acolea de faţă: „cine póte erta pĕcatele, fără numaĭ singur Dumne„zeŭ unul ce póte să erte pĕcatele oamenilor; cu adevărat au „Dumnezeŭ este, au putere Dumnezeéscă are în sine." Decĭ dar de o fac acésta preoţiĭ în tóte dilele cu pĕcătoşiĭ, şi au atâta putere să erte pĕcatele, precum cu toţiĭ o credem, puteţĭ să diceţĭ cum-că aceştĭ micĭ nu sûnt alţĭ Dumnezeĭ în lume? Ascultaţĭ şi alta maĭ mare: de aţĭ vedea aicĭ de faţă, de o parte mulţime de Arapĭ negri, cariĭ să fie rĕniţĭ de vrăjmaşĭ cu rane de mórte şi legaţĭ cu lanţurĭ tarĭ, şi de altă parte un om puternic, şi să le dică: „să fiţĭ slobodĭ, să fie tă„măduite ranele vóstre, să fugă din trupurile vóstre acea ne„greală ce vĕ întunecă", şi dicênd aşa, de aţĭ vedea să cadă din mănile şi din piciórele acelor ticăloşĭ legăturile, să rĕmâie îndată sănătoşĭ de rane şi să se prefacă în albiciune acea negreală întunecată, întreb, óre ce aţĭ putea dice pentru acel om? Cum v'ar părea puterea luĭ? Eu sûnt încredinţat cum că aţĭ dice şi aţĭ mărturisi, cum-că acel om este preste toţĭ oameniĭ, cum-că este om pogorît din ceriŭ şi cum-că este alt Dumnezeŭ şi om. Acuma dar socotiţĭ cum-că acest om este unul din ceĭ micĭ ce nu-ĭ bagă lumea în seamă; Arapiĭ

[1]) Cuvinte şterse în manuscript.

negri sûnt ticăloşiĭ de pĕcătoşĭ, pre cari pĕcatul 'i face maĭ întunecaţĭ de cât draciĭ; aceştiea sûnt toţĭ răniţiĭ, pentru căcĭ de câte orĭ pĕcătuesc de atâtea orĭ se tipăreşte în sufletul lor rane de mórte; sûnt legaţĭ cu lanţurĭ de mórte grea, pentru căcĭ pĕcatul îĭ face robĭ diavoluluĭ. Aicĭ vine micul acela, netrebnicul preot, şi un cuvânt al luĭ, cu un: „ertate să-ţĭ „fie pĕcatele," face la sufletele pĕcătoşilor maĭ slăvite lucrurĭ decât aceia ce aţĭ audit: maĭ sus deslégă legăturile pĕcatelor, vindecă ranele, 'i curăţeşte de tina pĕcatuluĭ, 'i mântueşte din mâinele diavoluluĭ, 'i împrietineşte cu Dumnezeŭ, 'i face de petrec cu îngeriĭ. Acuma dar şi acest mic cum vi se pare? Socotiţĭ să aibă pre pămênt pre altul maĭ tare de cât el? Dar ce dic pre pămênt, nicĭ în ceriŭ, afară din Dumnezeŭ, nu are micul acesta asemenea luĭ în putere. Şi voiŭ dovedi-o: luaţĭ seama pentru omul acela ce dice în sfînta Evanghelie, că se pogoria din Ierusalim la Ierichon şi au cădut în tâlharĭ, să fie fost ca noĭ creştin şi drept în credinţă, mi se pare că-l vĕd maĭ mort de rane, să zacă pre pămênt, şi să céră ajutor de la toţĭ, să se întristeze şi să plângă, nu atâta pentru vieaţa ce răpunea, cât pentru suflet, care pentru multele luĭ pĕcate sta în nevoie să-l piardă. Vie acum aci împăraţiĭ ceĭ marĭ şi puterniciĭ pămêntuluĭ, să vedem de au atâta putere să mântuiască sufletul aceluĭ ticălos din nevoia veciniciĭ morţĭ! Dar ce dic împăraţiĭ şi puterniciĭ? vie îngeriĭ raiuluĭ, heruvimiĭ ceĭ cu ochĭ mulţĭ, serafimiĭ ceĭ cu câte 6 aripĭ, scaunile, domniile şi tóte cetele îngereştĭ, să vedem de le va ajunge până întru atâta puterea. Lasă să ia împreună cu eĭ într'ajutor tóte cetele sfinţilor, să alerge muceniciĭ, să năvăliască Apostoliĭ, să grăbiască cuvioşiĭ, drepţiĭ, proorociĭ, patriarşiĭ, să se pogóre împreună cu eĭ însuşĭ pré curata stepână maica luĭ Dumnezeŭ, împărătésa îngerilor şi a oamenilor; ce vi se pare? socotiţĭ că va putea tótă ceata acésta ceréscă şi toţĭ sfinţiĭ să deslege din legătura pĕcatelor ce-l trag în iad sufletul aceluĭ ce zăcea maĭ mort? De o va dice cine-va acésta (că va putea), acela nu crede drept aşedĕmînturile

sfinteĭ nóstre credinţe, nicĭ este din turma luĭ Hristos, de vreme ce nu ţine aceia ce ḑice Hristos pentru acésta la Evanghelie. Ingeriĭ toţĭ să mijlociască, sfinţiĭ să se róge, drepţiĭ să se cucere, maica luĭ Dumnezeŭ să mijlociască, pentru ca să ia ticălosul acela păcătos deslegare păcatelor luĭ; ear să-l deslege de păcate cu puterea lor nu pot nicĭ unul din sfinţĭ, şi pricina este, pentru căcĭ puterea a lega şi a deslega nu o au fericiţiĭ în ceriŭ, ci o au preoţiĭ pre pământ. Acuma dar acéia ce în ceriŭ nu o pot face tóte cetele sfinţilor, vedeţĭ cum o săvîrşeşte pre pământ unul dintru acestĭ micĭ, *lasă să se pogóre şi aicĭ după întêmplare un preot oare-carele, şi să vadă pre cel ce zăcea pre cale maĭ mort, carele cerea ajutor şi mântuire sufletească, lasă să vaḑă lacrămile, să vaḑă suspinurile, să se uite voinţeĭ, şi blagoslovind cu mâna acea ce nu primesc ceĭ marĭ să o sărute cu evlavie, lasă să ḑică numaĭ: „te „slóboḑ de tóte păcatele tale,“ să vedeţĭ streine înfricoşate şi pré slăvite*[1]), îndată se mântueşte sufletul acela din nevoea vecinicii muncĭ şi i se desleagă legaturile păcatelor, fug draciĭ, se bucură fericiţiĭ ingerĭ, şi acéiaşĭ Dumnezeéscă dreptate, ce ţinea gólă sabia răsplătireĭ, o pune earăşĭ în teacă, şi tótă se îmblânḑeşte. Nu este drept aceia lucru înfaţişat, că nicĭ în ceriŭ nu este niminea afară din Dumnezeŭ să aibă atâta putere, atâta stepânire, câtă au pre pământ acestĭ micĭ, acestĭ preoţiţĭ? Iar să vedeţĭ şi alt lucru maĭ minunat a acestor micĭ: au remas tótă zidirea uimită, când Isus al luĭ Navi au poruncit sóreluĭ să stea pre ceriŭ nemişcat până va birui pre vrăjmaşiĭ luĭ; dar cu cât maĭ vêrtos socotiţĭ că s'ar minuna, când acestaşĭ Isus ar ḑice sóreluĭ, nu să stea nemişcat pre ceriŭ, ci să se pogóre din ceriŭ pre pământ. Adevărat înfricoşat lucru ar fi acesta. Iar nu este nimica întru asěmănare cu acéia ce face preotul în tóte ḑilele, în sfîntul jertvenic: el nu porunceşte sóreluĭ cestuĭ ce se vede, ci pune sub da-

[1]). O ce vederĭ străine, înfricoşate şi pré slăvite. pravoslavnicilor creştinĭ, că pre un păcătos care cere ajutor şi mântuire sufletească, micul acela de preot blagoslovindu-l cu mâna aceia ce nu primesc ceĭ marĭ să o sărute cu evlavie, şi ḑicênd: „te slobod şi te ert de tóte păcatele tale.“

torie cuvintele luĭ, și cu rugăciunile luĭ pre sórele cel de taină al dreptățiĭ, pre însușĭ unul născut fiul luĭ Dumnezeŭ, să se pogóre din ceriŭ şi supt întêmplările pâineĭ şi a vinuluĭ să se facă ear jertvă vie. pentru ertăciunea pĕcatelor nóstre, și acésta nu odată sau de doue orĭ, ci *peste tot anul* [1]), în tóte ḑilele, *când el va vrea și în ce loc va pohti* [1]). Decĭ au nu este acésta o putere de care se minunéză și îngeriĭ? Pre Melchisedec îl numeşte marele Pavel asemenea cu fiul luĭ Dumnezeŭ la al-7-lea cap către Ovreĭ, pentru căcĭ aducea pâine şi vin jertvă luĭ Dumnezeŭ, carele era închipuire Dumnezeeștilor taine; şi noĭ cum nu vom numi cu vrednicie pe preoțiĭ noştriĭ, cari în tóte ḑilele aduc nu închipuirile ci adevĕrul, nu umbrile ci acelașĭ trup şi sânge a mântuitoruluĭ nostru Dumnezeŭ? Cu cât maĭ vêrtos decât Melchisedec, este acesta asemenea cu fiul luĭ Dumnezeŭ? Cu adĕvărat nu póte afla mintea gânduluĭ, nicĭ limba cuvinte, pentru ca să vădéscă măririle acestor micĭ. Şi cu acestea tóte ce cinste le face lumea? au să ḑic maĭ chiar, care obide n'au de la oamenĭ, de la creştinĭ şi de la fiĭ lor ceĭ duhovniceștĭ? „Cu tot sufletul „teŭ teme-te de D-zeŭ, poruncește sîntul Duch la al 7-lea „cap al luĭ Sirach, şi pre preoțĭ laudă, și earășĭ teme-te de „Domnul, şi slăveşte pre preotul.“ Şi este cine-va să o facă acésta? este cine-va să aibă cucerie către preoțĭ, să-ĭ cinstiască, să-ĭ slaviască? In legea veche atâta de mare socotea necinstea preoților, cât însușĭ Dumnezeŭ au dat porunca, precum scrie la a doua lege în 17 capete, ca de va îndrăzni cineva cu semeție să necinstiască pe preot și să nu asculte porunca luĭ, omul acela să se dea morțiĭ. Acuma dar la câtă osândă socotițĭ că sûnt vrednicĭ ceĭ ce îndrăznesc cu atâta semeție de fac necinste preoților a sfinteĭ bisericiĭ nóstre, cari covârșesc și în dar şi în vrednicie și în putere pe preoțiĭ legiĭ vechĭ? Pentru marele Antonie, scrie în vieața luĭ Dumnezeescul Atanasie, cum-că măcar că era atâta de mare și vestit întru bu-

---

[1]) Cuvinte sterse în manuscript.

nătăţĭ, că se cutremura de el draciĭ şi hiarele pustiuluĭ i se supunea, ear când vrea întimpina vre-un preot, îşĭ pleca genuchele înaintea luĭ şi nu se scula de la pământ până nu-ĭ săruta întâiŭ mâna şi să ia de la el blagoslovenie. Şi acum nu Antonie, nu sfinţĭ, ci oamenĭ netrebnicĭ şi pĕcătoşĭ, nu numaĭ să primiască să sărute mâna de preot nu vor, ci se pornesc asupra lor cu atâta semeţie a limbilor celor slobode, de-ĭ dojenesc, de-ĭ înfruntéză şi-ĭ necinstesc; şi este acésta credinţă Dumnezeéscă sau sfat creştinesc? Mi se pare înse să audŭ pre mulţĭ de-mĭ dau respuns: cum-că preoţiĭ noştri nu sûnt ca preoţiĭ aceĭ vremĭ; aceia, ḑic, era cu fapte bune, acestia sûnt înrĕutăţaţĭ; aceia era cucernicĭ, şi acestia leneşĭ; aceia era postnicĭ, aceştia sûnt beţivĭ; aceia era fără rĕutate, şi acestia viclenĭ; aceia era toţĭ duh, şi acestia toţĭ trup; şi pentru aceia cu dreptate se şi necinstesc. Trebuie dar să nu avem preoţĭ nicĭ de cum, ci să fim ca dobitócele cele necuvêntătóre? Inse eu cum-că cu adevărat bună pricină este acésta, şi aşa să fie; numaĭ întâiu voiŭ ḑice şi eu cu sfinta Scriptură fieşte căruia: cine te-au pus pre tine boeriŭ şi judecător preste noĭ (Eşirea cap. 2, stich 14); şi earăşĭ împreună cu mine, ḑice sfîntul Pavel: „tu cine eştĭ cela ce judecĭ „pre sluga străină;“ şi la al doilea cap către Evreĭ ḑice: „*şi* „*gândeştĭ* [1]) o, oame, cela ce judecĭ pre ceia ce ca acestea fac şi „făcênd acestea, gândeştĭ că tu veĭ scăpa de judecata luĭ Dum-„nezeŭ?“ Cine au dat volnicia acésta mirenilor să înfrunteze pe preoţĭ, să ia seama petrecaniă lor, să vicleniască la faptele lor? Nu era împărat şi împărat creştin marele Costandin? ear când i-au spus pentru un preot, cum-că petrece vieaţă rea şi précurvéscă, n'au vrut să-ĭ cerce, nicĭ să-ĭ iscodiască vieaţa şi fapta luĭ, ci ca un iubitor de Hristos ce era, au ḑis: de aşĭ vedea cu ochiĭ meĭ pe preotul să facă pĕcatul l'aşĭ acoperi cu cabaniţa mea. Şi earăşĭ la soborul cel d'intâiŭ de

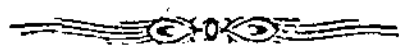
[1]) Cuvinte şterse în manuscript.

la Nikea, aducênd oare care o scrisóre împotriva unor preoțĭ și Episcopĭ, n'au vrut fericitul nicĭ cum să o citiască, ci îndată au rupt-o și au băgat-o însușĭ în foc de au ars, și au ḑis aceste cuvinte vrednice de pomenire: „să nu dea Dumnezeŭ să „judec eu vre odată pe preoțiĭ luĭ Dumnezeŭ.“ Decĭ acuma acéia ce n'au făcut un împărat atâta de mare și atâta de sfînt, cum îndrăsnește să o facă un om de rênd, un om pĕcătos, nenorocit și nevrednic? A doua rĕspunḑ: aceste greșale ce ḑicețĭ că au preoțiĭ, oare din copilărie le-au avut? au le-au căștigat după ce au luat preoția? De le-au avut din copilărie vina nu este a lor, ci este a mirenilor, că n'au vrut să-ĭ créscă cu frica luĭ Dumnezeŭ, cu învĕțăturĭ folositóre și cu pilda lor cea bună; ear de le-au căștigat pe urmă, ear de la mirenĭ le au luat și de la dînșiĭ au învĕțat rĕutatea, că eĭ n'au născut preoțĭ ci mirenĭ; și pentru ce nu clevetițĭ înșivĕ pre voĭ și să vĕ înfruntațĭ, că ațĭ dat pricină rea, ci necinstițĭ pe preoțĭ, cari de s'au făcut ucenicĭ rĕĭ, s'au făcut pentru căcĭ au avut pre voĭ dascalĭ rĕĭ? Inse eu mĕ voiŭ uni cu gândul vostru și acestea ce ḑicețĭ pentru preoțĭ, ḑic și eu că este așa; înse să ascultațĭ o pildă: Evdoxia împărătésa luĭ Arcadie au fost înțeles cum-că norodul de la Gaza nu petrece creștinește, de vreme ce ceĭ maĭ mulțĭ se închină idolilor, și ḑicea împăratuluĭ și-l îndemna să facă în tot chipul să-ĭ supue sub creștinătate, pentru ca să nu se necinstiască împărățiea și numele luĭ Hristos și al credințeĭ; ear împăratul Arcadie i-au rĕspuns: o știŭ eu acésta de mult, cum-că acest norod plécă maĭ mult la închinăciunea idolilor, dar ce voiŭ să fac? se cuvine să mĕ fac că nu-mĭ este în știre și să-ĭ las să traiască cum vor vrea, pentru căcĭ are mare căștig împărățiea nóstră din dările lor. Acum dar dintr'acest rĕspuns i-au și eu pricină, ca să astup gurile mirenilor acelora cari cu atâta îndrăsnélă iscodesc cu tot din adinsul faptele preoților. Ce ḑicețĭ voĭ râvnitoriĭ, cum-că preoțiĭ sûnt rĕĭ și pĕcătuesc? adevĕrat, eu încă ḑic că pĕcătuesc; numaĭ acestiea ce voĭ îĭ so-

cotiţĭ pĕcătoşĭ, aceştiea sûnt ceĭ ce vĕ daŭ blagoslovenie, acestiea sûnt ceĭ ce vĕ sfinţesc de a doua óră în baia sfîntuluĭ botez, aceştiea vĕ pecetluesc cu darul Duhuluĭ sfînt, aceştiea sparg zapisul pĕcatelor vóstre, aceştiea vĕ împrietinesc cu Dumnezeŭ, aceştiea vĕ fac părtaşĭ cu trupul şi cu sângele Domnuluĭ, aceştiea sûnt ce vĕ folosesc cu rugăciunile lor la bólele vóstre, la nevoile vóstre, în vieaţă, la mórte şi după mórte. Şi nu căutaţĭ la atâta căştig şi bunătăţĭ ce vĕ fac, la atâtea darurĭ, la atâtea facerĭ de bine ce vĕ împart, numaĭ vĕ uitaţĭ cu atâta pismă şi cu atâta mânie la greşalele ce au ca nişte oamenĭ ce pórtă trup şi vieţuesc în lume. Dar pe cine vatămă preotul de greşeşte, au de face ceva neplăcut? Şi de nu vatămă pre nimenĭ, ci maĭ vêrtos face folos noroduluĭ luĭ Dumnezeŭ şi bisericeĭ, pentru ce vĕ îndemnaţĭ pentru un rĕŭ carele nu vĕ face pagubă, să obidiţĭ şi să necinstiţĭ un bine ce vĕ dă atâta folos? Dar ce voiŭ să dic, rĕutatea cea multă a lumeĭ orbeşte ochiĭ a fişte căruia şi nu lasă să se uite la pĕcatul cel mare ce face când necinsteşte unul dintru aceştĭ micĭ. Inse dice chiar marele Zlataust, la al 17 cuvânt, ce face la Evanghelia luĭ Mateiŭ: „ceĭ ce ţin locul „luĭ Hristos sûnt preoţiĭ, şi cel ce cinsteşte pe preotul luĭ Hris- „tos pe Hristos cinsteşte, ear cel ce sudue pe preot pre în- „suşĭ Domnul nostru sudue si necinsteşte, că Hristos pe pre- „oţĭ aŭ lăsat în locul luĭ ispravnicĭ în biserica sa.“ Şi de vreme ce un boer nu póte suferi să-ĭ necinstiască cineva pe ispravnicul sĕu carele-l va lăsa la niscaĭ case ale luĭ, dar Hristos, cum va putea suferi? la cea de apoĭ ce dar socotiţĭ că vor lua uniĭ ca aceia şi în acéstă vieaţă şi în ceia-laltă? N'aţĭ cetit vre-o dată în sfînta Scriptură ce s'au întêmplat luĭ Noe, când au bĕut şi s'au îmbĕtat de s'au desbrăcat de tot în casa sa, şi dormea, şi au vĕdut fiŭ-seŭ Ham goliciunea luĭ şi în loc de a-l acoperi ca pre un tată, au eşit afară şi l-au grăit de rĕŭ către fraţiĭ luĭ; ear aceia, ca nişte înţelepţĭ şi cucernicĭ, au mers de au acoperit goliciunea tatăluĭ lor, făr de

a-şĭ întórce feţile lor să le vadă. Şi dintru acésta ce au urmat? „Şi se tresvi (dice Scriptura) Noe din vin, şi cunoscu câte-ĭ „făcu luĭ feciorului cel maĭ tînĕr, şi dise: blĕstĕmat Ham fe- „cioru, slugă va fi fraţilor luĭ; de vreme ce mi-au făcut a- „césta Ham şi m-aŭ grăit de rĕŭ în lume, să fie blestemat şi el „şi copiĭ luĭ şi averile luĭ; stepânire să nu ia în vieaţa luĭ, ci să „se facă slugă supusă fraţilor luĭ.“ Atâta au dis bĕtrânul Noe, şi până astă-dĭ şi în vecĭ va fi pururea blestemat némul luĭ Ham. Şi acésta socotiţĭ feţiĭ meĭ iubiţĭ, că se va întêmpla şi la ceĭ ce obidesc pre unul dintru aceştĭ micĭ. Iar iubitoriĭ de Dumnezeŭ şi creştiniĭ să se păziască de clevetirea cea pre-oţéscă, pentru ca să căştige blagoslovenia luĭ Sim şi a luĭ Iafet, care rugăm să vĕ o daruiască milostivul Dumnezeŭ şi în céstă lume şi în cea viitóre, amin: „că cela ce se teme de „Dumnezeŭ, dice Ioan cel cu rostul de aur, nu iscodeşte, ci „crede, îmblândeşte, jertvueşte, cinsteşte, măreşte, cântă şi „laudă.“ Inse precum nu lipsesc împăratuluĭ ostaşĭ credincioşĭ, aşa nu lipsesc nicĭ luĭ Dumnezeŭ fiĭ cucernicĭ carĭ se tem de el şi-l cinstesc, dintru care fiĭ cucernicĭ şi credincioşĭ cel maĭ ales eştĭ Măria-ta prea Inălţate Dómne, carele maĭ mult de cât toţĭ te temĭ de Dumnezeŭ, cu care temere te şi închinĭ luĭ şi-l asculţĭ maĭ mult de cât fişte carele, îl cinsteştĭ şi-l laudĭ. Pentru Măria-ta putem dice acéia ce dice Dumnezeŭ pentru David: „înălţat-am pre cel ales din norodul meŭ, aflat- „am pre David sluga mea, cu unt sfînt l-am uns pre el.“ Măria-ta eştĭ cel ales din decĭ de miĭ, după cum dice Scriptura, carele cu faptele tale cele bune cinsteştĭ pre Dumnezeŭ, cu facerile de bine-l îmblândeştĭ şi cu multa-ţĭ credinţă măreştĭ şi laudĭ numele luĭ cel sfînt. Drept acéia, precum pentru David s'au făgăduit să-l înalţe maĭ vêrtos de cât împăraţiĭ pământuluĭ, să-ĭ păziască în veciĭ vecilor seminţia luĭ şi scaunul luĭ ca dilele ceriuluĭ, aşa măna luĭ cea prea puternică va fi pururea spre paza Domnieĭ tale, va tăia de la faţa ta pre vrâjmaşiĭ teĭ, va înfrînge pre ceĭ ce te urăsc şi va păzi în vecĭ seminţia ta şi

scaunul tĕŭ; „că voea celora ce se tem de el va face, dice Da-„vid, şi rugăciunea lor va audi şi va mântui pre dînşiĭ." Acestuĭ dar se va învrednici şi fieşte carele din voĭ feţiĭ meĭ, de veţĭ asculta cu cucerie şi cu dragoste glasul părinteluĭ celuĭ făr de anĭ şi veţĭ face învĕţăturile înfrumseţatuluĭ Hristos fiuluĭ seŭ, a căruia darul şi mila cea bogată rugăm pururea să fie spre mântuirea sufletelor vóstre, amin.

X

Cuvînt la Intrarea în Biserică a Născĕtórei de Dumnedeŭ la Noemvrie 21.

„Puţin ajutor va putea lua un bogat de „la un sărac, şi puţină laudă va audi un „cinstit de la un neînvăţat".

Drept acéia dar şi eu, ştiindu-mĭ sărăcia bunătăţilor şi slăbiciunea învĕţătureĭ, stau de mĕ mir ce voiŭ face. Că de o parte uitându-mĕ măririlor pré sfinteĭ feciórei Marieĭ, a căria intrare cea cu pohvală în biserică astă-dĭ prăznuim; de altă parte, vĕdênd atâtea cinstite obraze împodobite cu florile bunătăţilor şi cu înţelepciune, mĕ spăimântez şi nu cutez a grăi; că ce tărie are ticălósa mea limbă a lăuda şi a cinsti cu vrednicie pre una ca acésta, care este aleasă şi întru tot îmbunătăţată maĭ nainte de cât tótă zidirea, după cum dice la Cântarea cântărilor? Sau ce putere are isvornl meŭ cel cu o picătură de apă să adape o grădină sufletéscă ca acésta? Iar încăşĭ de vreme ce darul Duhuluĭ sfînt, carele pururea tămădueşte cele neputincioase şi cele care nu sînt desăvîrşit le împlineşte, acelaşĭ să-mĭ dea şi mie putere şi ajutor ca să pociŭ dice puţine cuvinte în slava luĭ Dumnezeŭ şi întru cinstea şi lauda Născĕtoareĭ de Dumnezeŭ. Vede-se în sfînta Scriptură, la a 3-a carte a Impăraţilor la al 6-lea cap, cum că împăratul Solomon au făcut casa Domnuluĭ cu 3 despărţiturĭ; şi în despărţitura cea d'intâiŭ sta mulţimea noroduluĭ,

întru a doua despărţitură sta Archiereiĭ şi preoţiĭ, ear întru a treia despărţitură sta sfînta sfintelor, întru care nu putea să între nimenea fără numaĭ Archiereul într'un an odată, de tămâea locul acela şi se ruga luĭ Dumnezeŭ pentru mântuirea luĭ şi a noroduluĭ; precum ḑice fericitul Pavel, la al 9-lea cap către Evreĭ: „la cortul cel d'intâiŭ pururea întra preoţiĭ „de făcea slujbe, ear la cel de al doilea într'un an odată singur „Archiereul, nu făr de sânge, carele aducea pentru dînsul şi „pentru necunoştinţa noroduluĭ". Care biserică despărţitoarea cea d'intâiŭ unde sta norodul se închipuia ceriuluĭ, carele stă d'asupra nóstră unde este văzduhul, şi sunt acolea tóte paserile cele sburătoare; ear a doua despărţitură, unde sta Archiereiĭ şi preoţiĭ, se închipuia ceriuluĭ al doilea, carele stă d'asupra ceriuluĭ d'intâiŭ, unde sunt puterile cele cereştĭ adecă îngeriĭ şi sufletele drepţilor; ear a treia despărţitură, unde era sfînta sfintelor şi întra într'un an odată numaĭ Archiereul, se închipuia al treilea ceriŭ, carele stă d'asupra celuĭ de al doilea, întru carele nu întră nimenea, fără numaĭ adevĕratul Archiereŭ, Hristos Dumnezeul nostru. Şi de pohtiţĭ ca să vĕ încredinţaţĭ cum că biserică aceia era închipuirea ceriuluĭ, ascultaţĭ de vedeţĭ ce ḑice fericitul Pavel ear la al 9-lea cap către Evreĭ: „pentru că nu în sfînta făcută de mânĭ „au intrat Hristos, pildă celor adevărate, ci într'acestaşĭ ceriŭ „să se arate acum feţiĭ luĭ Dumnezeŭ pentru noĭ." Şi pentru ce se numea sfînta sfintelor? nu pentru alta fără numaĭ căcĭ era într'însa cele 2 table ale legeĭ ce a dat Dumnezeŭ luĭ Moisi în muntele Horiv, şi toeagul cel înflorit al luĭ Aaron, şi năstrapa cea cu mană, şi cădelniţa cea de aur şi lada legeĭ. Iar eŭ pociŭ ḑice că se numea maĭ vêrtos sfînta sfintelor, nu pentru căcĭ era stătătóre într'însa numaĭ cele lucrărĭ trecătóre, carele închipuia multe taine ale bisericeĭ noastre, ci şi pentru căcĭ s'au învrednicit a lăcui într'însa 12 anĭ sfînta sfintelor cea adevărată, adică sfînta fecióră, care aŭ născut maĭ pre sus de fire pre sfîntul sfinţilor pre Mesia cel făgăduit. Şi cum că se închipuia biserica aceia ceriuluĭ, este lucru dovedit, căcĭ este

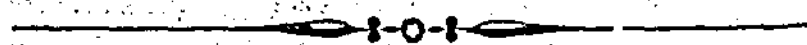
ceriul cel adevărat, carele aŭ răsărit pre sórele dreptăţiĭ, şi în pântecele eĭ au lăcuit ca întru al treilea ceriŭ o faţă a sfinteĭ Troiţe, fiul şi cuvântul luĭ Dumnezeŭ Isus Hristos, adevăratul Archiereŭ, de au zidit a doua óră neamul omenesc, şi se ruga luĭ Dumnezeŭ Tatăl pentru mântuirea luĭ Adam şi a necunoştinţeĭ luĭ. Iar pricina pentru căcĭ aŭ intrat sfînta fecióră de au lăcuit atâţea anĭ la acel loc sfînt, măcar că este ştiut la toţĭ, ear încăşĭ cu cuviinţă este să o spunem şi noĭ. In vremile cele de demult era obiceiu la Jidovĭ, şi care om nu făcea coconĭ era hulit şi urît de toţĭ, măcar de ar fi fost de neam cât de mare şi bogat; şi când ducea darurile luĭ la biserică, le primea preotul maĭ pre urma tuturor, şi sta la biserică maĭ jos de cât toţĭ, şi bucate nimenĭ nu mânca cu el, ci-l ţinea toţĭ ca pre un urgisit de Dumnezeŭ. Decĭ Ioachim şi Ana, fiind sterpĭ, s'au întêmplat într'o sărbătoare mare ce avea Jidoviĭ, prin neştiinţă şi făr de nicĭ un vicleşug, ca nişte oamenĭ bogaţĭ şi de neam împărătesc ce era, au dus darurile lor maĭ nainte de cât alţiĭ la biserică, şi veḑêndu-ĭ preotul, atâta i-au înfruntat şi i-au dojenit, cât i-au scos din biserică cu mare ruşine, şi cu multă urgie i-au gonit împreună cu darurile ce adusese (oare ce jale şi scârbă socotiţĭ că vor fi luat în înima lor nişte oamenĭ marĭ ca aceia!); ear eĭ blagosloviţiĭ aŭ primit înfruntarea şi urgia preotuluĭ cu multă cucerie, şi plecându-şĭ capetele se ducea plângênd cu amar la casa lor, neḑicênd nimic nimenuĭ. Iar acuma să nu care cum-va să îndrázniască preotul sau Archiereul să înfrunteze pe cineva, nu pentru că nu are coconĭ, ci pentru căcĭ face fără de legĭ şi strâmbătăţĭ, că apoĭ este vinovat morţiĭ. Iar măcar că avea Ioachim şi Anna multă jale în înima lor pentru urîciunea şi hula ce avea de către toţĭ pentru sterpiciunea lor, ear de a pururea se ruga cu lacrămĭ dintru adêncul inimeĭ lor stepânuluĭ firiĭ, ca să facă milă cu eĭ să le deslege sterpiciunea şi să le dăruiască ródă pântecelui lor; nu doar pentru ca să le remâe după moartea lor fecior să-ĭ pomeniască, după cum pohtesc oameniĭ ceştĭ de acuma,

sau să le moșteniască moșiile și averea, ci numaĭ cu făgăduélă că acéia, ca de vor naște vre un prunc, au parte bărbătéscă au parte feméescă, să se închine luĭ Dumnezeŭ. Vedețĭ dar acum pohtă și dragoste creștinească! Vedețĭ căldură din inimă! vedețĭ râvnă! Cine se află acum pe aceste vremĭ, au din ceĭ bogațĭ au din ceĭ săracĭ, măcar de ar avea o sută de fecĭorĭ să închine unul luĭ Dumnzeŭ? O țin lucru necuvios și lucru de nimica, ḑicênd multe cuvinte deșarte, carele me rușinez a le grăi; însă Dumnezeŭ după, cum ḑice David, voĭa celora ce se tem de dînsul va face și rugăciunea lor va asculta. Împlinindu-se sorocul sfatuluĭ luĭ Dumneḑeŭ cel maĭ'nainte de toțĭ veciĭ, și sosind vremea și ceasul acela, aflându-se și vase alese ca acelea, bine-voi Dumnezeŭ de deslegă sterpiciunea Anneĭ, și născu prin făgăduință, dupre cum au născut Saara pre Isaac, Reveca pre Iacov, Rachil pre Iosif, femeia luĭ Mannoe pre Sampson, Anna femeia luĭ Elcana pre Samuil, și Elisabet pre Ioan Botezătorul. Așa și fericita Anna, femeia luĭ Ioachim, născu scaun sfînt luĭ Dumnezeŭ pre fecióra Maria, ca să se odihniască pre dînsa cela ce se odihnește pre scaunile cele îngereștĭ, și-șĭ găti luișĭ ceriŭ însuflețit cela ce au întărit ceriurile cu înțelepciunea sa, și pământul l-au întemeiat pre ape; de carele se cutremură tóte adîncurile și beznele iaduluĭ. Și au avut mare dreptate Ioachim și Anna, ca să nască pre una ca acésta din pântecele lor: Una, pentru că era amândoĭ de neam împărătesc și se trăgea din seminția luĭ David, și era fórte dreptĭ și bunĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ; și alta, că au câștigat acéstă ródă blagoslovită cu multă durere de inimă, cu multe rugăciunĭ, cu multe milosteniĭ și cu multe lacrămĭ, după cum ḑice David: „ceĭ ce sémĕnă cu lacrămĭ, cu bucurie vor secera". Si au câștigat adĕvărat o bucurie ca acéia, cât nu o au putut câștiga alțĭ părințĭ din vecĭ, nicĭ vor câștiga numele ce au câștigat eĭ, a se numi părințĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ. Drept acéia, trecênd 3 anĭ după nașterea fecióreĭ, o duseră părințiĭ eĭ la biserică cu multă pohvală de fecióre, cu făcliĭ aprinse, după pro-

rocia luĭ David, să o închine luĭ Dumnezeŭ, după făgăduiala lor. Şi sosind la uşa bisericeĭ, fericita Anna ḑise către preot cu credinţă şi cu multă cucerie: „priimeşte preote al luĭ Dum-„nezeŭ pre acéstă cocónă, că este ródă pântecelui meŭ, pre „care o am căştigat cu multă durere de inimă, prin rugă-„ciunĭ cu lacrimĭ amestecate, şi o aşéză în casa Domnuluĭ, că „luĭ i-am făgăduit-o, pentru căcĭ au făcut milă cu mine şi au „rădicat d'asupra mea hula noroduluĭ; priimeşte-o făr de nicĭ „o îndoeală şi sârgueşte de o du în biserică făr de nicĭ o zăba-„vă, că luĭ Dumnezeŭ o am închinat.“ Care cuvinte auḑindu-le preotul Zaharia şi veḑênd şi pre pré sfînta fecióra, se minună şi ḑise cu bucurie mare şi cu glas de prorocie către fecióră: „Tu eştĭ cu adevărat uşa cea de gând a vieţiĭ, care o „au veḑut prorocul Iezechiil închisă, ci-mĭ caută şi făr de voea „mea a-ţĭ deşchide uşile bisericeĭ ca să intri într'însa să locu-„eştĭ, că cu adevărat maĭ vêrtos pentru tine au făcut Solo-„mon cu înţelepciunea ce i-au dat Dumnezeŭ acest lăcaş, şi ţie „au închipuit-o cunoscêndu-ţĭ fecioria cu ochiĭ ceĭ de gând aĭ „prorocieĭ luĭ, şi ţie ţi se cuvine ca să lăcueştĭ într'însa, că a-„celea câte sta într'însa ţie se închipuea. Drept acéia daca „s'au arătat adevărul, trebuie să se redice umbra. Intră fiica „luĭ Dumnezeŭ cu bucurie şi te veseleşte într'însa, că am cu-„noscut cu adevărat că s'au apropiat mântuirea luĭ Israil, care „va să vie înfăţişat să se nască din tine; intră pré curată vo-„ióșă şi veselă, de te fă lăcaş desfătat pré înălţatuluĭ Isus carele „este mântuitorul lumeĭ! intră la locul cel ales céia ce eştĭ alésă „maĭ 'nainte de vecĭ, ca să te hrăneştĭ cu hrană ceréscă, care „va să-ţĭ fie trimisă de la Părintele vecilor prin îngeriĭ seĭ! „intră în sfînta sfîntelor, ca céia ce ţi se cuvine să auḑĭ tainele „cele ascunse şi pré slăvite, ce s'au grăit în cămările cele ce-„reştĭ, că tu veĭ să naştĭ pre ziditoriul a tótă făptura! intră de te „fă mijlocitóre mântuireĭ omeneştĭ!“ Şi întorcêndu-se preotul Zaharia ḑise şi către părinţĭ: „bucuraţi-vĕ şi voĭ soţie sfîntă, „păreche blogoslovită Ioachime şi Anno! căcĭ v'aţĭ învrednicit „de v'aţĭ făcut părinţĭ a uneĭ pruncĭ sfinte ca aceştia. Fericiţĭ

„sûnteţĭ cu tótă fericirea, că după semnele darurilor ce vĕḑ „că are acéstă cocónă asupra eĭ, cunosc adevărat cu duhul „prorocieĭ, că ea este acoperemêntul goliciuneĭ strămoşilor, „oglinda prorocilor şi isbăvirea lumiĭ." Decĭ cu aceste puţine cuvinte ce am ḑis înţelegerea nóstră cea de pre urmă este, cum-că pentru 2 lucrurĭ au întrat sfînta fecióră în sfînta sfintelor: una, pentru ca să se curăţiască de pecatul cel strămoşesc prin mijlocul cuvântuluĭ celuĭ de bucurie ce aştepta să vie cu Arhanghelul Gavriil; şi alta, ca un vas ales ce era prin venirea sfîntuluĭ Duh şi prin umbrirea puteriĭ ceĭ de sus să primiască în pântecele eĭ pre fiul şi cuvântul luĭ Dumnezeŭ.

Drept acéia dar trebueşte şi noĭ, când vom întra în sfînta biserică, să ne curăţim întâiŭ de pĕcatele nóstre şi de cugetele cele viclene, şi apoĭ cu cunoştinţă întrégă să ne facem vase alese, să priimim prin darul Duhuhuĭ sfînt cuvântul luĭ Dumnezeŭ în inimile nóstre; şi aşa cu acest mijloc vom fi adevăraţĭ prăznuitorĭ, măcar că pré sfînta fecióra, de vreme ce este şi se numeşte pricina tuturor bunătăţilor, nu este cu putinţă nicĭ cu un mijloc să o cinstim şi să o prăznuim precum se cade, pentru că cinstea eĭ birueşte totă limba şi covîrşeşte tot cugetul omenesc, ear încăşĭ trebuie cu frică şi cu bucurie : cu frică pentru pĕcat şi cu bucurie pentru mântuire, să-i ḑicem toţĭ cu un glas lauda cea îngeréscă : „Bucură-te céia ce eştĭ „plină de dar, Domnul e cu tine"; a căriea mila cea nespusă şi darul cel bogat să fie pururea cu noĭ cu toţiĭ, amin.

XI.

Cuvînt la ziua sfîntuluĭ Nicolae în luna Dechemvrie 6.

Pentru căcĭ este omul făcut de Dumnezeŭ îndoit, de suflet cuvântător şi de trup simţitor, are şi bunătăţĭ sufleteştĭ şi trupeştĭ, şi sûnt bunătăţile cele sufleteştĭ 4: Vitejia, Inţelepciunea, Dreptatea şi Curăţenia; bunătăţile cele trupeştĭ încă sunt 4: Tăria, Intregimea, Frumseţea şi Sănătatea; şi dintr'aceste bunătăţĭ ale sufletuluĭ şi ale trupuluĭ, nasc alte 4 bunătăţĭ de obşte: Credinţa, Nădejdea, Dragostea şi Smerenia.

Decĭ pe aceste 4 bunătăţĭ, ca pe 4 temeliĭ nemişcate sămĭ întemeiez vorba ce voiŭ să fac astă-ḑĭ cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ înaintea dragosteĭ vóstre. Ci întâiŭ voiŭ să vĕ spuiŭ fórte pe scurt a fieşte cáriea bunătate, puterea şi lucrarea ce are, pentru ca să se pricépă maĭ lesne cele ce voiŭ să grăesc; apoĭ vom întinde vorba înainte, de vom ḑice după putinţă câte ne va aduce ceasul şi ne va lumina Dumnezeŭ, de la carele cerem şi ajutor. Ci vĕ pohtesc să ascultaţĭ cu dragoste, ca să aveţĭ şi plată de la Dumnezeŭ.

Credinţa, după cum ḑice fericitul Pavel la 11 cap. cătră Evreĭ, este fiinţa celor nădĕjduite şi lucrurilor celor ce nu să vĕd dovedirĭ, şi făr de credinţă nu este nimenĭ cu putinţă să fie *plăcut* înaintea luĭ Dumnezeŭ, nicĭ să se apropie de el. Şi pentru ca să vă încredinţaţĭ cum-

că este cuvântul acesta adevărat, ascultațĭ de vedețĭ, că ḑice Hristos către Apostolĭ la 16 cap. ale luĭ Marco: „Mergețĭ în tótă lumea, propoveduițĭ Evanghelia la tótă „zidirea; şi cela ce va crede şi se va boteza, se va spăsi, ear „cel ce nu va crede se va osêndi.“ Iată dar că făr de credință nu este cu putință să ne mântuim. Şi să ştițĭ că lăcaşul eĭ este înima omuluĭ şi vieața eĭ faptele cele bune, după cum ḑice Apostolul Iacov: „Că precum trupul omuluĭ este mort făr „de suflet, aşa şi credința este mórtă făr de fapte bune.“ Şi nimenĭ să nu socotiască în mintea luĭ cum-că cu credința singură se va mântui, de nu va face şi fapte bune, că va greşi. Şi eată că v'am spus în puține cuvinte puterea credințeĭ.

Auḑițĭ şi a nădejdeĭ: Nădejdea este o îndrăsnélă adevărată către Dumnezeŭ, dată în înima omuluĭ din Dumnezeésca strălucire, ca să nu se desnădăjduiască nicĭ odată de darul luĭ Dumnezeŭ, ci să fie încredințat cum-că va lua prin pocăință ertăciune pĕcatelor, şi verĭ ce altă cerere sau stricătóre sau vecinică. Şi se încredințază şi se adeverézĕ nădĕjdea acésta în înima omuluĭ, întâiŭ cu ajutorul şi cu darul luĭ Hristos, că el este tótă nădejdea nóstră, după cum ḑice Apostolul Pavel către Corintenĭ: „după porunca luĭ Dumnezeŭ mântui- „toruluĭ nostru şi Domnul Isus Hristos al nădejdeĭ nóstre, că „printr'însul luăm tóte;“ precum însuşĭ Hristos învață şi ḑice: „şi câte vețĭ cere întru numele meŭ, acésta voiŭ face, ca să „se măriască Părintele întru fiul.“ Şi în daru acesta a luĭ Hristos, tótă nădejdea nóstră să întemeiază. Iată că ațĭ înțeles puterea nădejdeĭ. Să vĕ spuiŭ acum şi a dragosteĭ.

Dragostea încă este, după cum ḑice fericitul Pavel, maĭ mare de cât credința şi de cât nădejdea, temeiul şi vărful tuturor bunătăților, care uneşte pre mulțĭ întru una şi face cale către Dumnezeŭ tuturor celora ce o iubesc; care dragoste singur Hristos o adeverézĕ la 22 capete ale luĭ Mateiŭ, ḑicênd, „că întru acele douĕ poruncĭ, a iubi neştine pre Dumnezeŭ „şi pe aprópele seŭ, razimă tótă legea şi prorociĭ.“ Am înțeles şi puterea dragosteĭ. Să vĕ spuiŭ acum şi a smereniéĭ.

Smerenia încă este sfârşitul, legătura şi pecetea tuturor bunătăţilor; căcĭ că de ar face neştine tóte bunătăţile lumiĭ şi smerenie să nu aibă, tóte-s pierdute, tóte-s stricate, tóte-s de nimica; şi osteneala lor este în deşert, pentru căcĭ smerenia este maică tuturor bunătăţilor; şi precum maica pune multă nevoinţă din firésca dragoste ce are de hrăneşte pe copiiĭ seĭ ca să-ĭ crésca şi-ĭ fereşte de tóte, ca să nu li se întămple vre o primejdie şi-ĭ va perde; aşa şi smerenia hrăneşte bunătăţile de cresc, şi le fereşte de tóte primejdiile ca să nu piară; pentru căcĭ pĕcatul cel d'întâiŭ şi maĭ mare de cât tóte pĕcatele este mândria, care o au isvodit şi o au născut singur Satana, carele era înger şi se numea Luceafăr, pentru multa lumină ce avea. Care mândrie l-au surpat şi l-au pogorît cu tótă ceata luĭ întru cele maĭ de jos prăpăstiĭ ale iaduluĭ, şi dintru atâta lumină ce avea s'au făcut decât tóte negreţele şi decât tóte întunericile maĭ negru şi maĭ întunecat, şi este să se osîndiască în vecĭ nesfârşiţĭ, pentru căcĭ nu are tămăduială nicĭ vindecare rana luĭ, că fiind duh nu are pocăinţă. Şi cu acest pĕcat al mândrieĭ, pentru multa luĭ zavistie, au înşelat şi pe ticălosul Adam, de l-au surpat din cinstea luĭ şi l-au adus la mórte şi l-au pogorît şi pre dînsul în iad. Şi precum pĕcatul mândrieĭ au avut putere de au pogorît pre luceafăr până la cele maĭ de jos prăpăstiĭ ale iaduluĭ, aşa şi bunătatea smerenieĭ are maĭ multă putere decât mândria, că au făcut pre singur Dumnezeŭ, carele este făcĕtoriul Luceafăruluĭ, şi s'au plecat atâta cât au lăsat ceriurile şi tótă slava şi lauda ce avea de tóte puterile cereştĭ, de s'au pogorît pre pământ şi s'au făcut om, şi s'au smerit până la mórte, după cum dice fericitul Pavel, mórte de cruce; şi s'au pogorît până la iad, de au scos pre Adam cu tot némul luĭ, şi l-au suit pre dînsul împreună cu el la ceriŭ, unde au fost şi maĭ înainte. Iar Luceafărul n'au putut să se maĭ sue, căcĭ îl atârnă pĕcatul în jos. Că pĕcatul se asémĕnă pietriĭ, şi caută să mérgă la maica eĭ în pământ de une şi este; ear bunătatea se asémĕnă foculuĭ şi este să meargă sus în văzduh unde-ĭ este matca, că Dum-

nezeŭ este foc mistuitor și pară de foc subțire, precum l-au vědut prorocul Ilie. Și precum un om are în casa luĭ aur, argint, scule și alte haine, și când ese din casă pune lacăt și încuie, pentru ca să nu meargă vre un hoț să i le fure să se păgubiască, așa și smerenia încuie ca cu un lacăt tóte bunătățile ca să nu meargă hoțul cel de obște, diavolul, să le fure, și se va păgubi de osteneala ce au făcut.

Și eată că după putință cu scurte vorbe v'am spus puterea și lucrarea acelor 4 bunătățĭ, carele trebuește cu toțiĭ câțĭ le ațĭ audit să le însemnațĭ în inima vóstră și să le pădițĭ, și după putință să le facețĭ; și atuncea vețĭ fi fericițĭ, după cum dice Hristos: „fericițĭ ceĭ ce aud cuvântul luĭ Dumnezeŭ și-l păzesc pre „dînsul.“ Pre aceste 4 bunătățĭ ce am dis maĭ sus și v'am spus a fiște căriea puterea și lucrarea, ca pre o piatră în patru fețe, care nu se póte mișca, și-au zidit toțĭ sfințiĭ și toțĭ drepțiĭ, ca niște înțelepțĭ, casa bunătăților sale. Și după cuvântul Evangheliei, se pogorî plóe și veni rîurile și suflară vênturilor și loviră casa acéia și nu cădu, că era întemeiată pe piatră; care piatră este Hristos, după cum dice fericitul Pavel. Dintru care înțelepțĭ și sfințĭ și drepțĭ este unul și acest fericit și de apururea pomenit marele Nicolae Archiereul Mirelor Lychieĭ făcětoriul de minunĭ, a căruia pomenire săvîrșim astă-dĭ întru acest sfînt lăcaș; carele stă d'asupra munteluĭ bisericeĭ ca o cetate păzită de Dumnezeŭ și întărită de câte patru părțĭ cu 4 tunurĭ duhovniceștĭ: cu credința, cu nădejdea, cu dragostea și cu smerenia. Și cu tunul credințeĭ goneș-te departe pe vrăjmașiĭ bisericeĭ, pre ereticĭ; cu tunul nădejdeĭ aduce pre ceĭ desnădăjduițĭ către Dumnezeŭ; cu tunul dragosteĭ ajută celor săracĭ și lipsițĭ; cu tunul smereniеĭ sue pe ceĭ pěcătoșĭ la ceriŭ. Stă nemișcat în muntele credințeĭ și al nădejdeĭ și nu se póte ascunde; stă întemeiat în muntele dragosteĭ și al smereniеĭ și nu se póte pitula. Se vede departe că este la loc înalt, lumineză ca o făclie aprinsă în casa Domnuluĭ, în curțile Dumnezeuluĭ nostru; faptele luĭ cele bune strălucesc tuturor celor din casă, nu sunt ascunse subt obroc; lu-

minéză în tótă lumea ca lumina sórelui minunile luĭ; cunoscute-s de toțĭ facerile luĭ de bine și milosteniile; priimite-s de toțĭ blândețile luĭ, și se bucură toțĭ de pomenirea luĭ, după cum dice Solomon: „lăudându-se dreptul, se veselesc noró„dele.“ Il mărturisesc pre dînsul adevărul lucrurilor, cumcă este îndreptătoriul credințeĭ și chipul blândețeĭ și dascălul înfrânăreĭ, precum îl cântă biserica. Și pentru acéia au agonisit prin smerenie cele înalte, și prin sărăcie cele bogate. Acesta au urmat dascalului și învĕțătoruluĭ seŭ Hristos, păstoriuluĭ celuĭ bun și adevărat, care ș'au pus sufletul pentru oĭ. Acesta au păzit porunca luĭ Dumnezeŭ desăvîrșit și l-au iubit pre dînsul și pre aprópele seŭ, ca însușĭ pre sine. Il dovedește ajutorul ce l-au făcut din destul cu mulțĭ galbenĭ celor treĭ fecióre, carele sta în cumpănă să-șĭ piardă fecioria lor; că ințelegênd sfîntul cum-că acel ticălos de tată al fetelor, pentru ca să goniască sărăcia din casa luĭ, au socotit să cheme în casa luĭ pre Afrodita, adică curviea; și pentru ca să căștige puțin aur și argint, ca să se pótă chivernisi, au vrut să vêndă fecioria fetelor luĭ; și oftând cu amar din mijlocul inimeĭ luĭ, și plângênd cu lacrimĭ fierbințĭ dicea: „3 fecióre, care se vĕd ca 3 bunătățĭ ale raiuluĭ, vor să se schimbe și vor să se prefacă spre 3 reútățĭ ale iaduluĭ; și pentru puțin câștig vor să piardă o avuție care este maĭ cinstită decât tóte avuțiile ce sûnt ascunse sub munțĭ, sau decât tóte câte ocolește tótă lumea; și acea frumsețe luminată ca a sóreluĭ este să-șĭ piardă lumina și podóba și să se facă scaun, sau, să dic maĭ bine, chiar cuibĭ întunecaților dracĭ.—Decĭ acestea ce am dis maĭ sus înțelegêndu-le sfîntul au dis întru sine: „ba diavole, nu „voiŭ lăsa să se lipsiască ceriul de stele frumóse ca acestea; „nu voiŭ să căștige iadul suflete atâta de curate și florĭ așa de „frumóse; eu, o dragoste mincinósă, voiŭ să-țĭ sfărîm săgețile „care făr de rană omor; eu, Luceafĕrule, voiŭ să-țĭ sparg tóte „mrejile și-țĭ voiŭ perde tot vicleșugul.“ Așa au vorbit sfîntul. Apoĭ pe urmă, după ce au ascuns sórele tóte radele luĭ și s'au stîns de tot lumina dileĭ, între întunericul nopțiĭ și când ceriul

de ostenealŭ au fost închis spre somn toţĭ ochiĭ luĭ, atâta cât nicĭ luna nu priveghea, nicĭ una din stelele cele maĭ micĭ avea deşchise tâmplele lor cele de argint; atuncea, ca când ar fi fost nu făcător de bine, ci ca un hoţ alérgă cu mare grabă la acea săracă de casă, şi aruncând în lăuntru, nu dic odată sau de 2 orĭ, ci de 3 orĭ, mulţĭ galbenĭ, au gonit cu acésta săracia şi tot reul şi tot cugetul necuvios şi au mântuit fecioria acelor treĭ fecióre din cursele diavoluluĭ. Audit-aţĭ fapta sfîntuluĭ? priceput-aţĭ ferbinteala inimeĭ luĭ spre a face bine? înţeles-aţĭ puterea dragosteĭ cătră de aprópele? Află-se şi acum vre unul, au din ceĭ bogaţĭ au din ceĭ săracĭ, după ce va cunóşte lipsa şi sărăcia frateluĭ seŭ, creştinuluĭ carele este aprópele seŭ, să-ĭ facă ajutor la nevoea luĭ cu dragoste curată şi făr făţărie, de nu va avea putere cu banĭ sau cu alt cevaşĭ, măcar cu un sfat bun sau cu un cuvânt de mângâére? Şi nu numaĭ eu, ci toţĭ creştiniĭ ceĭ ce se tem de Dumnezeŭ îl vor ţinea întocma cu sfîntul Nicolaie şi cu alţĭ sfinţĭ. Cu atâta este Dumnezeŭ de mulţumit şi primitor cu multă dragoste de cel puţin a aceluia ce o va face cu credinţă şi cu dragoste, ca şi de cel mult a aceluia ce póte face. Şi putem lua pildă după ceĭ 2 filérĭ aĭ veduveĭ, că au fost primiţĭ fórte de Hristos; şi de pe plata celor ce au lucrat în vie la ceasul al 11-lea, că le-au plătit ca şi celor din ceasul d'întâiŭ. Că de am face cu acest mijloc bine vecinilor noştri, cum au facut sfinţiĭ şi cum ne învaţă sfintele Scripturĭ, sau maĭ vărtos să dic cum ne învaţă Hristos, carele este începutul şi sfârşitul tuturor, oare ce bine socotiţĭ că am avea? oare ce spor ne-ar da Dumnezeŭ în tóte? Că dice proroeul David: „voea celora ce se tem de dînsul va face şi rugăciunea lor „va asculta“. Oare n'am fi şi noĭ sfinţĭ? că aşa ne porunceşte Hristos, „faceţi-ve sfinţĭ, că eu sfînt sûnt.“ Cu fapte bune se face omul lăudat şi sfînt, ear nu cu fapte rele, nicĭ nume vestit va putea să lase neştine după mórte cu reutăţĭ. Iar noĭ acuma de facem cuĭ-va bine vre-o dată sau vre o îndemână

cât de puţină, o facem maĭ mult cu făţărie, pentru ca să ne laude oamenii; şi de nu se va supune întru tóte după pohta nóstră, vom să-ĭ scótem binele acela pre nas, imputându-ĭ tot d'auna şi blestemându-l îĭ dicem: să'l osăndiască binele ce i-am făcut, şi ne lăudăm către uniĭ şi către alţiĭ. Dar dascălul nostru Hristos nu ne învaţă aşa, ci dice: „când facem milostenie „sau alt bine, să nu ştie stânga ce face drépta."

Deci cine va vrea să isprăviască desăvîrşit şi precum se cade aceste ce dic, aibă în loc de pământ, dragostea, că acolea se va înrădăcina credinţa ca un copaciŭ şi-ĭ va da róda sa la vremea sa, după cum dice David: că toţĭ copaciĭ şi tóte erburile răzimând în pământ cresc şi se măresc şi-şĭ daŭ róda, ear dacă nu razimă în pământ se usucă şi pier. Aşa şi credinţa răzimând în dragoste, creşte şi se măreşte şi face tóte rodurile bunătăţilor; căcĭ că pământul credinţeĭ este dragostea la cele 10 poruncĭ ce au dat Dumnezeŭ luĭ Moisi în muntele Sinaĭ. Porunca cea d'intâiŭ şi maĭ mare este pentru dragoste, că n'aŭ dis să credĭ în Domnul Dumnezeul teŭ, ci să iubeştĭ pre Domnul Dumnezeul teŭ tot din tot sufletul teŭ şi din tot cugetul teŭ, şi din tótă vărtutea ta, şi pe aprópele teŭ ca însuţĭ pre tine. Şi oare pentru ce au dis să iubeştĭ pe aprópele teŭ ca însuţĭ pre tine? Pentru doue lucrurĭ: una, pentru ca să arăţĭ dragostea care aŭ arătat şi arată tot d'auna Dumnezeŭ către tine; şi alta, pentru căcĭ fieşte care om se iubeşte pre sine maĭ vărtos decât pre tóte lucrurile, şi-şĭ pohteşte cinstea şi binele. Şi pentru acéia au dis să iubiască cu acest mijloc pre aprópele seŭ, că să feriască Dumnedeŭ, când ţi se va aprinde casa, saŭ când te vor năpădi niscaĭ hoţĭ, vecinul teu cel de aprópe va să vie să-ţĭ ajute, ear nu frate-teu, saŭ alt cineva din ruda ta, că aceia sûnt departe. Că cel ce iubeşte cu dreptate acela şi crede; că dice sfîntul Ioan Bogoslovul: „de va dice cineva că iubeşte „pre Dumnedeŭ, şi pre fratele luĭ îl urăşte, minciunos este; că „cel ce nu iubeşte pre fratele luĭ că l-au vědut şi-l vede tot

„d'auna, dar pre Dumnezeŭ că nu l-au vědut, cum îl va putea „iubi? Pentru acésta și Domnul Hristos au dis către ucenicii luĭ: „după acésta vor cunósce toți cum că sûnteți ucenițĭ, de „vețĭ avea dragoste între voĭ". Dar acum tu, ticălóse oame, să te numeștĭ creștin și ucenic luĭ Hristos! Dar unde este dragostea ce-aĭ către fratele teŭ? Ce fel de ascultare facĭ dascăluluĭ și învěțătoruluĭ teŭ? Incailea-dĭ că nu eștĭ creștin, că-țĭ facĭ maĭ multă osândă; nu te nădăjdui că te veĭ mântui numaĭ cu numele ce aĭ de te numeștĭ creștin; căcĭ dice Hristos: „nu „ceĭ ce-mĭ dic mie Dómne! Dómne! vor întra întru împă„răția ceriuluĭ, ci ceia ce fac voea mea". Luĭ Hristos nu este alta fără numaĭ dragostea, și cel ce are dragoste către aprópele seŭ și-ĭ pohtește binele, acela face tóte poruncile luĭ Dumnezeŭ; că cel ce remâne în dragoste, remâne în Dumnezeŭ și Dumnezeŭ într'însul, după cum dice Ioan: ear acum creștini noștriĭ atâta staŭ împotriva luĭ Dumnezeŭ, cât îl fac și minciunos, și sfînta Scriptură, dic, că sûnt basne și aflărĭ omeneștĭ: și dic: „dar cum voiŭ să iu„besc pre vecinul meŭ, că-mĭ este vrăjmaș;" de vreme ce dicĭ că-țĭ este vrăjmaș, nu te numi creștin, ci dĭ că eștĭ un păgân și un om făr de lege și făr de obraz, că stepânu-teŭ Hristos ițĭ poruncește, să iubeștĭ pre vrăjmașiĭ teĭ și să le facĭ bine, și tu-ĭ staĭ împotrivă și nu veĭ să-l ascultĭ; dar nu-țĭ ieĭ séma că tu eștĭ om și mâine poimâne veĭ să morĭ, și va să te mănânce pământul și viermiĭ. Și de se va întâmpla să-țĭ stea împotrivă sluga ta sau argatul teŭ, nu te mâniĭ pre dînsul și-l bațĭ? dar Hristos că este Dumnezeul cel adevărat și va să judece tótă lumea, pentru neascultarea ce-ĭ facĭ oare socoteștĭ că nu te va pedepsi și te va bate cu osânda în vecĭ? Eată dar că nu-țĭ este vrăjmaș vrăjmașul teŭ, ci maĭ vârtos prietin, că te duce la bine, dacă veĭ face cum te învață Hristos; ear de nu veĭ face așa, îțĭ eștĭ însuțĭ tu vrăjmaș și pierdător sufletuluĭ teŭ; că de ar fi ascultat Adam porunca luĭ Dumnezeŭ, n'ar fi venit la atâta osândă némul omenesc, și

noĭ acum, de am asculta pre Hristos, n'am fi într'atâtea scărbe şi nevoĭ. Pavel apostolul ḑice la 13 capete către Corinteni: „de voiŭ grăi cu limbile oamenilor şi cu ale îngerilor şi dra- „goste să nu aib, făcutu-m'am ca o aramă răsunătóre sau ca „o tobă răsunând; şi de voiŭ avea prorocie şi voiŭ şti tainele „tóte şi tótă înţelegerea, şi de voiŭ avea tótă credinţa cât şi „munţiĭ a muta, ear dragoste să nu aib, nimic nu sûnt; şi de „voiŭ da tótă averea mea, şi de-mĭ voiŭ da trupul meŭ să-l arḑ, „şi dragoste să nu aib, nimic nu folosesc". Auḑit-aĭ ce ḑice? Dar tu căcĭ urăştĭ pe fratele teŭ atâta cât nicĭ în ochĭ nu veĭ să-l veḑĭ, ci-ĭ porţĭ pismă şi-l zavistueştĭ pre la uniĭ şi pre la alţiĭ, ca să-ĭ facĭ pagubă şi să-l supuĭ şi să-l sărăceştĭ. Tu adevărat nu eştĭ creştin, nicĭ om pe pământ, ci eştĭ singur satana, care au pîrît pre Dumnezeŭ la Adam! Şi care preot este acela de te ispovedueşte, şi te lasă pre tine cela ce pârăştĭ, de te cuminicĭ? Acela adevărat nu este preot, ci este singur Iuda vânḑătoriul luĭ Hristos; şi nu se va erta nicĭ popeĭ, nicĭ aceluia, măcar de ar face câte alte bunătăţĭ, că ḑice Hristos: „milă pohtesc, ear nu jertvă". Pentru acésta dar, iubiţiĭ meĭ întru Hristos fraţişi blagosloviţĭ creştinĭ, câţĭ v'aţĭ adunat astă-ḑĭ ca să prăznuiţĭ şi să vĕ bucuraţĭ de pomenirea sfîntuluĭ, trebue din cât va fi putinţă a fieşte căruia, luând pildă din faptele sfîntuluĭ, se urmăm luĭ şi să iubim întâiŭ pre Dumneḑeŭ, precum este scris la porunca cea d'întâiŭ, şi pre aprópele nostru; să iubim pe vrăjmaşiĭ noştriĭ şi să le facem bine; să cinstim pre părinţiĭ noştriĭ, atât pre ceĭ ce ne-aŭ născut cât şi pre ceĭ sufleteştĭ, cariĭ sûnt cuvioşiĭ călugărĭ şi cucerniciĭ preoţĭ; să ne ferim, din cât ne va fi putinţa, de curvie, de beţie, de zavistie, de vânḑărĭ, de apucărĭ, de năpăştĭ şi de alte multe ca acestea, că sunt tóte aflărĭ ale începătoriuluĭ de răutăţĭ ale diavoluluĭ, pentru ca să ne despartă de Hristos Domnul nostru şi să-şĭ bată joc de noĭ după pohta luĭ. Şi dacă vom păzi acestea câte am ḑis, atuncĭ vom fi creştinĭ bunĭ şi adevăraţĭ uceniţĭ luĭ Hristos, adevăratuluĭ Dum-

nezeŭ; şi făr de nicĭ o îndoeală să avem nădejde bună, că aicĭ într'acéstă lume vom petrece vieaţă pacĭnică şi făr de turburare, ear în cea viitóre ne vom bucura şi ne vom veseli împreună cu sfîntul Nicolae şi cu toţĭ sfinţiĭ. întru împărăţia ceriuluĭ, care cu toţĭ să o dobăndim prin darul Domnuluĭ nostru Isus Hristos, a căruia milă rugăm să fie pururea cu voĭ cu toţiĭ, amin.

XII.

Al doilea cuvînt la ḑiua sfîntuluĭ Ierarh Nicolae, Dechemvrie 6.

„Eŭ sînt păstoriul cel bun; păstoriul „cel bun sufletul luĭ pune pentru oĭ“.

Aducêndu-mĭ aminte de râvna cea mare şi de dragostea cea multă ce are păstoriul cel bun către oile sale, fórte mĕ minunez şi laud credinţa şi dragostea inimeĭ sale ce are spre paza lor; precum vedem că era fericitul acela şi credinciosul rob al luĭ Dumnezeŭ Moisi, carele au fost păstoriŭ norodului Israiltenesc, cu tóte că vĕḑênd urgia luĭ Dumnezeŭ că era fórte mare şi grózuică asupra Jidovilor, atâta cât li se cuvenea şi pierḑare, dar n'au vrut pentru dragostea oilor să fugă să se mântuiască el singur, ci maĭ vârtos (după cum ḑice la 22 de cap. la Eşire) au stătut împotriva luĭ Dumnezeŭ, şi cu mânie aŭ început a-ĭ ḑice: „rogu-mĕ Dómne, greşit„au norodul acesta greşală mare, şi ş-au făcut lor Dumnezeĭ de „aur, şi acum de veĭ să laşĭ pĕcatul lor, lasă-l, ear de nu, stân„ge-mĕ şi pre mine din cartea care m'aĭ scris.“ Auḑit-aţĭ râvna şi dragostea cea mare a aceluĭ păstor? Cu adevărat, iubiţiĭ meĭ ascultătorĭ, staŭ de mĕ mir de acelea cuvinte marĭ şi grele ce aŭ grăit Moisi cu atâta mânie; ear maĭ mult mĕ minunez de îndelunga răbdarea şi de multa iubire de oamenĭ a luĭ Dumnezeŭ, cum nu l-au dat pierḑăreĭ împreună cu Jidoviĭ ceĭ făr de lege? că luĭ Dumnezeŭ nu numaĭ Moisi, ci

şi tótă lumea nu-ĭ este nicĭ de o trebuinţă, după cum ḑice David la psalm 15: „că bunătăţile mele nu-ţĭ trebuesc". Inse ear pentru ca să nu mĕ depărtez cu vorba, ḑic cum că Dumnezeŭ nu s'au uitat la acelea cuvinte ale luĭ Moisi, ce-l îndemna spre mânie, ci maĭ vârtos s'au uitat la dragostea cea mare ce avea către oile sale, ca să nu paţă reŭ, *şi cum-că maĭ bine au primit* [1]) să móră împreună cu oile luĭ; *şi* [2]) pentru acéia n'au vrut Dumnezeŭ să facă acea stricăciune mare ca să-l piarḑă. Mare era cu adevărat dragostea luĭ Moisi spre Jidovĭ, ear maĭ mare aŭ fost dragostea luĭ Hristos spre tot némul omenesc; căcĭ Moisi numaĭ pentru un norod pohtea să móră, ear Hristos pentru tótă lumea; şi Moisi nu ḑice pierde-mĕ numaĭ pre mine şi lasă pre Jidovĭ, ear Hristos acéstă pohtă avea, nefiind vinovat să móră, şi tótă lumea să trăiască, precum ḑice şi la sfînta Evanghelie de astă-ḑĭ: „sufletul meŭ puiŭ „pentru oĭ"; şi într'un loc ear ḑice: „că se cade să se înalţe „fiul omenesc, ca tot cela-ce va crede întru dînsul să nu piară, „ci să aibă viéţă vecĭnică". Decĭ după acestea vorbe ce am ḑis, vom putea cunóşte dragostea cea adevĕrată şi credinţa păstoruluĭ celuĭ bun. Ci mĕ rog să ascultaţĭ.

Sunt mulţĭ în lume de se numesc că sunt păstorĭ şi ḑic cum că pórtă tótă grija de oĭ, ci o ḑic ticăloşiĭ numaĭ cu cuvântul, ear cu fapta sûnt departe cât e ceriul de pământ; *pentru căcĭ* [3]) nu pórtă tótă grija pentru folosul oilor, ci se nevoesc numaĭ pentru *folosul* [4]) lor, cărora nu se *cuvine* [5]) să le ḑică neştine păstorĭ ci năimiţĭ, saŭ maĭ vărtos se ḑic furĭ şi tâlharĭ, că lasă oile de le mănâncă lupiĭ, şi eĭ sar pe aiurea în turmele cele streine să fure şi să junghe şi să piarḑă; pentru care ḑice Domnul Hristos (la Mateiŭ în 7 cap): „luaţi-vĕ aminte de „prorociĭ minciunoşĭ cari vin către voĭ în *veşmintele oilor* [6]) îm-

---

1] *Adaus deasupra*: Că-l vedea că este bucuros.
2] *deasupra*: ci.
3] „ : căcĭ.
4] „ : venitul.
5] „ : cade.
6] „ : în pieile oilor pe din afară,

„brăcați, ear pe din lăuntru sûnt lupĭ răpitorĭ, pre *cariĭ* [1]) din „rodul *lor*, dicem, îĭ vețĭ cunóște pre eĭ"; adecă după faptele lor cele necuviósе; și earășĭ (la 23 cap) pe uniĭ ca aceștia îĭ numește fațarnicĭ, orbĭ, nebunĭ, și morminte spoite pe din afară. Fățarnicĭ 'ĭ numește, pentru căcĭ se arată cu înșelăciune înaintea ómenilor, și se fac pre sine cum-că sûnt sfințĭ și drepțĭ; orbĭ îĭ numește, pentru căcĭ nu vor să învețe pre oamenĭ cele ce se *cuvin* [2]) și sûnt drepte și adevărate, ci-ĭ învață și-ĭ îndémnă pururea la lucrurile cele vătămătóre de suflet; nebunĭ îĭ numește, pentru căcĭ calcă poruncile cele marĭ ale luĭ Dumnezeŭ și cércă lucrurĭ deșarte și de nimica; morminte spoite pe din afară îĭ numește, pentru căcĭ se fac eĭ maĭ învățațĭ, maĭ drepțĭ, maĭ bunĭ și maĭ vrednicĭ decât sfințiĭ Părințĭ și decât apostoliĭ, *și* [3]) nu țin în samă întru nimica cele ce aŭ dis eĭ și le-aŭ așezat spre cinstea bisericeĭ, spre întemeierea credințeĭ și spre folosul cel de obște, ci ca niște călcătorĭ de lege ce sûnt, opresc și pe alțiĭ cu o mie de mijlóce să nu le ție, pentru ca să se osăndiască împreună cu dînșiĭ, pentru binele cel mare ce le fac, și mila ce le daŭ. Pentru care lucru vor să ia ticăloșiĭ maĭ multă osăndă de la Dumnezeŭ: „păstoriul cel bun sufletul îșĭ pune pentru oĭ"! La cartea cea d'intăiŭ către Timoteiŭ la al 3 cap. dice fericitul Pavel: cum că Episcopul trebue să fie făr de prihană, întreg la minte, cu bună orănduială, iubitor de streinĭ, învĕțător bun, ne-sfadnic, blând, ne-învrăjbitor, ne-iubitor de argint, caseĭ sale bine îndreptător, că de nu va ști a-șĭ îndrepta casa sa, cum va purta grije de biserica luĭ Dumnezeŭ? *Drept aceia* [3]) nu eu, ci socotéla cea dréptă *aflà* [4]) cum-că păstoriuluĭ cel bun i se cuvine să aibă treĭ lucrurĭ: *una* [5]) credință curată, a doua înțelepciune întrégă, și a treia să aibă toeag

[1]) *deasupre:* eĭ.
[2]) „ : cad.
[3]) „ : deci.
[4]) „ : o dă.
[5]) „ : întâiŭ.

în mână. Cu credința cea curată să caute și să polițiască pururea binele și folosul oilor luĭ, nu numaĭ celor sănătóse și zdravene ci și celor bolnave și struncinate; cu înțelepciunea să păstoriască pre oamenĭ, dând învĕțătură fieşte căruea după vêrsta şi rânduiala luĭ, că precum sûnt bóle de multe feliurĭ și nu se pot vindeca tot cu un fel de doftorie, aşa nicĭ cu un fel de învĕțătură nu se póte odihni, nicĭ se pot îndrepta tóte firile omeneştĭ, ci uniĭ cu un fel alțiĭ cu alt-fel, că, altă învĕțătură trebuie barbatuluĭ şi alta mueretĭ, altă îndreptare trebue bătrânuluĭ şi alta tînĕruluĭ, altă povățuire trebue bogatuluĭ şi alta săracului, altă mângăiere trebue celuĭ vesel și alta celuĭ trist, altă vindecare trebue celuĭ sănătos și alta celuĭ bolnav, altă înfruntare trebue stepânuluĭ și alta slugiĭ, altă îndemnare trebue celuĭ îndrăsneț și alta celuĭ fricos, altă îmbunare trebue celuĭ blând și alta celuĭ mânios, altă vorbă trebue celuĭ învĕțat și alta celuĭ neînvĕțat; și în scurte cuvinte pre fieşte carele după vêrsta sa și după rânduiala sa, precum am și maĭ ḑis, se cade să-l odihniască cu învĕțătura. Cu toiagul ce ține în mână, adică stepânirea și cu darul Duhuluĭ sfînt, să pedepsiască atâta pre oĭ cât și pre lupiĭ ce-ĭ de gând şi pre hiarele cele selbatice ce vin asupra oilor, pentru căcĭ adevărat cu cât rĕmân oile nepedepsite, cu atâta cad în maĭ multe şi nenumerate patimĭ; aşişderea şi lupiĭ, când nu vĕd toeag în mâna păstoruluĭ, răpesc oile făr de nicĭ o frică și le mânâncă; pentru toeagul acesta ḑice David, la psalm 22: „toeagul teŭ și varga ta a„céstā m'aŭ mângâiat". Cu sfîntul toeag au mântuit Moisi norodul cel jidovesc și pre Faraon-l-au înecat. *Drept* aceia [1]) păstoriul care va vrea să păstoriască pre lege, și pe dreptate, trebue pururea să ție toeagul în mână, adecă dojana și înfruntarea, și după vremĭ să pedepsiască pre om și să goniască hiarele; căcĭ acésta este sfârșitul cel bun a păstorieĭ sale, ca să ție oile și să le păziască cu sănătatea cea duhovnicéscă, adecă cu învĕțătura; acéstă sănătate este pururea dator păs-

[1]) De asupra; *decĭ*.

ţorul să o dea oilor luĭ; ear de va fi vre una din oĭ betégă, trebue şi făr de voea eĭ să o lege şi să o puie jos, să-ĭ taie carnea cea putredă, să o lepede şi să-ĭ puie căduta doftorie, neuitându-se *nimic* la *svîrliturile picióreloŕ* [1]) eĭ, cu carele póte *să mijlociască şi vătămare* [2]) au la obraz, au la mănă, au la picior; şi aşa cu acéstă faptă bună şi cu acéstă mijlocire va avea păstorul cel bun despărţeală de năimiţĭ; pentru căcĭ năimiţiĭ *nu* [3]) pasc oile, pentru ca să le folosiască, ci numaĭ pentru plata ce apucă de la ele, şi când vede pre lup viind de departe, adecă pre diavolul, eĭ lasă oile şi fug, pentru căcĭ sûnt năimiţĭ şi nu pórtă grije pentru oĭ; ci să feriască Dumnezeŭ şi să mântuiască *tóte turmele* [4]) de păstorĭ ca aceştia ca şi de mórtea ciumeĭ. „Păstorul cel bun sufletul luĭ pune pentru oĭ.“

Când au vrut Domnul nostru Isus Hristos să se înalţe la ceriŭ s'aŭ făgăduit ucenicilor luĭ că nu-ĭ va lasa săracĭ, ci le va trimite alt mângâitor pre Duhul sfînt, carele-ĭ va învăţa pre eĭ tóte, şi-ĭ va povăţui întru tot adevĕrul; *care* [5]) făgăduială au remas *necurmat* [6]) la toţĭ Archiereiĭ ce au păstorit după vremĭ turmele sale până în ḑiua de astă-ḑĭ, şi va fi până va sta lumea. Şi acea făgăduială se înţelege şi la tot norodul creştinesc; că precum ḑice Sisenie, că nu vor lipsi împăratuluĭ nicĭ o-dată ostaşĭ, aşa nu vor lipsi nicĭ păstorĭ din biserica luĭ Hristos, pentru ca să mângâie pre norodul cel ales al luĭ Dumnezeŭ cu cele bune şi de folos; din care păstorĭ au fost unul şi fericitul şi minunatul *Nicolaie* [7]) Episcopul *Mirelor Lichieĭ* [8]) făcĕtoru de minunĭ, a căruia cinstită pomenire o prăznuim astă-ḑĭ, carele s'aŭ arătat adevĕrat următor dascăluluĭ şi în-

---

1] *Deasupra*: Smăcinătura.
2] „ : Singură să se vatăme maĭ rĕŭ.
3] „ : Cariĭ.
4] „ : Pre tot norodul creştinesc.
5] „ : Acésta.
6] „ : Intrégă
7] „ : Spiridon
8] „ : Trimidundeĭ.

vĕțătoruluĭ seŭ luĭ Hristos, şi au înmulțit talantul ce i s'au încredințat, nu îndoit, ci întreit; că s'au nevoit de au săvîrşit treĭ bunătățĭ marĭ: una spre cinstea şi lauda stepânuluĭ seŭ Hristos, a doua spre întemeiarea credințeĭ ceĭ de obşte a tóteĭ politiĭ creştineştĭ, şi a treia spre folosul turmeĭ sale ce i s'au încredințat. Deci bunătatea ce au arătat spre cinstea şi lauda stepânuluĭ Hristos este credința cea adevărată, dragostea cea curată rugăciunile cele neîncetate, posturile, vĕrsările de lacrămĭ, smerenia nemărginită, bdeniile, vorbele cele curate cătră Dumnezeŭ şi ostenelile cele de multe feliurĭ; carele acestea tóte fiind înpreunate la un loc, arăta o dragoste preste măsură pentru Dumnezeŭ, şi pentru aceia l-au iubit şi Dumnezeŭ pre dînsul şi l-au făcut vestit şi lăudat în tótă lumea. Iar bunătatea ce au arătat de obşte este aceia ce au făcut înaintea credinciosuluĭ şi mareluĭ Costandin împărat şi înaintea a tot soboruluĭ ce se adunase în Nicheia, de au înfruntat pre începĕtorul de eresurĭ pre Aria, şi ca pre un mincinos şi hulitor împotriva dreptățiĭ l-au lovit şi cu palma preste obraz, şi i-au pecetluit spurcata şi clevetnica luĭ gură cu amuțeala, şi au mărturisit de față pre fiul şi cuvântul Tatăluĭ a fi de o ființă şi în tocma cu Tatăl şi cu Duhul sfînt. Iar bunătatea ce au arătat spre folosul turmiĭ sale, şi în vieațĭ şi după mórte, este dragostea cea peste măsură, învĕțăturile cele cuviόse, milosteniile cele îndestulate, tămăduirile cele de multe feliurĭ, blândețele cătră toțĭ, mântuirile de morțĭ, din inchisorĭ, din mărĭ şi alte multe şi nenumĕrate facerĭ de bine, carele nefiind ticălósa mea limbă vrednică a le povesti după cum se cade, le las asupra celor maĭ aleşĭ şi maĭ desăvîrşit întru ştiința învĕțătureĭ, ca să le adevereze eĭ maĭ pre larg. Iar eu plecându-mĭ capul cu cucerie, mĕ rog împăratuluĭ celuĭ din nălțime şi a tóte țiitoruluĭ Dumnezeŭ, ca cu rugăciunile cele fierbințĭ ale acestuĭ pré cuvios păstoriŭ, să dăruiască pré luminatuluĭ Domnuluĭ nostru vieață pacĭnică şi norocită cu întrégă sănătate şi biruință asupra vrăjmaşilor celor vĕḑuțĭ şi nevĕḑuțĭ, şi pentru acéstă puținică osteneală şi chieltueală

trecĕtóre ce au făcut întru lauda luĭ Dumnezeŭ şi întru cinstea sfîntuluĭ, de au împodobit acéstă sfîntă casă, după vieaţa a mulţĭ anĭ fericiţĭ să-ĭ facă odihnă la împărăţia ceriuluĭ şi să-ĭ dăruiască bunătăţile cele vecinice şi de a pururea stătătóre, şi Dumnea-vóstră celor ce sunteţĭ de faţă şi celor ce lipsesc tuturor să vĕ dea sănătate, vieaţă curată, spăsenie sufletéscă, spor şi ajutor întru tóte cele bune şi de folos; aşişderea şi tuturor creştinilor, ca d'impreună să mărim şi să lăudăm pururea numele luĭ cel sfînt şi prea sfînt, amin.

XIII.

Cuvînt la ḑiua nasceriĭ luĭ Hristos.

„Că nu pre îngerĭ când-va au luat, ci
„sămânța luĭ Avraam au luat“

Doue firĭ maĭ alese și maĭ de cinste au făcut Dumnezeŭ după chipul seŭ, adecă cea îngerescă și cea omenéscă; căcĭ că pre îngerĭ și pre om i-au făcut Dumnezeŭ după chipul seŭ, precum ḑice la capul cel d'intâiŭ al Facereĭ: „să facem om „după chipul nostru și după asemănare;“ înse nu pentru trup ci pentru suflet este făcut omul după chipul luĭ Dumnezeŭ; căcĭ că Dumnezeŭ nu are trup ci este duh, după cum ḑice Hristos: „duh este Dumnezeŭ.“ Ingerul încă este duh, cum ḑice prorocul David: cela ce face pre îngeriĭ seĭ duhurĭ;“ și sufletul omuluĭ este duh, precum earășĭ *acestașĭ* [1]) proroc ḑice: „lua-veĭ duhul lor și se vor sfârși și în țărîna sa se „vor întórce.“ Dumnezeŭ este nevĕḑut, îngerul este nevĕḑut *asemenea* și sufletul omuluĭ *este nevĕḑut* asemenea. Dumnezeŭ este nemuritor, îngerul *este nemuritor* asemenea, și sufletul omuluĭ *este nemuritor* asemenea. Dumnezeŭ are înțelegere și voe, îngerul *are înțelegere și voe* asemenea, și sufletul omuluĭ *are înțelegere și voe* asemenea. Decĭ amândouĕ firile acelea era căḑute pentru trufiea: îngerul pentru căcĭ au pohtit să fie asemenea luĭ Dumnezeŭ, după cum ḑice la

[1]) *Corectat:* acelașĭ.

Isaia în 14 cap: „sui-mě-voiŭ d'asupra norilor, şi voiŭ „fi asemenea celuĭ de sus înalt," şi pentru aceia l-aŭ înbeznat Dumnezeŭ întru prăpăstiile Iaduluĭ; şi omul ear vrea să fie asemenea luĭ Dumnezeŭ, că audind din gura şarpeluĭ că în ce di va mânca din lemnul cunoştinţeĭ se va face Dumnezeŭ, şi pentru căcĭ au mâncat fu isgonit şi el din grădina desfătăreĭ şi luă blestĕm ca să între în pămêntul dintru carele s'aŭ luat. Iar acum Dumnezeŭ dărueşte omuluĭ mila sa, că au luat spre sine firea luĭ cea căduta, ear îngeruluĭ nu va să-ĭ arate acea milă, şi pentru acea n'au luat spre sine firea luĭ, după cum dice fericitul Pavel: „că nu pre îngerĭ când-„va au luat, ci sămânţa luĭ Avraam au luat."

Drept aceia am a dice înaintea dragosteĭ vóstre, în cuvântul ce voiŭ să fac astă-dĭ pentru 4 pricinĭ [1]: pentru ce au luat Dumnezeŭ firea omenéscă şi n'au luat cea îngeréscă; aşijderea şi pentru ce au luat spre sine fiul luĭ Dumnedeŭ firea omenéscă şi n'au luat altă faţă a Dumnezeireĭ, adică Tatăl sau Duhul sfînt.

Carele [2]) pricinĭ le voiŭ spune fórte pe scurt, pentru ca să nu vĕ dam supărare, ci mĕ rog luĭ Dumnezeŭ să-mĭ dea ajutor şi pre Dumnea vóstră vĕ poftim cu dragoste să ascultaţĭ. Pricina cea d'întâiŭ pentru care au luat Dumnezeŭ spre sine firea omenéscă ear nu cea îngerească, este că îngeriĭ n'au perit toţĭ, ci au remas din eĭ mulţĭ; ear oameniĭ era căduţĭ toţĭ pentru pĕcatul *nascutuluĭ celuĭ d'intâiŭ* şi luĭ Adam; ne putem încredinţa de acésta din pilda ce dice Hristos la Luca în 15 cap, dicênd: „care om dintru voĭ, avênd 100 de „oĭ şi pierdênd una dintr'însele, au nu va lăsa cele 99 în „pustie şi va merge după acea pierdută până o va afla, şi aflân-„du-o o pune pre umĕrul luĭ bucurându-se?" Omul acela se înţelege Domnul Hristos, că aşa dice proorocul David: „eşi-va „omul la lucrul seŭ şi la lucrarea sa până seara." Iar cele 99 de oĭ se înţeleg 9 cete de îngerĭ, pre cariĭ lăsându-ĭ Hristos în ceriŭ, au venit pre pămênt se caute óea ce rătăcită,

[1]). Decĭ ca să pricepiţĭ aceste 4 pricinĭ.
[2]). Aceste.

adică, firea cea omenéscă, care era depărtată de Dumnezeŭ pentru pĕcat și era rătăcită în lume; că așa dice David către Dumnezeŭ: „rătăcit-am ca o óie pierdută, caută pre robul „teŭ. Aflat-au Hristos pre acea óie rătăcită și au luat'o pre umerile sale, adecă au luat spre sine firea omuluĭ, după cuvântul apostoluluĭ *Domnuluĭ*[1]) care dice: „se arătă în trup.“ Încă putem înțelege acésta și dintru altă pildă a luĭ Hristos *carele*[2]) dice: „care muere avênd 10 banĭ și va pierde unul „dintr'înșiĭ, au nu aprinde lumănarea și mătură casa și caută „cu din adinsul pănă-l găsește?“ Muerea aceia se înțelege a doua față a Dumnezeireĭ, carele lăsând în ceriŭ 9 banĭ, adecă 9 cete de îngerĭ, s'au pogorît pre pământ să caute banul cel pierdut, adecă firea omenéscă, cu făclia aprinsă, adică cu învățăturile cele Dumnzeești; că așa dice David, psalm 118: „făclie piciórelor mele e legea ta și lumină cărărilor „mele;“ aflat-au banul acela al doilea cap al Dumnezeireĭ, adecă fiul luĭ Dumnezeŭ, că s'au înbrăcat cu trup omenesc, după cuvântul evangheliștuluĭ Ioan: „și cuvântul trup s'au făcut.“ Drept aceia îngeriĭ n'au fost perit toțĭ, căcĭ că au maĭ rĕmas din eĭ 9 cete în ceriŭ, ear firea omenească era tótă pierdută, care se înțelege óea și banul cel pierdut, și Hristos l-au aflat. Ceia-laltă pricină pentru care au luat Dumnezeŭ spre sine firea omenească ear nu cea îngerească: căcĭ că omul au greșit din slăbiciune, avênd pre sine trup care l-au plecat pré lesne la pĕcat, ear îngerul au greșit din firea cea rea, neavênd trup pre sine, că în treĭ chipurĭ greșaște omul, sau din slăbiciune, sau din neștiință, sau din firea cea rea; decĭ pĕcatul din slăbăciune, este împotriva luĭ Dumnezeŭ Tatăl, căcĭ că Tatăl se chiamă întru tot puternic; pĕcatul dintru neștiință este împotriva fiuluĭ, că fiul luĭ Dumnezeŭ se chiamă înțelepciune; pĕcatul din firea cea rea este împotriva Duhuluĭ sfînt, căcĭ că Duhul sfînt se chiamă bun. Decĭ care om va greși din slăbiciune sau din neștiință, îl

[1]) *Pe margine:* Ioan Apostolu 1 carte cap 4.
[2]) *Deasupra:* Ce

va erta Dumnezeŭ maĭ lesne, de se va pocăi, că așa dice David: „pĕcatul tinereţelor mele şi al neştiinţeĭ mele nu-l „pomeni"; ear cine greşaşte din firea cea rea împotriva Duhuluĭ sfînt, omuluĭ aceluia nu-ĭ eartă Dumnezeŭ pĕcatul, că, aşa dice Domnul Hristos: „tot pĕcatul şi hula se va erta oa„menilor, ear hula care este spre Duhul sfînt nu se va erta „oámenilor." Şi sûnt pĕcate de mórte 7, carele sûnt şi împotriva Duhuluĭ sfînt, făr de nicĭ o greşală, de vreme ce sûnt neertate dacă nu se va face la dînsele căduta vindecare. Pĕcatul cel d'intăiŭ este trufia, dintru carele se naşte semeţia şi neascultarea; al doilea este zavistia, dintru carele se naşte vrăjmăşia şi uciderea; al treilea este iubirea de argint, carele se numeşte a doua închinare de idolĭ, şi *dintru carele* [1] se nasc tóte relele; al patrulea este călcarea de lege, adecă nebăgarea în seamă celor hotărîte şi aşezate în legĭ şi în pravile, dintru care se naşte necredinţa şi lepădarea de Dumnezeŭ; al cincilea este vrajba ce se pricinueşte între fraţĭ şi între prietinĭ, care pĕcat l-au aflat singur satana, şi cine are acel nărav este asemenea diavoluluĭ; al şaselea este nădejdea cea necuviósă ce are neştine la multa mila luĭ Dumnezeŭ, şi nu se părăseşte de pĕcat socotind că-l va erta, dintru carele se naşte netemerea de Dumnezeŭ şi tótă necurăţia; al şaptelea cel maĭ dupre urmă şi maĭ mare şi maĭ reŭ decât tóte, este desnădjăduirea de mila luĭ Dumnezeŭ, socotind că nu-l va erta nicĭ cu un mijloc, dintru care se naşte mórtea cea sufletéscă şi munca cea vecinică a Iaduluĭ. Şi cine va avea vre unu dintr'aceste pĕcate, şi nu va vrea să se părăsiască de dînsul, maĭ bine să nu-l fi născut mumă-sa, că-ĭ este cerbicea luĭ vănă de hier şi fruntea luĭ de aramă, după cum dice Isaia în 48 de cap: „şi pentru acéia au luat Dumnezeŭ „spre sine firea cea omenească ear nu cea îngerească, căcĭ „că omul au greşit din slăbiciune împotriva luĭ Dumnezeŭ Ta„tăl, ear îngerul din firea luĭ cea rea împotriva Duhuluĭ sfînt."

[1]. *Corectat* : dintr'însa.

A treia[1]) pricină pentru care au luat Domnul spre sine firea omenească ear nu cea îngerească, este că îngerul au greșit de bună voea luĭ, ear pre ticălósul om l-au înșelat șarpele. Că în două chipurĭ este păcatul, unul este chiar al nostru care-l facem noĭ înșine, ear altul este păcatul cel strein, care-l face alt om și rămânem și noĭ părtașĭ aceluĭ păcat strein, și ne ceartă Dumnezeŭ și pentru păcatele cele streine; precum este și în trupul omenesc, că pentru un mădular, când este bolnav, pătimesc tóte mădularile; așijderea și în lumea care se chiamă, adecă biserica luĭ Hristos, pentru un om reŭ pre mulțĭ oamenĭ îĭ ceartă Dumnezeŭ, precum se vede acésta în multe cărțĭ și în multe istoriĭ, că s'au făcut de multe orĭ în bogate locurĭ. Că după cuvântul Apostoluluĭ ce dice (Cart. 1 cap. 6): „că puțin aluat tótă frământătura dospește;“ așa și răutatea și păcatul unuea pricinuește la mulțĭ mare pacoste. Drept aceia prorocul David se ruga luĭ Dumnezeŭ să-l isbăviască de păcatul cel strein. Pentru aceia au luat Dumnezeŭ spre sine firea omenească ear nu cea îngerească, căcĭ că îngerul au greșit de bună voea sa, ear omul au greșit din înșelăciune, a căruĭ păcat este părtaș și îngerul cel reŭ, adică diavolul, pentru că el au înșelat pre om prin mijlocul șarpeluĭ.

A patra[2]) pricină pentru care au luat Dumnezeŭ spre sine firea omenească ear nu cea îngerească, este căcĭ că îngerul era maĭ de cinste decât omul; pentru aceia era dator și maĭ tare să se feriască de păcat; că cine este maĭ de cinste i se cade să fie maĭ cu omenie; că îngeriĭ sûnt stele ear omul este putrejune; că așa dice în cartea luĭ Iov, în 25 de capete: „stelele sûnt necurate înaintea luĭ, dar cu cât maĭ „vărtos omul fiind putrejune și feciorul luĭ verme“. Drept aceia se cade omuluĭ celuĭ sufletesc, adecă celuĭ bisericesc, să fie maĭ cu omenie decât mireanul, pentru ca să ia pilda și în-

[1]) *deasupra:* Alta.
[2]) *deasupra:* Alta.

vĕțătura fieşte cine de la el vĕḑênd faptele luĭ cele bune. Pentru aceia şi Hristos pe oamenii ceĭ sufleteştĭ îĭ numeşte sare, ḑicênd: „voĭ sûnteţĭ sarea pămêntuluĭ, deci de se va „strica sarea, cu ce se va maĭ săra?“; îĭ numeşte lumină, ḑicênd: „voĭ sunteţĭ lumina lumeĭ;“ şi earăşĭ: „aşa să lumineze „lumina vóstră înaintea oamenilor. ca vĕḑênd faptele voastre „cele bune, să sláviască pre Tatăl vostru cel din ceriŭ“; îĭ numeşte cetate, ḑicênd: „nu póte ascunde cetatea în vêr-„ful munteluĭ;“ îĭ numeşte făclie aprinsă, ḑicênd: „nimenĭ nu „aprinde făclie să o puie supt obroc, ci în sfeşnic ca să lumi-„neze tuturor celor ce sûnt în casă.“ Că nu se mânie Dumnezeŭ atâta pre omul cel prost când face pĕcat, cât se mânie pre omul cel bisericesc şi pre omul cel de cinste, şi pentru aceia li se cade să fie maĭ cu omenie şi nu li se cade să facă pĕcat.

Decĭ pentru aceste 4 pricinĭ ce am ḑis, au luat Dumnezeŭ firea cea omenească, ear nu cea îngerească. Iar pentru ce au luat fiul luĭ Dumnezeŭ firea omenească, ear nu altă faţă a Dumnezeireĭ, adecă Tatăl sau Duhul sfînt, încă sunt 4 pricinĭ: Una, pentru căcĭ se chiamă fiul luĭ Dumnezeŭ înţelepciune, au luat chipu omuluĭ ca să vindece nepriceperea omuluĭ prin care au căḑut în pĕcat; a doua, că cela ce este fiul luĭ Dumnezeŭ făr de anĭ, să se facă şi fiu omuluĭ supt anĭ; a treia, precum s'au făcut fiul luĭ Dumnezeŭ fiul omuluĭ, să se facă şi fiul omuluĭ fiul luĭ Dumnezeŭ, după cuvântul luĭ Ioan: „şi dete lor putere a fi fiĭ luĭ Dumnezeŭ;“ a patra, fiind fiul faţa cea de mijloc, s'au făcut mijlocitor, de au făcut pace între Dumnezeŭ şi între om, după cum ḑice fericitul Pavel: „că unul este mijlocitoriul luĭ Dumnezeŭ şi a „oamenilor, omul Hristos Isus“.

Iar pentru naşterea Domnuluĭ Hristos, ce o prăznueşte astă-ḑĭ luminat sfînta biserică, în ce chip s'au născut fiul luĭ Dumnezeu din tată făr de mumă, şi cum s'au întrupat din mumă făr de tată, nu trebueşte iscódă, de vreme

ce este taina fórte mare, adâncă și peste fire, ci numaĭ cu credință și cu măririĭ de cuvântărĭ să ne închinăm luĭ ca unuĭ sóre al dreptățiĭ, ce au răsărit din pântecele fecióreĭ nouĕ celora ce ședem întru întunerec și umbra morțiĭ; și din căldurósa inimă să-ĭ mulțumim pentru multa și nemĕsurata milă ce au făcut cu noĭ, de au *înnoit* cu nașterea sa firea nóstră cea căḍută; căruea și eu mĕ rog nevrednicul, ca unuia ce este unul născut fiu al luĭ Dumnezeŭ și Dumnezeŭ adevărat, să dăruiască pré luminatuluĭ nostru Domn sănătate, vieață norocită și bună, întemeiare întru cinstit și luminat scaunu Măriei sale, împreună cu tótă luminata casa Măriei sale, și împreună cu Dumnea-vóstră cu toțiĭ și cu tot norodul creștinesc, ca de apururea să prăznuițĭ în mulțĭ anĭ luminat, cu tóte cele bune și de folos.

XIV.

Cuvînt al doilea la ḑiua nascerii luĭ Hristos.

„Că iată vestesc voue bucurie mare, care „va fi la tot norodul, că s'au născut voue „astă-ḑĭ mântuitorul, care este Hristos „Domnul, în cetatea luĭ David."

Multă veselie sufletéscă ne aduc noue celor credincioşĭ şi iubitorĭ de prăznuire aceste cuvinte ale sfinteĭ Evangheliĭ de astă-ḑĭ; dintru care cuvinte adunăm 2 lucrurĭ minunate şi peste fire: una, că înţelegem o veste bună, care din vecĭ nu s'au auḑit, nicĭ se va maĭ auḑi pănă în vecĭ; şi alta, că auḑim o bucurie mare, care stînge tótă jalea, tótă întristăciunea şi totă lacrăma după faţa pămêntuluĭ. Aşĭ politi ca aceste cuvinte să le întinḑ ca o masă desfătată înaintea dragostiĭ vóstre, şi să vĕ fac un ospĕţ sufletesc după putinţă, puind, în loc de bucate cu multe feliurĭ de bunătăţĭ drese, cuvântul cel de bună vestire, şi în loc de bĕutură veselitóre să dreg în păharu pré înţeleptelor capetelor vóstre, cuvântul cel de mare bucurie. Pentru care lucru cerem putere de la Hristos, carele înţelepţeşte pre ceĭ neînvĕţaţĭ, ca să ne lumineze mintea şi să ne dea ajutor, ca să putem îndulci cu ospăţul vorbelor inimile şi auḑurile celor ce se vor ospăta sufleteşte. Decât cele-lalte nume, cu care ḑice Isaia să se numiască mântuitoriul, decât tóte este cel dintăiŭ minunat şi cu cuviinţă i se cuvine acest nume, că

nu numaĭ întru acest lucru, ci în tóte faptele sale minunat au fost, minunată zemislirea luĭ, minunată şi naşterea, minunată şi vieaţa, învĕţătura, mórtea, învierea, înălţarea la ceriŭ; minunată au fost şi pohvala înălţăreĭ luĭ, că tóte întru dînsul au fost nouă, înălţate şi minunate. Iar ce este spre prăznuirea nóstră, acéstă de acum este maĭ minunată de cât tóte care le pomeneşte Evanghelistul, ḑicênd : „şi au născut pre „fiul seŭ cel întâiŭ născut, şi l-au înfăşat pre dînsul şi l-au „pus în ĭasle, pentru că nu avea eĭ loc în casă.“ Că ce este maĭ minunat decât a zăcea în ĭasle Domnul tuturor, şi nu fu luĭ alt loc în lume? Ce este maĭ minunat decât o mărire ca acéste, să fie aruncat la locul dobitócelor; şi pentru căcĭ vĕd îngeriĭ pre Domnul ceriurilor aruncat în gunóe, cântă mărire luĭ Dumnezeŭ celuĭ din nălţime. Şi naşterea acésta n'au fost numaĭ mântuitóre ci şi minunată; că despre o parte trebue să ne minunăm de sfatul cel minunat al înţelepciuneĭ luĭ Dumnezeŭ, ear de altă parte trebueşte să mărim lucrul cel mare al bunătăţiĭ luĭ, că am căştigat astăḑĭ pre judecătoriul ceriuluĭ şi al pămêntuluĭ, carele, surpând zapisul rĕutăţilor nóstre, s'au milostivit de au rupt şi legăturile. Căştigat-am astă-ḑĭ pre Domnul, carele jugul cel vechiu al robieĭ nóstre după grumaziĭ noştriĭ fărămându-l, întristăciunea lumeĭ au veselit-o cu slobodirea cea vecinică; căştigat-am pre împăratul cel blând, carele în tótă lumea călcând cu paşiĭ dreptăţiĭ cereştĭ, tirănia vrăjmaşuluĭ celuĭ răpştitoriŭ au sfărîmat-o. Astăḑĭ au strălucit noul Adam, carele nu este lăcuitor, ci Domn şi stepân raiuluĭ, pre carele frumseţea pomuluĭ celuĭ oprit nu-l va înşela, şarpele nu-l va vicleni, muerea nu-l va amăgi.

Astăḑĭ au răsărit lumina întru întuneric; astăḑĭ pre acela de care se turbura ceriul şi ceriul ceriurilor avêndu-l, lumea neştiind l-au căştigat; vĕḑut-au sfinţiĭ strămoşiĭ noştri minunĭ marĭ şi făr de numer: că marea roşie desfăcêndu-se în doue, le-au făcut cale; focul ca un stâlp luminându-le nóptea, le au slujit; norul de arsura şi zăduful ḑileĭ i-au umbrit; ceriul hrană îngerească le-au dat; piatra cea vărtóse păhar dulce

le-au deşchis; Iordanul curgerile sale cele repede spre fugă le-au întors; zidurile cele tarĭ ale vrăjmașilor de glasul trâmbițelor au căḑut; sórele pre ceriŭ zăbovind cu călătoria, au mărit ḑiua pentru isbăndă. Iar minune ca acésta nu s'au vĕḑut nicĭ odată, nicĭ s'au auḑit, că cela ce este unul născut celuĭ pré înalt, pre carele puterile arhanghelilor cu frică 'i slujesc, a se arăta pre sine oamenilor cu trup, şi trupul carele l-au luat de la oamenĭ să-l îndumnezeiască. Drept aceia de cât este taina acesta mântuitóre, de atâta este şi maĭ minunată; care ne-cum limba omenéscă póte a o grăi, ci şi îngeriĭ care ne vestesc nouĕ astă-ḑi bucuria cea mare şi cântă mărirea luĭ Dumnezŭ, nu este cu putință că să o adevereze.

Eşit-au, ḑice, poruncă de la Chesarul Avgust, să scrie tótă lumea, adecă ca fieşte cine numele seŭ la moşia sa şi la locul naştereĭ sale să şi-l spuie. Drept aceia cu pricina acesteĭ poruncĭ s'au suit şi Iosif din Galilea, din cetatea Nazaretuluĭ, la Iudea în cetatea luĭ David, care se cheamă Vitleem, pentru că era el din casa şi din moşia luĭ David, să se scrie cu Maria cea logodită luĭ muere, fiind grea. Iar osteneala şi greutatea călătorieĭ aceştiea pre lesne o va putea cunóşte fieşte cine, de va vrea să socotiască vremea, şi cine au fost ceĭ ce călătorea; că era pre la mieḑul erneĭ, când pământul şi apele sûnt îngheţate de ger şi de vănturile cele recĭ, şi fecióra tînĕră şi ruşinósă, care nicĭ din casă nu era obiciunită să easă, şi fiind aprópe de a naşte, purcede pre o cale grea şi cu anevoe ca acésta; şi apropiindu-se de Vitleem, doar s'ar fi găsit vre o casă cuviósă, ca să nască fecióra acésta într'însa; ear însuşĭ iubitoriul de sărăcie Domnul au pohtit într'o coşare smerită ca să se nasçă. Şi fu drept aceia (ḑice Evanghelistul), fiind acolo s'au umplut ḑilele eĭ să nască, şi era nópte, care nópte era maĭ luminată decât sórele, întru care au răsărit sórele dreptăţiĭ. Inse eŭ maĭ bine voiŭ numi ḑiua aceia a fi nópte, întru care omul cel dintâiŭ Adam au pohtit a fi cu Dumnezeŭ asemenea, şi nóptea acésta întru care au strălucit lumina cea ceréscă în lume,

noul Adam, o voiŭ numi ḑiuă. Iar sfînta Fecióră aştepta cu multă polită ceasul acela, întru care pre Dumnezeŭ ca un prunc să-l ia în braţele sale şi cu măinile sale să-l coprinḑă şi cu ţâţele sale să-l aplece. Fiind drept aceia tóte întru linişte şi întru tăcere, făcêndu-şĭ şi nóptea calea sa jumătate, eşit-au aicĭ în lumina acésta a nóstră ca un mire din cămara sa. Eşit-aŭ, ḑic, nădejdea tuturor vecilor, bucuria îngerilor, mântuirea neamurilor, sularea celor morţĭ, isvorul miliĭ, rădăcina vieţiĭ; eşit-au cuvântul Tatăluĭ cu trup îmbrăcat din trupul fecióreĭ; eşit-au gol, pentru ca să ne îmbrace pre noĭ, sărac ca să ne îmbogăţiască, smerit ca să ne înalţe la ceriŭ, ca un prunc, ca să ne facă pre noĭ desăvîrşit şi să ne dea nouĕ bucurie cea vecinică. Auḑitu-s'aŭ rogu-vĕ, vre o dată veste ca acésta? au socotiţĭ că se va maĭ auḑi? de aduce atâta bucurie la oamenĭ o veste bună de ceste trecătóre? Dar acéstă veste cu cât maĭ vărtos va aduce bucurie mare la tot norodul, după cum au ḑis îngerul. Precum căldura sóreluĭ trage aburul dupre pămênt în sus şi de acolo să pogóră róuă şi face pămêntul de rodeşte şi se veseleşte, aşa şi pré curat sângele fecióreĭ cu puterea sfîntuluĭ Duh, făr de nicĭ o seminţă de bărbat zemislindu-se, s'au făcut trupul Domnuluĭ Hristos, carele eşind la lumină, că cela ce este lumina cea adevărată, minunat au veselit tot neamul omenesc; şi născêndu-l l-au făcut maĭ frumos, de cât ar fi fost înfrumseţat cu de tot feliul de bunătăţĭ, că el este isvorul bunătăţilor. Făr de nicĭ o stricăciune a fecioriei sale şi făr de nicĭ o simţire de durere au strălucit în lume acest sfînt prunc.

Obiceiŭ este în multe părţĭ, ca tot cela ce aduce ródă nouă de vândare, este ertat de tótă datoria văměĭ luĭ; drept aceia vrednic lucru au fost să fie şi sfînta fecióră, mântuită de tótă vama datorieĭ durereĭ naştereĭ sale, că numaĭ ea singură au adus lumeĭ ródă nouă. Că tóte muerile câte au născut în lume, au adus rodurĭ vechĭ, zemislite în tina pĕcatuluĭ celuĭ strămoşesc; ear acesta pre carele l-aŭ născut sfînta Fecióră, cu adevărat este ródă no-

uă, că este om zemislit din Duhul sfînt, şi nu numaĭ om singur, ci şi Dumnezeŭ. Că singură ea au adus în lume acéstă ródă frumósă, şi pentru aceia au rĕmas mântuită de tótă vama naştereĭ cea cu durere, precum şi de tótă stricăciunea feciórei au remas întrégă; că cel ce venise în lume să facă pre toţĭ ómeniĭ curaţĭ şi făr de stricăciunĭ, n'ar fi fost nicĭ de cum cu cuviinţă să facă maiceĭ sale stricăciune. Drept aceia ce este maĭ minunat şi maĭ slăvit decât acéstă naştere, că se întunecă mintea omuluĭ şi nu póte a le pricepe acestea, cum póte ca să nască fiŭ? Şi prin venirea unuĭ dar în lume să săvîrşeşte taina a douĕ darurĭ: că ziditorul se naşte din zidirea sa, şi muma cea neîmpreunată cu bărbat se minunéză de rodul pânteceluĭ seŭ, şi muerea se face începătoriuluĭ seŭ începătóre. Şi nu ştiŭ de ce mĕ voiŭ minuna întâiŭ, de zemislirea cea făr de seminţă, au căcĭ prin naşterea acésta maĭ mult s'aŭ slăvit fecioria? Şi nu este minune de au născut şi aŭ remas fecióra curată; că aŭ născut pre cela ce este începutul feciorieĭ şi întru tot curat. Cineva putea spune cu ce dragoste şi cu ce frică împreună va fi coprins fecióra pre acest fiŭ al seŭ? că fiind plină de credinţă îl cunoştea pre acesta a fi Dumnezeŭ, şi-l cunoştea a fi şi fiul seŭ; se cunoştea pre sine şi mumă a fi şi slujnică. Decĭ ca o mumă cu dragoste îl cuprindea şi-l săruta, şi ca o slujnică, ca pre un Dumnezeŭ înalt abia cu pré curatele sale măinĭ cuteza a-l pipăi; căcĭ ştiea că nicĭ preoţilor nu era slobod a se atinge de lada legeĭ, care era ca o umbră înaintea acesteĭ taine; şi ştia a fi scris ca să se curăţiască ceĭ ce purta vasele Domnuluĭ; şi de pohtea arămurĭ bisericeĭ atâta curăţie, cu cât maĭ vêrtos pohteşte acesta curăţia, carele este începătoriul şi isvorul curăţieĭ? Drept aceia pré înţeléptа fecióră, cu frică şi cu dragoste împreună cu multe lacrămĭ, carele le scotea dragostea cea multă ce avea către cela ce se născuse dintru dînsa, uda trupul pré sfîntuluĭ prunc, şi luându-l cu scutece l-aŭ înfăşat, şi cu braţele l-au coprins, şi ţâţe feciorеştĭ dându-ĭ în gură, cu lapte curat l-au

adăpat. Şi ce s'au maĭ întâmplat, este lucru cu adevĕrat că covârşaşte tótă minunea minţiĭ omeneştĭ; că ḑice: şi-l puse pre dînsul în esle, pentru că nu avea eĭ loc în casă, înfăţişind drept aceia un lucru de jos cu un lucru pré înalt. Cum nu te veĭ cutremura de minune, că pruncul acesta care este în ĭasle, de ne vom rădica ochiĭ credinţiĭ nóstre, îl vom cunóşte făcênd tunete şi fulgere în norĭ, şi pre ceriŭ umbletul stelelor rânduind, sórele şi luna de raze umplêndu-se, şi mişcarea ceruluĭ îndreptând şi tótă greimea lumeĭ acest prunc înfăşat o cârmueşte? Cine este acela aşa mic şi aşa mare, aşa smerit şi aşa înalt, cât în ĭasle zăcênd, în ceriŭ cu glasurĭ îngereştĭ se măreşte? Că ce este maĭ mic şi maĭ smerit decât a se naşte în esle, care loc nu este al oamenilor ci al dobitócelor? Şi ce este maĭ mare şi maĭ înalt decât tot întru aceastaşĭ naştere pămêntul cu mare lumină a străluci, şi mulţimea oştilor cereştĭ o cântă, şi cetele îngerilor a se veseli, cântând: „Mărire „luĭ Dumnezeu întru ceĭ de sus,“ şi umplênd văzduhul de glasurĭ dulcĭ şi mângăióse? Când de la începutul lumeĭ s'au maĭ auḑit la naşterea vre unuĭ om glasurĭ şi cântărĭ îngereştĭ?

De nu poţĭ crede, omule, cu slăbăciunea ta, cum că s'au născut D-zeŭ din muere, cunóşte că s'aŭ născut din fecióră; de-ţĭ pare lucru prost a fi scuticele acelea întru carele este înfăşat, minunézā-te de îngeriĭ şi mulţimea oştilor celor cereştĭ, cu ce cântărĭ îl măresc; şi de te scârbeştĭ de esle, rădică-ţĭ ochiĭ puţinel şi veĭ vedea pe ceriŭ stea nouă, care mărturiseşte lumiĭ naşterea Domnuluĭ. Si de vreme ce credĭ altele maĭ micĭ, crede şi cele minunate; şi de te pripeştĭ de cele ce sûnt ale smereniеĭ, cinsteşte cele cereştĭ şi înalte. Cine, dintru înălţimea mărirиĭ aceştiĭ, fiind împreunată cu atâta smerenie, nu va cunóşte a fi 2 firĭ? dintre care una este vrednicia măririĭ, şi alta priiminţa bunătăţiĭ, carele amêndouĕ le arată prorocul Isaia ḑicênd: „prunc s'au născut vouĕ şi fiu s'au dat nouĕ“. Numindu-l prunc, însemnézā smerenia omenireĭ, şi numindu-l fiu dat, arată înălţimea mărireĭ; că s'aŭ născut nouĕ cel ce luĭ'şĭ era. Dat este drept aceia din Dumnezeire şi născut din

fecióră; născut este cela ce simte apusul, dat este cela ce n'are început; născut este cel ce este maĭ tînĕr decât mulţĭ; dat este decât carele nu este Părintele maĭ vechiŭ; născut este cel ce va să móră, dat este acela dintru care vieaţa se naşte; şi alta cel ce era dat este, şi cel ce nu era s'au născut. Acela stepâneşte, ear acesta se smereşte; luişi stepâneşte, şi nouĕ celor credincioşĭ ne găteşte moştenire. Şi nimenĭ să nu socotiască că luănd trup s'au micşorat ceva din mărirea cea Dumnezeiască. Nu s'au născut îngerilor, căcĭ aceia ce au remas în dreptate, nu le trebuea mântuire, şi ceĭ ce căḑuse, nu putea ca să se mântuiască. Nouĕ este drept aceia dat Domnul acesta şi născut; şi de vreme ce îngeriĭ îl măresc pre dînsul cu cântărĭ, neîntorcêndu-ĭ creştiniĭ pre eĭ de la rĕutate, nicĭ cetelor să le maĭ slăviască. Dar noĭ cu cât maĭ vêrtos se cuvine să-l mărim şi să-ĭ mulţumim, pentru vestea cea bună a împăcăciuneĭ ce ne au adus de la Dumnezeŭ tatăl! pentru bucuria cea mare ce au vĕrsat preste tot pămêntul! pentru mântuirea nóstră din măna vrăjmaşuluĭ, pentru deşchiderea uşilor raiuluĭ şi pentru multele şi nenumeratele facerĭ de bine, ce ne-aŭ făcut şi ne face tot-d'auna! Pentru care trebueşte, cu bucurie sufletéscă şi cu laude de mulţumirĭ şi de slavosloviĭ, să-ĭ ḑicem: „Slavă ţie Dumnezeule celuĭ din nălţime.“ Şi să ne inchinăm naştereĭ luĭ, aducêndu-ĭ cu dragoste, cu frică şi cu multă cucerie, împreună cu filosofiĭ, şi darurĭ de bunătăţĭ, aur, tămâie şi zmirnă. In locul auruluĭ să-ĭ aducem credinţă dréptă ca unuĭ împărat ce este al ceriuluĭ şi al pămêntuluĭ şi a tuturor adâncurilor; în locul tămâieĭ să-ĭ aducem dragoste curată, ca unuĭ Dumnezeŭ vecinic; şi în loc de smirnă să-ĭ aducem nădejdea cea bună, că el este tótă nădejdea lumeĭ. Şi aşa cu acest mijloc făcênd, vom fi adevĕraţĭ prăznuitorĭ şi închinătorĭ naştereĭ Domnuluĭ Hristos, căruia ne rugăm ca unuĭ mult îndurător, măcar că sûntem şi nevrednicĭ, să arate bunătatea luĭ cea desăvîrşit; şi precum s'aŭ milostivit de au surpat cu smerenia luĭ cea nemărginită pre mândrul acela Luţiper, să surpe şi pe toţĭ vrăjmaşiĭ ceĭ vĕḑuţĭ şi nevĕḑuţĭ

aĭ pré luminatuluĭ, înălţatuluĭ şi iubitoruluĭ de Hristos Domnuluĭ nostru Io Costandin Vodă; şi precum au înoit cu naşterea sfinţieĭ sale tótă lumea şi vieaţa omenească, aşa să înoiască şi aniĭ vieţeĭ Măriei sale, ca să pótă prăznui în mulţĭ anĭ, luminat şi pe plăcerea luĭ Dumnezeŭ, acest luminat praznic, cu fericită şi întrégă sănătate, cu lină pace şi cu vieaţă norocită; şi să-l vredniciască Dumnezeŭ întru adâncĭ bĕtrâneţe să stăpâniască întru înălţat scaunul Măriei sale şi să oblăduiască cu blândeţe turma şi norodu ce i s'au încredinţat, împreună cu tótă luminata şi de Dumnezeŭ blagoslovita casa Măriei sale, cu luminata Dómnă, cu luminatele odrasle, coconiĭ şi cocóne ale Măriei sale, şi cu tótă cinstita şi blagorodnica boerime, cu ceĭ marĭ şi cu ceĭ micĭ, cu ceĭ ce sunt de faţă şi cu ceĭ ce lipsesc, cu tótă creştinătatea, şi cu tótă ţéra, cu blagoslovenia pré sfinţilor Mitropoliţĭ, şi a iubitorilor de Hristos Episcopĭ, cu rugăciunile cuvioşilor Egumenĭ şi a cucernicilor preoţĭ şi a tot cinuluĭ bisericesc, ca cu o gură şi cu o inimă, cu bucurie sufletească să ḑicem împreună cu îngeriĭ: „Slavă luĭ Dumneḑeŭ celuĭ dintru înălţime şi pre pă„mênt pace, întru oamenĭ bună-voire.“

XV.

Cuvînt la cea după trup tăerea împrejur a Domnuluĭ nostru Isus Hristos, la Ghenarie 1.

„Şi când s'au umplut 8 ḑile ca să tae „pruncul împrejur, chemat-au numele luĭ „Isus, carele au fost ḑis de îngerĭ maĭ îna-„inte până a nu se zemisli el în pântece."

Ḑiçe la cartea Facereĭ în 17 capete, cum-că au tocmit Dumnezeŭ cu Avraam împăcare, şi spre semn de adeverinţă, i-au poroncit Dumnezeŭ, ḑicêndu-ĭ: „acésta este făgăduinţa care „veì păzi între mijlocul meu şi între voĭ, şi între mijlocul se-„minţieĭ tale, după tine între némurile lor, să se tae îm-„prejur vouĕ tótă partea bărbătéscă, şi va fi făgăduinţa mea „preste trupul vostru întru făgăduinţă vecinică, şi copilu care „nu se va tăia împrejur a opta ḑi, se va pierde sufletul acela „din rudenia luĭ, căcĭ au stricat făgăduinţa mea." Arătând cu acésta tăere împrejur patru lucrurĭ: Una, pentru ca să se cunóscă ceĭ creḑuţĭ întru Dumneḑeu; a doua, pentru ca să rĕmâie seminţia luĭ Avraam slobodă de pĕcatul născutuluĭ celuĭ d'intâiu; a treia, pentru ca să facă pre Avraam tată a multe némurĭ credincióse pentru adevărata credinţă ce au arătat şi el către Dumnezeŭ; a patra, pentru căcĭ din némul luĭ Avraam au vrut să se nască Hristos. Decĭ pentru semnul împărăţieĭ aceia care s'au tocmit cu noĭ, au primit Hristos tăerea împrejur, după cum ḑice Luca Evanghelistul: „şi când „s'au umplut 8 ḑile ca să tae pruncul împrejur, chemat-au

„numele luĭ Isus;" care nume este adevărat maĭ pre sus de-cât tot numele, după cum dice fericitul Pavel, că înțelege mântuitor; și se póte adeveri și după alte multe numirĭ, cum-că se chiamă Isus mântuitoriul némuluĭ omenesc, ear maĭ vêrtos după acestea 8 nume ce voiŭ să dic: Intâiŭ se cheamă vieață de vecĭ, după cum dice Ioan la 17 capete: „ear acésta este vieața de vecĭ, ca să te cunóscă pre tine u-„nul Dumnezeŭ și pre Isus Hristos pre carele aĭ trimis;" a doua se cheamă mărire, că așa dice David: „sătura-mě-voiŭ „când mi se va arăta mărirea ta;" a treia se cheamă odihnă, că așa dice Hristos: „luațĭ jugul meŭ spre voĭ și vě învățațĭ „de la mine, că sûnt blând și smerit cu inima și vețĭ afla odihnă „sufletelor vóstre;" a patra se cheamă veselie, că așa dice Ioan la Apocalipsis în 19 cap: „să ne bucurăm și să ne ve-„selim și să dăm mărire luĭ, că au venit nunta mielului (adecă „a luĭ Hristos) și muerea luĭ s'au gătit spre sine (adecă bi-„serică);" a cincea se cheamă împărăție, că așa va să dică Hristos la judecata cea înfricoșată către oamenii ceĭ dreptĭ: „ve-„nițĭ blagoslovițiĭ Părinteluĭ meŭ și moșteniți împărăția care-„este gătită vouě maĭ nainte de începutul lumeĭ"; a șasa se cheamă corónă, că așa dice Ioan la Apocalipsis: „ține ce aĭ „dobăndit ca să nu ia nimenĭ coróna ta;" a șaptea se chea-mă ban, că așa dice la Mateiŭ în 20 cap: „și dacă veni „séra, tuturor le dete plata tot întocma câte un ban;" a opta se cheamă cină, că așa dice la Luca în 14 cap: „un om „oare care făcu cină și chemă pre mulțĭ și eĭ nu vrea să meargă, „puind fiște carele la mijloc pricinĭ, unul că au cumpărat „holdă și merge să o vadă, altul că au cumpărat părechĭ de „boĭ și merge să-ĭ cerce, altul că au luat muere și pentru a-„ceia nu póte merge;" cariĭ se înțeleg a fi oamenii ceĭ pěcătoșĭ și iubitorĭ de cele lumeștĭ, cariĭ nu se vor învednici să mă-nânce din masa aceia, adecă nu vor vedea fața luĭ Dumnezeŭ.

Decĭ după aceste nume ce am dis, se înțelege Isus mântuitoriu, că au mântuit némul omenesc din tirănia diavoluluĭ și le-au arătat calea vieții de vecĭ. Și au primit de s'au tăiat împre-

jur, pentru 2 lucrurĭ: una, pentru ca să împliniască legea ca un făcĕtor de lege, şi să ne dea şi nouĕ pildă să ne supunem legiĭ; alta şi pentru ça să se astupe tótă gura hulitóre şi clevetnică a ereticilor, cari ḑicea că n'au luat trup ci s'au născut după nălucire? Iar pentru ce s'au tăiat împrejur a opta ḑi, se înţelege că la optulea veac va să tae Hristos împrejur cu judecata cea înfricoşată ca cu o sabie cu 2 ascuţiturĭ, tóte rĕutăţile şi tot feliul de nedreptăţĭ din lume, şi pre ceĭ pĕcătoşĭ îĭ va arunca în matca foculuĭ celuĭ nestîns, ear pre ceĭ drepţĭ îĭ va aduna la împărăţia cea vecinică, care şi noĭ cu toţiĭ să o dobăndim.

XVI.

Cuvînt la Bogoiavlenie, adecă la Ghenarie 6.

Luminat şi cinstit au fost praznicul ce au trecut, al naşterei Domnuluĭ Hristos, blagosloviţĭ creştinĭ! ear maĭ luminat şi maĭ cinstit este acest de astă-ḑi, căcĭ acolo au arătat steaua pre Hristos, cum că s'au născut; ear aicĭ mărturiseşte Tatăl din ceriŭ prin cel ce se botéză, ḑicênd: „acesta este fi-„ul meŭ cel iubit, întru carele bine am voit". Acolo vrăjitoriĭ cu darurile lor i s'au închinat ca unuĭ Dumnezeŭ şi împărat; ear aicĭ îngeriĭ cereştĭ ca unuĭ Dumnezeŭ adevărat şi om desăvîrşit îĭ slujesc; acolo era ca un prunc mic înfăşat şi pus în ĭasle, ear aicĭ ca un Dumnezeŭ desăvîrşit şi om deplin se botéză în apa Iordanuluĭ, pentru ca să spele tot neamul omenesc de spurcăciunea pĕcatuluĭ celuĭ strămoşesc; acolo îngerul cel mare Gavriil slujia cu cucerie, ear aicea îngerul şi înainte mergătoriul Ioan slujaşte taina. Decĭ dar cu cât sûnt lucrurile praznicu, de astă-ḑĭ maĭ luminate, cu atâta sunt şi maĭ marĭ decât ale praznicuțuĭ ce aŭ trecut. Pentru acésta dar, de vreme ce se botéză Hristos, să ne botezăm şi noĭ; nu că dór că nu sûntem botezaţĭ cu sfîntul botez, adecă cu apă şi cu Duh, ci pentru căcĭ am întinat cu pĕcatele nóstre sfîntul botez, trebue să ne spălăm cu lacrimile pocăinţeĭ, ca să ne facem curaţĭ, după cum ḑice prorocul Isaia, lăsând vicleşugurile dintru inimile vóstre şi faptele cele rele de

carele se bucură vrăjmaşul nostru diavolul; şi să ne îmbrăcăm cu noul Adam, cu Domnul nostru Isus Hristos, pentru ca să ne putem şi noi sui la ceriŭ curaţĭ şi luminaţĭ ca şi Hristos. Şi câţĭ am primit propoveduirea luĭ, de am şi greşit, să alergăm că ne va primi Hristos ca un bun şi de oamenĭ iubitor. Botéză-se Hristos ca să se sfinţiască apele; botéză-se Hristos ca se ne arate taina; măna proroculuĭ slujăşte ca să boteze măna Tatăluĭ, adecă pre Fiul şi cuvântul luĭ Dumnezeŭ; om slujăşte şi om se botéză; însuşĭ Ioan ca un rob slujăşte, şi Hristos ca un om se botéză. Pentru acésta dár şi noĭ, ca nişte robĭ adevăraţĭ şi înţelepţĭ, să slujim taina cu inimă curată, dupá cum ḑice prorocul David: „minte bună şi „credinciósă să avem, ca se pricépă taina drept“. Şi cine este credincios şi drept să alerge ca să auḑá ce ḑice David: „Ve„niţĭ cătră dînsul (adecă cătră Domnul) şi vě luminaţĭ, şi fe„ţele vóstre nu se vór ruşina, ca să se albiască pěcatele vós„tre ca zăpada; dupre cum ḑice Isaia:“ „şi cine este credincios „şi temător de Dumneḑeŭ să măriască şi să laude taina“; că mărire ca acésta primeşte Dumnezeŭ care tămâie cu bună mirézmă. Iar cine este păgân şi ispititor de tainele nóstre se lipsiască din biserică şi să se depărteze, pentru ca să nu vie urgia luĭ Dumnezeŭ asupră-ĭ, şi se va băntui. Că şi Moisi, când s'au suit în muntele Sinaeĭ ca să primiască tablele legeĭ ce i-au dat Dumnezeŭ, aşa i-aŭ poroncit ca să nu se apropie de muntele acela, nicĭ o hĭară sau vre un dobitoc; ear de se va aprópia, să fie ucis cu pietre de mulţimea Jidovilor; asemenea este şi acum, taină avem de serbăm şi prăznuim şi vom să ne suim sus, nu cu trupul saŭ în munte ca Moisi, ci cu mintea la marĭ şi în alte gândurĭ. Decĭ numaĭ *açeia* [1]) câţĭ sûnt credincioşĭ să se apropie cu mintea ca să pricépă taina prazniccertuluĭ de astă-ḑĭ.

După naşterea Domnuluĭ Hristos remâind batjocorit şi amăgit Irod împěratul de vrăjitorĭ, s'au mâniat fórte, şi au trimes la Vitleem şi în tóte hotarele luĭ, de au junghiat

[1]) Scris printre rândurĭ.

14,000 de coconĭ micĭ câte de 2 anĭ şi maĭ jos; între care coconĭ era şi cinstitul Ioan prunc mic în braţele maică-sa Elisafteĭ, şi vrênd ca să-l junghe şi pre el, s'au desfăcut muntele din vrerea luĭ Dumnezeŭ şi au trecut de cea parte maică-sa cu dînsul, şi îngerul Domnuluĭ l-au luat de l-au dus în pustie, şi se hrănea acolo până au venit în vârstă de s'au făcut de 33 de anĭ şi 3 lunĭ; a căruia hrană era vlăstarele copacilor şi miere sălbatică. Şi au venit cuvântul Domnuluĭ de i-aŭ ḑis să lase pustia şi să mérgă în părţile Iudeĭ, să propoveduiască noródelor pocăinţa. Şi acolo mergea mulţimea jidovimeĭ de-şĭ mărturisea pĕcatele lor, şi se boteza de el în apa Iordanuluĭ; şi-l întrebară pre el ḑicênd: „au doar eştĭ tu prorocul?“ ear el au ḑis: „nu sûnt;“ nu că doar nu era el proroc, dar nu l-au întrebat de este el proroc, ci numaĭ de este el prorocul acela de carele au ḑis Moisi: „că „proroc va rădica nouĕ Domnul Dumnezeul nostru dintru fra„ţiĭ noştriĭ;“ adecă este să vie un proroc mare din neamul jidovesc, şi socotea Jidoviĭ cum-că Ioan este prorocul acela, şi pentru aceia îl întreba. Iar el le-au respuns şi le-au ḑis: „nu „sûnt eu acela, ci este să vie după mine, căruia nu sûnt eŭ vred„nic să-ĭ desleg încălţămintele cărărilor luĭ, adecă nu pociŭ „pricepe cum s'au născut; adevărat, maĭ pe urmă s'au născut „decât mine ca un om; ear ca un Dumnezeŭ ce este, maĭ nainte „decât mine s'au născut în aniĭ Dumnezeireĭ; şi eu vĕ botez pre „voĭ numaĭ cu apă, ear el vĕ va boteza cu Duh sfînt şi cu foc; în „mâna luĭ este lopata şi vântură pleava din grâŭ, adecă este „cunoscĕtor de inimĭ ca un Dumnezeŭ, şi cunóşte pre ceĭ pĕcă„toşĭ şi pre ceĭ drepţĭ; decĭ pre ceĭ pĕcătoşĭ îĭ osândeşte în focul „cel de vecĭ, ear pre ceĭ drepţĭ îĭ adună la împărăţia ceriuluĭ.“ Şi vorbind Ioan cu mulţimea Jidovilor, ḑise ear: „nu sûnt eŭ cel „ce socotiţĭ, ci eată că vine.“ Şi aşa vorbind cu noródele, sosi şi Hristos să se boteze; ear Ioan, dacă l-au vĕḑut, ḑise cătră Jidovĭ: „eată melul luĭ Dumnezeŭ, carele ridică pĕcatele lu„meĭ, acesta este fiul luĭ Dumnezeŭ celuĭ adevărat ce vĕ spuneam.“ Atuncĭ aŭ mers Hristos la Ioan şi i-aŭ ḑis: „vino de

„mĕ botézĭ, căcĭ că pentru acésta am venit;“ iar Ioan i-aŭ dis:
„eŭ trebue să mĕ botez de tine, sau să mărturisesc alt botez
„pentru numele tĕŭ, şi tu veĭ să te botez eŭ? Apa Iordanuluĭ
„vĕdêndu-te au fugit de frica ta înapoĭ, dar eu cum voiŭ cu-
„teză să te botez? De vreme ce Moisi vĕdĕtoriu de Dumnezeŭ
„şi marele proroc nu îndrăznea să vadă faţa ta, dar eu cum
„voiŭ să mĕ ating de sfîntul teŭ creştet cu mânĭ pĕcătóse?
„Earba pămêntuluĭ sûnt, dar cum mĕ voiŭ apropia de focul
„cel nesuferit? Tu mĕ sfinţeşte Dómne, tu mĕ botéză Dómne
„şi stepâne, tu mĕ curăţeşte de tina pĕcatuluĭ mântuitorule,
„că eŭ nu cutez, nicĭ sûnt vrednic să mĕ botez“, Dise Hristos:
„Ioane, lasă cuvintele acestea acuma, că nu este vremea de
„a înmulţi vorba, vremea purtăreĭ de grije este; pentru acés-
„ta m'am făcut om, pentru acésta m'am îmbrăcat în trup, pen-
„tru acésta m'am arătat sărac şi m'am arătat smerit, pentru
„ca să împlinesc tótă dreptatea. Ci vino de mĕ botéză, ca să
„se împliniască purtarea mea de grije şi tótă plecăciunea mea.“
Atuncĭ au apucat cinstitul Ioan şi l-au botezat, şi s'au pogo-
rît Duhul sfînt în chipul porumbuluĭ pre capul luĭ Hristos, şi
glas din ceriŭ s'au audit dicênd: „cum că acesta este fiul meu
„cel iubit, cu carele am purtat de grije pentru mântuirea ome-
„néscă.“ Şi atuncea au eşit Hristos din rîŭ botezat. Şi cum că
s'au botezat Hristos, aşa ne învaţă Dumnezeeştiĭ Evangheliştĭ.

Iar încă şi avem la praznicul de astădĭ câte-va întrebă-
ciunĭ, carele sunt trebuinciόse a le şti: şi întâiŭ este, pentru
ce Hristos fiind făr de păcate s'au botezat? a doua, pentru ce
s'au botezat in apa Iordanuluĭ şi nu într'alt rîŭ? a treia, pen-
tru ce s'au pogărît Duhul sfînt pre capul luĭ Hristos, şi pen-
tru ce în chipul porumbuluĭ? a patra, câte botezurĭ sûnt? a
cincea, pentru ce este botezul de apă şi de duh? Aceste cincĭ
întrebăciunĭ avem astădĭ fórte de folos a le şti. Maĭ sunt şi
altele, ci noĭ le lăsăm pentru lungimea vorbeĭ; ci vom dice
maĭ pentru acestea fórte pe scurt.

Decĭ câţĭ v'aţĭ adunat astădĭ la sfînta biserică, pentru ca să
prăznuiţĭ praznicul, deschideţi-vĕ ochiĭ nu numaĭ aĭ trupu-

luĭ, ci şi aĭ sufletuluĭ, pentru ca să pricepeţĭ ce vom să ḑicem, că nu sûnt lucrurĭ lumeştĭ ci este taină mare şi înfricoşată, care s'au facut pentru mântuirea omenească.

1. Cea dintâiu întrebăciune este: pentru ce Hristos fiind făr de pĕcate s'au botezat? Ḑicem că botezul este mântuirea pĕcatelor omuluĭ şi curăţenie de pĕcatul cel strămoşesc; ear Hristos fiind făr de pĕcate, după cum ḑice prorocul Isaia: „că pĕcat n'au făcut, nicĭ vicleşug în gura luĭ nu s'au aflat," pentru ce dar s'au botezat? Ḑicem la acésta cum-că sûnt 4 stihiĭ, dintru care s'au făcut omul şi tótă lumea, şi ear întru acele stihiĭ va să se topiască omul până la doua venire a luĭ Hristos Domnuluĭ nostru, dintru carele ear va să se închege. Decĭ stihia cea dintâiŭ şi maĭ de trébă este văntul, că făr de resuflare nu póte trăi omul nicĭ un ceas; a doua stihie şi maĭ înaltă este focul, nu numaĭ acesta ce vedem cu ochiĭ şi ne slujim cu dînsul, ci şi focul cel din vĕzduh; a treia stihie este apa, şi a patra stihie este pămêntul. Decĭ dintr'aceste 4 stihiĭ este omul făcut; şi pentru căcĭ sûnt alcătuirile trupuluĭ omenesc, era cu cale să se sfinţéscă cu pogorirea Domnuluĭ. Ci vêntul şi focul s'au sfinţit cu pogorîrea cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ; ear pămêntul s'au sfinţit când au născut trupeşte în peşteră; şi se cădea să se sfinţească şi apa, de vreme ce este din cele 4 stihiĭ, şi într'alt chip nu se putea să se sfinţéscă, de nu s'ar fi botezat Domnul trupeşte în Iordan, arătându-ne maĭ vărtos şi taina cea maĭ mare a credinţeĭ nóstre, şi alta pentru ca să sfarme capetele şerpilor, adecă a dracilor ce era în apă, după cum ḑice David: „tu aĭ zdrobit „capetele balaurilor în apă."

2. A doua întrebăciune era: pentru ce s'au botezat Hristos în Iordan şi nu într'alt rîŭ? Ḑicem şi la acésta, că fiind rîul acela sfinţit decât alte rîurĭ, pentru minunele ce s'au făcut într'însul, au mers şi Hristos ear la acela; care minunĭ sûnt acestea: întâiŭ când au trecut Isus Navi cu tot norodul jidovesc prin mijlocul apeĭ şi nu s'au udat nimenĭ, pentru că intrase 12 preoţĭ de ţinea chivotul pe ca-

petele lor, şi apa se dedese înapoĭ din porunca Dumnezeéscă, pănă au trecut tot norodul; a doua minune, când au lovit prorocul Ilie cu cojocul seŭ apa, şi s'au desfăcut de au trecut el cu ucenicul seŭ ca pre uscat; a treia minune, când s'au scăldat de 7 orĭ Neeman boĭarul, sfetnicul împăratuluĭ de la Siria, după cuvântul proroculuĭ Eliseĭ şi s'au tămăduit de bólele ce avea; a patra minune, pe vremea proroculuĭ Eliseĭ mergênd nişte ómenĭ să taie lemne de casă pre lângă ţermurile Iordanuluĭ, fiind şi prorocul împreună cu dînşiĭ, au căḑut toporu unuea din códă şi s'au afundat în apă, ear Eliseĭ, luând códa toporuluĭ şi mergênd la ţermurile apeĭ, întinse códa spre apă şi ḑise: arată Dómne minune, şi îndată sări toporu din apă şi se puse în códă; care minune închipueşte sfîntul botez, după cum scrie sfîntul Ioan Damaschin, la un tropariŭ al canonuluĭ de la înălţarea cinstiteĭ crucĭ la a patra pésnă. Decĭ pentru aceste minunĭ s'au botezat Hristos într'acel rîŭ.

3. A treia întrebăciune este: pentru ce s'au pogorît Duhul sfînt? Şi ḑicem: când se boteza Hristos s'au deschis ceriurile şi au mărturisit Tatăl pre fiul ḑicênd: „acesta este fiul „meŭ cel iubit întru care bine am voit.“ Decĭ, de vreme ce au mărturisit Tatăl, socotea Jidoviĭ că pentru Ioan s'au făcut glasul acela, pentru că-l ştiea ca pre un proroc şi fiu de proroc şi sfînt; şi pentru ca să nu ḑică norodul, cum-că luĭ Ioan îĭ ḑice fiu iubit, pentru acésta s'au pogorît Duhul sfînt pre capul luĭ Hristos de l-au arătat şi l-au mărturisit Tatăl de sus.

Iar pentru ce s'au arătat Duhul sfînt în chipul porumbuluĭ, să vĕ spuiŭ o istorie din testamentul cel vechiŭ, măcar că o ştiţĭ maĭ toţĭ: Când au făcut Dumnezeŭ potopul şi au înecat tot pământul pentru pĕcatele omeneştĭ, şi au şters tot faptul de pe faţa pământuluĭ, de la om până la dobitoc, s'au mântuit numaĭ Noe cu tótă casa luĭ în corabia ce făcuse din poruncă Dumnezeéscă şi împreună cu dînsul era şi din dobitócele pământuluĭ şi din paserile ceriuluĭ, dupre cum scrie maĭ pre larg la cartea Facereĭ. Iar după ce au încetat

apa potopuluĭ, au trimis Noe din corabie pre corbul să vadă ostoitu-s'au apa potopuluĭ au ba? ear el, mergênd și aflând stârvurile, s'au așeḑat pre ele și nu s'au maĭ întors înapoĭ să dea veste; și vĕḑênd zabava corbuluĭ, au trimis pre porumb, ear el fiind pasere curată, n'au vrut să șéḑă pre tină, ci au luat o ramură cu frunḑe de maslin în gură și o au adus în corabie, și așa au cunoscut Noe, cum-că s'au ostoit apa potopuluĭ. Decĭ pentru aceia s'au arătat și Duhul sfînt în chip de porumb pre capul luĭ Hristos, arătând cum-că s'au ostoit apa potopuluĭ pĕcatelor omeneștĭ, și alta că porumbul este întreg, adecă făr de reutate, după cum ḑice Hristos la sfînta Evanghelie: „faceți-vĕ înțelepțĭ ca șerpiĭ și proștĭ ca porumbiĭ."

4. A patra întrebăciune este, cum-că am ḑis, câte botezurĭ sûnt? Și ḑicem că sûnt 8, precum scrie și sfîntul Ioan Damaschin la a patra carte a bogoslovieĭ luĭ: Botezul dintâiŭ este al potopuluĭ, spre tăierea pĕcatuluĭ; al doilea botez este al luĭ Moisi, când au trecut pre Jidovĭ prin marea Roșie; al treilea botez este al legiĭ, că de se spurca cineva, pănă nu-șĭ spăla cu apă trupul și hainele, nu întra în tabără; al patrulea botez este al luĭ Ioan, înse spre pocăință numaĭ; al cincilea botez este al luĭ Hristos, cu carele ne-am botezat și noĭ creștiniĭ; al șaselea botez este al pocăințeĭ și al lacrămilor, cu carele curățim botezul cel dintăiŭ ce am întinat; al șaptelea botez este al mucenieĭ, carele este și maĭ bun și maĭ cinstit, că nu se temie să se maĭ spurce cu pĕcate; botezul acesta care au arătat întăiŭ Hristos, că s'au vărsat prea cinstit și scump sângele seŭ pre cruce, și toțĭ muceniciĭ cu acest botez s'au botezat și s'au învrednicit împărățieĭ ceriuluĭ; al optulea botez, cel maĭ de pre urmă, este al foculuĭ celuĭ nestins ce va să munciască pe ceĭ pĕcătoșĭ, după cum ḑice la un tropar al canonuluĭ de astăḑĭ la 6 pésnă: „cu focul cel „după urmă botéză Hristos pre ceĭ protivnicĭ și neînțelegĕ- „torĭ de Dumnezeirea luĭ."

5. A cincea întrebăciune este: botezul pentru ce este de apă și de duh? Și ḑicem că, fiind omu îndoit adică cu trup și cu

suflet, și fiind trupul simțitor, trebuește când îl întinăm să-l spălăm cu apă, că apa este simțitóre; ear sufletul fiind făr de materie, Duhul sfînt îl curățe și-l luminéză și-l mântuește de pěcat.

Aceste întrebăciunĭ avem la praznicul de astădĭ, precum leațĭ și audit. Decĭ pentru acésta trebuește, blagosloviților creștinĭ, câțĭ ne-am botezat în numele sfinteĭ și cinstiteĭ Troițe, să ne ferim de tóte lucrurile și faptele drăceștĭ, ca să nu ne întinăm sfîntul botez cu pěcatele, nicĭ să călcăm făgăduințele ce ne-am făgăduit luĭ Hristos. Și pentru ca să primiască Dumnezeŭ praznicile și sěrbătorile nóstre, trebue să pázim, după cât ne va fi putința, poruncile luĭ și sĭ purtăm grije pentru mântuirea nóstră și pentru împărăția ceriuluĭ, căcĭ acolo ne este lăcașul, după cum dice fericitul Pavel: „petre-„cerea nóstră în ceriurĭ este.“ Să nu ne lunecăm cu firea spre lucrurile cele deșarte ale lumeĭ, pentru-că sûnt tóte trecătóre și mincinóse; să ne ferim de ucidere, de curviĭ, de précurviĭ, de bețiĭ, și de apucărĭ, să nu ținem pismă unul altuia, nicĭ să ne vindem cu pâra unul pre altul, cu crudie de inimă și cu nemilostivnicia, pentru ca să ne păgubim și să ne sărăcim unul pre altul, dupre cum vedem tot-d'auna că fac *mulțĭ* [1]), netemêndu-se nicĭ de Dumnezeŭ, nicĭ de pěcat, nicĭ își aduc aminte de mórte sau de osândă; se *numesc* [2]) numaĭ cu numele creștinĭ, ear cu inima sûnt departe de Dumnezeŭ, după cum dice Isaia; și faptele lor nu sûnt păgâneștĭ, ci maĭ vărtos voiŭ dice că sûnt drăceștĭ, că numaĭ diavolul nu poftește binele omuluĭ, pentru căcĭ este vrăjmaș și mincinos dinceput, după cum dice Hristos: „să nu ne trufim în-„tru inimile nóstre, verĭ pentru ce bine am face, că ne vom „perde plata osteneleĭ“. Și în scurt să ne ferim de tóte lucrurile cele rele și necuvióse, carele ne vătămă la suflet, și se bucură vrăjmașul nostru diavolu de ele; ci numaĭ să poftim pururea să facem fapte bune și plăcute luĭ Dumnezeŭ, pen-

[1]). *Deasupra:* uniĭ.
[2]). „ : numindu-se.

tru-că rĕmân făr de mórte, și vom lua plată la ceriurĭ pentru ele. Să alergăm la sfintele biserici, *de nu* în tóte dilele *pentru multe neputinţe şi* nevoĭ ale nóstre ce ne vin tot-d'auna din valurile lumeĭ [1]), măcar Duminicile şi sĕrbătorile; căcĭ că pentru acésta s'au rănduit aceste sfinte dile, una pentru ca să ne odihnim şi noĭ şi dobitócele nóstre de trudile şi de ostinelile ce facem preste tótă sĕptămâna; a doua pentru ca să mulţumim şi să dăm laudă luĭ Dumnezeŭ, pentru multele şi nespusele facerile de bine ce au arătat către noĭ şi ne arată tot-d'auna, şi ne ţine şi ne chiverniseşte ca un milostiv; a treia să audim cântările [2]) şi slujbele cele ce se fac pentru folosul cel sufletesc; că precum nu póte trăi trupul omuluĭ făr de hrană simţitóre, aşa nicĭ sufletul nu póte trăi făr de hrana cea duhovnicéscă, care este cuvântul luĭ Dumnezeŭ, după cum dice Hristos la Evanghelie: „nu numaĭ cu pâine va „trăi omul, ci cu tot cuvântul carele iase din gura luĭ Dum„nezeŭ." Iar nu să mergem pe la *hore şi pe la jocurĭ şi pe la cârciume, după cum este obiceiul* [3]), că în loc de a ne folosi, ne păgubim şi sufleteşte şi trupeşte. *Iar de ne trebue să ne adunăm pe la hore ca să privim,* maĭ bună *horă* decât *a bisericeĭ* şi maĭ frumósă privélă şi maĭ cuviósă *adunare* nu socotesc nicĭ cunosc a fi alta decât acésta, că vedem cu ochiĭ (afară din *mulţimea ómenilor ce au adunat* [4]) pre Domnul nostru Isus Hristos, ca un împărat vecĭnic şi pre cinstita Maică-sa, pre sfinţiĭ îngerĭ, pre apostolĭ, pre mucenicĭ şi pre toţĭ sfinţiĭ; iar cu urechile audim faptele şi lucrurile cele minunate ce au făcut pre pământ, şi ne bucurăm şi sufleteşte şi trupeşte, şi nu păgubim nimica, ci maĭ vărtos căştigăm sfinţenie şi milă de la Dumnezeŭ. Şi când eşim de la biserică, să nu eşim deşertĭ; ci să facem cum

[1]. Corectat pe deasupra: *Nu vĕ dic* în tóte dilele, *pentru-că acésta nu e cu putinţă pentru* valurile lumiĭ, *ci* măcar . . . .

[2]. Corectat pe deasupra: *dumnezeĭasca slujbă ce se face.*

[3]. Corectat pe deasupra: *ospeţe şi pe la birturĭ, cum fac uniĭ.*

[4]. Corectat: *Şi maĭ vărtos că* maĭ bună *adunare* decât *la bisericĭ* şi maĭ frumósă privélă şi maĭ cuviósă *faptă* nu socotesc nicĭ cunosc a fi alta dec t acésta, că vedem cu ochiĭ (afară din *oamenii ce sînt adunaţĭ*].

face ariciul, că după ce merge la vie, întâiŭ se satură el de strugurĭ, și apoĭ scutură vița de cad brobónele jos și se tăvălește pre dînsele de se înfig în ghimpiĭ luĭ și duce și puilor, așa să ducem și noĭ fiște cine pre la casele nóstre copiilor și celor ce n'au mers la biserică din cuvintele ce am audit din sfînta Evanghelie și dintr'alte cărțĭ, ca să-ĭ hrănim și pre dînșiĭ cu hrana cea sufletéscă; și după aceia să ne pădim mintea de cugetele cele viclene, și trupurile nóstre să le ferim de tóte spurcăciunile. Să avem dragoste către toțĭ, să facem milostenie la săracĭ, să iubim pre ceĭ streinĭ, să căutăm pre ceĭ bolnavĭ, și pre ceĭ din închisorĭ să-ĭ cercetăm, să facem bine vrăjmașilor noștri, după cum ne învață Hristos, să avem răbdare la nevoĭ și la scârbe, să ne supunem celor maĭ marĭ, *Domnilor și stepânilor* noștri, să *ascultăm* și să cinstim pre părințiĭ noștri, să *ne cucerim cu cuviință* duhovnicilor noștri și preoților și călugărilor [1]), că așa place luĭ Dumnezeŭ. Și acestea tóte păzindu-le și făcêndu-le *să nu ne trufim la urmă pentru fapta bună ce vom face, că apoĭ ne perdem plata bineluĭ, ci smerindu-ne* [2]) să avem nădejde bună și făr de îndoeală către Dumnezeŭ, *că* [3]) aicĭ întru acéstă vieață vom petrece vieață bună și făr de întristare, ear în cea viitóre ne va învrednici și ne va pune în numĕrul celor dreptĭ, ca să ne bucurăm în vecĭ nesfârșițĭ întru acea fericire, lăudând și bine-cuvântând numele Tatăluĭ și al Fiuluĭ și al Duhuluĭ sfînt, a căruia este mărirea și ținerea în vecĭ, amin.

[1]). Corectată: *stepânitorilor* noștri, *precum și feciorií să asculte și să cinstiască pre părințiĭ lor, să avem evlavie către duhovnicĭ și preoțĭ și călugărĭ...*

[2]). Adause pe marginea de jos.

[3]). *Deasupra:* și așa.

XVII.

Cuvînt la Stretenia Domnuluĭ nostru Isus Hristos, la Fevruarie 2.

A povesti lucrurĭ minunate este dat oamenilor celor învĕţaţĭ, a îndulci cu vorba auḑurile ascultătorilor este dat ritorilor, a descoperi taine marĭ şi preste fire este dat celor desăvîrşit întru bunătăţĭ; ear în mine neaflându-se nicĭ unele de acestea, nu va putea nimenĭ să auḑă nimic de folos. Drept aceia cu multă obidă îmĭ ticăloşesc nevrednicia şi-mĭ caută şi făr de voea mea a tăcea; ear apoĭ, cunoscêndu-mĭ datoria ce am şi temêndu-mĕ ca să nu caḑ în osânda slugiĭ ceĭ viclene, cu cuviinţă este după putinţă să povestesc de a pururea lucrurile Domnuluĭ, căruia mĕ şi rog cu multă umilinţă să-mĭ deslege gângăvia limbeĭ şi să-mĭ lumineze mintea, ca să pociŭ ḑice puţine cuvinte întru slava luĭ cea negrăită; ci vĕ poftesc de ascultare.

Cum-că este fecioria o bunătate mare, înaltă şi minunată este lucru dovedit şi înfăţişat la ceĭ înţelepţĭ, pentru care nu sûnt vrednic a grăi şi a lăuda măririle eĭ. Iar pentru căcĭ praznicul de astă-ḑĭ aduce la mijloc ca o cunună neveştejită tótă slava fecióreĭ desăvîrşit şi o pune înaintea fiilor celor hrăniţĭ cu hrana cea sufletească, neîndémnă, după putinţă, a ḑice puţine cuvinte pentru dînsa. Astăḑĭ se deschide sfatul prorocilor celor Dumnezeeştĭ şi semnele cele închipuite ale pré slăviteĭ ḑileĭ aceştia, împreună cu sfârşitul lor, se propoveduesc adunăreĭ

ceĭ bisericeştĭ ; astădĭ sfărşitul cel adevărat al sfîntuluĭ celuĭ dinceput prin fapte cu mărire lumeĭ s'au arătat; astădĭ slava Domnuluĭ şi a sfinteĭ fecióre descoperit o privim; astădĭ bucuria cea ceréscă, pre care tóte némurile cu dragoste o aştepta, sfîntul praznic de astădĭ o dă neamuluĭ omenesc. Au trecut cele vechĭ şi au înflorit cele nouă, carele nu se maĭ învechesc; nu maĭ stepâneşte de acum porunca cea tare a legiĭ, ci mila Domnuluĭ împărăţeşte, pre toţĭ iĭ trage la sine cu mântuire şi îndelung răbdare; nicĭ pedepseşte ca pre Ozan acela odinióră carele au îndrăznit de s'au atins de care nu era să se atingă; că Dumnedeŭ pre toţĭ chemând la sine, frica nu póte să zăticniască, strigă dicênd: „veniţĭ după mine toţĭ ceĭ „osteniţĭ şi însărcinaţĭ.“ Şi cine nu va alerga întru ale sale? Au venit Domnul nu prin umbră, ci chiar şi înfăţişat se aduce ca pre un jertvenic pre pămênt cu pohvală; de sicriul cel însufleţit, adecă de sfînta fecióră, de care sicriu s'au atins vameşul şi s'au îndreptat, s'aŭ apropiat curva şi s'aŭ făcut curată, s'au lipit bubosul şi s'au tămăduit. Acest sicriu pe nimenea nu uraşte, de nimenĭ nu se scârbeşte, nicĭ se fereşte; aduce cele măntuitóre şi pe nimenĭ nu face părtaş stricăciuneĭ, că iubitorul de oamenĭ Dumnezeŭ se odihneşte într'însa. Acestea sûnt darurile mileĭ ceĭ nouă, acéstă s'au făcut întâiŭ sub sóre (nou), care nu s'au maĭ făcut nicĭ se va maĭ face; că ceia ce rânduise Dumnezeŭ, pentru multa milostivire şi îndurare ce avea cătră noĭ, au venit însuşĭ şi au împlinit pentru iubirea de oamenĭ ceia ce i se cuvinea luĭ. Pentru care lucru adevărat au răsunat dumnezeiasca trîmbiţă, fericitul Pavel dicênd: „cele vechĭ au trecut, eată s'au făcut tóte nouă.“

Drept aceia, ce voiŭ putea coprinde cu mintea mea, s'au ce lucru vrednic voiŭ putea grăi asupra dileĭ acesteia. Nu pociŭ să mĕ întind unde nu ajung, nu pociŭ să vorbesc cele ce nu ştiŭ; îmĭ mărturisesc nevrednicia şi neputinţa mea, nu îndrăznesc a maĭ dice nimic, că birueşte şi covârşeşte maĭ presus decât tótă priceperea minţeĭ omeneştĭ graiul pomenireĭ şi fecioria sfinteĭ fecióreĭ aceştia. Că de póte afla cine-

va maĭ mare și maĭ slăvit decât pre Dumnezeŭ, póte că dóră va afla maĭ mare și maĭ cinstită decât pre sfînta fecióră. Care fecióră, ca alt ceriŭ gânditoriŭ, ține în brațele sale, pre făcĕtoriul ceriuluĭ și al pămêntuluĭ, pre fiul seŭ carele este născut din Tatăl maĭ nainte decât Luceafăru și-l aduce astădĭ la biserică ca pre un cap ce este al bisericeĭ, să-l închine Domnuluĭ, celuia ce i se închină tótă făptura și i se plécă tot genuchiul; că pentru bunătatea luĭ cea făr de margine se supune legiĭ cela ce au dat legea luĭ Moisi în muntele luĭ Horiv; se supune porunceĭ cela ce numaĭ cu poruncă au făcut tóte, cele vĕdute și nevĕdute; se smerește cela pentru care se cutremură tótă zidirea; primește ca un milostiv de se pune în brațele dreptuluĭ Simeon, cela ce este numaĭ însușĭ drept; duce plocon la biserică cela ce sûnt tóte ale luĭ; duce plocon la biserică douĕ paserĭ cela ce au făcut cu un cuvânt tóte paserile în văzduh; duce plocon 2 turturele, ca să arate cele 2 voĭ a Dumnezeireĭ și a omenireĭ; duce o păreche de turturele curate, ca să facă păreche curată luĭ Dumnezeŭ pre omul, ca să facă amândouĕ unu, ca să împreune cele vechĭ cu cele nouă, cele cereștĭ cu cele pămênteștĭ, cele de jos cu cele de sus; duce plocon lucru curat cela ce este numaĭ însușĭ el curat, ca să arate că s'au născut din maică curată și să arate și curățenie bisericeĭ și credințeĭ; duce acele 2 paserĭ ca să facă preoțiĭ jertvă, arătând cu acésta jertva cea ce era să se facă pre sine Tatăluĭ pentru noĭ.

Dice sfînta fecióră către Simeon: „primește cinstite și fe„ricite bătrâne, pre acest prunc carele au răsărit de voia luĭ, „a căruia bogăție nu se póte spune; primește pre acest prunc „carele este maĭ vechiŭ decât toțĭ veciĭ; primește pe acest „prunc ce vedĭ, pre carele nicĭ îngeriĭ nu-l pot vedea, co„prinde-l cu brațele tale, pre carele nu-l póte cuprinde tótă „lumea; adevărat mic este de vêrstă, ear aniĭ nu i se știŭ; „mic este, dar este peste tóte măririle maĭ mare; mic este la „vedere, ear este mare la pricepere; în biserică este acum „împreună cu noĭ, ear în ceriŭ șade în scaunul slaveĭ sale și

„în carâ de heruvimi; în chipul slugiĭ se vede, ear este stĕpân preste tóte.“ Şi luându-l Simeon în braţe, fiind pornit de Duhul sfînt au ḑis: „cu adevărat că tu eştĭ stĕpânul a tótă „făptura, tu eştĭ mântuitorul lumeĭ, tu eştĭ Dumnezeul nos„tru, pre tine cu mare pohtă te aşteptam, de tine doream, „de tine însătoşam, pre tine adăst de atâta vreme, ţie mĕ „închin, pre tine te rog, ca celuia ce eştĭ stepânul vieţeĭ şi al „morţiĭ; tu mĕ slobozeşte cu pace acum din lumea acésta „şi din trupul acest stricăcios, că te-am vĕḑut cu ochiĭ meĭ, „mântuitorul meu; slobodeşte-mĕ dintr'acéstă vieaţă, să merg „în Iad să spuiŭ de venirea ta în lume, să-ĭ mângâiŭ pre aceĭ „ticăloşĭ şi dosădiţĭ ce sûnt întru închisóre de atâţa anĭ; să „le spuiŭ bucurie amărîţilor, să le spuiŭ cum-că te-am vĕḑut „cu ochiĭ meĭ şi cum-că te-am pipăit cu mânile mele, şi cum„că te-am ţinut în braţe, şi cum că aĭ plinit tóte ale legiĭ, şi „veĭ să pătimeştĭ, şi veĭ să te omorĭ pentru mântuirea tu„turor, şi veĭ să te pogorĭ şi în Iad, ca să scoţĭ pre toţĭ de „la muncă, şi să ne suĭ împreună cu tine la ceriŭ, să ne facĭ „una cu Tatăl; aşa te rog, stĕpâne mângăerea şi slava noro„duluĭ teŭ luĭ Israil, lumina cea descoperită a limbilor celor „dintru întunerec, slobodeşte-mĕ cu pace, ca să măresc nu„mele teŭ cel pré slăvit“.

Acesta este praznicul bisericeĭ nóstre de astăḑĭ, iubiţilor meĭ! Acesta este sfârşitul tainilor celor vechĭ şi începutul tainelor celor nouă! Astăḑĭ s'au împlinit tóte ale legeĭ ceĭ vechĭ, şi se încep cele nouă. Şi de vreme ce Hristos Dumnezeul nostru cel adevărat, carele este legea şi făcĕtoriul legeĭ, s'au supus legiĭ ca să ne arate nouĕ că este cu cale şi cu dreptate să ne supunem legiĭ, decĭ pentru ce să nu ascultăm, ci stăm împotrivă legiĭ şi luĭ Dumnezeŭ, ca când ne-ar fi vrăjmaş de mórte?

1. Porunca cea dintâiŭ ḑice: să nu avem alt Dumnezeŭ înaintea luĭ, ear noĭ avem pe mamonul nedreptăţiĭ.

2. A doua poruncă ḑice: să nu luăm numele Domnuluĭ în deşert, ear noĭ îl purtăm prin gurile nóstre ca o nimica.

3. A treia poruncă ḑice: să sfinţim Sâmbata, adecă să cin-

stim şi să ţinem praznicile, ear noï atuncea facem lucrurile cele maï multe şi lucrurile cele maï necuviőse.

4. A patra poruncă dice: să cinstim pre părinţiĭ noştri, ear noi îĭ ocărâm şi batem.

5. A cincea poruncă dice: să nu ucidem, ear noï, de nu putem ucide cu băţul sau cu sabia, ucidem cu limba, şi de nu putem ucide pre alţiĭ, ne ucidem şi ne omorîm înşine pre noï cu faptele cele rele.

6. A şase poruncă dice: să nu précurvim, ear noï facem altele maï rele şi maï spurcate care nu le pociŭ grăi.

7. A şapte poruncă dice: să nu furăm, ear noï luăm de faţă cu sila.

8. A opta poruncă dice: să nu mărturisim strâmb, ear noï jurăm cu mânile pre Evanghelie, ca să nu ne perdem cinstea, şi perdem pre Dumnezeŭ.

9. A noua poruncă dice: să nu pohtim muerea veçinuluï nostru, ear noï mijlocim ca să ştie şi el de acel lucru, ear să nu dică nimic că apoï nu e bine de el.

10. A decea poruncă dice să nu pohtim verĭ ce lucru strein, ear noï luăm tot ca să nu aibă cu ce se hrăni.

Şi eată dar că niciĭ una din cele dece poruncĭ nu ţinem, niciĭ facem, ear de va socoti cine-va din noï, cum că vorbele acestea nu sînt adevărate, îl las în sama cugetuluï seŭ, şi de nu-l va bate cugetul în sine, atuncĭ póte că acel om va fi au pré sfînt şi drept înaintea luï Dumnezeŭ, au este nesimţitor. Ci tu Dómne! ce pentru bunătatea ta cea făr de margine şi multa milostivire, aï voit de aï luat trupul fireĭ nóstre ceĭ slabe şi aï împlinit tóte ale legiĭ, îndură-te, luminiază-ne şi nouĕ minţile şi inimile, ca să ne arătăm împlinitorĭ legiĭ şi poruncilor tale, şi ne miluește ca un milostiv, după mulţimea îndurărilor tale, ca de apururea să mărim numele teŭ cel prea slăvit, amin.

XVIII.

Cuvînt la Dumineca Vameşuluĭ.

Pohta, dragostea cea curată, ear maĭ vărtos să ḑic datoria cea părintéscă ce am către dragostea vóstră, m'au îndemnat astă-ḑĭ de am venit aicĭ, pentru ca să vĕ cercetez sufleteşte, de vreme ce m'au rănduit Dumnezeŭ ca pre un nevrednic să vĕ fiu păstor şi părinte sufletesc şi învĕţător la lucrurile cele ce ar fi spre folosul mântuinţeĭ sufletelor vóstre; pentru care lucru aveţĭ datorie cu toţiĭ, de la mic până la mare, să mĕ ascultaţĭ la cele ce vĕ învĕţ de bine şi de folos, că acea ascultare nu o faceţĭ mie, ci luĭ Hristos, după cum ḑice la ḑece capete ale Lucăĭ: „cel ce ascultă pre voĭ, pre „mine ascultă, şi cel ce se lépădă de voĭ, de mine se lépădă;" aşişderea şi fericitul Pavel ḑice, la 13 capete către Ovreĭ: „Fraţilor! plecaţi-vĕ învĕţătorilor voştri şi vĕ cuceriţĭ lor, că „eĭ privighéză pentru sufletele vóstre, ca cum ar fi să dea cu„vânt, ca cu bucurie acésta să facă, ear nu suspinând, că nu „este de folos vouĕ acésta." Drept aceia n'am pregetat, nicĭ am lenevit ca să nu fac datoria după porunca stepânuluĭ şi învĕţătoriuluĭ nostru Hristos, căruia mĕ şi rog ca să-mĭ dea putere, să vĕ pociŭ spune ceva de folos, ci vĕ pohtim de ascultare.

Precum un om casnic, vrênd ca să samene griŭ curat în holda luĭ, pune multă nevoinţă de-l cerne şi-l curăţe de neghină şi de altele, aşa şi sfinţiĭ părinţiĭ noştri, au pus

multă nevoință, de au cernut cu ciurul chibzueliĭ tótă sfînta Scriptură, și au ales ca niște grîŭ curat, din tóte bunătățile câte ar putea fi, acestea treĭ bunătățĭ marĭ: credința, nădejdea și dragostea, și le-au semănat în holda sfinteĭ bisericĭ, adecă în adunarea și inima celor credincioșĭ; și are datorie fieste care creștin a le ținea și a le face; căcĭ fără aceste 3 bunătățĭ nu este cu putință nicĭ cu un mijloc să se mântuiască creștinul, măcar de ar dice cine ce va vrea; căcĭ aceste sûnt temeiul creștinătățiĭ, că precum nu este cu putință a trăi neștine pre pămênt făr de hrană trupéscă și făr de îmbrăcăminte și făr de somn, așa nicĭ făr de aceste 3 bunătățĭ care sûnt, precum am dis maĭ sus, credința, nădejdea și dragostea. Ci întâiŭ voiŭ dice puține cuvinte pentru nădejde și pentru dragoste, apoĭ voiŭ dice pre urmă și pentru credință maĭ pre larg.

Nădejdea este o îndrăznélă adevărată către Dumnezeŭ, dată în inima omuluĭ din dumnezeéscă strălucire, ca să nu se desnădejduiască nicĭ odată de darul luĭ Dumnezeŭ, ci să fie încredințat cum-că va lua prin pocăință ertáciune păcatelor, și verĭ ce altă cerere sau trecĕtóre sau vecinică. Și este nădejdea de 2 felurĭ: una bună și alta rea; bună este aceia când nădejduește cineva la Dumnezeŭ să se mântuiască, sau alt bine ce va să petrécă, că nicĭ ostenește, nicĭ cheltuește nimic, cum dice David: „că cel ce nădĕjduește „spre Dumnezeŭ, mila îl va încunjura.“ Rea este aceia când nădĕjduește cineva la om să-ĭ facă vre-un bine, saŭ vre-o îndemână la lucrurile ceste trecĕtóre ale lumeĭ, care nădejde este mincinósă și deșartă, cum dice earășĭ David: „nu vĕ nădăjduițĭ pre boerĭ, pre fiĭ oamenilor, la cari nu este „mântuire;“ asișderea dice și Solomon: „blestemat să fie tot cel ce nădăjduește spre om.“

Dragostea *încă* [1]) este o unire a mulțĭ într'una și cale către Dumnezeŭ, și vârf tuturor bunătăților, după cum o adeveréză și fericitul Pavel, la 13 capete către Corintenĭ, dicênd:

[1]) Scris printre rândurĭ.

„decât credința și decât nădejdea este maĭ mare dragostea.“ Și este și acésta de treĭ felurĭ; una dumnezeéscă, alta firéscă și alta pătimitóre și rea; dragostea cea dumnezeéscă este aceia ce dice la a 2-a lege, la 6 cap: „să iubeștĭ pre „Domnul Dumnedeu tĕu i proci;“ ear cea firéscă este ceia ce iubesc părințiĭ pe fiĭ și fiĭ pe părințĭ și fieşte care pe ruda sa și pe prietiniĭ seĭ; ear pentru dragostea cea pătimitóre și rea nu vom dice nimic, pentru căcĭ fieşte care înțelept și temĕtor de Dumnezeŭ o cunóște că nu e bună, și pentru aceia lipsiască vorba eĭ de la mijloc ca să nu ne spurcăm audul.

Credința este ființa celor nădăjduite și lucrurilor celor ce nu se vĕd dovedirĭ, după cum dice Apostolul Pavel: „și făr „de credință nu este cu putință nimenĭ să se mântuiască;“ precum vedem acésta la toțĭ sfințiĭ și la toțĭ drepțiĭ ceĭ maĭ nainte de lege și ceĭ după lege, că pentru credința lor cea dréptă au aflat har înaintea luĭ Dumnezeŭ și au făcut minunĭ marĭ și preste fire, făcênd folos și lor și altora; și era de a pururea ochiĭ luĭ Dumnezeŭ asupra lor, și cu urechile luĭ asculta rugăciunile lor, după cum dice David. Așișderea și în sfînta Evanghelie vedem în bogate locurĭ, că ceĭ ce mergea la Domnul Hristos cu credință, audia din gura luĭ: „după credința „vóstră să se facă voué,“ și îndată se tămăduea, verĭ de ce bólă ar fi fost. Și putem lua pildă și după vameșul acest de astădĭ ce pomenește sfînta Evanghelie, că bătêndu-șĭ pieptul și dicênd cu credință: „Dómne fiĭ milostiv mie pĕcătosuluĭ!“ se pogorî îndreptat. Dar noĭ acum, că ne numim creștinĭ, după ce fapte bune socotițĭ că ne vom putea arăta creștinătatea și blagocestia ce avem, și să fim aleșĭ și despărțițĭ de némurile ce dicem noĭ că sînt păgânĭ? că de vom dice după credință, ne înșelăm, că noĭ credință nu avem; că de am avea credință, am iubi pre Dumnezeŭ și am păzi cuvintele luĭ și am face după putință poruncile luĭ, că dice la Ioan în 14 capete: „de mĕ iubește neștine, cuvântul meu va păzi.“ Iar noĭ în loc de a-l iubi și a-ĭ pădi cuvintele, îl înjurăm și-ĭ

ţinem cuvintele de rîs şi de batjocură, ca când ar fi nişte basne. Iar de mĕ veţi întreba în ce chip îl înjurăm, să vĕ spuiŭ: Când înjurăm de lege pre cineva, pre Dumnezeŭ înjurăm; că v'am spus maĭ sus că credinţa este numaĭ de un feliŭ, şi toţi ómeniĭ cred în Dumnezeŭ, că Dumnezeŭ este legea şi făcĕtoru legiĭ, şi pentru căcĭ îĭ înjurăm legea, înjurăm pre Dumnezeŭ, şi pentru aceia eată dar că n'avem credinţă. De voiŭ dice după nădejde că sûntem aleşĭ din păgânĭ, nicĭ acésta nu o avem, căcĭ că de am avea credinţă, póte dar că am avea credinţă şi nădejde; că v'am spus maĭ sus, că întâiŭ este să crédă neştine în Dumnedeŭ, apoĭ să nădăjduiască. De vom dice după nădejde, că sûntem aleşĭ din păgânĭ, nicĭ aceia nu o avem, că dice Ioan: „de va dice cine-va că iubeşte pre „Dumnezeŭ şi pe fratele luĭ uraşte, mincinos este, că de vreme „ce nu iubeşte pe fratele seu că-l vede, dar pre Dumnezeŭ „că nu-l vede, cum îl va putea iubi"?

Şi eată dar că precum dic, că neavênd dragoste între noĭ, şi nepohtindu-ne binele unul altuia, după porunca luĭ Dumnezeŭ, nu avem nicĭ credinţă nicĭ nadejde, nicĭ dragoste, şi sûntem maĭ rĕĭ, să mĕ ertaţĭ, decât păgâniĭ; că dice apostolul Pavel: „limbile n'au lege şi fac ale legiĭ," ear noĭ avênd lege, facem tot împotriva legiĭ şi suntem maĭ pĕcătoşĭ decât tóte némurile şi de cât tóte limbile. Şi putem cunóşte acésta că este aşa cum dic, că ce neam înjură ca noĭ de lege, de cruce, de cuminicătură, de morţĭ, de pomene, de lumanare, de suflet, de mormênt, de colivă, de prescurĭ, de ispovedanie, de botez, de cununie şi de tóte tainele sfinteĭ bisericĭ? şi ne ocărîm şi ne batjocorîm înşine legea; cine din păgânĭ face acésta? sau cine-şĭ măscăreşte legea ca noĭ? Oare nu înjurăm cu acestea tóte pre Dumnezeŭ? oare nu ocărîm cu acestea poruncile luĭ? că el singur ne-au arătat şi ne-au învĕţat aceste taine, ca prin mijlocul lor să ne curăţim de pĕcate şi să l îmblândim asupra nóstră la scârbe şi la nevoĭ. Dar noĭ, dacă audim pre cine-va că înjură, înjurăminte de acelea ce am dis, în loc de a-l certa şi a-l înfrunta ca pre un om ce făr de socotélă, nouĕ ne pare bine şi rîdem.

De sînt aceste lucrurĭ creştineştĭ, ḑică cine are Dumnezeŭ.

Incă şi pe lângă aceste tóte maĭ adaugem cu rĕutatea, că pre părinţi noştriĭ iĭ ocărîm şi-ĭ batem, pe bĕtrânĭ iĭ ocărîm şi-ĭ batem şi-ĭ necinstim, pre domnĭ şi pre boerĭ iĭ blestemăm, pre Arhiereĭ nu-ĭ ţinem întru nimica, pre călugărĭ iĭ clevetim, pe preoţĭ iĭ ocărîm, bisericile le ţinem ca nişte grajdurĭ, şi când mergem la dînsele, în loc de a asculta slujbele, şi a ne ruga luĭ Dumnezeŭ să ne erte pĕcatele, ear noĭ vorbim şi rîdem, şi facem cu ochiul unul altuia maĭ rĕu decât pe la cârciume. Serbătorile şi praznicele nu le ţineţĭ ca o nimica, ci atuncea facem cele maĭ rele, de bucurăm pe dracul; şi atuncea vindem şi cumpărăm, şi în scurte vorbe, ne-am abătut cu toţiĭ şi împreună netrebnicĭ ne-am făcut, după cum ḑice David: „şi nu este pănă la unul a cunóşte şi a cerca pre „Domnul.“ Căcĭ fiind orbiţĭ de deşertăciunile cele lumeştĭ, nu ne bucurăm la alt-ceva fără numaĭ la lucrurile întunericuluĭ véculuĭ acestuia, şi sûntem porniţĭ cu toţiĭ spre rĕutăţĭ, ca o rótă când dă de vale şi nu se póte opri; şi suntem toţĭ cu totul, ca nişte dobitóce necurate, tăvălindu-se în răsfăţăciunile cele spurcate şi de nimica. Şi acestea tóte nu se trag dintr'alta fără numaĭ din necredinţa nóstră, că ni s'au împietrit inimile întru rĕutăţĭ ca a luĭ Faraon, şi umblăm ca nişte caĭ înverşunaţĭ, fără zabală şi făr de ruşine, pănă vom cădea întru vre-o prăpastie şi vom peri.

Cu aceste fapte ne lăudăm că sûntem creştinĭ, o vaĭ de pĕcatele nóstre, şi cu creştinătatea ce o avem! Póte că vom fi socotind, că numaĭ căcĭ ne numim creştinĭ, ne vom spăsi; ba ci maĭ mare osăndă vom să luăm, de nu ne vom pocăi şi de nu ne vom lăsa de rĕutăţile nóstre; că ḑice Hristos: „nu ceĭ ce-mĭ ḑic mie: „Dómne! Dómne! va intra întru împărăţia ceriuluĭ, ci ceĭ ce „fac voea mea“. Spuneţi-mĭ, rogu-vĕ, că eŭ póte că-mĭ voiŭ fi eşit din fire, care voie a luĭ Hristos facem? sau care poruncă ţinem? Eŭ nu pociŭ cunóşte alt ceva fără numaĭ un nume uscat şi sec ce avem făr de nicĭ o faptă bună; şi încă stăm de ne mirăm, căcĭ nu ne face Dumnezeŭ pe voea noastră, pentru că

ne numim creştinĭ; ba încă nu ne prăpădeşte ca pre Sodomliteni, că vedem depărtarea luĭ Dumnezeŭ cu ochiĭ noştri şi nu cunóştem că din răutăţile nóstre ne vin atâtea felurĭ de boale şi atâtea felurĭ de morţĭ şi alte nevoĭ şi scârbe, şi nicĭ decum nu ne venim în fire, ca sá ne părăsim de rèutăţile nóstre.

Ci eată că vĕ dic, iubiţilor meĭ, şi vĕ învăţ cu frica luĭ Dumnezeŭ, ca un părinte sufletesc şi păstor ce vĕ sûnt, să vĕ veniţĭ în fire şi să vĕ căiţĭ de lucrurile cele necuviόse, că Dumnezeŭ este milostiv, şi dacă va vedea întórcerea nóstră şi pocăinţa cea bună, ne va erta, că dice prin rostul Isaieĭ: „întórceţi-vĕ către mine şi, mĕ voiu întórce şi eŭ către „voĭ". Şi ve poruncesc tuturor câţi sûnteţĭ cu meşteşug şi cu neguţătoriĭ, verĭ de ce bréslă, ca de acum înainte Duminicile şi serbătorile cele marĭ ce se numesc domneştĭ şi ale Maicăĭ precistiĭ şi a unora din sfinţiĭ ceĭ numiţĭ, să vĕ închideţĭ prăvăliile, şi nicĭ sá vindeţĭ, nicĭ să cumpăraţĭ, nu numaĭ de la creştinĭ, ci nicĭ de la alte limbĭ ce nu sûnt de legea nóstră, nicĭ să lucraţĭ. Şi precum dic să faceţĭ, că nefacênd, să ştiţĭ bine, că vĕ voiŭ pedepsi bisericeşte cu pravila şi pe dreptate, nefacêndu-vĕ nicĭ o năpaste; şi încăşi pre carĭ se vor arata semeţĭ şi tarĭ de cap şi nu se vor supune dreptăţiĭ şi porunciĭ bisericeştĭ, îĭ voiŭ pedepsi şi cu domnia. Şi nimenĭ să nu socotească din voĭ şi să dică în inima luĭ: „dar ce treabă „are vlădica cu noĭ, nu 'şĭ caută vlădicia luĭ, ci se amestecă „într'ale noastre?" De n'aţĭ ştiut pănă acum şi de n'a fost nimenĭ să vĕ înveţe, eată că acum veţĭ şti, că am treabă cu toţĭ oameniĭ, câţi sûnt în Ţéra Românească, de la mic până la mare, şi până la un copil de ţâţa, afara din păgânĭ şi din ceia ce nu sûnt de o lege cu noĭ. Căcĭ în seama mea v-au dat stepânul Hristos, să vĕ pasc sufleteşte ca pre nişte oĭ cuvântatoare, şi de gâtul meŭ spânzura sufletele vóstre, şi de la mine va sa ceara pre toţĭ, ear nu de la alţiĭ, până când vĕ voiŭ fi păstor. Ci ve caută, în scurte cuvinte, să mĕ asculţaţĭ, de veţĭ fi creştini şi de vĕ ţineţĭ aĭ luĭ Hristos; că,

precum nu pot fi oile făr de păstor, aşa nicĭ norodul făr de Arhiereŭ; şi verĭ ce va păsa cuiva la cele sufleteştĭ, alerge la mine ca la un părinte, că-l voiŭ vindeca cŭ ajutoriul luĭ Hristos. Incăşĭ poate să dică fieşte cine din voĭ în gândul seŭ: „dar noĭ avem nevoĭ grele asupra nóstră, şi nu putem să „facem aceste ce dicĭ?“ Ci eŭ încă dic că este aşa şi cred; numaĭ la greul acela sûnt şi eŭ părtaşŭ şi într'acel jug ce trageţĭ voĭ trag şi eŭ, dar n'am putere să dic nicĭ să gândesc aşa; căcĭ că, precum cere împăratul dajdiĭ la noĭ, aşa ne cere şi Dumnezeŭ credinţă şi fapte bune, că dice Hristos la Evanghelie: „daţĭ ale Chesaruluĭ Chesaruluĭ şi ale luĭ Dumnezeŭ luĭ Dumnezeŭ“. Să nu socotiţĭ că-ĭ va fi milă luĭ Dumnezeŭ de noĭ să ne iarte, căcĭ avem nevoĭ, dacă nu vom face dupa putinţă şi poruncile luĭ; ci ne va băga de unde nu vom putea să maĭ eşim. Ci se lăsăm năravurile cele rele şi obiceile cele necuvióse, ca doar s'ar milostivi Dumnezeŭ asupra noastră să ne iarte şi să ne chivernisiască cu mila luĭ cea bogată; căruia mĕ şi rog să tipăriască şi să pecetluiască în inimile voastre acestea câte v'am vorbit, ca să nu le uitaţĭ, ci după putinţă de a pururea să le faceţĭ; şi, precum înţelepteşte pre ceĭ orbĭ şi pre ceĭ sfărâmaţĭ îĭ îndreptează, aşa să ne înţelepţiască şi pre noĭ şi să ne îndrepteze pre calea cea dréptă a mântuiriĭ, ca de a pururea să mărim şi să proslăvim numele luĭ cel sfînt şi prea sfînt, amin.

———

XIX.

Cuvînt la Duminica lăsatuluĭ de brânză.

Astăḑĭ n'am a spune alt nimic înaintea dragosteĭ vóstre, ca să vĕ ospetez sufleteşte, fără numaĭ puţine cuvinte de învĕţătură, care mĕ rog să le ascultaţĭ toţĭ cu dragoste, neuitându-vĕ atâta la neputinţa şi neştiinţa învĕţăturilor mele, cât la pohta şi dragostea ce am de a pururea către înţelepţia vóstră; şi măcar că nu este cu putinţă să vĕ folosiţĭ dintr'însele, ear ajutorind Dumnezeŭ, nicĭ de tot făr de folos nu veţĭ rĕmânea.

Vedem în sfînta Scriptură, la 2 cap. ale Facereĭ, cumcă Dumnezeŭ au poruncit luĭ Adam, că din tot lemnul ce este în grădină cu mâncare să mănânce, ear din lemnul a pricepe binele şi rĕul să nu mănânce, că în ce ḑi va mânca cu mórte va muri. Tâlcul acestor cuvinte cu adevărat este mare şi adânc, şi numaĭ dascalilor este dat să-l tălmăciască după cum se cade; ear eu după putinţă voiŭ ḑice fórte pe scurt numaĭ cele ce mĕ voiŭ pricepe că sûnt drepte.

Cuvintele acelea ce ḑic, din tot lemnul ce este în grădină cu mâncare să mănânce, socotesc că nu voiŭ greşi de voiŭ ḑice, că din tótă învĕţătura cea dréptă şi din tóte cuvintele luĭ Dumnezeŭ ce sûnt în grădina sfinteĭ bisericĭ a rĕsărituluĭ, ca o hrană sufletéscă, cu bucurie tot creştinul cu dulceaţă să mănânce. Şi ne putem încredinţa de acésta şi după cuvintele ce

dice Hristos, la Mateiŭ în 4 capete: „că nu numaĭ cu pâine „va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura luĭ Dum-„nezeŭ“. Iar din lemnul ce dice a pricepe binele şi rĕul să nu mâncaţĭ, că în ce di veţĭ mânca cu mórte veţĭ muri; pociŭ dice şi pentru acésta cum-că de pĕcatul ce se face cu pricepere fişte care să se feriască, că în ce di îl va face, cu mórte va muri; că maĭ rea mórte decât a fi neştine prin pĕcat despărţit de Dumnezeŭ nu este alta, că dice Ioan la 3 cap: „că „cel ce face pĕcatul de la diavolul este, că dinceput diavo-„lul pĕcătueşte.“ Iar putem dice şi într'alt chip, că în tóte dilele ce sûnt în grădina anuluĭ, cele ce sûnt spre hrana trupuluĭ rănduite cu socotélă şi făr de vicleşug fieşte-carele să mănânce; ear din postul cel hotărît pentru folosul cel sufletesc, carele cu priceperea nóstră îl putem facem bine şi rĕŭ, nimenĭ să nu-l strice, că în ce di il va strica, cu mórte va muri, pentru că a luĭ Dumnezeŭ porunca o calca, şi maĭ rea mórte decât a călca neştine porunca luĭ Dumnezeŭ nu este alta; că va fi isgonit de dînsul din grădina bisericeĭ ca şi Adam, din raiŭ. Şi dintr'aceste puţine cuvinte ce am dis, se póte înţelege, cum-că volnicia mâncăreĭ ce au dat Dumnezeŭ luĭ Adam se adevăra şi legea postuluĭ, ear maĭ vărtos să dic, se încredinţa porunca luĭ Dumnezeŭ, pentru ca să cunóscă Adam, că are maĭ mare peste dînsul, şi cum-că nu este volnic a călca porunca, că în ce di o va călca, cu mórte va muri.

Drept aceia însuşĭ făcĕtoriul acela şi poruncitoriul luĭ Adam, în dilele cele de apoĭ, arătându-se pre pămênt şi cu oamenii împreună vieţuind, pentru ca să ne arate nouĕ, cum-că este cu cale şi cu dreptate să ne supunem porunciĭ luĭ Dumnezeŭ şi cum-că este fórte de folos să postim, întâiŭ el însuşĭ au postit 40 de dile şi 40 de nopţĭ, precum se vede la Luca în 4 cap, puind postul acesta înaintea ochilor noştri, ca să privim ca într'o oglindă, în tótă vieaţa nóstră, şi să ne aducem aminte la pacostea ce s'au întâmplat luĭ Adam, din călcarea porunceĭ şi din mâncare. Pentru aceia trebueşte dar şi noĭ, de vreme ce ne-au învrednicit Dumnezeŭ şi am ajuns ca să

intrăm de mâine în călătoria sfîntului post, cu pohtă şi cu dragoste să primim porunca stepânului, şi după putinţă să facem şi cele poruncite; şi pentru căcĭ avem a merge la rĕsboiŭ asupra vrăjmaşuluĭ sufletelor nóstre, trebuie să ne gătim; ca nişte ostaşĭ vitejĭ aĭ luĭ Hristos, încingĕndu-ne mijlócele nóstre cu adevărul, după cum dice fericitul Pavel: „şi să ne încălţăm „piciórele cu gătirea Evangheliei păceĭ şi să ne înbrăcăm „cu zaoa dreptăţiĭ şi să punem coiful mântuireĭ pre capetele „nóstre şi să luăm pavăza credinţeĭ în mănile nóstre, cu carele „vom putea stinge tóte săgeţile viclénului cele arḑĕtóre, şi „sabia duhuluĭ care este graiul luĭ Dumnezeŭ, pentru că nu „este lupta nóstră spre sânge şi trup ci către Dumnezeŭ, către „puterĭ, către ţiitoriĭ lumeĭ, întunericuluĭ veaculuĭ acestuia, „spre vicleşugul duhurilor celor de sub ceriŭ."

Vrênd drept aceia a face acéstă călătorie asupra vrăjmaşuluĭ sufletelor nóstre, precum am şi maĭ ḑis, trebue să luăm împreună cu noĭ 5 lucrurĭ să ne fie ca o merinde la vreme de primejdie, care lucrurĭ sûnt acestea: ispovedania, rugăciunea, postul, milostenia şi dragostea.

1. Cu ispovedania să ne spălăm pĕcatele, mărturisindu-ne înaintea duhovnicilor noştri cu frică şi cu inimă dréptă, ca înaintea luĭ Dumnezeŭ, pârîndu-ne înşine pre noĭ; ear nu să aruncăm pricina la alţiĭ sau să ḑicem că de nevoe am făcut sau prin neştiinţă, că nu ne vom folosi nimic, precum nu s'au folosit nicĭ Adam că vrênd Dumnezeŭ să-l aducă la pocăinţă, în loc de a-şĭ cunóşte greşala şi a-şĭ mărturisi pĕcatul, el făcea pre Dumnezeŭ vinovat, căcĭ i-au dat muere, şi muerea ear să cura pre şarpe. Şi să fie ispovedania nóstră cu nădejde bună, cum-că ne va ierta Dumnezeŭ, ear nu cu desnădăjduire, precum au făcut Cain, ḑicând: „că maĭ mare „este vina mea decât a mi se ierta mie;" aşişderea şi Iuda, măcar că s'au mărturisit înaintea Arhiereilor, cum-că au greşit de au văndut sânge nevinovat, ear nu i-au folosit nimic acea ispovedanie, căcĭ era cu desnădăjduire. Şi ispovedania trebue să o facem cu gând ca acela, ca să nu maĭ gre-

şim înainte; că Faraon, măcar că s'au mărturisit ḑicênd: „gre-„şit-am Domnului,“ ear n'au folosit nimic, că *gândea* [1]) a se părăsi de rĕutăţĭ, şi pentru aceia au şi perit. Nicĭ să fie ispovedania nóstră cu desnădăjduire ca· Iudiĭ, precum am ḑis maĭ sus, ci să avem nădejde bună, că, de ne vom ispovedui cu inimă curată şi cu gând ca acela ca să nu maĭ greşim, ne va ierta Dumnezeŭ, şi vom auḑi ca David: „şi Domnul „au mutat pĕcatul teŭ, nu veĭ muri.“

2. Cu rugăciunea să cerem de la Dumnezeŭ mântuire sufletelor nóstre, că ni o va da după cum singur Hristos ḑice: „cereţĭ că se va da vouĕ.“ Că rugăciunea ce se face cu căldură din inimă pătrunde ceriurile şi întră în urechile luĭ Dumnezeŭ. Ḑice şi sfîntul Ioan Zlataust, cum-că unde se face rugăciunea cu mulţămită, vine darul Duhuluĭ sfînt, şi draciĭ se gonesc, şi tótă puterea protivniculuĭ se depărtéză şi fuge; şi earăşĭ într'alt loc ḑice, cum-că rugăciunea este pază curăţenieĭ, pecetea fecioarieĭ, oprire mânieĭ, ţinere mândrieĭ, curăţenie zavistieĭ, pierḑare urgieĭ, şi temeiŭ păciĭ. Şi în scurte cuvinte, cela ce face rugăciune vorbeşte cu Dumnezeŭ.

3. Cu postul să ne uşurăm trupul, să ne limpeḑim mintea, şi să ne bucurăm cu sufletul, ca să vie darul luĭ Dumnezeŭ asupra nóstră; care post trebue să-l facem cu rugăciunĭ amestecat; că, precum nu sûnt dulcĭ bucatele făr de sare, aşa nicĭ postul făr de rugăciunĭ. La a 2. carte, la începerea postuluĭ, ḑice sfîntul Grigorie, cum-că postul este pace de obşte a sufletuluĭ şi a trupuluĭ, traiŭ făr de turburare, petrecanie cu bună întocmire, vieaţă ce veseleşte pre Dumnezeŭ şi întristéză pre vrăjmaşul; că precum sûnt păzitorĭ sfinţiĭ îngerĭ celor ce postesc şi-ĭ feresc de tóte primejdiile, aşa sûnt păzitorĭ draciĭ şi celor ce nu postesc, şi-ĭ îndémnă la multe pĕcate. Drept aceia trebue să ne ostenim, ca să nu avem împărtăşire cu diavolul; că nu s'au făcut nimenĭ ucenic bunătăţilor, din ceĭ ce s'au îndestulat în mâncărĭ după pohta lor, nicĭ din ceĭ ce iubea rasfăţările s'au făcut sfînt, nicĭ din ceĭ

[1]) *Deasupra:* nu vrea.

ce au vieţuit trupeşte s'au făcut părtaşi împărăţieĭ ceriuluĭ. Ştiŭ bine că nu ne va lăsa obiceiul şi năravul cel rĕu, ca să ne postim de bucate, ci încaĭ să ne postim de rĕutăţĭ; că spre mâncare (n'am cum maĭ ḑice într'alt chip) ne îndémnă blestematul acesta de pântece, dar a face rĕu n'avem îndemnător pre nimenĭ; că trupuluĭ îĭ trebueşte mâncare, ear sufletuluĭ nu-ĭ trebueşte rĕutăţĭ, şi de mâncare cunóşte (la focul!) o óre ce dulceaţă, ear din rĕutate nu se cunóşte alt nimic fără numaĭ vătămare de suflet şi călcare de lege.

4. Cu milostenia să îmblânḑim pre Dumnezeŭ, miluind cu dragoste multă, din agonisitele nóstre cele drepte, pe lipsiţĭ, pe săracĭ, pe streinĭ, pe bolnavĭ şi pe ceĭ ce sûnt întru închisorĭ; şi atuncea vom fi şi noĭ miluiţĭ de Dumnezeŭ, după cum ḑice la cele 10 fericirĭ; ear de vom da milă din jafurile ce facem, maĭ multă osândă vom câştiga; şi de se va luneca cineva cu firea şi va ḑice în mintea luĭ că nu ştiŭ ce grăesc, lăsându-se în nădejdea cuvântuluĭ Evangheliştuluĭ Ioan ce ḑice: „faceţĭ şi voĭ milosteniĭ din mamonul nedreptăţiĭ", trebueşte acela ce va gândi acel lucru să mérgă întâiŭ să întrebe pre ceĭ ce ştiŭ şi tălmăcesc sfînta Scriptură făr de vicleşug, să vaḑă cu ce gând l-au ḑis Ioan acel cuvânt, apoĭ să gândiască rĕu asupra mea. Gândul luĭ Ioan este acesta: faceţĭ, ḑice, şi voĭ milostenie din mamonul nedreptăţiĭ; în ce chip? cu lacrimĭ, cu inimă înfrântă, şi cu gând ca acela, ca să nu maĭ facĭ după aceia strîmbătate nimănuĭ, nicĭ să jefuiţĭ, şi apoĭ atuncea va fi acea milostenie primită. Care lucru se póte încredinţa şi după Zakheŭ, că au ḑis: „eată jumătate de a-„vuţia mea dau săracilor, şi de am năpăstuit pe cineva cu ceva „îĭ întorc în pătrat." Auḑit-aţĭ ce ḑice Zakheŭ? căruia i-au ḑis Hristos: „astăḑĭ se făcu mântuire caseĭ acéştia, pentru că şi „acesta fiul luĭ Avraam este;" adecă au făcut cu gând şi cu inimă ca a luĭ Avraam acea milostenie, ear nu ca uniĭ dintre noĭ, ce fac jafurĭ şi fac câte sûnt maĭ rele pre pământ, apoĭ se duce cu gând ca acela, ce dă vre unuĭ popă să-ĭ facă sărindar, ca să i se ierte pĕcatul, şi el tot cu totul stă în tina

rĕutăţiĭ. Nu aşa ticăloşiĭ de noĭ, nu aşa! că Dumnezeŭ nu se înşală.

5. Cu dragostea să ne încredinţăm, că de vom iubi pre veciniĭ noştri dupre porunca luĭ Dumnezeŭ ca înşine pre noĭ şi le vom face bine, vom fi şi noĭ Dumnezeĭ şi fiĭ celuĭ de sus, după cum ḑice David: „că dragostea este singur „Dumnezeŭ, şi cela ce rĕmâne în dragoste, în Dumnezeŭ rĕ„mâne şi Dumnezeŭ într'însul;" după cum ḑice Ioan: „şi de „vom ierta greşalele tuturor celor ce ne au greşit nouĕ, ne „va ierta şi Dumnezeŭ greşalele nóstre." Că ce folos este trupul să fie deşert de bucate, ear sufletul a-l umplea de pĕcate? ce folos a fi galben şi ofilit de post, ear de pismă şi de urăciune a fi aprins? ce folos este a nu bea vin, şi a fi beat de vinul mâniei? ce folos este a nu mânca carne, şi cu hule a rupe carnea fraţilor noştri? ce folos este a ne opri de cele ce sûnt une-orĭ slobode, şi a face acelea ce nu sûnt nicĭ odată cu vre un mijloc slobóde? că Dumnezeŭ pre aceia iubeşte şi-ĭ cinsteşte pre cariĭ se feresc de cele oprite.

Cu aceste puţine cuvinte ce am vorbit, aţĭ înţeles lupta nóstră cu cine este şi cu ce fel de arme ne trebueşte să mergem asupra luĭ şi cu ce mijloc să-l biruim. Drept aceia fieşte carele, după putinţă, să nu leneviască a se nevoi, că lenevindu-se rĕŭ va greşi. *Am înţeles* [1]) cum-că este obiceiŭ de vĕ adunaţĭ de *séră în divan şi faceţĭ puţină oraţie înaintea domnuluĭ* [2]), şi *după aceia* [3]) cereţĭ iertăciune; *şi măcar că nu mi s'au întêmplat până acum să vĕḑ cu ochiĭ* [3]), *ear* [4]) fórte *mi-aŭ plăcut şi am fericit* obiceiŭ bun ca pe acesta *că este lucru cuvios* [5]) a cere iertăciune *de la stepânì şi* [3]) unul de la altul, şi nu numaĭ *maĭ mariĭ noştri* [3]), nu numaĭ întru acéstă ḑi, ce vom să întrăm în ḑilele sfîntuluĭ post, *acésta se vede* [6]), ci pociŭ

[1]) *Corectat deasupra:* vedem.
[2]) „ „ : dela unul până la altul.
[3]) *Cuvinte şterse.*
[4]) *Corectat deasupra:* care
[5]) *Adaus deasupra:* şi faptă cuviósă.
[6]) Adause pe margine.

dice că se cuvine să cerem iertăciune în tóte dilele; că precum greşim înaintea luĭ Dumnezeŭ în tot ceasul, aşa greşim de a pururea înaintea *maĭ marilor noştri* [1]) cu cuvêntul şi cu fapta, cu voe şi făr de voe, prin ştiinţă şi prin neştiinţă, *de faţă şi pre ascuns; ear apoĭ luând seama cu tot dinadinsul sfîrşitul acestuĭ lucru fórte mĕ întristez* [2]), însă obiceiul este frumos la vedere şi este rĕu *la pricepere* [3]); că nicĭ iertăciunea ce cereţĭ de la *stĕpânĭ* [4]) nu este curată, nicĭ aceia ce luaţĭ unul de la altul, ci este plină de pismă şi de zavistie şi plină de rĕutate, că nu este cu gând curat. Ci vĕ rog *iubiţiĭ meĭ Creştinilor* [5]), pentru pré scump sângele luĭ Hristos, care s'au vărsat pentru noĭ pĕcatoşiĭ, să vĕ părăsiţĭ de aceia, *că veţĭ cădea* [6]) în osîndă, dintru care osîndă *eu nevrednicul şi mult pĕcătosul,* [2]) rog pre milostivu şi iubitoru de oamenĭ Dumnezeŭ, ca să ne mântuiască pre toţĭ şi să n: învrednicească să petrecem sfîntul post cu pace cu sănătate, cu vieaţă curată şi cu spăsenie sufletească, ca să putem vedea şi luminata luĭ înviere, Amin.

1) *Corectat pe deasupra:* oamenilor
2) Cuvinte şterse.
3) *Corectat deasupra:* într'ascuns.
4) „ „ : ceĭ marĭ
5) *Creştinilor,* scris deasupra în loc de: *iubiţiĭ meĭ* şterse.
6) *Corectat:* ca să nu cădeţĭ.

XX.

Cuvînt al doilea la Duminica lăsatuluĭ de brânză.

Fieşte care vânător îşĭ găteşte sculele şi ciniile meşteşuguluĭ seŭ: adecă cel ce prinde păsărĭ sburătóre face laţurĭ şi mrejĭ, ear cel ce vânézā hiare sălbaticĭ îşĭ face puşcă, cursă de fier, gropĭ şi altele ca acestea; aşijderea şi pescariĭ îşĭ fac undiţe, cârlige, plasă, sac şi câte-l învaţă meşteşugul seŭ, ca să dobândiască şi să căştige ceia ce pohteşte. Iar cel ce va vrea să vâneze oamenĭ, cu ce scule socotiţĭ că ar putea să-ĭ vâneze? (că oameniĭ încă se vânéză şi se prind ca şi peştiĭ, după cum ḑice Hristos la sfînta Evanghelie, la al 4 cap. al luĭ Mateiŭ: „veniţĭ după mine şi vĕ voiŭ face pescarĭ de oa„menĭ"). Nu socotesc cu alt nimic ca să se pótă vâna fără numaĭ cu învĕţătura şi cu cuvântul, căcĭ pentru om nu este nicĭ undiţă, nicĭ vre un fel de mréje, ca învăţătura cea împletită de cuvinte cu carele se vânéză şi se uneşte cu Dumnezeŭ, şi se fericeşte cu dînsul în vecĭ. Acéstă mreajă a învĕţăturiĭ, puind din drépta şi din stînga, este fórte de folos şi pentru ceste de acum şi pentru cele ce vor să fie. Acéstă undiţă a cuvintelor şi cu mărturiile Duhuluĭ sfînt scóte pre om dintru adâncul pĕcatelor, ca pre peştĭ dintru adâncul apeĭ, şi-l scóte la lumina cunoştinţeĭ de Dumnezeŭ.

Decĭ pentru acésta, blagosloviţilor creştinĭ, câţĭ v'aţĭ adunat astăḑĭ la acéstă cuviósă şi sufletéscă adunare, am datorie,

ca un păscar sufletesc, ce l-au rănduit Dumnezeŭ ca pre un nevrednic, să întinḑ mreaja învĕțăturei și să puiŭ undița cuvântuluĭ înaintea dragosteĭ vóstre; și ajutorind iubitoriul de oamenĭ Dumnezeŭ, am nădejde bună și făr de îndoială, cumcă voiŭ scóte dintru adâncul turburăciuneĭ pĕcatuluĭ mult vânat, căcĭ cunosc voința inimeĭ vóstre cea bună și dragostea ce avețĭ spre ascultarea celor de folos. Cu care vânat voiŭ putea face masă cinstită și desfătată luĭ Dumnezeŭ, că nu se bucură nicĭ se veselește Dumnezeŭ cu alt cevașĭ maĭ mult ca când s'ar întórce cineva din ceĭ păcătoșĭ dintru greșalile luĭ la pocăință, după cum ḑice sfinta Evanghelie: „că mare „bucurie se face în ceriŭ pentru un pĕcătos ce se căește"; și earășĭ prin rostul proroculuĭ ḑice Dumnezeŭ: „că nu voesc „mórtea pĕcătosuluĭ, ci ca să se întórcă și să fie viŭ." Pentru acésta dar vĕ pohtesc, ca să vĕ deșchidețĭ urechile inimilor vóstre și să ascultațĭ cuvintele ce voiŭ să grăesc, pentru ca să vĕ folosițĭ voĭ cu ascultarea și eu cu ḑisele; că ḑice Pavel apostolul: „fericițĭ ceĭ ce grăesc în urechile celor ce ascultă." Și apoĭ trebue să facețĭ ródă sufletéscă din cele ce vețĭ auḑi, pentru ca să nu vĕ fie ascultarea și ostenéla în deșert; că arătându-vĕ ca pomiĭ ceĭ făr de ródă și ca vițele cele sterpe, ce folos vețĭ avea de ascultarea vóstră și de ostenéla ce ațĭ făcut?

Iată că au sosit cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ să începem de măine călătoria sfîntuluĭ post; și pentru căcĭ avem a merge la rĕsboiŭ asupra vrăjmașuluĭ sufletelor nóstre, trebue să ne gătim ca niște ostașĭ vitejĭ aĭ luĭ Hristos, încingêndu-ne mijlócele nóstre cu adevărul, după cum ḑice Dumnezeescul Pavel: „și să ne încălțăm piciórele cu gătirea Evangheliei și „să ne îmbrăcăm cu zaoa dreptățiĭ și să punem coiful mân„tuireĭ pre capetele nóstre, și să luăm păvaza credințiĭ în mâi„nile nóstre, cu carele vom putea stânge tóte săgețile cele vi„clene, cele arḑĕtóre, și sabia duhuluĭ care este graiul luĭ Dum„nezeŭ, pentru că nu este lupta nóstră spre sânge și trup „ci către Domniĭ, către puterĭ, către țiitoriĭ lumeĭ întunericu„luĭ véculuĭ acestuia, spre duhurile vicleșuguluĭ celuĭ de sub

„ceriŭ.“ Şi avem datorie cu toţiĭ de la mic pănă la mare, bărbaţĭ şi muerĭ, copiĭ şi fete, bĕtrânĭ şi tinerĭ, însuraţĭ şi neînsuraţĭ, să facem treĭ lucrurĭ:

1. Intăiŭ să ne ducem fieşte cine la duhovnicul seŭ, să ne mărturisim pĕcatele cu multă cucerie şi cu înfrângere de inimă, spuind cu îndrăzneală şi făr de nicĭ o temere tóte câte am făcut, sau cu cuvântul sau cu fapta, sau cu cugetul, de voe sau făr de voe, prin ştiinţă sau prin neştiinţă; pentru căcĭ ispovedania este una din cele 7 taine ale sfinteĭ bisericĭ, şi când ne ispoveduim, luĭ Dumnezeŭ ne ispoveduim, ear nu preotuluĭ. Iar de va ḑice cineva în cugetul seŭ, dar dacă ne ispoveduim luĭ Dumnezeŭ preotul ce maĭ trebueşte, că el încă este om pĕcătos ca şi mine? Adevărat pĕcătos este ca şi mine, ear are dar de la Dumnezeŭ prin lucrarea Duhuluĭ sfînt şi are putere de la Domnul Hristos, că ce va lega şi va deslega pre pământ, după cum ḑice la cuvântul cel d'intăiŭ al luĭ Ioan: „cărora veţĭ lăsa pĕcatele, lăsate vor fi, şi cărora „veţĭ ţinea, ţinute vor fi“. Şi nu numaĭ mireniĭ se cade să se ispoveduiască, ci maĭ vărtos şi noĭ ceştĭ bisericeştĭ, adecă diaconiĭ, preoţiĭ, călugăriĭ, arhiereiĭ; căcĭ noĭ încă sûntem pĕcătoşĭ şi greşiţĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ, maĭ mult decât ceĭ proştĭ; şi ce greşale facem, maĭ mult prin ştiinţă le facem, şi de nu ne vom pocăi, vom să avem maĭ multă osîndă decât ceĭ ce greşesc prin neştiinţă, după cum ḑice la sfînta Evanghelie, la 12 cap ale Lucăĭ: „Că cel ce cunóşte mult, mult „se va pedepsi, şi celuĭ ce ĭ s'au dat mult, mult i se va şi cere.“ Şi acéstă taină a ispovedanieĭ n'au făcut'o Dumnezeŭ cu acest mijloc pentru alta, făr numaĭ pentru căcĭ aşa cum au făcut neştine pĕcatul cu om şi s'au desvălit ruşinea la curvă şi s'au îmbrăţişat cu diavolul şi s'au spurcat trupul, aşa ear trebuie să mérgă la om, adecă la duhovnic, să-şĭ descopere tóte pĕcatele luĭ, pentru căcĭ că omul au făcut pĕcatul şi ear cu omul trebue să-l strice şi să-l piarḑă, precum au făcut şi Hristos cu noĭ; că pentru omul, adecă pentru Adam, am eşit din raiŭ şi pentru omul ear, adecă pentru Hristos, am întrat

în raiŭ. Că măcar de n'aĭ mărturisi tu luĭ Dumnezeŭ pĕcatele tale, el le ştie, căcĭ înaintea luĭ sûnt scrise şi cele nelucrate de noĭ. Au doar nu ştiea Dumnezeŭ unde este Adam, când s'au ascuns de fața luĭ pentru greşala ce au făcut? ci-l întreba: Adame, unde eştĭ? dându-ĭ pricină ca doar s'ar căi şi ar dice: Dómne! greşit'am şi am călcat porunca ta şi m'am desgolit de darul tĕŭ, şi fiindu-mĭ ruşine să staŭ de față, m'am ascuns. (Dar unde veĭ să te ascundĭ, ticălóse, din naintea luĭ Dumnezeŭ? Că de te veĭ sui în ceriŭ, el acolo este lăcuitor; de te veĭ pogorî în iad, este de fața; de te veĭ duce la marginea mărel, îĭ ajunge măna). Ci el aşa l-au ajuns mintea şi au rĕspuns într'acel feliŭ, ear nu i-au folosit nimic, căcĭ nu s'au căit. Au de uciderea luĭ Avel nu ştiea Dumnezeŭ? şi întreba pe Cain dicêndu-ĭ: unde este fratele tĕu Avel? Şi nicĭ el n'au vrut să dică că au greşit, ci ca un blestemat au dis, dar au pădiitor sunt eu frateluĭ meŭ? şi aşa au luat blestem. Şi când era Hristos pe pămênt, dicea cătră apostolĭ: „cine mĕ va „mărturisi înaintea ómenilor, mărturisi-l-voiŭ şi eu pre dînsul „înaintea Tatăluĭ meŭ; ear cine se va lepăda de mine înaintea „oamenilor, mĕ voiŭ lepăda şi eu de dînsul înaintea Tatăluĭ „meŭ.“ Iată dar că cu aceste cuvinte se cunóşte chiar că pohteşte Dumnezeŭ nu numaĭ pre dînsul să-l mărturisim înaintea oamenilor, ci şi pre noĭ să ne mărturisim cum-că suntem greşițĭ luĭ Dumnezeu, pentru ca să ni se erte pĕcatele. Şi când ne ispoveduim, să nu ne ruşinăm de duhovnicul ca să ascundem niscaĭ pĕcate măcar cât de puțin, că nu ne vom folosi nimic; că vedm în sfintele cărțĭ, că mulțĭ, nespuindu-şĭ pĕcatele tóte la duhovnic, s'au osândit în munca iaduluĭ. Şi pentru ca să nu cădem şi noĭ în osândă, trebue să spunem tóte deplin, pentru ca să luăm şi ertăciune desăvîrşit. Şi apoĭ, dacă ne vom ispovedui, ce canon ne va da duhovnicul să-l primim cu multă dragoste şi să-l facem deplin; că precum un om când este dator cuiva cu niscaĭ banĭ, pănă nu-ĭ va plăti nu se ține mântuit, aşa şi cela ce are canon de la duhovnicul seŭ şi nu-l face, nu se va putea mântui de pĕcat.

Şi de aceia să ne ferim verĭ cu ce mijloc am putea de pĕcate.

2. A doua trebue să postim, pentru că postul acesta este deciuéla anuluĭ, şi l-au arătat singur Hristos, că sfinţia sa încă au postit 40 de ḑile şi 40 de nopţĭ, precum se vede la Luca în 4 cap. Care post trebue să-l facem cu rugăciunĭ, ca precum nu sûnt dulcĭ bucatele făr de sare, aşa nicĭ postul făr de rugăciune. Ḑice sfîntul Vasilie la cartea luĭ cea d'intâiŭ la al doilea cuvânt ce vorovéşte pentru post: cum-că sunt la fieşte care biserică îngerĭ de scriŭ pe ceĭ ce postesc; ci să căutăm şi noĭ să nu ne păgubim de scrierea îngeruluĭ pentru puţinică dulceaţă a mâncăreĭ. Aşijderea şi sfîntul Grigorie ḑice la a doua carte la începerea postuluĭ, cum-că postul este pace de obşte al trupuluĭ [1]) şi al sufletuluĭ, traiŭ făr de turburare, petrecanie cu bună tocmire, vieaţă ce veseleşte pre Dumnezeŭ şi întristéză pe vrăjmaşul. Că precum sûnt păḑitorĭ sfinţiĭ îngerĭ celor ce postesc şi-ĭ feresc de tóte primejdiile, aşa sûnt şi celor ce nu postesc păzitorĭ draciĭ şi-ĭ îndémnă la multe pĕcate. Decĭ pentru acésta trebuie să ne postim, ca să nu avem împărtăşire cu diavolul; că nu s'au făcut nimenĭ învĕţat sau înţelept din ceĭ ce s'au rĕsfăţat în mâncărĭ, nicĭ din ceĭ ce au alergat la veseliĭ s'au făcut ucenic bunătăţilor, nicĭ iubitor de rĕsfăţăciunĭ sfînt, nicĭ cel ce vieţueşte trupeşte părtaş împărăţieĭ ceriuluĭ. Pentru acésta dar tot omul credincios şi iubitor de Dumnezeŭ cu bucurie şi cu veselie să vie la ḑilele cele de post, pentru că nicĭ unul din ceĭ trişti nu este vitéz la începutul stradanieĭ lor. Nu te face trist ca copiiĭ ce-ĭ ḑuc la scólă, nu răpşti împotriva ḑilelor celor curate, nu cerca sfîrşitul septămâneĭ ca sfîrşitul ierneĭ cu venirea vereĭ, nu pohti Sâmbăta pentru beţiĭ ca şi Jidoviĭ, nu numĕra ḑilele postuluĭ, precum aştéptă argatul cel rĕu plata simbrieĭ, nu te întrista căcĭ nu fumegă cuhnia ta, sau bucătaru căcĭ n'au stătut lângă foc. Mĕ ruşinez a spune de posomorîrea celor mâncăcioşĭ, în ce chip se tânguesce în ḑilele cele de post, cască adesea se culcă puţin şi ear se scólă, dorm în silă şi silesc să trécă ḑilele şi se nu le priceapă, se în-

[1]) Mss. *sufletuluĭ*

greuéză asupra sórelui; căci zăbovește a înopta; numesc dilele postului mai mari decât cele-lalte; se fac cum-că au durere la stomah și ametesc de cap, și stricăciune obiceiului lor, carele nu sunt semne ale postului ci ale nesațului; cu nepohtă se duc la masă, răpștesc asupra verzelor, înjură legumile, dicênd în zădar s'au adus în lume; se fac și cunoscětori de firi iubitorii de mâncări, beau apa făr de răsuflare, ca când ar fi luat de la doftori vre o băutură făr de dulceață de vindecare, și cei mai mulți meșteșuguesc băutura, mângâindu-și pohta lor, unii cu bragă, alții cu bere, alții cu șerbet, alții cu liveji, alții cu mied. Nu amesteca postul cu meșteșugitele tale pohte, că nu vei rĕmânea nepedepsit; nu aduce la mijloc bóle mincinóse, nu dice minciuni asupra postului, cum-că este făcĕtor de bóle, pentru căci este făcĕtor de sănătate, numai pentru obiceiul tĕu cel rĕu sĕ socotești postul la tine vrăjmaș, dar nu este firește greu; obicinuește-te pre tine cu postul, și cu vreme ți se va face ție ușor, și va lăcui în tine; ear de vei avea soții mâncările și băuturile, nu vei avea dragoste nici odată spre post, ci mai vărtos se va arăta la tine strein și greu și neobicinuit, căci viéța cea postitóre este asemĕnare vieții cei nestricate ce va să fie. Ci să fugim de iubirea de mâncări cât vom putea, pentru că nu este cu putință nici de cum un om și iubitor de mâncări și iubitor de Dumnezeu și când ne postim, trebue să nu postim numai de bucate, ci mai vărtos să ne postim de rele, căci ne vătămăm sufletește, adecă de hule, de înjurături, de zavistii, de mânii, de urgii, de clevete, de pârele ce aveți obiceiu de vĕ pârîți unul pre altul, ca să vĕ sărăciți, care lucru îl face numai singur diavolul, că el este vrăjmaș némului omenesc; și cine are acel obiceiu, de pâraște pe fratele seu creștin pentru ca să-l păgubiască și să-l sărăciască, să se lase de acel lucru, că tóte pĕcatele câte va face, după ce se va ispovedui și-și va face canonul ce-i va da duhovnicul, i se vor erta, ear acel pĕcat al pârei nu se va erta nici cu un mijloc, că este mai mare decât uciderea. Și eată că

vĕ poruncesc şi vouĕ preoţilor, cine ar veni la voĭ să se ispoveduiască şi va avea acel pĕcat al pâreĭ, de va da acel om înaintea vóstră făgăduială şi se va chezăşui cum-că nu va maĭ pârî pe nimenĭ în viéţa luĭ, voĭ să-ĭ daţĭ ertăciune, dar să-l şi canonisiţĭ, apoĭ să se şi cuminece; ear de nu va vrea să se părăsiască, să-l lipsiţĭ nu numaĭ de la sfînta taină ci şi de la biserică, pentru căcĭ stă împotriva luĭ Dumnezeŭ şi se asémănă diavoluluĭ.

3. Al treilea lucru trebue să facem milostenie. Ci acuma la acest cuvânt puteţĭ să gândiţĭ întru inimile vóstre şi să ḑiceţĭ: dar noĭ suntem săracĭ şi nevoiaşĭ, şi cum vom putea să facem milostenie, că n'avem banĭ? Milostenia este de multe felurĭ, după cum scrie în sfînta Evanghelie la 25 de cap ale luĭ Mateiŭ, stich. 35: „şi carele dintr'acelea îţĭ „va da îndemână, fă, că aceia este milostenie, adică flă„mând am fost şi mi-aţĭ dat de am mâncat, am fost înse„toşat şi mi-aţĭ dat de am băut, strein am fost şi m'aţĭ pri„mit, gol am fost şi m'aţĭ îmbrăcat, bolnav am fost şi m'aţĭ „căutat, în temniţă am fost şi aţĭ venit la mine". Şi afară dintr'acestea maĭ sunt şi alte felurĭ de milosteniĭ, că de veĭ îndemna pe cine-va să facă vre-un bine, milostenie este; de veĭ sfătui pe cine-va la lucrurile cele sufleteştĭ, milostenie este; de veĭ mângăia inima vre unuĭ scârbit cu cuvinte, milostenie este; şi în scurte cuvinte de veĭ da un păhar de apă rece cuiva în numele luĭ Hristos, adevărat să ştiĭ că nu-ţĭ veĭ perde plata, după cum ḑice la al 9 cap al luĭ Marco. Iată dar că se pot face milosteniile şi făr de banĭ; ci numaĭ pentru multa nóstră mândrie ce ne înălţăm şi ne trufim, ca când am ajunge tocmaĭ la ceriŭ şi ca cum nicĭ o dată nu vom să murim, aşa hrăpim şi lăcomim, şi sûntem porniţĭ cu totul spre răutăţĭ, cât nu ne putem opri; şi nicĭ cuvintele luĭ Dumnezeŭ ne domolesc, nicĭ munca iaduluĭ ne înţelepţeşte. Şi nu ştiu ce voiŭ să maĭ ḑic, că de graim vre odată câte vre un cuvânt, ca să folosim pre cine-va, şi maĭ vărtos pre înşine, pentru datoria ce avem, ceĭ maĭ mulţĭ rapştesc, ḑicênd:

„Acuma acésta s'au aflat maĭ de treabă şi maĭ învĕţat decât „alţiĭ, să ne pue pre noĭ la cale; de la părinţĭ aşa ne am pomenit „şi ne-am ţinut şi făr de aceste învĕţăturĭ, şi tot acest feliŭ de o„biceiŭ am avut, şi nimenea n'au ḑis că sûnt rele, nicĭ au silit să „ne strice obiceile." Ci de acésta voiŭ ḑice şi eŭ că este aşa, precum ḑiceţĭ voĭ, că viermele ce zace la rădăcina hrénuluĭ de-ĭva ḑice cine-va să easă de acolea să mérgă la alte rĕdăcinĭ maĭ bune şi maĭ dulcĭ, el ḑice că maĭ dulce decât hrénul nu este, căcĭ acolo s'au născut şi intru aceia s'au pomenit; aşa şi voĭ, pomenindu-vĕ într'aceste fapte şi lucrurĭ şi nefiind cine-va să vĕ înveţe, cu adevărat vĕ pare amară acum vorbele mele, nefiind obicĭnuiţĭ cu dînsele; ear când vom sta cu mintea nóstră la socoteala cea adevărată, după cum ḑice un filosof, să ne cunóştem pre noĭ înşine, adecă să ne luăm seama, să vedem dinceput ce am fost şi acuma ce sûntem, şi după mórte ce vom să ne facem, că sfîrşitul a tot cuvântul, după cum ḑice Eclesiastul la al 12 cap: „de „Dumnezeŭ să ne temem şi poruncile luĭ să le păzim, căcĭ „acésta este tot omul, că tótă facerea Dumnezeu o va duce la „judecată, întru tot ce e stricat cu vederea (orĭ bine orĭ rĕu)." Şi aşa pricepênd cuvintele acestea ce vorbesc, şi de se vor lipi de inimile nóstre, atuncĭ ştiŭ bine că aţĭ ḑice, că nu vĕ învĕţ nicĭ vĕ sfatuesc de rĕu, ci acésta vină tot o dau să fie maĭ mult a preoţilor, pentru căcĭ eĭ sûnt sarea pământuluĭ, după cum ḑice Hristos: „şi de se va împuţi sarea, cu ce se „va sara?" adeca fiind eĭ proştĭ şi de carte şi de chibzuială, cu ce vor putea învĕţa norodul? că întâiŭ temeiul cel maĭ mare, frica luĭ Dumnezeŭ nu este la dînşiĭ, că de ar fi şi înţelepţĭ după cum ḑice Solomon, începătura înţelepciuneĭ frica luĭ Dumnezeŭ, şi de nu-şĭ vor veni în fire, ca să se îndrepteze, spre cele ce au datorie să facă, vor să aibă mare osândă de la Dumnezeŭ. Iar şi voĭ încă aveţĭ datorie să alergaţĭ la duhovnicĭ de ispravă, la carĭ aţĭ cunóşte că sûnt maĭ învĕţaţĭ, ca să vĕ îndrepteze spre cele de folos, ear nu la fieşte care neînvĕţat; ca unul ce se ţine doftor, şi nu ştie a vin-

deca ranile, ce folos va să facă celuĭ rănit? Aşa şi cel ce se ţine duhovnic, dacă nu ştie carte şi taiñele bisericiĭ şi dacă n'are frica luĭ Dumnezeŭ, ce folos va să facă celuĭ ce merge la dînsul să se ispoveduiască.

Acestea tóte câte am grăit, după datorie le-am grăit; ear Dumnezeŭ, cel ce înţelepţeşte pre orbĭ şi îndreptéză pre ceĭ sfărimaţĭ, să vĕ înţelepţiască şi pre voĭ, şi să vĕ îndrepteze spre cele de folos, şi să vĕ învredniciască şi pre voĭ şi pre noĭ, ca să trecem sfîntul post cu pace, cu sănătate, cu ertare de pĕcate; să ajungem şi la sfînta şi purtătórea de vieaţă înviere a Domnuluĭ şi mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos, a căruia este slava, cinstea în veciĭ vecilor, Amin.

XXI.

Cuvînt la Dumineca Florilor.

Polita cea mare și dragostea cea curată, sau mai vârtos să dic datoria cea părintéscă, ce am către înțelepția vóstră, mě îndémnă pururea ca să nu lenevesc a vě cerceta, după putință, cu învěțăturile cele sufletești; că de pe acésta vě voiŭ cunóște cu adevărat că vě sûnt părinte sufletesc și păstor, când voiŭ politi cinstea, folosul și spăsenia sufletelor vóstre, și Dumnea-vóstră ear după acésta vě veți arăta, cum sunteți adevărați fii sufletești și turmă alésă și sfîntă, când veți primi cu dragoste cele ce vě învěț și după putință fieşte care din voi să se nevoiască a le ținea și a le face.

Drept aceia, iubiții mei ascultători, câți v'ați adunat la acéstă cuviósă și sufletéscă adunare, măcar că este astădi Dumineca ce se numește de obște a Florilor, ear n'am a dice pentru dînsa nimic: una pentru că fiind praznicul Domnesc și trebuind la dînsa multă materie și multă vorbă ca să descoperim cevași cât de puțin întru cinstea și lauda ei, neștiința ne zăticneste; și alta pentru căci știŭ, într'acéstă sěptămână silește fieşte carele dintru voi, ca să se învredniciască să se cuminece, unii la Joi mari, alții Sâmbătă, alții Duminecă în diua de Paști, pentru care avem datorie să dicem cele ce ne va lumina Domnul Hristos, de la care și ajutor cerem și vě politesc să ascultați cu dragoste, că și de nu veți lua vre un folos din disele mele, dar nici pagubă nu veți avea.

Din cele 7 taine ce ţine sfînta şi dumnezeésca biserică a răsăritului, este cea dintăiŭ la rânduélă şi maĭ mare de cât tóte sfîntul botez, făr de care nimenĭ nu póte să între întru împărăţia ceriuluĭ, că aşa ḑice Domnul Hristos la Ioan în 3 cap: „de nu se va naşte neştine din apă şi din duh, nu va „putea întra întru împărăţia luĭ Dumnezeŭ, care botez face „pre om fericit, sfînt, desăvîrşit şi fiu luĭ Dumnezeŭ după dar." Iar eu îndrăznesc şi ḑic cum-că este taina pocăinţeĭ întocmaĭ cu sfîntul botez în cinste şi în lucrare; şi socotesc că nu voiŭ greşi de acésta, pentru ce? pentru căcĭ acele 4 darurĭ ce dă sfîntul botez omuluĭ, pěcatul strică şi le întină, şi din fericit se face ticălos, din sfînt pěcătos, din săvîrşit se face netrebnic şi de nimica, şi din fiu luĭ Dumnezeŭ se face fiul diavoluluĭ, că aşa ḑice Ioan în 3 cap: „cela ce face pěcatul, de la „diavolul este că dinceput diavolul pěcătueşte." Şi cum-că taina pocăinţeĭ cu sfîntul botez este întocma în cinste şi în lucrare, o putem adeveri, cu multe doveḑi, din care una douě vom ḑice: La al 8 cap al Facereĭ ḑice Dumnezeŭ cătră Noe: „Nu voiŭ maĭ adaoge de acum a blestema pămêntul pentru „faptele oamenilor, pentru că zace cugetul omuluĭ spre cele „rele din tinereţele luĭ; decĭ nu voiŭ maĭ adaoge a omorî tot „trupul viŭ, după cum am făcut," arătând cu acésta multa luĭ îndelungă rěbdare. Pentru aceia potopul acela, după cum ḑic dascăliĭ bisericeĭ, însemna sfîntul botez; că precum apa potopuluĭ au spălat tot pěcatul şi tótă făr de legea după faţa pămêntuluĭ cu acea înecăciune ce au făcut de s'au mistuit tot trupul viŭ; aşa şi apa sfîntuluĭ botez spală şi curăţeşte tot pěcatul cel strămoşesc şi al voinţeĭ de la némul omenesc. Iar apoĭ ştiind Dumnezeŭ că nu se va părăsi diavolul, pentru rěutatea luĭ cea multă, nicĭ va conteni de a zavistui şi a vicleni pre ticălosul om şi a-l îndemna cu o mie de mijlóce ca să strice haina sfîntuluĭ botez şi să o smoliască cu smóla pěcatuluĭ; pentru aceia ca un părinte al milelor şi al îndurărilor, au dat omuluĭ acéstă mare vindecare a pocăinţeĭ, ca prin mijlocul eĭ să vie car la cinstea cea dintăiŭ şi din

fiul neascultărei şi al pierdărei să se facă earăşi fiul luĭ Dumnezeŭ, şi din mort să se facă viŭ, şi din pierdut aflat; că aşa dice la Luca în 15 cap: „fiul meŭ acesta era mort şi au în-„vieat, pierdut era şi s'au aflat;" dice Dumnezeŭ şi la Isaia la capu cel dintâiŭ: „spălaţi-vĕ şi vĕ curăţiţĭ, scóteţĭ vicle-„şugurile din sufletele vóstre înaintea ochilor meĭ, şi veniţĭ „să ne întrebăm, dice Domnul, şi de vor fi pĕcatele vóstre ca „mohorăciuna, ca zapada le voiŭ albi, ear de vor fi ca ruşala, „ca lâna le voiŭ albi."

Luaţĭ seama, rogu-vĕ, cu mintea întrégă şi înţelegeţĭ, acest cuvânt ce dice Dumnezeŭ prin Isaia, că aceia ce dic spălaţi-vĕ şi vĕ curăţiţĭ, nu că dice doar să ne spălăm cu apa acésta próstă, ce bem şi ne slujim cu dînsa, care nu are alt fără numaĭ a spăla pielea trupuluĭ; ci dice să ne spălăm şi să ne curăţim pĕcatele cu apa sfinteĭ pocăinţe şi cu lacrămĭ. Şi earăşi dice: „scóteţĭ vicleşugurile din sufletele vó-„stre înaintea ochilor mieĭ;" adecă dice să ne ispoveduim, nu cu buzele, ci cu inima şi cu gând ca acela ca să nu maĭ pĕcătuim, că Dumnezeŭ fiind tot ochiŭ le vede tóte şi le cunóşte, şi nu se uită la mărturisirea buzelor, care sûnt spre slujba trupuluĭ, ci se uită la adâncul inimeĭ; că el este cel ce ispiteşte inimile şi rărunchiĭ, după cum dice David la al 7 psalm: „că de nu ne vom căi de la inimă, dice, şi de nu ne vom întórce „către dînsul, sabia sa o va luci şi arcul luĭ l-au încordat şi „l-au gătit pre el, şi într'însul au gătit vasele morţiĭ şi săge-„ţile sale celor ardĕtorĭ le-au lucrat;" că pocăinţa atuncea este pocăinţă, când merge neştine de bună voea luĭ, făr de nicĭ un fel de pricină, să se ispoveduiască la duhovnicul luĭ cu u-milinţă, cu înfrângere de inimă, cu lacrimĭ fierbinţĭ şi cu gând desăvîrşit, ca să se părăsiască de pĕcate; căcĭ acestea sûnt temeiuı eĭ, şi atuncĭ este cuvântul acela ce dice: „veniţĭ „să ne întrebăm", adică atuncĭ vom avea îndrăznélă să mergem înaintea luĭ şi să ne deschidem gura şi să ne spunem jalba ce avem de vrăjmaşul nostru, să-ĭ spunem stricăciunea ce ne face; şi el se făgădueşte că ruşalile cele maĭ marĭ ce ar a-

vea pĕcatele nóstre, care sûnt ale sângeluĭ, adică uciderile, el le va albi și le va curăți ca însușĭ pre sine, că zăpada și oaia este omenirea luĭ; precum hainele luĭ le am arătat albe ca zăpada în muntele Tavoruluĭ, după cum ḑice la Marco în 9 cap. Drept aceia ce altă maĭ mare bunătate sau maĭ multă iertăciune decât acésta pohtițĭ să facă pre ceĭ ispoveduițĭ albĭ și curațĭ ca trupul luĭ, care făr de lege n'au făcut, nicĭ vicleșug nu s'au aflat în gura luĭ. Iată dar că taina pocăințeĭ cu sfîntul botez, după cum am ḑis, este întocmaĭ în cinste și în lucrare, că precum acela spală pĕcatul cel strămoșesc și face pre om fericit, sfînt, desăvîrșit și fiul luĭ Dumnezeŭ după dar, așa și sfînta pocăință face pre om din mort viŭ, din pierdut aflat, din necinstit cinstit și sfînt, și din fiul neascultăreĭ fiul luĭ Dumnezeŭ. Că au poruncit Dumnezeŭ luĭ Noe să facă corabia, spun istoriciĭ, cum să o fi făcut într'o sută de anĭ, nu pentru alta, fără pentru numaĭ ca să aibă oameniĭ vreme, să-șĭ vie în fire să se căiască de pĕcatele lor; și într'acea sută de anĭ le propoveduia dreptul Noe, cum-că va să facă Dumnezeŭ potop și va să înece tot pământul și tot trupul viŭ va să-l omóre; ear oameniĭ nicĭ de cum nu-l credea, ci-l lua în rîs și în batjocură, ḑicêndu-ĭ că nu știe nicĭ ce grăește, nicĭ ce face. Așijderea și când au început a ploua, ar fi putut Dumnezeŭ numaĭ într'o ḑi să facă potopul, dar n'au vrut, ci au ploat 40 de ḑile și 40 de nopțĭ, arătând și cu acésta multa luĭ îndelungă răbdarea, dând vreme oamenilor să se căiască, și nicĭ cu acésta nu și-au venit în fire. Iar apoĭ vĕḑênd oameniĭ că se îmulțește apa, și de ce mergea se umfla în sus, au început a se sui pre case, pre movile, pre munțĭ și pre copacĭ, dar nu era cu putință să se folosiască nimica, că corabia o închisese Dumnezeŭ pre din afară și luasă cheile; și pentru căcĭ nu maĭ era nicĭ o nădejde de mântuire, s'au pierdut tot trupul de la om până la dobitoc. Așa și nouĕ creștinilor, nu o sută de anĭ, *ci maĭ bine de o mie de anĭ sûnt de când ni se tot propoveduește* [1]) prin

[1]. Corectat: *ci 1781 de anĭ ni s'a propoveduit.*

mijlocul luĭ Noe celuĭ adevărat Isus Hristos, *care* [1]) ne-au mântuit cu corabia trupuluĭ seŭ de potopul pĕcatuluĭ celuĭ strămoșesc, cum-că va să facă potopul cel cumplit și amar, potopul cel plin de scârbă și de întristare, potopul cel groaznic și înfricoșat al judecățiĭ. Și de nu ne vom veni în fire, ca să ne părăsim de rĕutățile și să ne căim, ne vom înneca în vecĭ nesfîrșițĭ, în noianul foculuĭ celuĭ nestîns; și acéstă veste ni se dă pururea prin gura bisericeĭ, prin propoveduirea Evangelieĭ și prin învĕțătura dascalilor; dar nicĭ de cum nu ne venim în fire, să ne căim și să ne părăsim de reutățĭ, ci de ce vedem maĭ vârtos că se înmulțește apa potopuluĭ pierdăreĭ nóstre, în loc de a alerga în corabia pocăințeĭ să ne mântuim, noĭ ne alunecăm cu firea și socotim că doar nu va fi nimic; și îndelungăm vremea, ba astădĭ, ba mâne, ba poimâne; până ne vine ceasul și perim cu totul și trupește și sufletește. Și putem cunóște acésta cum-că este așa, după cuvintele ce voiŭ să dic: De când au întrat sĕptămâna cea dintăiŭ a sfîntuluĭ post, din câțĭ ne aflăm aicĭ de față, oare ispoveduitu-s'au vre unul, după cum se cuvine? făcut-au cu dragoste canonul ce i-au dat duhovnicul? păzitu-s'au pre sine după putință curat și nevinovat? petrecut-au creștinește, după rânduéla și porunca bisericeĭ, cu posturĭ, cu rugăciunĭ și cu alte facerĭ de bine? Mi se pare să nu fie făcut nicĭ unul acésta; ear pentru ca să nu minț póte că vor fi făcut vre unul din ceĭ proștĭ, ear noĭ ceĭ ce ne ținem maĭ marĭ, maĭ vrednicĭ, maĭ înțelepțĭ și maĭ cunoscĕtorĭ, *vremea am mutat* [2]) din septămână în septămână, petrecênd cu mâncărĭ de tóte felurile, cu bĕuturĭ îndestulate și cu tóte pohtele trupuluĭ nostru; ear de suflet [3]) nu purtăm grije nicĭ de cum, ca când am fi nesimțitorĭ; și tocma acum în septămâna céstă de pe urmă, ne ispoveduim, ca să ne gătim 3 dile, și la joĭ marĭ să ne cuminicăm; ear ce fel de ispovedanie facem, știe D-zeŭ. Îmĭ este rușine a o

[1]) *Deasupra:* cela ce.
[2]) „ „ tot mutăm vremea
[3]) Ștors *cum.*

spune: uniĭ se ispoveduesc de frica vre-unor întêmplărĭ, alțiĭ pentru un obiceiŭ, alțiĭ de rușinea omenească, alțiĭ de frica stepânilor; alțiĭ ear aŭ câte doĭ duhovnicĭ, unul la țară și altul la oraș: la cel de la țară ca la un om prost, spune pĕcatele cele ce socotește el că sûnt maĭ marĭ, ear la cel de la oraș spune pĕcatele ce socotește că sûnt maĭ micĭ, negutătorind și meșteșugind taina ispovedanieĭ. Și în scurte cuvinte, nicĭ unul din noĭ nu vom să ne ispoveduim de bună voe pentru evlavie și cu gând desăvîrșit, ca să ne părăsim de pĕcate, ci numaĭ în vederea oamenilor, pentru pricinile ce am ḑis, până ne vom cuminica; apoĭ ear ne întórcem, să mĕ iertațĭ, ca câinele la borâturile sale și ca scrófa la tăvăliturile de împuțiciune, după cum ḑice fruntașul apostolilor Petru în 2 cap. la a 2 carte: „Aci în pripă ne ispoveduim și ne cuminecăm, și aci în pripă earășĭ ne apucăm de pĕcatele cele obicinuite: și atâta ne bucurăm de ele, și ne pare bine căcĭ „le facem, ca când am câștiga marĭ bogățiĭ și mare bunătate, „și ne lăudăm într'însele, după cum ḑice David: „se laudă pĕcătosul intru pohtele sufletuluĭ seŭ, și cel ce face strămbătate „bine se cuvinteză". Și la acea ispovedanie mincinósă, ce facem, cercăm să aflăm duhovnic om prost, pentru ca să se témă de noĭ, și să-ĭ fie rușine de fețele nóstre, și ce vom ḑice noĭ, așa să fie, socotind în gândurile nóstre că precum înșelăm pre dînsul, vom înșĕla și pre Dumnezeŭ; dar Dumnezeŭ nu se înșală, ci ne înșelăm noĭ înșine spre peirea nóstră cea sufletéscă. Și când mergem să ne ispoveduim nu spunem duhovniculuĭ că mâncăm carnea și munca frateluĭ nostru creștinuluĭ, și bem sângele și sudórea fețeĭ luĭ, cu lăcomiile și cu nesațul ce avem; ci spunem cum că am mâncat la o masă boeréscă Mercurea și Vinerea pește, și în post racĭ și unt de lemn, și am bĕut vin. Nu spunem că ținem bălaurul cel cu 7 capete, zavistia, încuibată în inimile nóstre, de ne róde tot-d'auna ficațiĭ ca rugina pre fier, și ca cariul pre lemn; ci ḑicem că n'am făcut nimănuĭ nicĭ un rĕŭ; nu spunem strâmbătățile ce facem tot-d'a-una, clevetirile, voile veghiete, făță-

riile, mozaviriile, vândările și pârele ce facem unul altuia, ca să-l surpăm din cinstea luĭ; ci ḑicem: am face milostenie, ci nu ne dă mâna, că avem nevoĭ multe și dărĭ și avem casă grea, și copilașĭ cam glótă, și oamenĭ mulțĭ carĭ se ocrotesc pre lângă noĭ. Nu spunem că credem minciunile slugilor nóstre maĭ vârtos decât adevărul celuĭ ce se năpăstuește, care de s'ar și jura nu-l credem, nicĭ îĭ facem dreptate, ci-l pedepsim cu atâta cruḑime de inimă, cât de am putea l-am stânge și de pre fața pământuluĭ; ci ḑicem că fiind în valurile lumeĭ, nu putem să ne căutăm de suflet, *ci dăm* [1]) câte un sărindar; ear din jafurĭ și din nedreptate agonisite îl dăm. *Nu spunem pe care-l vedem* [2]) că jăfuește și pradă și căznește pe săracĭ *îl lăudăm* [3]) și-ĭ ḑicem că este om înțelept, îl ajunge mintea la tóte, și este vrednic și face dreptățĭ; ear pre care-l vedem că nu se amestecă într'acelea, îl facem blestemat, mojic și nevrednic, și cum că nu-ĭ ajunge mintea să facă judecățĭ și dreptate; neaducêndu-ne aminte de cuvântul ce ḑice Isaia la cap 64: „că pentru necurățenia nóstră „dreptatea ne este înaintea luĭ Dumnezeŭ ca cârpa muereĭ „ce are pre sine (și suntem necurațĭ)“. Și pentru ca să nu maĭ lungesc cu vorba: tóte rĕutățile câte facem, avem vreme și mijlóce ca acelea și bună îndemânare de le sevârșim după pohta inimeĭ nóstre; ear pentru cele sufleteștĭ nu putem afla vreme.

Drept aceia, iubițĭ meĭ ascultătorĭ, mĕ rog pentru numele luĭ Hristos, care și-au vĕrsat pré cinstit și scump sîngele seŭ, de ne-aŭ rescumpărat din robia diavoluluĭ. Să ne venim în fire și să ne luăm seama, că acestea ce facem ne duc pe calea periciuneĭ; și de vreme ce nu ne-am lăsat naravul nostru cel reŭ să lucrăm în viea Domnuluĭ spăsenia sufletelor nóstre, din ceasul cel dintăiŭ al sfîntuluĭ post, încailea să lucrăm acum în ceasul al 11; și el fiind milostiv, ca un stĕpân îndurător, ne va da plata deplin, a căruia slavă este în vecĭ. Amin.

---

1). *Corectat:* Așijderea de dăm.
2). „ De vedem pre cine-va.
3). „ Nu-l spunem, ci.

XXII.

Cuvînt al doilea la Dumineca Florilor.

„Mergeţĭ în satul care este înaintea „vóstră, şi numaĭ decât veţĭ găsi o asină „legată şi mânzul cu ea; deslegându-o o „aduceţĭ, şi de va dice cine-va ceva, veţĭ „dice: că acestea Domnuluĭ trebuesc, şi „numaĭ decât va trimite pre ele.“

Cum va putea fi adevărat, Domnul tuturor fāpturilor, a-ĭ fi lipsă de nişte dobitóce ca acestea? Că de i-au fost lipsă de car şi de căruţe, ca să mérgă undevaşĭ, decât aceste cu mult maĭ slăvite şi maĭ lăudate cară are; că dice David: „s'au „suit pre heruvimĭ şi au sburat, sburat-au pre aripele văntu-„rilor“. Deci cu tóte că Dumnezeŭ are acest feliŭ de cară, dar cum i-au fost lipsă şi s'au purtat de nişte necuviinciόse dobitóce ca acestea? Lipsă i-au fost nu numaĭ pentru sine, ci maĭ vărtos pentru mine, că mĕ îngrozea pre mine maĭ de demult mărirea aceia de care este scris: „înfricoşat cela ce ia „sufletele boerilor, înfricoşat este maĭ mult decât împăraţiĭ „pămêntuluĭ“; şi earăşĭ dice într'alt loc: „Dumnezeul isbândi-„rilor, Domnul, Dumnezeul isbândirilor cu îndrăzneală au „stătut“; de care frică şi grózā fiind coprins şi începĕtoriul neamuluĭ omenesc strămoşul nostru Adam, s'au ascuns şi nu cuteza ca să iasă înaintea înfricoşateĭ feţeĭ luĭ Dumnezeŭ, carele precum este înfricoşat şi gróznic, aşa este de blând şi smerit, că n'au vrut pe némul omenesc să-l întórcă de la rĕ-

tăcire cu gróză şi cu înfricoşare, ci cu blândeţe şi cu faceri de bine; pentru aceia ḑice că i-au fost lipsă de alte dobitóce maĭ cinstite, şi s'au purtat pre asină, pre care fu dùs smerit şi cu blândeţe în Ierusalim; ear pentru că maĭ dinainte arătase din destul mărirea îngrozireĭ şi a dreptăţiĭ, se cuvenea drept aceia a arăta celor muritorĭ tocma şi mulţimea blândeţelor şi a milostivireĭ, vrênd ca să se împliniască prorocia proroculuĭ Zahariei, care au ḑis: „spuneţĭ feteĭ Sionuluĭ: „eată „împăratul teu vine la tine, blând şi şeḑênd pre asin şi pre „mânz, fiul celuĭ de sub jug". Cu care cuvinte Duhul sfînt gróza cu care o putea socoti norodul pentru numele cel împărătesc, făcênd pomenire de blândeţe şi de smerenie, minunat o aŭ potolit, întru atâta cât era nimic aşa de sărac şi de lepădat, care să socotiască că nu va putea merge la împăratul cel cu numele smerit şi sărac. Decĭ spre arătarea acesteĭ facerĭ de bine iubite cu adevărat i-au fost lipsă luĭ Dumnezeŭ de acele dobitóce; că precum împăraţiĭ cu alt-feliŭ de haine când merg la vânat se arată, şi cu alt-feliŭ când merg la îngropăciunĭ, şi cu alt-feliŭ când merg la nuntă; aşa şi Dumnezeŭ după vremĭ se înfrumuseţéză; decĭ cu alt-feliŭ de podóbă va veni când va judeca lumea, că va veni pre noriĭ ceriuluĭ, cu putere şi cu slavă mare, că aşa se cuvine maĭ vărtos judecătoriuluĭ; ear acuma pentru că nu vine să judece, ci vine pentru ca să rescumpere şi să întórcă cătră sine némul omenesc, precum însuşĭ grăeşte: „n'au trimis Dumnezeŭ pre fiul seŭ în lume, ca să judece lumea, ci pentru ca „să mântuiască lumea printr'însul". Şi tocma pentru acésta au trebuit să vie îmbrăcat cu blândeţe şi cu smerenie, ca nu doar viind cu altă slavă oare care maĭ mare, să se sperie oameniĭ şi se fugă de dînsul, precum odinióră Jidoviĭ în muntele Sinaĭ, speriindu-se au fugit, neputênd răbda gróza şi mărirea luĭ; că de ar avea cineva ochĭ ca aceia, cu carĭ ca într'o oglindă măcar cât de puţintel să pótă vedea acea făr de sfîrşit şi ne spusă mare adâncime al facerilor de bine a luĭ Dumnezeŭ, acela adevărat n'ar putea să se opriască ca să nu

să aprindă de dragoste și de bucurie, și ca să nu vestiască de apururea laudele dumnezeești, și ca să nu se răpiască în minte de minunea unor facerĭ de bine ca acestea. Și cariĭ socotesc drept aceia aceste facerĭ de bine ḍiua și nóptea, oare de ce bucurie vor fi cuprinșĭ și cu ce veselie se vor resfăța, și ce sĕrbătorĭ vor prăznui, ce psalmĭ și ce cântărĭ vor cânta? Cu adevărat nu numaĭ cu psalmĭ și cu cântărĭ de veselie trebue se prăznuim o facere de bine ca acésta, ci și preste fire, putem ḍice, oare care lucru de bucurie mare să facem, și cu veselie din destul să prăznuim; și pentru ca să nu fie bucuria și veselia nóstră în deșert, trebue să cunóștem cu ochiĭ ceĭ sufleteștĭ prăznuirea vremeĭ aceștia, ca să nu ne ḍică și nouĕ prorocul: „Uliul pre ceriŭ au cunoscut vremea sa, „turtureaua, rândunica și barza au cunoscut vremea veni„reĭ lor, ear norodul meŭ n'au cunoscut judecata lui Dumne„zeŭ"; că urît lucru și necuvios, când paserile vor cunóște vremea lór, și după vremea aceia vor ști a-șĭ schimba lăcașurile sale, ear noĭ vremile cele rânduite de sfînta biserică spre spăsenia sufletelor nu le vom cunóște; că precum trupurile celor viĭ, așa și sufletelor, le este de lipsă schimbarea vremilor, că faptelor bune celor de multe feliurĭ ear de multe feliurĭ de vremĭ lipsesc ca să le sporiască. Care lucru băgându-l de seamă biserica nóstră, ca o maică dulce și iubitóre de fiĭ de-a pururea priveghind și rugându-se pentru noĭ, au rânduit schimbarea vremilor; pentru-că cu acéstă schimbare de vremĭ nu numaĭ urîrea lucrurilor celor sufleteștĭ să o schimbe, ci și spre facere de bine și spre cuvântărĭ dumnezeeștĭ ne îndémnă; că pentru aceia tótă vremea aceia care este de la Duminica întrăriĭ Domnuluĭ Isus Hristos în Ierusalim pàn la ziua patimilor, au rânduit biserica nóstră, ca să fie vremea canonisiriĭ și a pocăințiĭ; ear din ziua aceia până la Paștĭ este a întristăriĭ și a amărăciuniĭ; ear de la Paștĭ până la Rusaliĭ este vremea bucurieĭ și a veseliĭ sufleteștĭ; că acelea taine le-aŭ rênduit Dumnezeŭ ca pre aceste vremĭ să se sevârșască, care făcênd agera firea omuluĭ, a

mulți faptele cele bune îndeamnă. Iar acuma pentru că este vremea sau ziua întrărei Domnului nostru în Ierusalim, puteți doar întreba ceva: biserica noastră cu acéstă sfîntă vreme, sau maĭ vărtos să dic, ce pohteşte de la noĭ? Pohteşte vremea acésta cugetul cel bun al sufletelor nóstre, către Dumnezeŭ mântuitoriul nostru, pohteşte dreptatea, pohteşte dragostea cea adevărată, pohteşte şi mărire din inimă smerită; pentru-că tótă măntuința omuluĭ de la Dumnezeŭ este, şi omul nu vrea să meargă către Dumnezeŭ, ci Dumnezeŭ s'au milostivit şi au venit la om. Iar de vețĭ întreba, la ce au venit? Venit-au (precum însuşĭ dice) ca să caute şi să mântuiască ce era perit; şi au venit ca să arate lumină acelora ce era întru întuneric şi şădea în umbra morțiĭ; venit-au ca să mântuiască pre ceĭ robiți, şi pre ceĭ rătăcițĭ să-ĭ aducă la cale, şi pre ceĭ streinĭ la moşiile lor, şi pre ceĭ morțĭ să-ĭ învieze spre vieață, şi pre vrăjmaşiĭ şi pizmaşiĭ luĭ Dumnezeŭ să-ĭ împace cu Dumnezeŭ Tatăl, şi făcêndu-ĭ părtaşĭ Duhuluĭ seŭ celuĭ sfînt, să-ĭ facă moşnenĭ împărățieĭ sale; venit-aŭ drept aceia robilor răscumpărare, morților înviere şi vieața, bolnavilor vracĭ, rătăciților cale dréptă. Şi luând Dumnezeŭ trup mergea după cela care fugise de la dînsul, că fugise de la binele cel mare omul cel orb şi nebun, întru atâta cât nu l-au putut înturna cu nicĭ un glas de strigare prorociască, ca să se întórcă de pre calea rătăciriĭ.

Pentru aceia însuşĭ Dumnezeŭ întrupându-se s'au apropieat de cel ce fugea ca să-l întórcă cătră sine; despre care lucru învață apostolul când dice: „că Domnul Hristos n'au „luat din îngerĭ, ci din sămînța luĭ Avraam au primit." A primi, se dice care prinde unul dintru vrăjmaşiĭ seĭ, şi fiind volnic ca să-l omoare, nu-l omoară, ci-l face şieşĭ fiu şi moştean în casa sa. Aşa au primit drept aceia şi mântuitoriul nostru sămînța luĭ Avraam.

Iar de veĭ vrea cu puțintele cuvinte ca să înțelegĭ la ce au venit, ascultă de vedĭ ce dice prin Isaia prorocul: „Duhul „Domnuluĭ preste mine, pentru care m'au uns, a binevesti

„săracilor m'au trimis, a vindeca pre ceĭ zdrobițĭ cu inima, „a propovedui celor robițĭ ertare şi orbilor vedere, a chema „Domnuluĭ am primit, ca să se mângâie tot jalnicul, şi ca „să puiŭ tărie tuturor celora ce jeluesc în Sion, şi ca să le „dau lor coronă pentru cenuşă, untul veselieĭ pentru sus-„pine, haina bucurieĭ pentru întristare.“ Ce este, drept aceia, maĭ dulce decât cuvintele acestea? ce este maĭ frumos şi ce este maĭ iubit? De este drept aceia trimis Hristos de la Dumnezeŭ Tatăl spre sevârşirea acestor facerĭ de bine, să fie bine-cuvîntată venirea luĭ în lume şi să fie bine-cuvântat şi acel ce l-au trimis în lume, şi să fie bine-cuvântat şi acela ce vine, a căruea facere de bine astă-ḑĭ cu asemenea glasurĭ, strigând pruncíĭ, o propoveduesc: „blagoslovit e cel ce vine „întru numele Domnuluĭ, osana întru ceĭ de sus.“ Care cuvânt nu numaĭ astă-ḑĭ, ci în tótă vieața noastră, limbile, rosturile, şi gurile noastre să-l grăiască.

Acésta este dar taina aceia care începe a prăznui biserica noastră astă-ḑĭ, şi ne arată nouĕ vaetile, plânsurile, suspinile şi dorirea părinților celor din legea veche, cariĭ cu atâta drag ste dorea de venirea luĭ Hristos, precum însuşĭ ḑice către uceniciĭ sĕĭ: „fericițĭ sûnt ochiĭ cariĭ vĕd ce vedețĭ, „că adevăr ḑic vouĕ, mulțĭ împărațĭ şi prorocĭ au vrut să „vaḑă ce vedețĭ voĭ, şi n'au vĕḑut, şi să auḑă ce auḑițĭ voĭ, şi „n'au auḑit; că aceştia toțĭ au luat numaĭ făgăduința acestiĭ facerĭ de bine, ear nu moştenirea, precum grăeşte şi Apostolul: „după credință murină aceştia toțĭ, neprimind făgăduința, ci de departe privindu-o.“ Frumos grăeşte *privindu-o*, că precum fac aceia cariĭ un lucru fórte iubit îl vĕd de departe, ear la el ca să meargă nu pot, cariĭ cu ochiĭ vĕḑêndu-l ear cu cugetul şi sufletul dorind îl privesc, care lucru făcea sfîntul acela Patriarch, ce cu atâția anĭ murind înaintea luĭ Hristos, ḑicea: „mântuirea ta voiŭ aştepta Dómne, şi oasile „mele se vor odihni întru nădăjduire.“ Pentru care lucru mie mi se pare a fi părințiĭ ceĭ de demult asemenea acelora pre cariĭ îĭ ĭa şi-ĭ învălueşte furtuna cea de nópte pre mare,

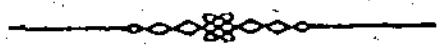
şi văd lumină oare unde departe într'un loc de nădejde pusă, spre care silesc ca să o ajungă ceĭ învăluiţĭ, şi adesea cu ochiĭ către dînsa privesc, şi pănzile le îndreptéză ca să mérgă (din cât pot) într'acolo; şi aceia de nu pot amintirea, cu ochiĭ şi cu sufletul o cuprind. Aşijderea şi părinţiĭ noştri ceĭ de demult, întorcêndu-şĭ ochiĭ spre lumina cea adevărată, spre Domnul nostru Isus Hristos (care cu lumina sa umbra şi întunericul lumiĭ aceştia l-au stricat), cu smerenie îşĭ întindea măinele sale, şi spre aceia din tot cugetul doria, şi spre aceia degrab ca să sosiască pohtia, strigând cu prorocul: „degrab să ne întimpene pre noĭ milele tale Dómne, că „am sărăcit fórte“; spre care strigare îĭ îndemna şi Dumnezeŭ prin cuvântătoriul prorocul Isaiă dicênd: „cariĭ vĕ „aduceţĭ aminte de Dumnezeŭ, nu taceţĭ, şi nu fiţĭ muţĭ, „pănă când va pune laudă Ierusalimuluĭ pre pămênt“; dice şi într'alt loc: „pentru Sion nu voiŭ tăcea, şi pentru Ie„rusalim nu mĕ voiŭ odihni, pănă când va eşi ca lumina „dreptuluĭ şi mântuitoriul luĭ ca o făclie aprinsă, adică, „pentru marea dragostea cu care iubesc biserica şi adunarea „celor credincioşĭ nu voiŭ tăcea, nicĭ mĕ voiŭ odihni, ci de a „pururea cu rugăciunile mele voiŭ striga către urechile mi„lostiviriĭ dumnezeeştĭ, pănă când va trimite pre dreptul a„cela, de carele tóte neamurile doresc, carele ca răsărita só„reluĭ şi ca făclia cea aprinsă întunericul lumiĭ va strica, şi „lumina cea adevărată, adică luminata cunoştinţa lucrurilor „dumnezeeştĭ o arăta ochilor oamenilor celor muritorĭ se „făgădueşte, şi precum au făgăduit au şi sevărşit, slobodind „dintru adâncul inimiĭ cu căldură cuvântul acela: răuraţĭ ce„riurile de sus, şi noriĭ să ploauă dreptul, să se deşchidă pă„mêntul şi să arate pre mântuitorul ce dice: „prorocule ce „pohteştĭ? de pohteştĭ ca să es din ceriŭ şi dintre norĭ, cel „drept cum dicĭ pamêntuluĭ ca să arate pre mântuitorul, şi „cum póte fi ca ceriul cu noriĭ să iviască pre cel drept şi „pămêntul să-l arate.“ Amândouă sûnt adevărate din ceriŭ şi de pre pământ de o dată a se ivi; din ceriŭ pentru că este

fiiul omenesc, pentru aceia strig cătră ceriŭ şi cătră pămênt, ca să ne arate nouĕ pre dreptul şi mântuitoriul acela al lumiĭ.

Drept aceia aceste cuvinte, aceste strigărĭ şi aceste dorinţe ale sfinţilor părinţĭ, biserica întru acéstă vreme ni le arată celor maĭ denainte făgăduindu-le, ear nouĕ dându-ne mila sa, că ce dorea sfinţiĭ aceia părinţĭ noĭ avem, şi ce milă aştepta eĭ pre noĭ ne-au întimpinat, şi ce privea eĭ de departe, noĭ cu Evanghelistul avem astădĭ, carele era dinceput, care am audit care am vĕdut cu ochiĭ noştriĭ, care am privit şi măinile nóstre au pipăit. Pentru cuvântul vieţiĭ pre acela vestim şi mărturisim vouĕ vieaţa cea vecĭnică care aŭ fost la Părintele, ear acum s'au arătat; a căruia arătare atâta bucurie ne aduce nouĕ, maĭ mult decât aceia ce avea părinţiĭ ceĭ sfinţĭ de demult; a căruia aşteptare cu drag şi cu dorire mĕ îndémnă ca să dic acest cuvânt: „sărută-mĕ pre mine sărutarea gu„reĭ sale“; că toţĭ câţĭ era din duhul cu duhul cunoştea câtă milă era să verse pre buzile aceluia; dorind şi el drept aceia ca să fie părtaş uniĭ bunătăţĭ ca aceştia, dice din tot sufletul, ca să mĕ sărute pre mine cu sărutarea guriĭ sale; care cuvânt atâta face, ca şi cât ar zice pre Moisi nu Ĭ aud, căcĭ este la limbă împiedicat, buzile Isaieĭ sînt întinate, Ieremia a grăi nu ştie, pentru căcĭ este prunc, şi toţĭ prorociĭ aŭ amuţit, ci el însuşĭ să-mĭ grăiască mie şi să-mĭ deşchidă voea părinteluĭ sĕu, şi în fiinţa sa pre mine să mĕ înveţe; a căruia prea iubita fiinţă pre mine să mĕ înoiască, şi râurile învĕţăturilor luĭ să se facă în mine isvor de apă mântuitóre întru vieaţa cea vecĭnică.

Vedeţĭ drept aceia, fraţilor, ce taină mare prăznueşte biserica nóstră întru acéstă vreme; care taină ceĭ de demult întru atâţia anĭ de la începutul lumiĭ au dorit şi n'au câştigat, ear noĭ întru acéstă vreme avêndu-o o prăznuim. De aicĭ lesne este a înţelege ce pohteşte de la noĭ pricina aceşteĭ sfinte vremĭ. Pohteşte nevoinţa sfintelor rugăciunĭ, laude dumnezeeştĭ, mulţămite pentru binele ce am luat de la Dumnezeŭ, înpărţirea milosténieĭ, posturĭ, împreunare ade-

sea cu pré sfintele taine, curăţenia sufletuluĭ, care acestea tóte gătesc salaş întru inimile nóstre, spre venirea Domnuluĭ; şi ne îndémnă spre facerĭ de bine, că cu aceste podóbe de fapte bune logodnica cheamă către sine pre iubitul mire ḑicênd: „patul inimiĭ mele înfrumuseţat este cu florile doriri„lor dumnezeeştĭ, şi casa mea este cu lemnele cele mirosi„tóre şi nestricate a facerilor de bine întemeiată“; că pre acest fel de salaş şi mirele bucuros se pleacă, şi rĕmâne acolea până când trece ḑiua, şi umbra se pleacă. Spre prăznuire adevărată acestor taine, trebue ca să-şĭ rânduiască omul vreme în tóte ḑilele ear de nu vom face nicĭ unile de acestea, de ce folos vor fi nouĕ aceste sfinte vremĭ? Trebueşte dar pentru acésta ca să ne facem şi noĭ soţĭ vremiĭ şi să ne nevoim spre prăznuirea intrăriĭ trupeştĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos în Ierusalim, şi spre ascultarea patimilor sfinţiĭ sale să ne gătim, ca să putem striga şi noĭ ca tălharu: „pomeneşte-ne pre noĭ Dómne, când veĭ veni întru împărăţiea „ta“; şi cu mórtea sa omorând mórtea, să ne dăruiască vieaţa cea dorită, Amin.

XXIII.

Cuvînt al 3-lea la Duminеca Florilor.

O cât sunt de minunate semnele bucuriei ce arată astădĭ Ierusalimul la întrarea Domnuluĭ Hristos! Ca pre un biruitor îl priimește tótă cetatea, iase întru întimpinarea luĭ norodul, mulțimea, tótă rănduiala i se inchină cu cucerie, și tótă vêrsta îl cinstește cu laude; uniĭ aștern hainele lor pre pământ, ca să trécă, și alțiĭ cu frunzele copacilor iĭ împodobesc calea, alțiĭ merg înainte cu stălpărĭ și alțiĭ iĭ urma cu ramurĭ, alțiĭ îl slăvesc ca pre un fiŭ al luĭ David: „osana fiul luĭ David"; și alțiĭ îl propoveduesc împaratul luĭ Israil. Și pentru ca să fie bucuria maĭ cu mult minunată, pănă și pruncii ceĭ făr de răutate cu ramurĭ în mâinì și cu laude striga: „osana celuĭ „dintru înălțime". Dar de unde atâtea glasurĭ înveselitóre? de unde atâtea mărirĭ? din ce pricină atâta bucurie la norod, și atâta cinste mântuitoruluĭ Hristos? Ne o spune, fețiĭ meĭ, Evanghelistul Ioan, la Evanghelia de astădĭ, dicênd: „pentru „aceia îl și întimpina pre el norodul, că audise că aŭ făcut el „acest semn, învierea cea trupéscă a luĭ Lazăr au dat pricină „noroduluĭ să facă cătră Hristos o priminţă neobicĭnuită ca „acésta, să alerge întru întimpinarea luĭ cu stălpărĭ, să-l mă„riască cu laude; osana fiul luĭ David". Și gândul cel de taină a aceștiĭ învierĭ îmĭ dă mie pricină să fac astădĭ înaintea dragosteĭ vóstre acéstă vorbă; însă voiŭ să vĕ arăt, cuĭ să închipuește acest Lazăr, și a câtă milă are trebuință, pentru ca să învieze cela ce zace ca Lazăr mort de patru dile în gró-

pă. Ci ascultaţĭ cu dragoste de pohtiţĭ să vĕ folosiţĭ sufleteşte.

Nu socotesc să fie nicĭ unul din ceĭ ce au puţintică ştiinţă din sfînta Evanghelie, carele să nu pótă înţelege fără multe tălmăcirĭ, cum se închipueşte acest Lazăr, pentru care pre larg povesteşte Evanghelia luĭ Ioan. Ajungă să ştie cum-că pĕcatul este mórtea sufletuluĭ, pentru ca să cunóscă odată, cum-că mort ca acesta, carele zace împuţit în grópă, altul nu este fără numaĭ pĕcătosul, carele măcar că trăeşte, măcar că vorbeşte, măcar că se bucură şi se resfaţă pururea, ear este mort, pentru căcĭ sufletul care este partea cea maĭ aleasă şi maĭ stepânitóre al sineluĭ seŭ este mort, pentru căcĭ îĭ lipseşte darul cel dumnezeesc, carele-ĭ este vieaţa cea adevărată. Şi dintru aceste puţine cuvinte pre lesne au înţăles fieşte carele, cuĭ închipueşte Lazăr; dar nu ştiŭ de va înţelege aşa pre lesne şi cele pentru ale luĭ Lazăr, că fiind mijlocirĭ dau pricină fieşte căruia să gândiască şi să se minuneze; pentru căcĭ la acest Lazăr mort vedem atâta despre partea luĭ Hristos cât şi despre partea noroduluĭ oare care despărţelĭ, oare care semne alese, care la alţĭ morţĭ ce au învieat Hristos nicĭ să vĕd, nicĭ vre unul din Evangheliştĭ o povesteşte. Noĭ ştim cum că Hristos, afară din Lazăr, au înviat şi pe alţĭ doĭ morţĭ, precum se vede la Mateiŭ în 9 capete, şi la Luca în 7, adecă: pre fata luĭ Iair, şi pre feciorul văduviĭ, pre céia la Capernaum şi pre cela la cetatea Nain, pre acéia de 12 anĭ şi pre acesta tînăr de vêrstă, pre acéia singură născută şi pre acesta singur născut, pre aceia în casa tătâne-sĕŭ şi pre acesta la uşa cetăţiĭ; şi cu tóte acestea, nicĭ la fata aceia, nicĭ la acest fecior, n'aŭ făcut norodul vre-o arătare, nicĭ au eşit cu stâlpărĭ şi cu ramurĭ întru întimpinarea luĭ Hristos, precum au făcut astăḑĭ la învierea luĭ Lazăr, că şi ceĭ micĭ şi ceĭ marĭ, striga: „bine „e cuvântât cel ce vine în numele Domnuluĭ, osana celuĭ din- „tru înălţime“. Dar oare pentru ce acéstă despărţélă între ceĭ doĭ morţĭ şi întru acest de al trielea? nu era minunĭ şi acele 2, precum este şi acest de a treia? nu era acestaşĭ Hris-

tos ce au înviat și pe ceĭ doĭ morțĭ, precum au înviat și pe acest de al treilea? Dar apoĭ pentru ce la învierea luĭ Lazăr atâta bucurie, atâta cinste, atâta mărire, și la aceĭ doĭ morțĭ numaĭ o mulțămită próstă cătră Dumnezeŭ și nu maĭ mult?

Pentru ca să pricepem taina acestuĭ cuvânt, se cuvine să socotim pre aceştĭ morțĭ, nu după slova Evangheliceștiĭ istoriĭ, ci după duh și după taina gânduluĭ evanghelicesc. Dumnezeeştiĭ părințĭ se unesc într'un gând și dic, cum-că și aceştĭ doĭ morțĭ sûnt închipuirĭ pĕcătosuluĭ, precum este și Lazăr închipuire pĕcătosuluĭ, precum am și maĭ dis; însĕ morțiĭ câte treĭ nu sûnt închipuirĭ numaĭ unuia singur pĕcătos ci a multor felurĭ de pĕcătoșĭ; pentru căcĭ alt pĕcătos se înțelege fata luĭ Iair și altul feciorul vĕduviĭ și altul Lazar. Fata cea mórtă a luĭ Iair ce au murit în casă închipueşte pre pĕcătosul acela, care pĕcătueşte cu mintea și cu voința, adecă care se află în voință ca acéia să pĕcătuiască, dar pĕcatul încă nu l-au isprăvit cu lucrul, sau pentru căcĭ nu i-au dat vremea îndemână, sau pentru că n'au avut putere să facă acéia ce pohtea; închipueşte încă și aceluia, care au din nesocotință, au din nepricepere, au din pornirea tinereților, sau precum dice dumnezeescul Teofilact, din slăbăciunea firiĭ omeneştĭ fiind biruit, cade făr de veste în cursele pĕcatuluĭ; maĭ închipueşte încă și aceluia ce au greșit adevărat, dar pĕcatul luĭ este ascuns în taină, nevădit în lume și nefăcut cunoscut la ómenĭ. Iar feciorul vĕduviĭ, carele se aduce în pat afară din cetate, închipueşte pĕcătosuluĭ aceluia care au sĕvârșit cu lucrul păcatul, și s'au îndulcit pre sine, saŭ cu lăcomia, sau cu strămbătatea, sau cu curvia, și cu altele asemenea; închipueşte încă și aceluia ce au adaos la pĕcatul cel dintĕiŭ și al doilea, și călcând o poruncă a luĭ Dumnezeŭ, nu s'au temut să calce și a doua și a treia, și acésta nu în taină ca cel dintăiŭ, ci de față, făr de rușine, și făr de frică, în mijlocul cetățiĭ și în vederea tuturor oamenilor, cu scandală de obște și cu paguba vecinuluĭ seu. Al treilea mort carele este Lazăr ne adeveréză pre

cel ce au îmbătrînit în pĕcat, şi s'au obicinuit în răutate, şi nu pórtă grija pentru mântuirea sufletuluĭ seŭ; tótă ziua curveşte, pré-curveşte, năpăstueşte, apucă, nu se ruşinézá de oamenĭ, nu se teme de Dumnezeŭ, nu ascultă învĕţăturĭ, nu primeşte sfaturĭ, plâng înaintea luĭ săracii şi nu i se face milă de eĭ, strigă vĕduvile, pentru căcĭ nu le face dreptate, şi nimic nu grijaşte, suspină vecinul pentru căcĭ îĭ ţine al sĕu şi nu ascultă.

Acest pĕcătos nu numaĭ este îngropat în groapa pĕcatuluĭ, făr de graiŭ, făr de duh, făr de simţire, făr de nădejdea mântuireĭ, ci este tocma ca şi Lazăr, legat de mâinĭ şi de picióre şi înfăşat cu strânsoare tare de legăturile pĕcatelor luĭ, după cum ḑice sfîntul Duh la 5 capete al Pildelor: „fieşte care „se strînge cu şirurile pĕcatelor sale, făr de a putea să săvîrşiască vre o bunătate, sau vre un lucru plăcut luĭ Dumnezeŭ, „are şi faţa luĭ cu giulgiu legat, fiind orbit de pĕcat; nu cunóşte ticălósa luĭ întîmplare, nu vede adâncul întru care se „află, nu socoteşte muncile cele din vecĭ ce-l aşteaptă; zace „şi de asupra luĭ piatră grea, care este puterea obiceiuluĭ „celuĭ vârtos, care obiceiŭ apasă şi îngreuéză sufletul luĭ a„tât cât nu-l lasă să se scóle din grópa ticăloşieĭ, nicĭ lasă să „rĕsufle.“

Decĭ precum pentru Lazăr ḑicea Marta: „Dómne eată pute,“ aşa maĭ cu cuviinţă putem ḑice şi noĭ, cum-că acest pĕcătos este adevărat împuţit, de vreme ce nu de 4 ḑile, ci sĕptămânĭ şi lunĭ şi anĭ şi vremĭ se află îngropat în grópa pĕcatuluĭ.

Acum dar să vedem drept ce se face atâta bucurie la învierea luĭ Lazăr, şi nu se face la învierea celor-lalţĭ morţĭ? Acésta este pricina, pentru căcĭ măcar că înaintea luĭ Dumnezeŭ nu este nicĭ un lucru cu anevoe sau cu neputinţă, ear în socoteala omenéscă maĭ cu anevoe şi maĭ de minune se vede învierea unuĭ mort ce l-au vĕḑut în grópă de 4 ḑile şi împuţit, precum era Lazăr, decât învierea unuĭ mort pre care-l ducea să-l îngrópe, ca pre feciorul văduveĭ, sau altuĭ mort, carele numaĭ atuncea în grópă au murit ca fata luĭ

Iair. Pentru ca să cunóscă pĕcătosul carele ș'au cheltuit tótă vieața în pĕcat, și au îmbĕtrânit în rĕutăți, și s'au înstreinat de tot din darul luĭ Dumnezeŭ, și s'au făcut slugă pĕcatelor și rob diavoluluĭ, cât este de cu anevoe întórcerea luĭ și cum-că din grópa obiceiuluĭ celuĭ rĕŭ, nu este cu putință nicĭ o-dată să easă, fără numaĭ cu mare osteneală, cu neasĕmĕnată pocăință, și cu o milă a luĭ Dumnezeŭ maĭ aleasă. Și de vĕ prepuneţĭ la acésta, socotițĭ, rogu-vĕ, aceia ce au făcut Hristos când au înviat pre ceĭ 3 morțĭ, și vețĭ înțelege adevărul.

La mortul cel dintăiŭ, care era fata luĭ Iair, dice Evanghelistul Mateiŭ, cum când au mers Hristos să o învieze, n'au dis nicĭ un cuvânt, numaĭ au apucat'o de măină și s'au sculat fata. La al doilea mort, la feciorul vĕduviĭ, dice Evanghelistul Luca, cum-că s'au atins de cosciug, și numaĭ atâta dise: „voi-„nice ție dic scólă,“ și ședu mortul. Ear la al treilea Lazăr, ce n'au dis, și ce n'au făcut dulcele Isus să-l învieze? cetițĭ la Ioan în 11 capete ce dice: „gemu cu duhul și se turbură „pre sine, i-au curs lacrimĭ din ochiĭ luĭ ceĭ Dumnezeeștĭ,“ că dice: „și lăcrămă Isus, și s'au rugat pentru dînsul luĭ Dumne-„zeŭ Tatăl: „Părinte mulțumescu-țĭ că m'aĭ ascultat;“ și la cea după urmă cu glas groznic cu carele au turburat tot iadul, aduse pre Lazăr dintru întunerecul morțiĭ la lumina viețiĭ, cu glas mare strigă: „Lazăre! eșĭ afară, și eși mortul.“ Acum „spuneți-mĭ ce închipuește acésta, ce ne învață acéstă mijlocire despărțită cu care au înviat Hristos pre ceĭ 3 morțĭ: pre cel dintăiŭ cu atingerea măiniĭ, pre al doilea cu un cuvânt prost, și pre al treilea cu lacrămĭ, cu rugăciunĭ și cu glas mare Dumneezescul Zlatoust, și *sfîntul* [1] Teofilact și toțĭ tâlcuitoriĭ sfinteĭ Evangheliĭ dic cum că acésta au vrut să ne învețe Hristos, Domnul viețiĭ și al morțiĭ, că pĕcătosul care este mort în darul luĭ Dumnezeŭ, pentru căcĭ au pĕcătuit din nesocoteală și din slăbiciunea fireĭ, înviază pre lesne, lasă pĕcatul și vine în pocăință cu atingerea Dumnezeescului dar.

[1] Cuvênt st-rs în manuscris.

Așijderea și celălalt carele au căḑut din dragostea luĭ Dumnezeŭ de douĕ orĭ și de treĭ orĭ, dar fiind tînĕr în răutate, și acesta cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ, cu învĕțăturile Evangheliĭ, de nu se va căi astăḑĭ, se va căi măine, lasă rĕutatea, și ear să întórce pre calea mântuințeĭ; ear al treilea care au îmbătrînit în pĕcat și s'au obicinuit în desfătărĭ și în deșărtăciunile cele lumeștĭ, în pohtele luĭ cele rĕle, nu este cu putință să se întórcă pre lesne, ci au rĕmâne făr de căință și móre în pĕcat, de vreme cĕ după cum ḑice David: „departe „de de la pĕcătos mântuirea," pentru căcĭ întru tótă vieața luĭ n'au cercat îndreptările luĭ Dumnezeŭ; sau pentru ca să vie în căință, trebuește un ajutor tare de sus, un cuvânt viu al luĭ Dumnezeŭ care să va în tot chipul să-l rădice din pĕcat, precum au rădicat și pre Lazăr din grópă; și de vreme cĕ acésta nu se întâmplă nicĭ odată, sau se întămplă fórte rar, pentru căcĭ Dumnezeŭ nu are datorie să mântuiască pre niminea cu de a sila, pentru acésta când se va întămpla o minune ca acésta, și se va căi unul ca acesta învechit în pĕcat, când se va întămpla să învieze vre un mort ca acesta de 4 ḑile să se întórcă în casa cea părințéscă, un fiŭ ca acesta pré curvariŭ, să se afle oae rătăcită ca acésta și un filer ca acesta pierdut; adevărat fiind acesta minune a milostiviri luĭ Dumnezeŭ, mare bucurie se face în ceriŭ și pre pămênt a căria bucurie este aceasta ce s'au făcut astăḑĭ în Ierusalim; pentru învierea luĭ Lazăr, pentru căcĭ se bucură Dumnezeŭ, se bucură îngeriĭ, se veselește tótă biserica, care au căștigat ear pre iubitul seŭ fiŭ, a căruia era desăvîrșit deznădăjduit mântuirea. Iată dar câte ne îndémnă, câte împedicărĭ și câte împotrivirĭ are căința pĕcătosuluĭ, care au îmbătrînit în pĕcat.

Dar putea-voiŭ crede eu, iubițiĭ meĭ, cum-că aicĭ între turma mea cea cuvântătóre să fie oĭ ca acestea rătăcite? Lazărĭ ca aceștia, pĕcătoșĭ ca aceștia, împietrițĭ la inimă și nepocăițĭ? Credința vóstră cea multă nu mĕ lasă să o cred (acésta); ear de se va întâmpla din depărtarea Dum-

nezeéscă să se afle cineva întru acéstă nevoe ticălósă şi vrednică de plâns, cu multă scârbă de inimă întorc cuvântul către dînsul şi-ĭ dic, precum dicea Hristos către Jidovĭ pentru Lazăr: „unde l-aţĭ pus pre dînsul?", unde ţi-aĭ pus păcătosule, sufletul tĕŭ cel iscusit, cel frumos, cel minunat, cel vrednic? unde ţi-aĭ îngropat partea cea maĭ alésă al sineluĭ tĕŭ, zidirea cea maĭ iscusită a dumnezeeştiĭ puterĭ, soţia cea iubită a îngerilor? unde este frumseţea a închipuireĭ ceĭ Dumnezeeştĭ? unde este podoaba a daruluĭ celuĭ Dumnezeesc? unde este slava, unde sûnt frumseţile luĭ cele minunate, carele-l arata maĭ luminat decât sórele? Aşa făr de socoteală aĭ lăsat să se pérdă pĕcatul şi să-l vânture ca ţărina vântul? dar cum nu te milostiveştĭ asupră-ţĭ? cum nu-ţĭ plângĭ nenorocirea? Plânge pentru tine biserica, plâng drepţiĭ, plânge îngerul păzitoriul sufletuluĭ tĕŭ, pentru căcĭ vede aevea perdarea ta, şi tu nu verşĭ o lacrămă, şi tu nu te întristezĭ, nu viĭ în căinţă, o, fiule carele eştĭ mort. Lazăre îngropatule în grópa nesimţireĭ, eşĭ afară, vino îndată în sineţĭ, vedi-ţĭ ticăloşia ta, lasă acel obiceiŭ rĕŭ al pĕcatuluĭ, carele te-au omorît şi te-au despărţit de Dumnezeŭ ce te-au zidit: „întórceţi-vĕ către mi„ne şi mĕ voiŭ întórce către voĭ," dice Dumnezeŭ, prin rostul proroculuĭ Malahieĭ, către toţĭ pĕcătoşiĭ.

Adevărat, feţiĭ meĭ, milostiv este Dumnezeŭ şi îndelung răbdător şi pohteşte întórcerea şi mântuirea tuturor, că pentru aceia au trimis crucea şi mórtea, ci numaĭ un lucru trebueşte făr de care nu este cu putinţă să vie nicĭ odată pĕcătosul în căinţă, care lucru ni-l arată Hristos la învierea luĭ Lazăr. *Putea cu adevărat mântuitoriul să învieze pre Lazăr* [1]), aşa precum se afla închis în mormênt, ear n'au vrut, ci întâiŭ au poruncit să rădice piatra de pre mormênt de o parte, şi atuncea l-au învieat; dar ştiţĭ pentru ce? Pentru ca să înţeleagă pĕcătoşiĭ cum-că de nu vor rădica de asupra lor peatra obiceiuluĭ celuĭ rĕŭ, cu neputinţă este să învieze şi să se căiască. „Luaţĭ piatra;" acéstă piatră trebue să o rădice de pre inima

[1]] Cuvintele sub-liniate adause pe marginea manuscrisuluĭ.

sa iubitoriul de argint, să dea înapoĭ lucrul cel strein, să nu facă strâmbătate, să nu jăfuiască, ear de nu, nu va înviea. Acéstă piatră trebue să o rădice, iubitoriul de desfătărĭ să lase pohtele luĭ cele rele, voile trupuluĭ; ear de nu, nu se va maĭ scula; acéstă piatră se cuvine să o rădice zavistnicul, pizmătarul, trufaşu, clevetnicul, să nu necinstiască cu clevetirea pe fratele sĕŭ, să nu hrăniască vrajba în inima luĭ, să nu voiască rĕutatea altuia, să nu să trufiască asupra altora, ear de nu nicĭ mântuire va afla, nicĭ se va scula din grópa pĕcatuluĭ. Dar ce voiŭ ḑice? mĕ tem că se va prinde la noĭ cuvântul Isaieĭ, ce ḑice la al 6 cap: „s'au îngropat inima noroduluĭ „acestuia, şi cu urechile greŭ au înţeles şi ochiĭ lor au închis;“ Şi acésta este pricina. Când au vrut David să se lupte cu Goliat, alte arme n'au luat cu el, fără o praştie şi cincĭ pietre din rîu; dar ce s'au întâmplat? Indată cum au aruncat piatra cea dintăiŭ, ḑice Scriptura, la întăia carte a împăraţilor la 17 capete, cum că au rănit pre streinul de fel în frunte şi surpându-l jos l-au omorît; Goliat este pĕcatul, David care se luptă asupra pĕcatuluĭ este propoveduitoru Evangheliĭ, pietrele sûnt cuvintele luĭ Dumnezeŭ, şi praştia este puterea Dumnezeescululĭ dar împotriva acestuĭ Goliat. O, căţĭ Davidĭ, câţĭ propoveduitorĭ Evangheliĭ s'au luptat cu puterea Duhuluĭ sfînt! şi într'alte vremĭ şi în ceste de acum au zvărlit asupra pĕcatuluĭ, nu ca un cuvânt Evanghelicesc, nu ca o piatră, precum au făcut David, ci cu multe şi de multe felurĭ de cuvinte şi învĕţăturĭ. Şi de vreme ce sfînta Scriptură nu se dă lenevireĭ, nicĭ încetéză propoveduirea Evangheliĭ, dar ce? oare căḑut-a cu acésta Goliat, óre omorîtu-s'au întru voĭ pĕcatul? dar unde sûnt semnele mântuiriĭ vóstre, unde sûnt semnele biruinţiĭ? şi că astăḑĭ aţĭ luat cu toţiĭ din măina bisericiĭ stălpările şi ramurile, carele pentru că sûnt semnile biruinţiĭ, vedem că le-aţĭ luat, pentru căcĭ într'aceste ḑile aţĭ biruit pre vrăjmaşiĭ vostri pre diavolul şi pre pĕcatul. Dar óre fiva acésta adevărat? măcar de ar da Dumnezeŭ să fie aşa, o, câtă bucurie s'ar fi făcut în ceriŭ pentru voĭ! ci mĕ tem că

voĭ ţineţĭ semnile biruinţiĭ, şi biruitor este diavolul; pentru căcĭ nu vĕḑ pocăinţă, nu vĕḑ ispovedanie adevărată, nu vĕḑ vre o bunătate, care să veseliască pre îngerĭ şi să întristeze pre diavolul. Inse încă aveţĭ vreme de mântuinţă iubiţiĭ meĭ, v'au rĕmas şi aceste ḑile ale patimilor celor măntuitóre, întru care fiul luĭ Dumnezeŭ s'au vărsat pré sfînt sângele seŭ pentru mântuirea sufletelor vóstre.

Decĭ întru aceste sfinte ḑile, faceţĭ cele ce n'aţĭ isprăvit în tótă vremea (céstă bine priimită) a sfîntuluĭ post, sau din nesocotinţă, sau din zăticnéla vrăjmaşuluĭ; lăsaţĭ jafurile, lăsaţĭ strâmbătăţile, vrăjmăşiile, curviile şi scandălile. Prorocul Ioana, când propoveduea pocăinţă în Ninevi, ḑicea cătră norod: „încă treĭ ḑile şi Ninevi se va strica;“ asemenea vĕ ḑic şi eŭ astăḑĭ: încă 3 ḑile v'au rĕmas Lunĭ, Marţĭ şi Miercurĭ; cine întru aceste 3 ḑile nu se va căi şi nu-şĭ va ispovedui pĕcatele creştineşte, cu umilinţă şi cu înfrângere de inimă şi să se cuminice la Joĭ marĭ cu sfintele taine, adevărat pentru unul ca acela remâne puţinică nădejde de mântuinţă; şi fieşte carele să gândiască cu socotélă aceste ce ḑic, şi Dumnezeŭ să vĕ lumineze pre toţĭ să faceţĭ céia ce este de folos pentru sufletele vóstre.

XXIV.

Cuvînt al 4 la Duminеca Florilor.

„Bine e cuvântat cel ce vine în numele „Domnuluĭ. Osanna întru ceĭ de sus.“

Astădĭ ne povesteşte Mateiŭ Evanghelistul istoria dileĭ acestuĭ sfînt praznic, întru care au întrat Domnul nostru Isus Hristos în Ierusalim, într'acestaşĭ chip dicênd: „Veni „Isus din Vitania la muntele Maslinilor, şi au trimis doĭ din „ucenicii luĭ, dicêndu-le lor: mergeţĭ în satul carele este îna„intea vóstră şi numaĭ decât veţĭ găsi o asină legată şi mân„zul cu ea deslegând-o o aduceţĭ, şi de va dice voue cine-va „ceva, veţĭ dice, că acestea Domnuluĭ trebuesc, şi numaĭ de„cât le va trimite pre ele. Şi acestea tóte au fost ca să se „pliniască ce s'au grăit prin proroeul ce dice: spuneţĭ fetiĭ „Sionuluĭ: eată împăratul tĕu vine la tine, blând şi şedênd „pre asină şi pre mânz fiul ceĭ de supt jug.“ Ci noĭ de astă dată vom lăsa cuvintele Evanghelistuluĭ într'o parte şi vom dice numaĭ pentru cuvintele proroculuĭ, carele dice: „eată „împăratul tĕu vine blând“; şi nu numaĭ acest proroc, ci tótă ceată proroceascā cu un glas mărturisesc pre Domnul Hristos a fi împărat; şi pentru acéstă pricină îĭ dic Mesia (adecă împărat miruit). Iar póte să dică cine-va pentru Hristos, cum câtă vreme au fost pre pămênt, ce lucru de mărire împărătéscă au arătat sau ce pohvală au făcut? unde-ĭ sûnt curţile, unde-ĭ este scaunul, unde-ĭ sûnt glótele şi slugile cele împărăteştĭ? unde-ĭ este stema şi podóbele şi cele-lalte lucrurĭ ce se

cuvin împăraţilor? Adevărat nicĭ unile de acestea n'au avut, căcĭ împărăţiea luĭ Hristos au fost nevĕḑută şi nepricepută, şi este vecĭnică şi neclătită, este nebiruită şi făr'de mórte, este ceréscă şi sufletéscă, ear nu pământéscă şi trupéscă, precum însuşĭ au ḑis înaintea luĭ Pilat: „împărăţia mea nu este din „lumea acésta". Drept aceia împăratul ceresc tótă lucrarea Evangheliei o au numit'o a fi împărăţiea ceriurilor; adecă cele ce sûnt scrise în sfînta Evanghelie, sûnt cereştĭ şi dumnezeeştĭ, că ne îndreptéză pre noĭ pre calea cea dréptă, ce merge la împărăţia ceriuluĭ, şi cu duh ceresc ne întăreşte, învĕţându-ne să petrecem vieaţă ceréscă, pentru ca să câştigăm şi lăcaşurile eĭ, şi să ne facem desăvîrşit Dumnezeeştĭ şi cereştĭ. Şi de vreme dar ce este aşa, cu cuviinţă au numit Domnul Hristos Evanghelia sa cu numele împărăţieĭ ceriuluĭ, pentru că nimic nu este într'însa alta fără numaĭ lucru ceresc şi Dumnezeesc. Drept aceia pre împăratul acesta, ca cu degetul ni-l arată astăḑĭ Zaharia prorocu ḑicênd: „eată împăratul tĕu vine la tine blând"; pre care împărat vĕḑêndu-l Fariseiĭ, de zavistie răpştea asupra luĭ, ear pruncii ceĭ micĭ fiind porniţĭ de Duhul sfînt cu glasurĭ de veselie îl măria ḑicênd: „bine e cuvântat cel ce vine în numele „Domnuluĭ, osanna întru ceĭ de sus"; care cuvinte se înţĕleg, mântueşte-ne drept aceia pre noĭ cela ce aĭ venit.

Multe şi alese lucrurĭ trebuesc a le săvîrşi împăraţiĭ ceĭ bunĭ şi vrednicĭ, ear maĭ vârtos au datorie să păziască norodu sĕu de armele şi de stricăciunile vrăjmaşilor; care lucru şi datorie, Domnul Hristos fórte din destul l-au sevârşit, căcĭ noĭ fiind ocolițĭ de 5 vrăjmaşĭ nebiruiţĭ, cari staŭ deapururea împotrivă, şi ne aducea la mare şi nevindecată stricăciune, cu pré puterniciea Dumnezeiriĭ i-au biruit şi i-au omorît; care vrăjmaşĭ sunt aceştia: Pĕcatul, Mórtea, Iadul, Diavolul şi Trupul.

Pĕcatul prin vărsarea pré scumpuluĭ seu sînge l-au stîns, şi nu póte nimic ca să ne strice, de nu ne va fi stepânind vre o răutate. Mórtea care s'au născut din pĕcat, precum

ḑice fericitul Pavel: „printr'un om au întrat pĕcatul în lume, şi „prin pĕcat mórtea, ca un vrajmaş nemilostiv ce este asupra „nóstră", mórtea luĭ au omorît-o. Iadul, carele este plata cea desăvîrşit a pĕcatuluĭ, prin pogorîrea într'însul l-au deşertat şi l-au sfărămat. Pre diavolul, ca pre un începĕtor tuturor pĕcatelor şi muncitor sufletelor nóstre, l-au legat şi l-au înbeẑnat în prăpăstiile cele maĭ adâncĭ ale iaduluĭ. Trupul, prin patimile sale şi prin rĕstignirea cea după cruce, de patimĭ l-au domolit şi l-au curăţit. Şi cum-că ne-au mântuit Domnul Hristos de aceştĭ 5 vrăjmaşĭ nemilostivĭ ce am ḑis, putem să ne încredinţăm şi din mărturiile sfinteĭ Scripturĭ, ca întâiŭ pentru pĕcat, Michea prorocul ḑice: „lepăda-va „tóte strâmbătăţile nóstre şi va arunca tóte pĕcatele nóstre „întru adâncul măriĭ". Aceştia sunt Eghiptenıĭ ceĭ sufleteştĭ, cariĭ gonind pre fiiĭ luĭ Israil, fură înecaţĭ şi omorîţĭ în marea Roşie (adecă întru sângele luĭ Hristos). Pentru mórte ḑice apostolul Pavel la cartea cea dintâiŭ către Corintenĭ în 15 capete: „în vremea cea nouă, adecă în vremea învieriĭ „ceĭ de obşte a trupurilor, vrăjmaşa mórte se va strica, şi „dintr'acea ḑi înainte nu va maĭ avea loc întru ómenĭ". Pentru iad tot acestaşĭ apostol luminnat arată grăind: „nimica păgubitor nu este acelora cariĭ sûnt întru Hristos Isus, cariĭ „nu după trup ci după suflet umblă." Pentru diavolul însuşĭ Dumneẑeŭ ḑice la Ioan în 12 capete: „acum este judecata lumiĭ, acum maĭ marele lumiĭ aceştia se va lepăda a„fară". Pentru patima trupuluĭ puterea cruciĭ minunat ne păzeşte, pre care omul nostru cel vechiŭ s'au răstignit, după cum ḑice la Rîmlenĭ în 6 capete: „ca să se strice trupul, a„decă tăria şi puterea pĕcatuluĭ, ca de acum să nu maĭ slujim „pĕcatuluĭ", că prin mórtea luĭ tuturor credincioşilor li s'au dat bunătate, cu care prin duhul luĭ întărindu-se omul cel din lăuntru, pre omul cel din afară şi vechiŭ să-l răstigniască împreună cu greşalele şi pohtele sale, şi să îmbrace pre omul cel nou, carele este întru sfinţia şi dreptatea adevăruluĭ. Ear de veĭ pohti a cunóşte firea şi năravurile acestuĭ împă-

rat, Evanghelistul tălcuind cuvintele prorocului le-au scris dicênd: „vine ţie blând“. Omenii pohtesc pre împăraţi a-i vedea înălţaţi întru trufie, şi să porunciască cu putere şi cu grózä mare, ear precum grăeşte Solomon: „mila şi adevărul „este paza împăratului şi cu dreptate se întăreşte scaunul „luĭ“. Acésta dar este lauda cea mare a împăratuluĭ nostru, bine au grăit de dînsul, Zaharia dicênd: „vine ţie blând“; blând, dic, ear nu groznic şi înfricoşat, că n'au venit să râdice oştĭ sau să arunce dărĭ preste noróde, au să-ĭ îngreueze cu lucrurĭ marĭ şi grele, nicĭ ca să ia bunătăţĭ pămênteştĭ cela ce dărueşte podóbe cereştĭ, ci au venit ţie blând, adecă spre ocărĭ, spre necazurĭ, spre batjocurĭ spre scuipărĭ, şi spre bătăĭ a răbda cu trupul sĕu, (după cum dice Isaia): „l-au dat „celora ce-l bătea, şi obrazul sĕu scuipătorilor, şi încă atâta „au fost blândeţile împăratuluĭ acestuia, şi atâta bunătăţĭ ne „au adus nouĕ printr'însa;“ căcĭ vrênd ca să ceară apostolul ceva de la oamenĭ cu din-adinsul, îĭ jura pre dînşiĭ pre blândeţile luĭ Hristos, dicênd: „juru-vĕ pre voĭ, fraţilor, pre blân- „deţile luĭ Hristos“. Şi de vreme ce toţi urméză împăratuluĭ şi ascultă de dînsul, căcĭ să nu ne îndreptăm şi noĭ vieaţa nóstră spre blândeţele acestuĭ împărat? ci ţinem în pepturile nóstre mânia hiarĕlor celor sĕlbatice şi pohta izbândiriĭ, limba aspideĭ, gura şerpilor cu care tótă diua clevetim, batjocorim, ocărîm, înjurăm, şi ne pohtim unul altuia rĕul şi paguba.

După aceia pomeneşte Evanghelistul că ar fi şi sevârşit ucenicii porunca Domnuluĭ, de au adus asina împreună cu mânzul eĭ, ear n'au lipsit aceia cariĭ striga şi dicea: „ce fa- „cețĭ deslegând mânzul?“; care cuvinte nu s'au scris în deşert de Marco Evanghelistul, că cu aceste au vrut să însemneze, cum-că nicĭ o dată de acum nu vor lipsi aceia cari vor sta împotrivă apostolilor cu cuvinte grele şi în potriva celor ce vor urma lor, şi tuturor celor ce ar vrea să petrécă întru Hristos, cu dreptate, şi să se nevoiască a întórce şi a învĕţa pre norod spre bunătăţĭ; că aşa este scris împotriva

binelui reu și împotriva vieții mórte, așa și împotriva dreptului cel păcătos. După aceia Domnul ședênd pre asină mergea în Ierusalim, și tótă ceata, pornindu-se de dragoste, se bucura de o întrare fericită ca acésta, și cu ramuri de finic și de maslin l-au întâmpinat, cu acelea propoveduind nu numai biruința ci și mila lui; și cei ce era aprinși de Dumnezeiasca dragoste așternea pre caie veșmintele sale. Care feliu de cinste și de întimpinare nu aflăm nicăiri să se fie făcut nici unui împărat biruitor; ear acest feliu de cinste de pre urmă sufletește o dau lui Hristos, care pre omul cel vechiu lepădându-l, obiceiurile cele vechi pentru mărirea lui Hristos a le lepăda se nevoesc; care lucru măcar că și într'altă vreme, ear mai vârtos când este vremea pocăinții, trebuește a-l face, ca răstignind păcatul întru Hristos, împreună cu dînsul înviind întru înnoirea vieții.

Să umblăm drept aceia creștinește, de pohtim să facem acéstă cinste și întimpinare Domnului, să lepădăm trebue mânia, să scuipăm pisma, să stîngem pohta isbândirii, să gonim de la noi gura cea vicleană, și buzele cele hulitóre să lepădam de la noi, și de am luat cuiva ceva cu strâmbul să dăm înapoi a cui este, și de sûntem însoțiți cu vre o soție oare-care netrebnică și îndemnătóre spre lucruri rele și de aceia să ne lipsim, căci tóte acestea sûnt legăturile diavolului; că de nu vom face acésta acuma când avem atâte pilde înaintea ochilor noștri, și când ne îndémnă atâta învĕțătură bisericéscă, și încă tocma și mórtea, crucea, pirónele, sulița, bătăile, scuipările, ocările, legăturile, încă și sângele cel vărsat a lui Hristos; dar când ne vom mai întórce? Și de vom vrea a prăznui cu dragoste patima și învierea Domnului, și de pohtim a primi distoinicește pre Domnul cel ce vine spre mântuirea nóstră, trebue să lepădăm veșmintele omului celui vechiu, adecă să zdrobim și să sfărămăm obiceiurile și pohtele nóstre cele vechi, și așa-i vom face întimpinare pri-

mită și cinstită împreună cu pruncii cei mici, care sûnt făr de răutate, să strigăm din inimă umilită, cu bucurie sufletească și cu cucerie: „Bine e cuvântat cel ce vine întru nu-„mele Domnului, Osanna întru cei de sus“.

XXV.

Cuvînt al 5 la Dumineca Florilor.

„Diceţĭ fetiĭ Sionuluĭ: eată împăratul „tĕu vine la tine blând şi mântuind“, ne povesteşte Mateiŭ Evanghelistul în Evanghelia de astădĭ.

La acest pré cinstit şi sfînt praznic de astădĭ aflu 2 lucrurĭ împotrivitóre, carele amândouĕ de o dată, întru acestaşĭ ceas îmĭ pricinuesc şi veselie şi întristare. Vedĭ de o parte pre mântuitorul lumiĭ cà întră biruitor în Ierusalim, însoţit cu de tot felul de rânduială şi de vărstă omenească, dintru care uniĭ mergea înainte şi alţiĭ 'ĭ urma, alţiĭ tăia ramurĭ din copacĭ, şi alţiĭ aşternea hainele lor pre pământ, alţiĭ îl lăuda şi alţiĭ îĭ cuvânta mărirĭ: „Osanna fiul luĭ David“; şi de bucurie tot sufletul mi se veseleşte; de altă parte ear vĕd pre acestaşĭ mântuitor Hristos, că apropiindu-se de Ierusalim varsă lacrămĭ amarĭ pentru dînsul din ochiĭ luĭ ceĭ Dumnezeeştĭ, precum dice Evanghelistul: „şi de multă întristă„ciune mi se amăraşte inima.“ Şi staŭ de mĕ mir, cum póte aicĭ de se numeşte lumina cu întunericul, liniştea cu furtuna, săltările cu suspinul, bucuria cu întristarea, cântările cu lacrămile, cum aşa amăreşte dulcele Isus cu plânsul bucuria biruinţeĭ sale, cum nu se veseleşte împreună cu norodul ce-l laudă, cum nu se bucură cu ceĭ ce-l propoveduesc petutindenea împărat blagoslovit cel ce vine întru numele Domnuluĭ, împăratul luĭ Israil? Plânge *feţiĭ meĭ* [1]), între bucuriĭ

[1]) *Deasupra:* fraţilor.

Domnul nostru Isus Hristos, pentru căcĭ întră întru nemulțumitórea de cetate, cu totul blând, pentru ca să o mântuiască de pĕcatele eĭ: „diceţĭ fetiĭ Sionuluĭ i proci"; şi în loc de a afla într'însa pocăință şi umilință, afla sudălmĭ şi necinstirĭ, află inima eĭ gata să-l osândiască spre mórte. Acest feliŭ de plată sûnt obicĭnuiţĭ oameniĭ a da luĭ Dumnezeŭ, când cu milostivirea luĭ cea de margine îĭ chiamă la pocăință şi pohteşte să-ĭ mântuiască. Şi este pricină să se întristeze astădĭ Hristos şi să plângă şi pentru voĭ, fiiĭ meĭ ceĭ sufleteştĭ, carĭ cu stâlpărĭ şi cu ramurĭ aŭ venit cu toţiĭ veselĭ întru întimpinarea luĭ; însĕ pentru ca să se cunóscă adevărul, vĕ pohtesc să-mĭ dăruițĭ puținică ascultare, pentru ca să se mângâe şi cuceria vóstră şi dorinţa mea.

La învĕțătura ce-am făcut în a doa Duminica a postuluĭ, de vețĭ ţinea minte, aţĭ audit cât este făr de asemănare milostivirea luĭ Dumnezeŭ, şi cu câtă dragoste părintéscă cheamă pre pĕcătoşĭ la pocăință, că numaĭ pentru acest sfârşit aŭ rânduit Dumnezeŭ în sfînta luĭ biserică aceste 40 de dile ale postuluĭ acestuiă, pentru ca să aibă păcătoşiĭ pricină să se pocăiască de pĕcatele lor, şi Dumnezeŭ să-şĭ arate către eĭ milostivirea luĭ. Au rânduit acéstă vreme să fie ca o zăcĭuélă a ànuluĭ, nu pentru dînsul ci pentru folosul nostru, pentru ca să lăsăm rĕutățile, pentru ca să înfrânăm patimile, pentru ca să supunem trupul, pentru ca să facem lucrurĭ creştineştĭ şi plăcute luĭ Dumnezeŭ, să hrănim pe săracĭ, să miluim pre ceĭ streinĭ, să ertăm pre ceĭ greşiţĭ, să arătăm dragoste către Dumnezeŭ şi către vecinul nostru; ear maĭ vârtos pentru ca să ne curățim cugetele nóstre de tina pĕcatuluĭ, şi să cerem ertăciune de la Dumnezeŭ, pentru necinstele ce i-am făcut peste tot anul cu gândul, cu cuvintele şi cu lucrurile cele făr de lege. Acum tóte acestea, oare făcutu-le-am? Oare cine este sluga cea credinciósă şi înțeléptă? întreb şi eu cu gura mântuitoruluĭ Hristos, după cum dice la 24 de capete ale luĭ Mateiŭ: „care, viind Domnul luĭ va afla făcênd aşa?" Cine este creştinul acela, care într'aceste sfinte dile ş'au plătit datoria?

cine este acel drept în credință și îmbunătățat care să fie postit sufletește și trupește, să se fie pocăit de pěcatelé luĭ, să fie alergat cu milostivire și cu umilință adevărată la milostivirea luĭ Dumnezeŭ cea multă, și să céră ertăciune? cine este sluga cea credinciósă și înțeléptă? Marele Vasilie, la cuvântul al doilea ce face pentru post, ḑice: cum-că îngeriĭ a fieşte căreĭ biserici, au câte o carte, întru care de la începutul postuluĭ scriŭ pre ceĭ ce se postesc, pentru ca să se știe ceĭ ce nu-șĭ fac datoria. Biserica încă are o carte care au luat-o de la Hristos, după a căruia învěţătură sûnt să se întrebe toțĭ câțĭ se laudă a fi creștinĭ următorĭ luĭ Hristos, și fiĭ adevărațĭ aĭ sfinteĭ biserici; și oare ce carte socotițĭ să fie acésta? Este aceia ce stă în lăuntru în sfîntul jertvenic, pre sfîntul preastol, căria ne închinăm cu toțiĭ și o credem, adecă este sfînta și Dumnezeeasca Evanghelie. In cartea îngerilor póte să fie mulțĭ nescriși, sau pentru vre o nevoe luméscă, sau pentru vre o bólă trupéscă, cu carele li s'au zăticnit postul; ear în cartea bisericeĭ este să se afle negreșit scrișĭ toțĭ, și ceĭ tinerĭ și ceĭ bătrânĭ, bogațĭ și săracĭ, archiereĭ și preoțĭ, boerĭ și stepânitorĭ, și toțĭ câțĭ mărturisesc drépta credință, pentru căcĭ cine nu se va afla scris într'acea carte, nu se va învrednici împărățieĭ ceriuluĭ. Pentru acéstă sfîntă carte prorocind David cu duhul ḑice un lucru prea slăvit la psalm 138 care mě pune la mare mirare, și cuvintele luĭ sûnt acestea: „și în cartea ta toțĭ se „vor scrie, ḑile se vor zidi și nimenĭ întru dînșiĭ,“ adecă ḑice, cum-că în cartea luĭ Dumnezeŭ toțĭ se vor scrie, și cum-că se vor zidi niște ḑile despărțite, întru care nimenĭ nu se va afla scris. Aceste cuvinte ale luĭ David fórte mi se par întunecate și nepricepute.

Eu știu din Scriptură cum-că în cartea luĭ Dumnezeŭ, nu numaĭ să scrie fieşte care, ci se scriu încă și a fiște căruia și faptele cele bune ce au lucrat, și pěcatele ce au făcut, și ḑilele și ceasul, și locul întru care le-au făcut; că ḑice earăși David: „și cel nelucrat de mine au cunoscut o-

chiĭ tĕĭ.“ Dar óre care sûnt ḑilele acelea, întru carele nicĭ u-
nul nu va fi scris? Multe sûnt preste tot anul, ear maĭ multe
sûnt ale sfîntuluĭ post. Intru aceste ḑile mĕ tem adevărat, că
nimenĭ nu se va fi scris în cartea luĭ Dumnezeŭ, căcĭ aşa mi
se pare că nimenĭ n'au făcut pocăinţă adevărată. Cartea luĭ
Dumnezeu este sfînta Evanghelie, precum am şi maĭ ḑis. Nu
ḑic pentru cele-lalte ḑile ale anuluĭ, ci númaĭ pentru acestea
ale sfîntuluĭ post; cine s'au scris într'însa? cine au făcut a-
celea ce l-au învăţat Evanghelia? In Dumineca lăsatuluĭ sec
de brânză, ne-au învĕţat Evanghelia să ertăm pre vrăjmaşiĭ
noştri, pentru ca să ne erte şi pre noĭ părintele cel ceresc;
să nu facem lucrurile nóstre în făţărie, să nu adunăm comorĭ
pre pământ, ci comorile să ne adunăm în ceriŭ, unde nicĭ
moliile, nicĭ rugina nu o strică, şi unde furiĭ nu o sapă, nicĭ
o fură. Şi acestea cine din noĭ le-aŭ făcut? Au trecut acea ḑi,
şi în carte nimenĭ nu s'au scris, ḑile se vor zidi, şi nimenea
întru dînşiĭ. Au venit şi Duminеca cea dintăiŭ a postuluĭ, în-
tru care au ḑis Evanghelia, cum-că fiul luĭ Dumnezeŭ ne-au
vĕḑut supt smochin; smochinul este semnul pĕcatuluĭ; şi din
noĭ care creştinĭ au lăsat pĕcatul? cine s'au asemănat luĭ
Natanail, să alerge cu pohtă şi cu dragoste către Hristos, să-l
mărturisiască fiul luĭ Dumnezeŭ şi să urască din tot sufletul
pre blestematul de smochin, pre pĕcatul? Au trecut ḑioa şi
în carte nu s'au scris nimenĭ care să se fie pocăit. „Ḑile se
„vor zidi şi nimenĭ întru dînşiĭ.“

Au venit a doa Duminică, întru care s'au ḑis Evanghelia
slăbănoguluĭ, cu pilda cărturarilor şi a fariseilor, cariĭ au
clevetit pre Hristos şi-l făcea hulitor, pentru căcĭ erta pĕ-
catele ḑicênd: „ce grăeşte acesta aşa hule?“ Ne-au învĕţat E-
vanghelia să părăsim clevetirile, să nu grăim de rĕŭ pre
vecinul nostru, să nu-ĭ ḑicem cuvinte grozave, să nu-l necin-
stim, şi cine au făcut acésta? cine şĭ-au oprit limba de la
reŭ, şi buzele luĭ să nu grăiască vicleşug? au rĕmas şi în-
tr'acea ḑi cartea nescrisă: „ḑile se vor zidi şi nimenĭ întru
„dînşiĭ.“

Au venit şi a treia Duminecă a închinăriĭ cinstiteĭ crucĭ, întru care ne sfătuea Hristos să ne lepădăm de lume, să fugim de deşărtăciunĭ şi să rĕdicăm crucea luĭ: „cine va vrea „(ḑice) să vie după mine, să se lepede de sine, şi să-şĭ ia cru„cea şi să vie după mine?“ Decĭ care din creştinĭ au primit sfatul luĭ? Cine au făcut acest lucru plăcut luĭ Dumnezeŭ? „ḑile se vor zidi şi nimenea întru dînşiĭ.“ Au trecut şi acea ḑi, şi niminea nu s'au scris.

Au venit a patra Duminecă şi ne-au pus Evanghelia de faţă pre fiul aceluĭ om, ce avea din copilărie duh mut; şi oare câţĭ s'au învĕţat dintru acésta să tacă pĕcatele cele streine şi să-şĭ ispoveduiască cu umilinţă, precum se cade pĕcatele lor? „ḑile se vor zidi şi nimenĭ întru dînşiĭ.“ Câţĭ era obicĭnuiţĭ să-şĭ ascundă greşalile, se nu-şĭ vădiască pĕcatele lor la duhovnicĭ, au rĕmas earăşĭ aceia, precum au fost şi maĭ nainte. Au trecut şi ḑiua aceia, şi în carte nimenĭ nu s'au scris.

Au sosit şi a cincea Duminică a fiilor luĭ Zevedeĭ; şi cu dojana ce le-au făcut Hristos ḑicêndu-le „nu ştiţĭ ce cereţĭ,“ au vrut să ne înveţe, să nu fim trufaşĭ, să nu cerem mărirĭ deşarte, să nu purtăm grije pentru bogăţiĭ şi pentru slave trecĕtóre, ci pentru împărăţia luĭ Dumnezeŭ; şi cu acésta ce am sporit? că au rĕmas şi întru acea ḑi cartea nescrisă şi nimenĭ întru dînşiĭ.

Şi la cea după urmă au venit şi ḑioa de erĭ a luĭ Lazăr, care de 4 ḑile zăcea în groapă şi au înviat; şi cine, au din ceĭ tinerĭ, au din ceĭ bătrânĭ, s'au sculat din grópa pĕcatuluĭ? cine ş'au deschis ochiĭ să vaḑă lumina daruluĭ? cine au ascultat glasul fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, care cu pilda luĭ Lazăr îl chema la pocăinţă? Au trecut şi acéstă ḑi şi cu dînsa s'au sĕvărşit şi sfîntul post, şi unde să se scrie cineva în sfînta carte? „Ḑile se vor zidi, şi nimenĭ întru dînşiĭ.“

Dar acestea sunt rodurile pocăinţiĭ? acest folos ne-au mijlocit postul? acéstă dobândă au făcut ḑecĭuĭala acestuĭ an? Precum vĕḑ eu, şi pentru noĭ are pricină să se întristeze Hristos, precum se întrista şi plângea şi pentru Ierusalim, când

intra cu ramurĭ și cu stălpărĭ. Dar când vor fi ḑilele acelea întru care au să facă creștinii hotărîre să schimbe firea, să schimbe vieața și să se facă îmbunătățițĭ? de nu vor fi acestea ale postuluĭ, carele se numesc ḑilele plângerii și ale umilinții? Ci acestea iată că au trecut făr de folos, și nu este cu putință vremea ce au trecut, să se maĭ întoarcă înapoĭ. Acum dar ce altă vreme ne-au maĭ rămas, pentru ca să putem să ne scriem în cartea luĭ Dumnezeŭ cu o pocăință adevărată și cu ispovedanie? Vĕḑ în sfînta Scriptură la Eșire în 3 capete, cum când au chemat Dumnezeŭ din rug pre Moisi, și i-au descoperit, cum-că va prin mijlocul luĭ să mântuiască din robia luĭ Faraon pre neamul jidovesc, i-au poroncit să mergă să ḑică aceste cuvinte: „așa să ḑicĭ fiilor luĭ Israil, Domnul Dum„nezeul Jidovilor ne-au chemat pre noĭ să mergem cale de „3 ḑile în pustiŭ să-ĭ facem jertvă.“ Acéstă poruncă este taină ascunsă, și trebue să o descoperim, pentru ca să se înțelégă.

Aicĭ vedem 4 lucrurĭ: Eghipet, Faraon, Moisi și treĭ ḑile în pustiŭ. Eghipetul este lumea acésta neascultătóre, și viclénă, întru care este întins întunerecul pĕcatuluĭ, unde se omor tóte întâiŭ născute, adecă sufletele cele cuvântătóre, unde se prefac apele în sânge, adecă faptele omeneștĭ în sudălmĭ și în batjocură luĭ Dumnezeŭ, unde stepânește lăcusta și omida, adecă: apucările, strâmbătățile, urăciunea, zavistia și vrajba. Faraon este diavolul, carele cu înșelăciunile și cu vicleșugurile, adecă cu desfătările trupuluĭ, cu deșărtăciunile cele lumeștĭ, cu pohtele cele rele, prinde pre ómenĭ în cursă și ține robițĭ pre creștinĭ, cariĭ sûnt noul Israil și norodul cel ales al luĭ Dumnezeŭ. Moisi sûnt eu nevrednicul păstoriul vostru și cățĭ alțĭ arhiereĭ propoveduesc Evanghelia, cariĭ sûntem trimișĭ de Dumnezeŭ să vĕ chemăm la pocăință, să facețĭ jertvă luĭ Dumnezeŭ, să-ĭ jertvuițĭ tot sufletul vostru, tot gândul vostru și tótă inima vóstră; că așa ḑice David: „jertvă luĭ Dumnezeŭ duhu zdrobit și inimă înfrântă;“ și apostolul Pavel: „jertve ca acestea sûnt plăcute luĭ Dum„nezeŭ.“ Așa ne este poruncit la al doilea cap al luĭ Ioil:

„trămbitaţĭ, dice, cu trămbiţă în Sion, sfinţiţĭ postu, strigaţĭ „slujbă, adunaţĭ norod, sfinţiţĭ adunarea, alegeţĭ bătrânĭ, a„dunaţĭ prunci.“ Şi de vreme ce aceste 40 de dile ale sfîntuluĭ post le-aţĭ trecut în Eghipetul patimilor, întru grijile vieţiĭ, întru deşărtăciunile lumiĭ, Dumnezeŭ carele este tot cu totul milostiv şi îndurător, ear vĕ chiamă pre toţĭ în pustiŭ, adică întru acéstă sfîntă sĕptămână, care se cuvine să fie pustie, adică slobodă de grijĭ, de părerĭ lumeştĭ şi de odihne trupeştĭ, şi vĕ rândueşte cale de 3 dile, care sûnt aceste 3 dile ce aŭ maĭ rămas, adecă Lunĭ, Marţĭ şi Miercurĭ, pentru ca să vĕ curăţiţĭ cu pocăinţa, pentru ca să vĕ îndreptaţĭ cu ispovedania, pentru ca să vĕ împodobiţĭ cu lucrurile cele sufleteştĭ şi pentru ca să vĕ gătiţĭ cu rugăciunĭ şi cu milosteniĭ, în dioa cea mare şi înfricoşată a sfintelor taine; să aduceţĭ luĭ Dumnezeŭ jertvă de laudă, să vĕ împreunaţĭ cu trupul şi cu sângele fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, să vĕ uniţĭ toţĭ cu Dumnezeŭ, şi toţĭ să vĕ scrieţĭ în cartea luĭ. Acum este cu putinţă să se afle cineva atâta de vrăjmaş luişĭ, cât să lase să trécă şi aceste treĭ dile, şi să rămâie nepocăit, să remăie nemişcat din Eghipetul răutăţilor, să rĕmâie lipsit de darul şi de milostivirea luĭ Dumnezeŭ ce-l chiamă la pocăinţă? Acésta este, feţiĭ meĭ, vremea cea bine primită, ce dice marele Pavel: „şi „dilele aceste sfinte săptămânĭ sûnt dilele mântuiriĭ, întru „care se cuvine să răscumpărăm vremea care în deşert o am „perdut;“ pentru căci cele-late dile ce aşteptăm sûnt viclene, sûnt dilele lumiĭ, dilele trupuluĭ, dilele deşărtăciuniĭ, întru care nu s'au folosit ceĭ ce au umblat; şi întru acestea trebue să se vadă cuceria vóstră, întru acestea să străluciască rĕvna creştinaţieĭ vóstre, întru acestea să cunóscă lumea puterea credinţeĭ vóstre, norodu ce au eşit astădĭ întru întâmpinarea luĭ Hristos, mântuitoru nostru. Dice sfînta Evanghelie la Mateiŭ în 21 de capete, cum-că uniĭ au aşternut veşmintele lor pre cale, şi alţiĭ frângea stălpărĭ de copaci şi aşternea pre cale; şi măcar că Mateiŭ nu dice, ce feliŭ de stălpărĭ era, ear Ioan dice, că era stălpărĭ de finic, şi Luca dice că

era stălparĭ de maslin. Şi acéstа se cuvine să facă fieşte care creştin într'aceste ḑile, pentru ca să cinstiască patimile luĭ Hristos şi pentru ca să primiască cu vrednicie Dumnezeeştile taine, să aştérnă pre pământ veşmintele luĭ şi să ţie în mână stălpărĭ de finic şi de maslin. Veşmintele, ḑice Dumnezeescul Teofilact, cum-că închipuesc trupul, că trupul este veşmênt sufletuluĭ. Drept aceia se cuvine să supue neştine trupul sufletuluĭ, să-l smeriască cu posturĭ, cu ţinerĭ şi cu strâmtorimĭ, pentru ca să se facă lăcaş Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ şi vas curat fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ. Stălpările cele de finic închipuesc răbdarea, ear cele de maslin închipuesc îndurarea; şi se cuvine aceste două bunătăţĭ să le arate creştinŭ maĭ mult decât cele-lalte întru aceste sfinte ḑile, şi cu acestea să primiască pre mântuitoriul lumeĭ, să rabde puţinică scârbă pentru dragostea celuia ce au răbdat crucea şi mórtea. Acésta să se înţelepţiască întru voĭ, care şi în Hristos Isus, ne învaţă marele Pavel (Filipisenĭ, cap 2) la tóte simţirile au pătimit Domnul nostru, la vedere, la auḑ, la miros, la pipăire şi la gust, şi la tóte simţirile este cu cale şi cu dreptate să pătimiască cine este creştin şi următor mântuitoruluĭ. Ochiĭ luĭ să verse lacrămĭ pentru ca să-şĭ plângă pĕcatele; urechile luĭ să asculte cu răbdare în tóte ḑilele citaniile bisericeştĭ, cântările şi slujbele; cu mirosul să nu mirosiască alta fără numaĭ mirosul cel duhovnicesc ce ese din sfintele cuvinte şi din darul Duhuluĭ sfînt; gustul să păzască postu desevărşit, şi ţinere cu păine şi cu apă numaĭ să împliniască trebuinţa, ear nu cu bucatele cele de multe felurĭ şi cu băuturile cele multe; pipăirea iar, pentru căcĭ este decât cele-lalte simţirĭ maĭ vinovată, se cuvine să se smeriască maĭ mult, decât cele-lalte cu neodihna, cu metaniĭ şi cu alte ostenelĭ, cu câte se înfrânéză trupul. Şi acestea sûnt stălpările cele de finic, dar nu ajunge numaĭ acelea, ci trebuesc şi stălpările cele de maslin. Când au mers prietiniĭ luĭ Iov să-l vaḑă în nevoea cea mare ce i s'au întâmplat, ḑice sfînta Scriptură, cum-că au stătut 7 ḑile numaĭ uitându-se la el, făr-de a-ĭ grăi un cuvânt

măcar; şi acésta se cuvine să facă şi sufletele cele creştineştĭ într'acéstă septămână; de iubesc pre fiul luĭ Dumnezeŭ, să se uite la el, să tacă şi să se minuneze, să gândiască pentru a cuĭ dragoste pătimeşte un Dumnezeŭ făr de pĕcate, şi din preună să simtă durerea pentru durerile luĭ, să se întristeze pentru întristarea luĭ, şi din preună să pătimiască cu dînsul, cu gândul şi cu inima. Şi aşa făcênd într'acest fel, vețĭ răscumpăra vremea postuluĭ, ce au trecut făr de folos, şi vĕ vețĭ face vrednicĭ a vĕ împreuna cu prea curatele taine ale mântuitoruluĭ, şi vĕ vețĭ scrie făr de nicĭ o îndoélă în cartea luĭ Dumnezeŭ; şi Domnul nostru Isus Hristos, viind blând şi mântuind, va avea pricină, nu să se întristeze, nicĭ să verse lacrămĭ pentru sufletele vóstre, ci să vĕ blagosloviască, să vĕ sfințiască şi să vĕ îmbogățiască cu darul luĭ cel Dumezeesc, a căruia noianul milostiviriĭ să fie pururea acoperemênt, putere şi mântuire sufletelor nóstre, Amin.

XXVI.

Cuvînt la sfinții împărați și întocma cu Apostolii Costandin și Elena, în luna luĭ Maiŭ 21.

„Cu slavă și cu cinste l-au încununat „pre dînsul".

Ceĭ ce se cunosc pre sine avuțĭ, aceia pot să dea darurĭ vrednice unuĭ împărat, și ceĭ ce se cunosc pre sine învĕțațĭ, aceia pot să-ĭ facă și cădụta laudă; ear eu, cunoscêndu-mĕ pre mine fórte sărac de fapte bune și slab de învĕțătură, n'am să aduc alt dar maĭ vrednic, nicĭ altă laudă cuvіósă de Dumnezeŭ încununatuluĭ mareluĭ împărat și întocma cu apostolii Costandin, fără numaĭ cap plecat și cuget cucernic.

Drept aceia întru cinstea luĭ am a ḑice înaintea dragosteĭ vóstre puține cuvinte, nu cu obrăznicie, ci cu multă cucerie, nu cu vorbe ritoriceștĭ și alcătuite, ci cuvinte smerite și prostatice, nu după cum se cuvine, ci după putință. Ci vĕ pohtesc să ascultațĭ cu dragoste.

Cu cucerie iscodesc să aflu tălcuitorii sfinteĭ Scripturĭ, la Faptele apostolilor, oare dintr'atâtea darurĭ marĭ, cu carele din Dumnezeescul dar s'au îmbogățit fericitul Pavel, care dar să fie cel maĭ mare și maĭ ales cu carele în câte 4 părțĭ ale lumiĭ s'au arătat minunat și vestit? și ḑic uniĭ să fie învĕțătura cea ceréscă cu care au vânat tóte limbile, au dezrădăcinat din tóte locurile păgânătatea și au întins de la răsărit până la apus numele luĭ

Hristos şi credinţa; alţiĭ ḑic cum să fie descoperirile ce au luat, că fiind încă în trup, s'au răpit până la al treilea cer, au vēḑut frumuseţile cele cereştĭ, au auḑit cuvinte nespuse care nu este slobod omuluĭ a le grăi; alţiĭ ear ḑic să fie fost minunile cele făr-de asămănare ce făcea, cu care au luminat credinţa, de vreme ce nu numaĭ cu glasul vindeca şi cu cuvântul făcea semne, ci şi cu umbra şi cu hainile făcea minunĭ; iar apoi cu toţiĭ se unesc la vorbă, şi ḑic cum-că nicĭ un dar maĭ mult nu l-au mărit pre Pavel ca chemarea luĭ. Şi adevărat au stătut pré luminat, de vreme ce pentru întórcerea luĭ Pavel nicĭ învēţătura apostolilor au lucrat, nicĭ puterea minunilor, ci lucrul acesta l-au sĕvârşit însuşĭ cuvântul luĭ Dumnezeŭ şi au făcut fiul luĭ Dumnezeŭ numaĭ pentru Pavel, aceia ce au făcut pentru tot némul omenesc; şi de au pogorît acolo din sînul Tatăluĭ pentru toţĭ oameniĭ, aicĭ ear însuşĭ pentru Pavel au lăsat ceriul şi s'au pogorît trupeşte, cu tótă Dumnezeeasca luĭ slavă pentru ca să-l întórcă. Şi de vreme ce acea chemare face pe Pavel atât de minunat, cât nicĭ apostol, nicĭ mucenic nu este întocma măririlor luĭ; dar pentru vredniciile de Dumnezeŭ încununatuluĭ Costandin ce voiŭ putea ḑice? Care asemenea ca Pavel au luat întórcerea luĭ, asemenea şi chemarea: din ceriŭ fu chemat Pavel, din ceriŭ s'au chemat şi Constandin, după cum îl cântă biserica. Pavel, cu glas de lumină, precum spune Luca la Faptele Apostolilor, vēḑuiŭ ḑice, pre cale încunjurându-mĕ lumină; şi Costandin cu slove alcătuite de stele şi cu glas purtător de lumină, precum mărturiseşte istoria: „întru acésta birueşte.“ Acolo Pavel în méḑă-ḑi, aicĭ Costandin în méḑă-ḑi; acolo Pavel s'au chemat de Isus cel răstignit, aicĭ Costandin prin crucea luĭ Isus. Şi de vreme ce acolo mărturiseşte cel cu limba şi cu inima de aur Ioan, cum-că nu-ĭ este limba iscusită spre a spune măririle luĭ Pavel; dar eu că n'am nicĭ limba aceluia cu vorba de aur, nicĭ bogăţia graiuluĭ, ce voiŭ putea să aduc spre lauda luĭ Costandin, care la chemare au luat darul luĭ Pavel?

Drept aceia, cunoscêndu-mĭ neputinţa neştiinţeĭ mele, îmĭ caută şi făr de voie a lasa într'o parte tóte celelalte marĭ, vrednicĭ şi lucrurĭ minunate ce aŭ făcut în tóte părţile lumiĭ acest minunat şi sfînt împărat, şi voiŭ dice cu puţine cuvinte, numaĭ pentru un lucru; ci ascultaţĭ să audiţĭ.

Oare pentru ce sfîntuluĭ Constandin i s'au dat acest titluş, de-l numeşte sfînta biserică numaĭ pe dînsul cu aceste 3 numirĭ: de Dumnedeŭ încoronat, mare împărat, şi întocma cu Apostoliĭ. Şi dicem întăiŭ, cum că este de Dumnezeŭ încununat, în ce chip? una pentru că pre ceia-lalţĭ împăraţĭ îĭ aleg oamenii de-ĭ fac împăraţĭ, şi-ĭ încunună cu cunună de aur şi cu petre scumpe; ear pre marele Constantin, pentru bunătatea şi curăţenia inimiĭ sale, însuşĭ Dumnezeŭ l-au ales din limbĭ, ca pre Pavel din Jidovĭ, şi l-au chemat cu glas ceresc la vrednicia împărăţieĭ, şi l-au încununat cu cununa daruluĭ celuĭ de sus, cu arma buneĭ-voirĭ, după cum dice David; şi alta că peste nópte i s'au arătat în vis Domnul Hristos dicêndu-ĭ: „acel semn ce ţ'am arătat as„tădĭ pe ceriŭ este arma aceia cu care am mântuit din mâi„nile diavoluluĭ tot némul omenesc, acela să aibĭ şi tu, ca un „steag rădicat să mérgă înaintea ta la tóte războele, şi cu „darul aceluia veĭ biruĭ pre toţĭ vrăjmaşiĭ noroduluĭ ce ţi-am „încredinţat să-l paştĭ, şi veĭ fi pururea biruitor şi izbânditor.“ A doua, de vreme ce împărăţia este un dar desăvîrşit carele să pogóră de sus de la părintele luminelor asupra celor aleşĭ şi îmbunătăţaţĭ, pentru vrednicia luĭ îĭ dete Dumnezeŭ de se făcu împărat, întăiŭ al creştinilor, ca să îndrepteze pre ceĭ răzvrătiţĭ, să păziască turma luĭ Hristos de lupiĭ ceĭ gânditorĭ, şi cu praştia Duhuluĭ sfînt să-ĭ goniască, şi biserica luĭ Dumnezeŭ ce era călcată şi legea de sub tiranĭ să o rădice şi să o veseliască, căcĭ cununa cea împărătéscă are despărţeală de mitra cea archieréscă, şi împăratul care se nevoeşte pentru binele şi folosul noroduluĭ seŭ, atât la cele trupeştĭ şi trecĕtóre cât şi la cele sufleteştĭ şi duhovniceştĭ, măcar că nu are acea vrednicie (archieréscă), ear pla-

ta îĭ este de la Dumnezeŭ întocma cu Episcopiĭ, cu cariĭ ar fi maĭ răvnitor, şi se face şi el diadăch Apostolilor, cariĭ sunt împăraţĭ şi preoţĭ aĭ bisericiĭ, de vreme ce dinpreună lucréză cu Dumnezeŭ pentru mântuirea lumiĭ. Drept aceia pe dreptate ḑice marele Costandin sfinţilor părinţĭ de la soboru cel dintâiŭ: „voĭ în biserică, ear eu afară din bi-„serică sûnt pus de Dumnezeŭ Episcop". Pentru aceia dar să nu socotiască împăraţiĭ şi stepânitoriĭ pământuluĭ, cum că i-au pus Dumnezeŭ să şaḑă pre scaun frumos numaĭ spre vedere înaintea ochilor omeneştĭ, împodobiţĭ cu veşminte scumpe, cu cununa în cap şi cu schiptrul cel de aur în măină, că numaĭ singură dreptatea este de-ĭ face cinstiţĭ la norod. Pentru aceia ḑicea şi înţeleptul Isiod, cum-că împăraţiĭ pentru 2 lucrurĭ s'au rânduit de oamenĭ să fie: una pentru ca să le facă dreptate, şi alta ca să râdice strâmbătăţile de la mijloc; pentru aceia prorocu David, ca din gura noroduluĭ, ḑicea: „Dumnezeule, judecata ta dă-o îm-„păratuluĭ, şi dreptatea fiuluĭ împăratuluĭ"; căcĭ când într'o politie străluceşte dreptatea, sûnt ceĭ supuşĭ pururea norociţĭ; că ḑicea un filosof: „anul cel bun nu-l face atâta mul-„ţimea rodurilor, cât îl face dreptatea stĕpânitoruluĭ;" şi altul iar fu întrebat, care vânt este maĭ bun pentru ca să trăiască omul bine şi mulţămit? au rĕspuns: acela numaĭ carele păzeşte dreptatea întocma la toţĭ.

Al doilea nume din tituluş este, pentru ce se numeşte sfîntul Costandin împărat mare? Şi ḑicem, pentru căcĭ este de Dumnezeŭ încununat, urméză drept aceia să fie şi mare; şi cum să nu fie mare, unul ca acela pre care Dumnezeŭ l-au încununat? iar nu ḑic pentru acésta că este mare, ci numaĭ precum scrie Efsebie, că lumea l-au numit pre sfîntul Constandin mare împărat, nu atâta pentru biruinţele cele marĭ ce au făcut la răzbóie, cât pentru facerile de bine cele marĭ, ce au făcut supuşilor luĭ, şi încăşĭ adaoge de ḑice, cum-că nicĭ cu un mijloc nu se bucura, până când vedea pre vre unul trist înaintea luĭ; hrana şi îmbrăcămintele nu le avea săraciĭ de la alţiĭ, fă-

ră numaĭ de la el; nenumăraţĭ era mulţimea săracilor carii alerga la el să le ajute, şi nicĭ unul nu sĕ întorcea deşert de dorita mângâiere; iar nicĭ pentru acésta-ĭ vom ḑice că este mare, că mĕ uit la prorocia ce ḑice David pentru Hristos la psalm 70, ḑicênd: „şi se vor închina luĭ toţĭ împăraţiĭ pă„mêntuluĭ, tóte limbile vor sluji luĭ“; şi socotesc că acéstă prorocie, numaĭ pe vremea mareluĭ Costandin s'au împlinit, în ce chip luĭ i s'au supus toţĭ împăraţiĭ pămêntuluĭ, şi pentru căcĭ era el capul tuturor împăraţilor, şi închinându-sĕ el luĭ Hristos, prin mijlocul luĭ toţĭ s'au închinat, şi cu pilda luĭ au luat frumuseţa credinţeĭ. Şi pentru acésta s'au numit mare, pentru căcĭ tuturor celor maĭ marĭ aĭ pămêntuluĭ el era singur ţiitoriŭ. Şi voiŭ ḑice că este mare şi pentru căcĭ au stătut pentru biserica luĭ Dumnezeŭ, şi s'au arătat împărat credincios. Pentru plata creştinătăţiĭ sale au supus Dumnezeŭ supt piciórele luĭ tótă lumea, atâta cât şi de la India au venit sol cu darurĭ marĭ de i s'au închinat luĭ, pentru ca să-l cunóscă pre el că le este împărat, de vreme ce vestea armelor luĭ şi multa luĭ creştinătate îl mărturisea preste tot pămêntul domn şi stepân a tóteĭ lumĭ.

Al treilea nume din tituluş este pentru ce se numeşte sfîntul Constandin întocma cu Apostoliĭ? că el să încunjure cetăţĭ, oraşe şi sate ca apostoliĭ, n'au încunjurat, nicĭ au umblat să propoveduiască numele luĭ Hristos şi credinţa ca dînşiĭ, să ostenească cu călătorie pe jos, să asude, să flămânḑiască şi să însetoşeze ca eĭ. N'au facut să se închiḑă ca Petru în temniţă cu lanţ de gât, să se bată cu toege ca Pavel, să se spânzure de copaciŭ ca Andreiŭ, şi să se pedepsiască cu de tóte feliurile de muncĭ şi de cazne, şi la cea de apoĭ să-ĭ taie capul ca celor-lalţĭ apostolĭ; nicăirĭ nu se vede. Dar apoĭ cum şi pentru ce să fie întocma ca apostoliĭ? pentru căcĭ acelea ce au făcut apostoliĭ cu osteneala lor şi cu propoveduirea, el le-au facut însuşĭ cu a sa pildă; căcĭ puterea împăraţilor şi a domnilor este să pretacă şi să întórcă voinţa noroduluĭ după cum vor vrea eĭ; şi acesta nu pot face cu alt mijloc, fără numaĭ când vor face

întăiŭ eĭ acéia ce pohtesc să se facă de alțiĭ, precum au făcut Tumcuin împăratul Kitaiuluĭ, că puindu-şĭ întâiŭ el măina pre córnele pluguluĭ, s'au îndemnat toțĭ supuşiĭ luĭ de s'au apucat de lucrul pămêntuluĭ. Aşijderea şi marele Alexandru, când ocolise ostrovul Tiruluĭ, pentru căcĭ au luat el întăiŭ pe umerile sale un braț de lemne, s'au îndemnat tótă óstea luĭ de au luat petre şi lemne cu măinile lor, de au umplut gârla şi au făcut-o trecĕtóre, şi au mers de o au luat. Aşa şi marele Costandin cu a sa pildă şi cu a sa creştinătate, au făcut pre toțĭ supuşiĭ luĭ creştinĭ, şi acéia ce n'au putut să o isprăviască desevărşit toțĭ apostoliĭ cu propoveduirea, fieşte care unde i s'au fost dat soarta, au isprăvit el singur, cu poruncile ce au dat în tótă lumea, şi au întins numele luĭ Hristos şi credința cât este întins pămêntul şi lumea. Drept acéia cu dreptate este să se numiască întocma cu apostoliĭ, căcĭ au împlinit şi slujba şi numirea apostolilor.

Acum dar, de vreme ce pentru smerenia, pentru facerile cele marĭ de bine şi pentru creştinătatea luĭ cea desevărşit, au căştigat acest tituluş, de se numeşte încununat de Dumnezeŭ, mare împărat şi întocma cu apostoliĭ, cine se va îndoi cu firea cum-că nu are şi mare îndrăzneală cătră Dumnezeŭ? Indrăznesc dar de mĕ rog şi eu, macar-că sûnt şi nevrednic, să mijlociască cu căldurósele luĭ rugăciunĭ pre mult milostivul şi îndurătorul Dumnezeŭ, ca să Te măriască pre Măria Ta, încununat cu slavă şi cu cinste, întreg şi sănătos în mulțĭ anĭ cu fericire, Amin.

XXVII.

Cuvînt al 2 la sfinţiĭ împăraţĭ şi întocma cu apostoliĭ Costandin şi Elena.

„Tot cel ce se smereşte, se va înalţa.

Nu este cu putinţă să ajungă neştine la linişteа mântuiriĭ, de nu va trece întâiŭ prin uşa răbdăriĭ; nu este cu putinţă să se sue în cerésca cetate a fericiriĭ, de nu va întra prin calea smerenieĭ; nu este cu putinţă să se înalţe în ceata sfinţilor, de nu se va smeri cu duhul aicĭ jos în oraşul celor pământeştĭ; nu este cu putinţă să împărăţiască împreună cu Hristos la ceriŭ, de nu va urma aicĭ urmele luĭ Hristos cu crucea; nu este cu putinţă a rĕmânea cui-va nume vestit în lume, de va fi cu fapte rele şi necuviόse.

Acésta cunoscênd şi marele Costandin, cine va putea să povestiască smerenia luĭ cea mare? Cine va putea să scόtă la arătare creştinătatea luĭ cea desăvărşit şi cugetul luĭ cel creştinesc, pentru ca să se învredniciască Dumnezeeştilor făgăduelĭ, pentru ca să se împărtăşiască bucurieĭ ceĭ nespuse a împărăţieĭ ceriuluĭ? Căcĭ, când au răsărit în lumina lumeĭ aceştia şi au lăsat braţele cele părinteştĭ, eşind din Vretania, de n'au şi fost încă creştin, iar fugea de cugetul cel păgânesc, şi urăciunea ce arăta către lucrurile cele păgâneştĭ închipuea procopseala cea viitόre, ce era să facă în creştinătate. Şi oare n'au arătat mare creştinătate, că auḑind nedreptăţile cele păgâneştĭ ale luĭ Maxentie ce făcea asupra creştinilor,

au rădicat asupră-ĭ războiŭ, şi măcar că era în mare nevoe, atât cât era să se biruiască de Maxentie, iar l-au încredinţat biruitor, şi i-au sporit bărbăţia sufletuluĭ spre luptă neadormita pronia luĭ Dumnezeŭ, cu o închipuire de cruce pe ceriŭ, care ḑicea cu slove de stele: cu acésta să biruești? Dintru care arătare, bun credinciosul Costandin atâta de tare s'au luptat cu păgânul Maxentie, cât l-au biruit desăvârşit şi l-au înecat în apa Tiveruluĭ; luând drept aceia îndrăznélă de pe aceste semne cereştĭ blagocestivul împărat, atâta au procopsit în creştinătate, cât să se minuneze toţĭ ceĭ ce aud.

Omul este dobitoc iubitor de sine; că de ce nu se apucă şi ce nu ostineşte şi cu ce nu se sileşte pentru odihna, liniştea şi paza sănătăţiĭ luĭ! că fiind sănătos, ce nu face pentru ca să apere şi să depărteze cele ce supără sănătatea! câtă cheltuélă face, ca să stea împotriva geruluĭ erneĭ, împotriva arsureĭ vereĭ! fiind bolnav cât se cheltueşte, cât pătimeşte, cât rabdă! Pentru ca să-şĭ căştige ce au pierdut, nu bagă în sémă a-şĭ cheltui averea, a gusta doftoriĭ amară, a se adăpa cu băuturĭ greţoase, a vărsa sânge; şi nu este nicĭ un lucru să nu-l facă pentru sănătatea luĭ şi pentru mântuirea cea trupéscă. După aceste tóte să pricépă fieşte carele cât este de dulce sănătate şi cât este de iubitor pre sine omul.

Decĭ acea pohtă a sănătăţiĭ care póte atâta la ceia-lalţĭ să facă cele putinciόse şi cele neputinciόse, n'au putut nicĭ de cum să facă nimica blagocestivuluĭ Costandin, n'au putut, ḑic, măcar cât de puţintel să-l mişte din căldurόsa luĭ blagocestie, pentru că fiind rănit (iubitoriul de Dumnezeŭ) de cumplite bube preste tot trupul, era o minune celor ce-l vedea. N'au putut meşteşugul cel doftoresc să afle mijlocire vindecătόre şi doftoriĭ iscusite pentru acéstă bόlă nevindecată. Iar zavistiea cea jidovéscă acésta sfătuia pre împăratul să ucigă atâţia pruncĭ cât să-şĭ pόtă spăla trupul luĭ într'acel sânge cald al pruncilor celor omorîţĭ, şi aşa cufundând patima acolea în lăuntru s'ar fi mântuit împăratul. Oare pre sfatul acesta primit-au credinciosul şi iubitoru de

Hristos împărat, ca să se apuce de doftoria acésta? ba. Dar ce au dis blagocestivul încă cu glas mare? „Maĭ bine voesc să „mor eu bolnav şi pentru dragostea luĭ Dumnezeŭ, decât să-mĭ „iau sănătatea mea şi să-mĭ rescumpăr mântuirea cu atâta „sânge nevinovat.“ Adevărat rĕspuns de împărat; maĭ bine au socotit vieaţa altora decât a luĭ. Oare nu s'au arătat cu acéstă faptă adevărat următor luĭ Hristos? Mi se pare să fie săltat ceriul cu toţĭ îngeriĭ sĕĭ de acest glas fericit al răspunsuluĭ; au săltat sufletele celor drepţĭ şi cetele cereştĭ, heruvimiĭ şi serafimiĭ s'au bucurat fórte pentru acéstă curată cunoştinţă a dragosteĭ către Dumnezeŭ a pravoslavniculuĭ împărat Costandin; şi acésta o adeverez din sfârşitul cel de pe urmă, că preste nópte au descoperit însuşĭ împăratul împăraţilor, prin rostul slăviţilor Apostolĭ Petru şi Pavel, cum-că pentru credinţa luĭ cea desăvârşit s'au hirotonit de Dumnezeŭ a fi întocma cu apostoliĭ, şi i-au dăruit nu numaĭ sănătatea trupuluĭ ci şi a sufletuluĭ, botezându-se de sfîntul Silivestru; s'au botezat drept aceia în baia a doua a naştereĭ şi s'au curăţit de tótă boala. O, mare înălţime a credinţiĭ luĭ Costandin! şi cine póte măcar cu mintea să te ajungă? Şi de vreme ce atâta credinţă au arătat credinciosul împărat, maĭ înainte de a se îmbrăca cu haina cea luminată a credinţeĭ prin botez, socotiţĭ de vedeţĭ la câtă înălţime s'au suit după podóba credinţiĭ. Se turbura liniştea cea bisericească de dobitocească pornirea eresuluĭ Arienesc, şi pravoslavia credinţiĭ se lupta de valurile necredinţiĭ; şi la atâta nevoe au strălucit steaua cea luminósă, blagocestivul Costandin, şi adunând la Nicheia soborul cel lăudat, au potolit turburarea bisericeĭ. Şi, precum firea naşte iarba cea de vindecare la locul unde răsare odrasla cea purtătóre de mórte, precum se vede (Scorpia are otravă de mórte, ear după mórte i se preface trupul eĭ iarbă de vindecare; Năpârca muşcă de mórte, ear din trupul eĭ se face tiriacul ce este împotriva veninuluĭ), aşa într'acest chip au rânduit Dumnezeéscа pronie, ca pre vremile necuratuluĭ Arie să străluciască blagocestivul Costan-

din, pentru ca să răsipiască cu lumina credinții norul eresuluĭ Arienesc.

Aicĭ adevărat se cuvinea să aib minte îngeréscă, pentru ca să scoț la arătare legile cele sfinte, ce însușĭ au scris spre sporul creștinătățiĭ și al credințiĭ celor credincioșĭ, mulțimea bisericilor care în multe locurĭ în slava luĭ Dumnezeŭ cu mare cuviință au făcut, milosteniile către ceĭ lipsițĭ, ajutoru către ceĭ săracĭ și dragostea cea creștinéscă către toțĭ și tóte, pentru întărirea și întemeerea credințiĭ.

Decĭ de au strălucit atâta marele și întocma cu apostoliĭ în credință Costandin, socotițĭ cât s'au înălțat în smerenie, care este róda credințiĭ! Că aflându-se întru îndestulată lărgime a stepâniriĭ luĭ, care începea de la răsărit și se sfârșia la apus, nicĭ cum nu s'au îndemnat spre mândrie, ci mare despărțire au avut de aceia ce se cuvinea să-l arate vrednicia. Și fiind hirotonit întocma cu apostoliĭ, nu de oamenĭ, ci de însușĭ Archiereul Hristos, i se cuvenea măcar la sfintele săbóră să șază maĭ întâiŭ; ear el, ca un smerit ce era, nu s'au arătat nicĭ o-dată să șadă, de nu vrea ședea întâiŭ toțĭ părințiĭ, apoĭ ședea și el, și nu în scaun nalt împărătesc, ci în scaun scund și prost. Ajungea ca un blagocestiv împărat să porunciască să se zidiască bisericĭ, să se rădice case de rugăciunĭ și alte zidirĭ plăcute luĭ Dumnezeŭ; ear ca un smerit însușĭ se pogorea din scaunul luĭ cel nalt și lepăda schiptrul luĭ din mână, și scotea haina cea împărătéscă după trupul luĭ, și-șĭ golea capul de cununa cea de mult preț, și aducea pre umerile luĭ petre, și cu mâinile luĭ iubitoru de Dumnedeŭ săpa cu ceia-lalțĭ lucrătorĭ la temeile bisericelor. O, smerenie nemărginită! Venițĭ aicĭ voĭ lăcuitoriĭ pustiuluĭ, care ațĭ stătut pilde minunate, și dascalĭ aĭ smereniei, venițĭ dic și vĕ minunațĭ de smerenia împăratuluĭ (celuĭ ce este întocma cu Apostoliĭ); pentru căcĭ voĭ de ațĭ și înfrânat dobitoceștile patimĭ ale trupuluĭ, de ațĭ smerit trupul, de ațĭ lepădat deșărtăciunile pohtelor, de ațĭ iubit ținerea, de ațĭ urît mândria, de ațĭ trăit în curățenie, de ațĭ pe-

trecut în smerenie, nu este minune, pentru căcĭ despărţindu-vĕ de lume şi iubind sărăcia, lesne aţĭ gătit sufletul vostru spre smerenie, pentru că sărăcia smereşte pre om; ear marele Costandin, în luciul măriĭ aceştiea împărat mare, stepânitor lumiĭ, cu domnie lată, cu stepânire desevârşit, cu mărire nespusă, şi să nu se mândriască, ci maĭ vârtos să se arate desevărşit pildă smereniei. Nu este minune minunilor? nu este semn de mare sfinţenie? nu este dovadă a unuĭ dar mare de la Dumnezeŭ în ceriurĭ? Şi pentru căcĭ au strălucit în bunătăţile cele maĭ alese peste măsură, marele şi întocma cu apostoliĭ Costandin învaţă cu a sa pildă tótă adunarea credincioşilor, tóte cetele oamenilor, cariĭ dimpreună serbéză şi prăznuesc pomenirea luĭ, să călătoriască cu îndrăznélă sfîntă pre calea mântuiriĭ, pentru ca să se învredniciască Dumnezeeştilor făgăduelĭ; pentru ca să se facă părtaşĭ cereştilor bucuriĭ şi fericirilor celor de a pururea. Invaţă drept aceia pre ceĭ bogaţĭ, pentru căcĭ fiind prea bogat, făcea comóră în ceriurĭ, după evanghelicésca poruncă; învaţă pre ceĭ de ném bun pentru căcĭ, fiind el prea de neam bun, au pohtit vieţuirea şi petrecania cetăţiĭ ceĭ de sus; învaţă pre împăraţĭ, pentru că, împărăţind el cu atâta putere, se silea pururea să câştige moştenirea făgăduelilor luĭ Hristos; învaţă pre meserĭ şi pre săracĭ, pentru că de vreme ce bogăţiea şi mărirea s'au biruit de pohta bunătăţiĭ, cum să nu sporiască pré lesne sărăcia, care este pricină spre facere de bine, după cum dice David: „bucură-te drept aceia acolo sus „la împărăţiile cele marĭ a Dumnezeeştiĭ măririĭ.“

O, blagocestive împărate, sue-te la înălţimea Dumnezeeştilor fericirĭ, unde cea desevârşit smerenie te-au suit; culege rodurile credinţeĭ tale ceĭ peste măsură în ceriurĭ, carele aicea jos pre pământ aĭ sămănat tu; ear să nu ne laşĭ nicĭ pre noĭ săracĭ de folosirile acoperemêntuluĭ teŭ şi de rugăciunile tale cele ferbinţĭ către Dumnezeŭ; şi maĭ vârtos te rógă fiiuluĭ şi cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ, să păziască întreg şi cu fericire chipul cel viu al bunătăţilor tale pre a-

devăratul moştenitor creştinătăţiĭ tale, pre iubitorul de Hristos şi creştinul nostru Domn; supune supt piciórile credinciosuluĭ suflet slab şi făr de putere pre vrăjmaşiĭ Măriеĭ Sale, precum aĭ supus pre protivniciĭ credinţiĭ, pentru ca să lumineze în mulţĭ anĭ întru stepânirea sa creştinătatea; ca, domnind el să împărăţiască dreptatea, să se ţie cu slobozenie bunătatea, să nu aibă obraz strâmbătatea; şi aşa să se mărească Dumnezeŭ, să se cinstiască drépta credinţă, care nădăjduim să câştigăm prin darul teŭ, pentru căcĭ acesta însuşĭ avênd numele teŭ se face asămănător desevârşit bunătăţilor tale. Amin.

XXVIII.

Cuvînt la ḑioa sfinţilor Apostolĭ Petru şi Pavel, Iunie 29.

Atât sûnt de marĭ vredniciile ale slăviţilor apostolĭ Petru şi Pavel, cariĭ se prăznuesc astăḑĭ, cât nu este cu putinţă limba omenéscă a grăi; atât sûnt de multe învĕţăturile lor cele vrednice de minunĭ, cât întrec la numĕr năsipul măriĭ şi stelele ceriuluĭ; atât sûnt de de minunate vitejiile lor, cât limba pămêntéscă şi mintea omenéscă nu póte a o pricepe; şi atât sunt de slăvite faptele lor, cât covărşesc tot cuvântul şi fac făr de graiŭ tótă mintea spre lauda lor şi spre cinstea pomeniriĭ lor. Decĭ nu mĕ pricep ce voiŭ să fac astăḑĭ, pentru ca să împlinesc lauda prăznuiriĭ lor. Să vorbesc? dar ce cuvânt vrednic va putea să aducă, mintea mea cea próstă şi neştiinţa învĕţăturiĭ mele, ca să pótă mări după cum se cade vredniciile lor cele marĭ. Să tac? ear mĕ tem că mĕ voiŭ osândi ca un nemulţămitor şi ca cela ce ascunde facerile cele marĭ de bine, care eĭ au arătat în politia cea creştinéscă, în biserică cea pravoslavnică, şi preste tot pămêntul ce este supt soare, luminând limbile cele întunecate, povăţuind la credinţa cea adevărată oile cele rătăcite, sporind şi adăogând mulţime de credincioşĭ la biserica luĭ Hristos. Şi pentru ca să biruesc drept aceia nepriceperea minţiĭ mele, îĭ voiŭ asemăna cu ceĭ doĭ luminătorĭ marĭ, adică cu sórele şi cu luna; şi aşa, apropiindu-mĕ puţintel de minunatele lor fapte, cu a-

sămănarea acelor luminaţĭ luminătorĭ, voiŭ da îndrăznélă neputinţiĭ mele spre a face lauda lor, fugind cu acésta împreună şi de semnul nemulţămiriĭ.

La capul cel dintăiŭ al Facereĭ spune Moisi, cum-că Dumnezeŭ au făcut doĭ luminătorĭ marĭ, unul maĭ mare şi altul maĭ mic; şi pre cel maĭ mare, adecă pre soare, întru stĕpânirea ḑileĭ; iar pre cel maĭ mic, adică pre lună, întru stĕpânirea nopţiĭ; şi pre acestia i-au făcut pentru întărirea trebuinciósei chivernisirĭ a tótă lumea. Şi earăşĭ acestaşĭ Dumnezeŭ făcêndu-se om, au pus alţĭ doĭ luminătorĭ pentru întărirea şi întemeiarea bisericiĭ: pre cel maĭ mare, adică pe Petru, pentru ca să fie întru stĕpânirea ḑiliĭ, a Dumnezeeştiĭ cunoştinţĭ întru jidovime; ear pre cel maĭ mic, adecă pre Pavel, întru stăpânirea întunecateĭ nopţĭ a închinăriĭ de idolĭ, la limbĭ, pentru ca să rasipiască cu strălucirea minunilor şi cu lumina învĕţăturiĭ noriĭ ceĭ întunecaţĭ aĭ înşelăciuniĭ.

Şi pentru ca să începem de la luminătoriul cel mare, soare, ḑicem: cum-că este soarele vărf celor-lalte stele şi le covărşaşte cu lumina pe tóte, şi de la răsărit până la apus tot pămêntul şi tóte unghiurile luĭ lumineză, încălḑeşte, îngraşe şi revarsă pretutindenea razile luĭ. Cine nu va mărturisi cum-că vredniciile acestea se cuvin luĭ Petru? de vreme ce el au fost vărf ceteĭ apostoleştĭ, şi maĭ întăiŭ în rănduealа uceniçilor, şi au întins pururea ca alt soare de taină peste tot pămêntul razele darurilor şi a facerilor de bine; au încunjurat tótă Iudeia, Antiochia, Pontul, Galatiea, Capadochia, Asia şi Vitania, gonind cu lumina Dumneezeştilor cuvinte întunericul necredinţiĭ, dând darurĭ de tămăduirĭ la tótă neputinţa şi vindecând pre ceĭ ce rĕŭ se chinuea de vicleniĭ dracĭ, şi maĭ vârtos că numaĭ singură umbra acestuĭ soare, atâta era la toţĭ făcĕtóre de bine, precum se vede la Faptele Apostolilor la 5 capete, cât şi la uliţă scotea pre ceĭ bolnavĭ, şi-ĭ punea în aşternuturĭ şi în paturĭ, ca viind Petru, măcar umbra luĭ să umbreze pre fieşte care dintru dînşiĭ. Căldura soareluĭ are lucrare firéscă, a dărui copacilor, erburilor, pie-

trelor scumpe şi plodurilor pămêntuluĭ viețuitóre, umejósă şi îngrăşătoare putere spre creştere. Aşijderea şi căldura cea viețuitóre a soareluĭ celuĭ de taină a luĭ Petru, asemenea au stătut acesteĭ puterĭ, că raza cea maĭ mică ce au trimis la cela ce fost au din pântecile maiciĭ luĭ olog, carele şedea înaintea uşiĭ bisericiĭ ce se cheamă frumósă, îndată l-au tămăduit, pentru-că qicêndu-ĭ degrab „caută la noĭ", îndată i s'au întărit talpele şi gleznile. Cu acéstă putere viețuitóre a luĭ Petru s'au rădicat sănătos din pat şi oare care om anume Ennea, care zăcea de opt anĭ slăbănog; cu acésta şi la Iopi, lucru de minune la toțĭ, au înviat pre Tavita ce murise. Are soarele şi altă a sa lucrare, că trece prin crăpăturile uşilor şi prin găurile păreților, şi cele maĭ din lăuntru ale caselor le iscodeşte şi le luminéză; şi de la Petru n'au fost lipsită acéstă putere, de vreme ce, după cum qice Ieremia la 17 cap, „adâncă este „inima decât tóte, şi om este şi cine-l va cunóşte pre el." Insă acésta au iscodit-o şi au întins cu razile luĭ, precum se vede adevărat la Anania şi la Sapfira, a cărora mincinosul cuget cu mórte făr de veste i-au certat; au iscodit cele ascunse ale inimeĭ luĭ Simon vrăjitoru şi au descoperit vicleşugul cel ascuns al inimeĭ sale. Pentru care lucru în față l-au înfruntat qicênd: „că întru amărăciunea fieriĭ şi întru le„gătura nedreptățiĭ te vĕq că eştĭ, pocăeşte-te drept acéia de „rĕutatea acésta, şi te rógă luĭ Dumnezeŭ, ca doar ți s'ar erta „ție cugetul inimeĭ sale." S'au aflat întinăciunĭ la soarele cel simțitor, prin mijlocul ocheanilor de astronomiĭ ceĭ de pre urmă, lucru necunoscut de ceĭ vechĭ, şi cu totul neadevărat. Decĭ să mărturisim şi noĭ, cum-că s'au aflat oare care întinăciunĭ şi la soarele nostru cel de taină la Petru; şi oare nu era mare întinăciune, când în curtea arhiereuluĭ s'au lepădat de 3 orĭ de învețătoru sĕu? Nu era mare întinăciune când în grădina fugind, au lăsat singur pre dulcele Isus? Aceste însă întinăturĭ, cu lacrămile ce vărsa adesea orĭ dintru adâncul inimiĭ, le au spălat şi au rămas cu totul curat, atâta cât s'au arătat ca alt soare luminând în casa celuĭ înalt.

Dice de acésta şi cel cu gura de aur Ioann, la tâlcul psalmului 48, cum-că mulţi împăraţi au ridicat cetăţi şi au făcut zidiri minunate şi puindu-şi numele s'au dus, iar nimic nu s'au folosit, ci au încetat, şi uitării s'au dat pomenirea lor. Iar pescarul Petru, nicĭ unele de acestea făcênd, luminéză maĭ mult decât soarele şi după mórte.

Să trecem acum de la luminatoru cel mare la cel maĭ mic, de la soare la lună, de la vasul luminat la vasul cel ales, de la Petru la Pavel.

Multe feliurĭ de vredniciĭ, stepânirĭ şi puterĭ dau filosofiĭ să aibă luna; şi întâiŭ dic cum că luna este podoaba nopţiĭ, asămănătóre soareluĭ şi stepână măriĭ; acestea însă vredniciĭ cu dreptate se cuvin vasuluĭ celuĭ ales, şi cu cale este să se numiască podoaba nopţiĭ, de vreme ce s'au trimis de la Dumnezeŭ pentru ca să lumineze limbile dintru întunericul slujiriĭ de idolĭ, pecum o au dis maĭ nainte Isaia: „te-am dat „spre lumina limbilor, să fiĭ spre mântuire până la marginile „pământuluĭ.“ Noapte întunecată au fost atunce în tótă lumea, când argintul şi aurul, petrile şi lemnele se slujea ca nişte Dumnezeĭ şi omul se abătea cu tóte puterile sufletuluĭ spre acéia ce iubea Luciper şi draciĭ, cariĭ, ca nişte naşterĭ ale iaduluĭ şi ca nişte fiĭ aĭ însuşĭ rĕutăţiĭ, alta nu pohtea, alta nu iubea, fără numaĭ rĕutatea, păgânia răsfăţăciunile trupuluĭ, neruşinarea obiceiurilor, uitarea desăvârşită a celor sfinte, apucările de la străinĭ, iubirile de argint şi trufiile; se bucura când se călca pravilele luĭ Dumnezeŭ şi se hulea acelea ale fireĭ, când era lipsiţĭ ómeniĭ de suflet, sufletul de Dumnezeŭ, şi Dumnezeŭ de slujba şi închinăciunea ce i se cuvenea. Deci pentru ca, să goniască acéstă nópte întunecată şi pentru ca să lumineze o întunecare împuţită ca acésta, au ales Dumnezeŭ pre Pavel, ca luminând ca altă lună luminată în lume, să răsipiască întunerecul închinăciuniĭ de idolĭ, şi pentru ca să adevereze acéia ce dice: „norodu care şedea în- „tru întunerec au vĕdut lumină mare.“ Se cuvine luĭ Pavel şi a doua stĕpânire a lumiĭ, căcĭ este asămănător soareluĭ; pen-

tru-că Pavel s'au arătat întru tóte desăvărşit asămănător luĭ Petru. Deci cu cuviinţă este şi putem să dicem acel cuvânt al Isaieĭ: „şi va fi lumina luniĭ ca lumina soareluĭ." Şi cine nu va mărturisi cum-că Pavel s'au arătat asămănator luĭ Petru? Smerit era Petru, de vreme ce după acea minunată vânătorie a peştilor, au dis luĭ Isus: „eşĭ de la mine, că om pĕ„cătos sûnt Dómne;" ear maĭ smerit la spălarea picioarelor, când cu răspuns desevărşit au dis: „nu-mĭ veĭ spăla piciórele „în vecĭ"; şi încă şi maĭ smerit s'au aflat la moarte, vrênd ca să móră pre cruce cu capul în jos. Şi Pavel nu s'au asămănat luĭ Petru cu smerenia, chemându-se pe sine maĭ mic decât apostoliĭ, şi cum-că nu este vrednic a se numi apostol? Şi se mărturisea pre sine întâiŭ şi maĭ mare pĕcătos, dicênd: „Hristos Isus au venit în lume să mântuiască pre pĕcătoşĭ, care „cel dintâiŭ sûnt eu." Răbdător era Petru, răbdător era şi Pavel, amândoĭ cu bucurie au răbdat lanţurile, bătăile, închisorile, gónele, şi bucurându-se mergea despre faţa adunăreĭ, căcĭ pentru numele luĭ Isus se învrednicirĭ a se cinsti. Au plâns cu amar Petru greşala luĭ, şi Pavel câte lacrămĭ au vărsat, căcĭ prin neştiinţă întâiŭ era hulitor şi gonaciŭ şi ocărător bisericiĭ luĭ Dumnezeŭ. Mare nevoie au fost luĭ Petru, când întrebându-se de 3 orĭ: „Petre iubeşte-mĕ," cu totul întristându-se au răspuns: „Dómne, tu ştiĭ că te iubesc." Şi Pavel atâta era de fierbinte în dragostea luĭ Hristos, cât verĭ ce feliŭ de muncă, tóte zidirile cele vĕdute şi nevĕdute, nicĭ decum întru nimic nu le-au socotit (dicênd): „Cine ne-va despărţi pre noĭ de „dragostea luĭ Hristos, năcazul, au supărarea, au gonirea, au „fómetea, au golătatea, au primejdia, au sabia, pentru-că a„deverit sûnt, că nicĭ mórtea, nicĭ vieaţa, nicĭ îngeriĭ, nicĭ „începătoriile, nicĭ puterile, nicĭ altă oare care zidire va putea „pre noĭ să ne osebiască de dragostea luĭ Dumnezeŭ?" Cu umbra luĭ Petru se tămăduea mulţime de bolnavĭ şi nu puţinĭ din ceĭ ce era chinuiţĭ de duhurile cele necurate, şi măhrămile şi ştergătorile luĭ Pavel gonea tótă boala şi duhurile cele viclene de la trupurile bolnavilor. Au rădicat Petru pre

cel ce era olog din pântecile măne-sa lângă uşa bisericiĭ; asemenea au făcut şi Pavel în Listra. Au învieat Petru pe Tavita mórtă fiind, şi Pavel au înviat pre Eftich tênărul carele căḑuse din a treia straşină. Asemenea au fost amândoĭ întru ostenelĭ, întru năcazurĭ pentru Hristos, în râvnă pentru mântuirea sufletelor, în minunĭ, în mórte, şi la îngropăciunĭ, pentru căcĭ amîndoĭ, în Roma mărturisind, s'au îngropat.

Vrednicia cea după urmă a luniĭ este să stăpâniască marea, care lucru se cuvine şi luĭ Pavel; pentru căcĭ de 3 orĭ s'au sfărămat corabia cu el, o nópte şi o ḑi întru adâncul măriĭ au făcut; şi de s'au şi biruit de cumplitele valurĭ ale măriĭ, ear pururea nevătămat s'au aflat într'acea înecătură, între cele-lalte idiomata, adecă alsăurĭ ce are luna are şi acesta, când este plină să scólă asupră-ĭ căiniĭ ca nişte vrăjmaşĭ cu luptă şi nu încetézâ a o lătra, neputênd suferi lumina eĭ şi cu aceste tóte ea fiind curată şi nevinovată, luminézâ şi călătoreşte călătoria eĭ făr de zăticneală, căcĭ căiniĭ sĕlbaticĭ s'au sculat turbaţĭ asupra luĭ Pavel lătrând: au lătrat asupra luĭ Pavel tot Efesul, pentru căcĭ învăţa de faţă cum-că aceĭ idolĭ, ce se fac de măinĭ nu sînt Dumnezeĭ; au lătrat asupră-ĭ la Iconia, când s'au pornit limbile şi Jidoviĭ să ucigă cu pietre pre Pavel; fost-au lătrat de Elima vrăjitorul, care din strălucirile luniĭ nóstre ceĭ de taină ale luĭ Pavel au rĕmas orb; fost-au lătrat la cea maĭ de pe urmă de câţĭ-va Jidovĭ, cariĭ s'au blestemat eĭ singurĭ pre sine, nicĭ să mănânce, nicĭ să bea, până nu vor ucide pre Pavel. Inse cu aceste góne, scârbe şi nevoĭ, făr de frică au urmat calea luĭ, strigând neîncetat: „cine ne va despărţi de dragostea luĭ Hristos? lasă să se mânie Jidoviĭ, să se scóle tiraniĭ, să latre căiniĭ ceĭ sălbaticĭ, eu calea voiŭ sevârşi, credinţa voiŭ păzi". Cine dar să nu mărturisiască că Pavel au strălucit între limbĭ ca luna plină în ḑilele eĭ? Făr-de prepus este drept aceia, că Petru au stătut în biserică ca alt luminător mare, pentru căcĭ s'au arătat ca sórele luminând preste biserica celuĭ înalt; iar Pavel au fost stătut luminător maĭ

mic, însă asemănător sórelui, cu lumina, cu strălucirea, cu bunătăţile, cu vrednicia şi slava.

Acum voiŭ întórce cuvântul meŭ către tine, ţară creştină, şi dimpreună cu tine mĕ voiŭ bucura, pentru căcĭ aĭ în loc de acoperemênt pre verhovniciĭ apostolĭ Petru şi Pavel, şi aĭ tipărit în coróna ta chipul crucii, pentru ca să nădăjdueştĭ a lua róda de bună vieţuire din lemnul vieţiĭ. Nu s'au întins corbul odinióră în chivotul luĭ Noe, pentru căcĭ au aşteptat să între maĭ cu multă norocire aicea în tine, şi pentru ca să aducă veştile liniştiĭ, nu cu frunḑă de maslin ci cu ramura cruciĭ în gură, s'au întors paserea în braţele tale, cinstită ţară, şi se laudă cu pohvală între sóre şi între lună; sórele dé drépta şi luna dé stânga sûnt slăviţiĭ Apostolĭ Petru şi Pavel şi închipueşte scaunul, cum-că ceĭ ce sunt întâiŭ cu şăderea, apostoliĭ, au purtare de grije pentru folosul noroduluĭ tĕŭ, adicá celor dreptĭ şi celor pĕcătoşĭ: celor dreptĭ ce sûnt dé drépta, pentru căcĭ sórele luminéză ḑiua, cá este şi semnul daruluĭ; şi celor pĕcătoşĭ ce sûnt dé stânga, pentru căcĭ luna luminéză nóptea, că este semnul pĕcătuluĭ. Săltéză drept aceia cu glas de bucurie şi te veseleşte, pentru căcĭ aĭ ajutor ca aceştia şi folositorĭ marĭ şi biruitorĭ fierbinţĭ ca aceştia.

Voĭ iar o, dascălĭ marĭ aĭ lumiĭ, vĕḑênd osârdia noroduluĭ ce stă împrejur, şi tótă creştinésca politiea acésta, spre lauda, spre cinstea şi spre prăznuirea vóstră, nu mĕ lipsiţĭ de călduróasa vóstră folosinţă şi de puternicul vostru acoperemênt; ci căutaţĭ din ceriŭ, ca nişte luminătorĭ marĭ aĭ ţăriiĭ ceĭ de sus, spre noĭ cariĭ şedem întru întunericul şi umbra morţiĭ; mângâeţi-ne pre noĭ ticăloşiĭ, ceĭ ce şedem în valea plângeriĭ; mijlociţĭ pentru norodul Domnuluĭ, pentru pravoslavnica biserică, pentru preoţiea împărătéscă, şi maĭ ales vĕ rugaţĭ luĭ Isus celuĭ răstignit, a căruia Evangheliea, cu atâta ostenele, şi trude, góne şi muncĭ şi închisorĭ şi bătăĭ, crucea şi mórtea, în tótă lumea o aţĭ propoveduit; să păziască în anĭ mulţĭ întru luminatul luĭ scaun pre prăznui-

torul numeluĭ vostru, pre cinstitoriul pomeniriĭ vóstre, pre creştinul nostru Domn, ca, întru creştineasca întemeiere a înălţimeĭ sale, să fim şi noĭ cu toţiĭ cu linişte sufletéscă şi trupéscă, maĭ presus de tótă ispita celora ce staŭ în potriva creştinătăţiĭ, să propoveduim în mulţĭ anĭ numele vostrŭ, să prăznuim strădania vóstră, să serbăm luminat cu cuviinţă slăvita vóstră pomenire. Amin.

XXIX.

Cuvînt pentru Pocăință.

> *„Intórceți-vă către mine, din tótă inima „vóstră, și cu post și plângere, și cu tân„guire, rumpeți inimile vóstre, și cu hai„nele vóstre și mă voiŭ întórce către voĭ", dice Domnul la Ioil în 2 capete.*

Cine au vădut vre odinióră între zidirĭ atâta dragoste câtă este acéia ce arată sórele spre pămênt? Că de și este luminător mare al ceriuluĭ și împărat al tuturor stelilor, ear lăsând cele-lalte stihiĭ îndrăgește și iubește maĭ mult pre smeritul acesta de pămênt, și spre dînsul are închinată tótă pohta luĭ, spre dînsul lumineză cu razile sale, pre dînsul împodobește cu de tóte feliurile de copacĭ, pre dînsul încununéză cu florile, pre dînsul îmbogățește cu rodurile, pre dînsul hrănește cu lucrurile sale; și, pentru ca să nu se depărteze de la el nicĭ odată, face pururea o învărtăjire împrejuru său, cu un umblet necontenit. Asemenea aceste pohte, sau, maĭ vârtos să dic, maĭ cu mult făr de asemănare arată marele Dumnezeŭ, ziditoriul și făcătoriul a tóte, spre sufletul cel smerit și păcătos al omuluĭ, măcar că are în măinile luĭ cele Dumnezeeștĭ tóte marginile lumiĭ pămêntuluĭ, măcar că bunătățile nóstre nu-ĭ trebuesc, după cum dice David: „ear spre acest suflet are pusă tótă dragostea luĭ cea „Dumnezeéscă, pentru dînsul pórtă grijă să-l mântuiască, pre „dînsul cércă, pre dînsul iubește, și ca cum ar avea vre o „trebuință dela el, pleacă Dumnezeiasca luĭ mărire și pohtește

dragostea luĭ, pohteşte prieteşugul luĭ, pohteşte să umble pururea împreună cu dînsul. Drept aceia trimite cătră dînsul proroci, trimite dascălĭ, îl ciarcă în tóte părţile pământuluĭ, îl ciarcă în tóte unghiurile lumiĭ; şi pentru căcĭ pohteşte să fie pururea împreunat cu el, şi nedespărţit de împărăţia luĭ, îĭ arată calea, îĭ spune mijlocirea, pentru ca să se mântuiască de păcat, şi să se întórcă spre dînsul; oare care este mijlocirea aceia? este aceia a pocăinţiĭ care nu are greşală: „întórceţi-vě, dice, cătră mine şi mě voiŭ întórce cătră voĭ". Decĭ pentru pocăinţa acésta sûnt gata astă-dĭ să grăesc puţintele cuvinte înaintea înţelepţieĭ vóstre, feţiĭ meĭ, ci vě pohtesc să ascultaţĭ cu dragoste, căcĭ acésta este maĭ trebuinciósă de cât tóte şi mijlocire făr de greşală pentru mântuinţa nóstră.

Mare este cu adevărat darul acesta al pocăinţiĭ, dintru care póte cunóşte fieşte carele maĭ ales dragostea cea multă ce arată Dumnezeŭ spre noĭ creştiniĭ şi pohta ce are ca să ne vadă mântuiţĭ; de vreme ce numaĭ pentru noĭ au rânduit-o, numaĭ pentru noĭ au dat-o, numaĭ pentru noĭ au vrut să fie pocăinţa în lume. Şi cum-că este adevărul aşa, o dovedeşte socotéla, pentru căcĭ de ar fi vrut să orânduiască pentru alţiĭ şi nu pentru noĭ credincioşiĭ creştinĭ, se cuvenea acéstă rânduealǎ să fie, saŭ pentru îngerĭ, saŭ pentru dracĭ, sau pentru dobitóce, sau pentru cele-lalte ale luĭ fǎpturĭ. Şi de vreme ce pentru îngerĭ nu este, căcĭ îngeriĭ ceĭ bunĭ nicĭ au greşit nicĭ pot să greşască, drept aceia nicĭ pocăinţă le trebue; nicĭ pentru dracĭ, căcĭ eĭ dintru a sa voinţă fiind împietriţĭ în vicleşug, nu primesc nicĭ vor pocăinţa; ear nicĭ pentru dobitóce, că ele n'au nicĭ minte, nicĭ cuvânt, ci dea pururea urméză precum le învaţă firea lor; nicĭ este pentru altă făptură din câte se află în lume, căcĭ sûnt tóte nesimţitóre, şi urméză a nu fi primitóre de pocăinţă. Şi eată dar că numaĭ pentru noĭ oameniĭ au dat îndurătoru Dumnezeŭ acest dar de mântuire al pocăinţiĭ, însă pentru noĭ creştiniĭ, că nouě cu adevărat ne ajută pocăinţa şi ne dă mare

folos, căcĭ sûntem fiĭ luĭ Dumnezeŭ prin mijlocul sfîntuluĭ botez (precum ḑice Ioan la capul cel dintâiŭ: „le-au dat lor pu„tere ca să fie fiĭ luĭ Dumnezeŭ, ceĭ ce cred întru numele „luĭ“). Şi pentru căcĭ avem credinţă şi nădejde, minunată dar este puterea pocăinţiĭ, pré slăvite sûnt lucrurile eĭ şi darul eĭ făr-de asemănare.

Un lucru minunat se vede în sfînta Scriptură la a 4 carte a împăraţilor în 15 cap. ḑicênd: cum să se fie întâmplat după mórtea proroculuĭ Eliseĭ, de au fost murit un jidov în cetatea Samariiĭ, şi după obiceiu ce era acolo, au rădicat uniĭ trupul mortuluĭ şi-l ducea afară din cetate să-l îngrópe, şi mergênd pre cale la locul cel rânduit, făr-de veste au eşit dintru un crâng ce era acolea aprópe nişte tâlharĭ Moavitenĭ ca să-ĭ omóre, şi vĕḑênd îngropătoriĭ o nevoe ca acésta neaşteptată, de frică se făcură maĭ morţĭ decât mortul ce ţinea, şi pentru ca să-şĭ mântuiască vieaţa lor, au aruncat pre mort într'o grópă ce au aflat acolo, şi îndată au fugit; întru care grópă era îngropat prorocul Eliseĭ, şi îndată ce s'au atins trupul mortuluĭ de oasele proroculuĭ, au înviat şi au venit ear în vieaţă. Frumósă închipuire a pocăinţiĭ înţelegem a fi acest lucru pré slăvit ce s'au întâmplat: că după ce face omul pĕcatul remâne mort; mort pentru căcĭ se desparte de Dumnezeŭ, carele este vieaţa cea adevărată, şi ca pre un mort, patimile luĭ, pohtile luĭ cele rele şi îndulcirile trupuluĭ seŭ îl aduc să-l îngrópe; unde? afară din cetate, afară din pământul cel fericit al raiuluĭ, în grópa vecîniciĭ muncĭ. Dar ce se întâmplă? (îndurătorul Dumnezeŭ carele prin rostul proroculuĭ ḑice: „nu voesc mórtea pĕcătosuluĭ, precum a se în„tórce şi a fi viŭ“) făr-de veste o năvală de tâlharĭ înfricoşaţĭ. Dar cine sûnt tâlhariĭ aceştia? frica morţiĭ, cutremurul munciĭ de vecĭ, ḑioa cea înfricoşată a judecăţiĭ, dreapta răsplătire a luĭ Dumnezeŭ, durerile iaduluĭ l-au încunjurat, întimpinatu-l-au laţurile morţiĭ, se uită pĕcătosul la nevoe, vede aevea perḑarea luĭ, tremură, se îngrozeşte; şi de frică fug îngropătoriĭ, pohtile cele rele, patimile cele neînfrânate, o-

dihnile, desfătările trupuluĭ; şi unde-l aruncă? în groapa luĭ Eliseĭ; grópa este pocăinţa, pentru căcĭ precum grópa strică, râsipeşte şi pierde trupurile cele împuţite ce se pun într'însa, aşa şi pocăinţa şterge, strică şi topeşte împuţiciunea pĕcatelor ce înfăşură sufletul. Aicĭ dar într'acésta groapă a pocăinţiĭ cădênd păcătosul, afle pre Eliseĭ cel de taină carele este Domnul nostru Isus Hristos; că Eliseĭ se tălcueşte Dumnezeŭ mântuitor, şi cu puterea acestuia şi cu darul acestuia i se iartă pĕcatele, să îndreptéză şi se întórce ear la vieaţă. Şi trăi mortu, dice sînta Scriptură, şi se sculă pre piciórele luĭ. După acésta dar să priceapă fieşte carele ce putere are pocăinţa, de vreme ce înviază sufletul cel mort al pĕcătosuluĭ, îĭ dă ear podóba Dumnezeescului dar ce au pierdut, îĭ deşchide uşile ceriuluĭ ce i le-au închis pĕcatul, îl face soţie fericiţilor îngerĭ, îl face moştén lăcaşuluĭ luĭ Dumnezeŭ, şi părtaşĭ slaveĭ luĭ ceĭ Dumnezeeştĭ; şi nu numaĭ aceste, ci alta şi maĭ minunată, care face mintea să se mire şi inima să se uimiască, birueşte pre însuşĭ Dumnezeŭ, şi când este mănios de sudălmele, de necinstele şi de hulele ce-ĭ fac în tóte dilele pĕcătoşiĭ cu faptele lor cele făr-de ruşine şi făr de lege, cu strâmbătăţile lor, cu jafurile lor cu multa lor trufie, cu zavistie ce hrănesc în inima lor, cu atâta necurăţiĭ cu care spurcă şi trupul şi sufletul, stă gata să facă asupra lor răsplătire, să arunce asupra lor trăsnetile urgiiĭ sale, să-ĭ piardă de pe faţa pămêntuluĭ; aleargă atuncĭ pocăinţa şi cu o cucernică îndrăzneală, cu 2 lacrămĭ ce varsă din ochĭ, cu un suspin ce înalţă la ceriŭ dintru adâncul inimiĭ, (cutez a dice) că leagă mâinile luĭ Dumnezeŭ, îĭ ia armele a dreptiĭ luĭ răsplătire, preface urgiea luĭ spre ertăciune, îl face blând, ertător, îndelung răbdător, milostiv, iubitor asupra celuĭ pĕcătos, care atâta l-au necinstit şi nu l-au băgat în sémă. Şi pentru ca să nu socotiţĭ feţiĭ meĭ, cum-că aceste sûnt aflărĭ ale mele, ascultaţĭ o pildă: La a 3 carte a împăraţilor, cap 21, dice: cum-că au vrut Dumnezeŭ, dreptul judecător, să pedepsiască pre Ahav împăratul luĭ Israel pentru multele păgânătăţĭ şi nedreptăţĭ

ce făcea în tóte dilele, une-orĭ din răutatea luĭ, alte-orĭ din sfatul înrăutățâteĭ femei sale a Iezavelíĭ, și i-au trimis cuvânt pre prorocul Ilie, cum-că va să-ĭ rădice împărăția, să-ĭ piardă casa luĭ, să-ĭ răsipiască avuția luĭ, să nu maĭ aibă după aceia nicĭ vrednicie nicĭ cinste, şi la cea după urmă să se facă mâncare căinilor şi a paserilor ceriuluĭ. Răspunse Ahav: atăta răutate să-mĭ vie mie şi atăta pedépsă, eu să aflu mijlocire ca aceia, să prefac drépta luĭ Dumnezeŭ; și ce au făcut? cum au audit Ahav cuvintele acestea își rupse haina luĭ, încinse sac preste trupul luĭ și puse cenușe pre capul luĭ, și posti și făcu o pocăință ca aceia, căt au schimbat îndată Dumnezeu mănia și s'au îmblăndit urgiea, şi chemând i-ar pre Ilie i-au dis: n'aĭ vědut ce smerenie au arătat înaintea mea Ahav, şi ce pocăință au făcut? decĭ pentru căcĭ s'au smerit înaintea fețiĭ mele, nu voiŭ aduce răutate în dilele luĭ ci în dilele fecioruluĭ luĭ voiŭ aduce rĕutate preste tótă casa luĭ. Dar ce póte fi acésta? pănă acum cu bătăĭ, cu urgie, cu mănie înfricoșa Dumnezeŭ pre Ahav, şi dicea să-l piardă, să-ĭ ia și stepânirea și vieața, și acum dice cum-că nu póte să-ĭ facă răŭ. Este cu putință acea puținică cenușă ce au pus Ahav în capul luĭ, acel sac cu care s'au îmbrăcat, acel puțin post ce au făcut, acea pocăință ce au arătat, să fie slăbit Dumnezeésca urgie și să îndemne pre Dumnezeŭ să facă aceia ce vrea pĕcătosul acela Ahav, și nu aceia ce cerca Dumnezeésca dreptate. Adevărat așa este, pocăința au întors urgia luĭ, pocăința au oprit mănia luĭ, pocăința i-au zmult din măinile luĭ cele pré puternice sabia răsplătiriĭ, pocăința au șters răspunsul cel înfricoșat și purtător de mórte: „nu voiŭ a„duce, dice, rĕutate în dilele luĭ.“

Insă pentru ca să pótă pocăința să sevărșască aceste lucrurĭ pré slăvite, se cuvine să fie pocăința adevărată ear nu mincinósă, pocăință curată ear nu vicleană, pocăință a inimiĭ ear nu a guriĭ; că precum este aur adevărat și aur mincinos, așa este și pocăință adevărată şi pocăință mincinósă. Mulțĭ socotesc pentru un cuvânt care dic: „am greșit şi Dómne iartă-mĕ pĕcăto-

„sul,“ cum-că adevărat se pocăesc şi nu ştiŭ ticăloşiĭ, că pocăinţa nu stă numaĭ în cuvinte, că dice Hristos la Evanghelie: „nu tot cel ce dice Dómne! Dómne! va întra întru împărăţia „luĭ Dumnezeŭ, ci cel ce face voea Tatăluĭ meŭ celuĭ ceresc.“ Intre ceia-lalţĭ ce s'au pocăit, doĭ se află vestiţĭ în sfînta Scriptură, unul este Saul şi altul David. Greşit-au Saul, greşit-au şi David, şi vin amăndoĭ în cunoştinţa greşeliĭ lor; am greşit, dice unul, am greşit dice şi cel ă-lalt. Dar David au audit acest fericit glas: „şi Dumnezeŭ au lăsat pĕcatul tĕŭ, nu veĭ „muri;“ şi pentru Saul se rógă Samuil prorocul cu lacrămĭ, şi Dumnezeŭ îĭ respunde cu urgie: „pănă când veĭ plânge tu „pentru Saul, şi eu l-am defăimat pre el.“ Dar pentru ce pricină, drept judecătoriule Dómne, arăţĭ despărţeală ca acésta cu aceştĭ doĭ ce se căesc? De este precum o şi cunóştem pré adevărat, cum-că înaintea ta nu este nicĭ o făţărie, şi cumcă priimeştĭ cu multă milă şi dragoste pre ceĭ ce se căesc, pentru ce aicĭ primeştĭ pre David şi pre Saul îl goneştĭ? nu este împărat şi unul şi altul? n'au greşit amăndoĭ înaintea ta? Dar drept ce David, carele au făcut pĕcat maĭ mare şi îndoit, adecă pré-curvia şi uciderea, află milă înaintea ta, şi Saul se defaimă şi se leapădă, carele s'au arătat numaĭ neascultător? Adevărat, feţiĭ meĭ, pe din afară aşa se vede, ear Dumnezeŭ, care este cunoscĕtoriŭ de inimĭ şi vede din lăuntru aceia ce noĭ nu vedem, au vĕdut despărţeala pocăinţiĭ şi a unuia şi a altuia; că pocăinţa luĭ David era pocăinţă adevărată cu duh umilit şi cu inimă înfrântă şi smerită, precum dice sfînta Scriptură; ear a luĭ Saul pocăinţă era mincinósă şi vicleană, din gură numaĭ, ear nu şi de la inimă, că inima luĭ nu era dréptă cătră Dumnezeŭ, şi pentru acésta acea a luĭ David s'au arătat priimită şi a luĭ Saul s'au defăimat.

Drept acéia dar pentru căcĭ este pocăinţa lucrătóre şi bine primită înaintea luĭ Dumnezeŭ, se cuvine să fie pocăinţă adevărată ca a luĭ David; şi pentru ca să pótă fieşte carele să căştige acéstă pocăinţă adevărată desăvărşit, curată şi priimită, Duhul sfînt ne arată prin Scriptură în ce chip să o facem?

Pre Navohodonosor împăratul Asirienilor vrênd Dumnezeéșca dreptate să-l pedepsiască într'acéstă vieață, pentru multa luĭ trufie, și ear să-l miluiască, au făcut asupra luĭ acest răspuns, precum se vede la al 4 cap a luĭ Daniil: „cu „hiarăle partea luĭ în burueanul pămêntuluĭ, inima luĭ de „la ómenĭ se va schimba, și inimă de hiară se va da luĭ, „și șapte vremĭ se vor primini preste el;“ adica l-au osăndit să pască înpreună cu hiarăle, și ca o hiară să mănânce erburile pămêntuluĭ, să i se schimbe inima luĭ cea omenéscă, și să i se dea inimă de hiară, și să se afle întru acésta până se vor primeni șapte vremĭ, și atuncĭ să i se dea ertăciune. Și adevărat așa s'au întâmplat de au pătimit Navohodonosor, precum drépta judecată a luĭ Dumnezeŭ au rânduit, și într'acest chip ș'au luat ertăciunea desevârșit. Se cuvine drept aceia aceste 3 lucrurĭ să facă fiește care creștin, pentru ca să arate pocăință adevărată și plăcută cătră Dumnezeŭ:

Intăia să fie partea luĭ în iarba pămêntuluĭ, când pĕcătuește omul lasă trupul luĭ slobod, în desfătărĭ, în pohte, în bețiĭ și în mâncărĭ multe, și alta nu socotește fără numaĭ cum îșĭ va dezmierda trupul, cum să-ĭ dea odihne, cum să-l hrăniască cu multe feliurĭ de bucate. Din care urméză bețiile, curviile, pré-curviile și alte pohte neînfrănate, carele fac pre suflet lăcaș diavoluluĭ; ci se cuvine, când va vrea să se pocăiască adevărat, să schimbe firea, să schimbe vieața, să supue trupul; cu ce? în iarba pămêntuluĭ, cu ținerea, cu posturile, cu ajunările, cu depărtarea măncărilor și a desfătărilor; pentru căcĭ, precum dice marele Vasilie, postul este stricăciune pĕcatuluĭ, înstreinarea patimilor, omorîrea trupuluĭ; și când slăbește cu postul omul cel din afară, atuncea cel din lăuntru se întărește, atuncĭ se face casă luĭ Dumnezeŭ și vas curat daruluĭ celuĭ Dumnezeesc.

Al doilea lucru ce trebuește, este să schimbe inima luĭ și să ia inimă de hiară (și inimă de hiară se va da luĭ). Omul, precum are inima iscusită, așa o are și mult pohtitóre, nu este pururea într'o stare, acum se preface spre bine și acum se

schimbă spre rĕŭ, acum pohteşte un lucru şi acum îl uraşte, acum iubeşte şi acum vrăjmăşueşte împotriva acestora. Hiara are pururea aceiaşĭ inimă neprefăcută, stătătóre şi nemişcată; şi de vreme ce omul, când pĕcătueşte, pentru căcĭ are inima prefăcătóre, se depărtéză de la Dumnezeŭ şi de tótă voinţa luĭ; ci pentru ca să facă pocăinţă adevărată, trebue să schimbe, ḑice Dumnezeŭ, acea inimă a luĭ viclénă şi amăgitóre, ce este nestatornică şi lesne mutătóre, şi să ia inimă de hiară, adecă inimă statornică neschimbătóre, care să rămâe pururea nemişcată de la bine, de la dragostea mea, şi de la paza poruncilor mele, şi să nu maĭ pohtiască răul, nicĭ să se abată la pĕcat; şi aceasta este aceia ce ḑice prorocul Ioil: „rumpeţĭ „inimile vóstre, ear nu hainele vóstre“.

Şi la cea după urmă, al treilea lucru care să urmeze pocăinţiĭ ceĭ adevărate este aceasta: „7 vremĭ se vor premeni preste dînsul“. Pĕcătosul când ese din calea luĭ Dumnezeŭ şi se face pre sine rob pohtelor celor trupeştĭ, sevârşaşte tóte pĕcatele cele de mórte, din care cele maĭ marĭ sûnt (precum ne învaţă legea luĭ Dumnezeŭ şi sfînta Evanghelie) adică: trufia, iubirea de argint, pĕcatul cel trupesc, zavistia, lăcomia, mânia şi lenea. Decĭ aceste pĕcate sûnt cele 7 vremĭ; ci acela ce va vrea să se pocăiască cu adevărat i se cuvine să prefacă trufia în smerenie, pĕcatul cel trupesc în curăţenie, zavistia în dragoste, lăcomia în post, mânia în blândeţe şi lenea în rugăciune şi într'alte fapte bune; şi precum când făcea aceste pĕcate se bucura, se desfăta şi rîdea, aşa şi când se pocăeşte se cuvine să se măhniască, să suspine şi să plângă pentru ca să facă primeneală vremilor, şi să se arate prefacerea adevărată. Cu acest feliŭ de mijlóce se face pocăinţa desevârşit şi plăcută, şi căştigă pĕcătosul ertăciune deplin, se împrietineşte cu Dumnezeŭ şi se face ear vas daruluĭ celuĭ Dumnezeesc.

Drept aceia dar, feţiĭ meĭ, de vreme ce pocăinţa are putere ca acésta, precum aţĭ auḑit, şi nu este altă cale şi altă mijlocire, pentru ca să vĕ mântuiţĭ sufletele vóstre, trebue

dar cu toții, tineri, bětrâni, bogați, săraci, cu osârdie să alergați la acéstă pacînică liniște a mântuirii, că veți afla toți odihnă sufletelor vóstre, precum dice Hristos la Evanghelie: „și toți vě veți măntui". Pocăința acésta este cetatea cea mare și minunată, ce dice sfîntul Ioann la Apocalipsis în 21 de capete: „că avea 12 uși, 3 despre răsărit, 3 despre miadă-nópte, 3 de pre amiadă-di și 3 despre apus, pentru ca să „pótă întra printr'însele toți, și cei mici și cei mari, bătrâni „și tineri, și fieşte care după orândueala sa și după vêrsta sa". Prin cele despre răsărit să între cei tineri, ca cei ce sunt la răsăritul vieții; prin cele despre amiadă-di să între bărbații carii se află la mijlocul vêrstii; prin cele despre amiadă-nópte să între cei bătrâni, al cărora le este sângele rece și albiciunea zăpedii o țin în barbă; și prin cele despre apus să între făr-de nici o desnădăjduire cei ce sûnt la sfârșitul vieții, și au amăndouě piciórile în grópă, și sufletul în buze, al cărora milostivirea lui Dumnezeŭ le va primi pocăința.

Drept aceia, în tótă vremea ear mai vârtos în dilele acestea ale sfîntului post, vě chiamă pre toți milostivul Dumnezeŭ, care pohtește mântuirea tuturor dicênd: „întórceți-vě „către mine, și eu mě voiu întórce către voi". Deci nu vě învârtoșați inimile vóstre, ci cu vitejie creștinéscă lepădați lucrurile întunericului, adecă strâmbătățile, jafurile, clevetirile, zavistia, urăciunea, vrajba, curviile, și tóte necurățiile, și vě îmbrăcați cu armele luminii, cu credința, cu nădejdea, cu dragostea, cu frica lui Dumnezeŭ, cu cuceria și cu smerenia, ca să supuneți cu aceste bunătăți pre împrotivnicul vostru pre diavolul, și pre trupul ce tirănește și patimile cele ce strică sufletul, și să vě faceți moșteni împărăției cerului, căria să vě învredniciți toți, cu darul și cu mila lui Dumnezeŭ, acum și pururea și întru veci de veci. Amin.

SFARȘIT ȘI LUI DUMNEZEU LAUDA

CUPRINSUL

	Pagina.
Prefaţa	III
Notiţe biografice despre Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ Antim Ivirénul de P. S. S. Episcopul Melchisedec	V
Scrisórea ce aŭ scris Vlădica Antim cătră Măria Sa Costandin Vodă Basarab, la leat 7220, în luna luĭ Ghenarie 13	XXIII
Duminecă la Fevruarie 3, Rĕspunsul ce am dat a dóua óră	XXIX
Titlul volumuluĭ manuscris	XXXI
I. Acéstă didahie aŭ făcut'o rĕposatul Vlădica Antim, când s'aŭ aşezat Mitropolit Ungro-Vlahieĭ	1
II. Cuvînt în luna luĭ August 6, la Preobrajenia Domnuluĭ nostru Isus Hristos	7
III. Al doilea cuvînt la Preobrajenia Domnuluĭ nostru Isus Hristos	15
IV. Cuvînt al 3-lea la Preobrajenia Domnuluĭ nostru Isus Hristos	25
V. Cuvînt la Uspenia Bogorodniţiĭ, la August 15	31
VI. Cuvînt al 2-lea la Adormirea prea sfinteĭ stăpâneĭ nóstre Născătóreĭ de Dumnezeŭ şi pururea fecióreĭ Marieĭ	37
VII. Cuvînt la ḑiua sfîntuluĭ şi mareluĭ Mucenicŭ Dimitrie, isvorîtorul de mir, asupra cutremuruluĭ, la Octomvrie 26	42
VIII. Cuvînt al doilea, în 26 ale luĭ Octomvrie, asupra cutremuruluĭ şi la marele Mucenic Dimitrie, isvorîtoruluĭ de mir	50
IX. Cuvînt la Noemvrie 8, în ḑiua sfinţilor Ingerĭ	59
X. Cuvînt la Intrarea în Biserică a Născătóreĭ de Dumnezeŭ, la Noemvrie 21	70
XI. Cuvînt la ḑiua sfîntuluĭ Nicolae, în luna Dechemvrie 6	76

Pagina.

XII. Al doilea cuvînt la ḑiua sfîntuluĭ Ierarch Nicolae, Dechemvrie 6 86
XIII. Cuvînt la ḑiua Naşteriĭ luĭ Hristos 93
XIV. Cuvînt al doilea la ḑiua Naşteriĭ luĭ Hristos . . 100
XV. Cuvînt la cea după trup tăerea împrejur a Domnuluĭ nostru Isus Hristos, la Ghenarie 1. 108
XVI. Cuvînt la Bogoiavlenie, adecă la Ghenarie 6 . . . 111
XVII. Cuvînt la Stretenia Domnuluĭ nostru Isus Hristos, la Fevruarie 2 121
XVIII. Cuvînt la Dumineca Vămeşuluĭ 126
XIX. Cuvînt la Dumineca lăsatuluĭ de brânză 133
XX. Cuvînt al doilea la Dumineca lăsatuluĭ de brânză . 140
XXI. Cuvînt la Dumineca Florilor 149
XXII. Cuvînt al doilea la Dumineca Florilor 156
XXIII. Cuvînt al 3-lea la Dumineca Florilor 164
XXIV. Cuvînt al 4 la Dumineca Florilor 173
XXV. Cuvînt al 5 la Dumineca Florilor 179
XXVI. Cuvînt la sfinţiĭ împăraţĭ şi întocma cu Apostoliĭ Costandin şi Elena, în luna luĭ Maiŭ 21 . . . 188
XXVII. Cuvînt al 2 la sfinţiĭ împăraţĭ şi întocma cu Apostoliĭ Costandin şi Elena 194
XXVIII. Cuvînt la ḑioa sfinţilor Apostolĭ Petru şi Pavel, Iunie 29 200
XXIX. Cuvînt pentru pocăinţă 208

